REGIONALNA IZBA OBRACHUNKOWA
W RZESZOWIE

BUDŻET SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO

zeszyt 17

RZESZÓW 2011

Redakcja:
dr hab. prof. UR Adam CZUDEC (dział ekonomiczny)
mgr Lucyna KUŚNIERZ (sekretarz redakcji)
mgr Waldemar WITALEC (dział prawny)
dr Zbigniew K. WÓJCIK (redaktor naczelny)

Opracowanie i korekta:
Wanda TARNAWSKA

Skład komputerowy:
Dorota PIETRASZEK

ISSN 1640-6214

Wydawca: Regionalna Izba Obrachunkowa w Rzeszowie

Skład: Regionalna Izba Obrachunkowa w Rzeszowie
Rzeszów, ul. Mickiewicza 10

Druk: Bonus Liber Sp. z o.o.

SPIS TREŚCI

ARTYKUŁY

Waldemar W i t a l e c — Wieloletnia prognoza finansowa jednostki samorządu terytorialnego 5

Teresa W o t a — Zaciąganie zobowiązań z tytułu kredytów i pożyczek oraz emisji papierów wartościowych przez jednostki samorządu terytorialnego 21

Teresa W o t a — Kompetencje do dokonywania zmian w budżecie jednostki samorządu terytorialnego 39

Adam C z u d e c — Sytuacja finansowa jednostek samorządu terytorialnego na Podkarpaciu w latach 1999–2008 43

Lucyna K u ś n i e r z — Zadłużenie samorządów województwa podkarpackiego – kierunki zmian w latach 1999–2009 61

ANALIZY I OPINIE

Adam C z u d e c — Dochody i wydatki budżetowe jednostek samorządu terytorialnego na Podkarpaciu w 2009 roku 79

INFORMACJE PRAWNE I EKONOMICZNE

Zadania i kompetencje wójta (burmistrza, prezydenta miasta) w zakresie spraw finansowych:

Zadania i kompetencje wójta (burmistrza, prezydenta miasta) związane z opracowaniem i uchwaleniem uchwały budżetowej i wieloletniej prognozy finansowej 103

Zadania i kompetencje wójta (burmistrza, prezydenta miasta) związane z wykonywaniem i kontrolą wykonania budżetu gminy oraz z wykonywaniem uchwały o wieloletniej prognozie finansowej . . 105

Obowiązki wójta (burmistrza, prezydenta miasta) w zakresie rachunkowości 111

Obowiązki wójta (burmistrza, prezydenta miasta) w zakresie sprawozdawczości 114

Obowiązki wójta (burmistrza, prezydenta miasta) jako kierownika jednostki sektora finansów publicznych i pracodawcy w zakresie dyscypliny finansów publicznych 122

DZIAŁALNOŚĆ RIO W RZESZOWIE

Działalność Regionalnej Izby Obrachunkowej w Rzeszowie w 2009 roku
Działalność nadzorcza 125
Działalność opiniodawcza 129
Działalność kontrolna 133
Kontrola sprawozdawczości 138
Działalność informacyjna i szkoleniowa 139

WYJAŚNIENIA I INTERPRETACJE

W sprawie klasyfikacji budżetowej. 147
W sprawie wyboru podmiotów uprawnionych do badania sprawozdań finansowych. 148
W sprawie finansowania gminnych programów przeciwdziałania przemocy w rodzinie ze środków pochodzących z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych 149
W sprawie interpretacji przepisów rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 3 lutego 2010 r. *w sprawie sprawozdawczości budżetowej* (DzU nr 20, poz. 103) oraz rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 4 marca 2010 r. *w sprawie sprawozdań jednostek sektora finansów publicznych w zakresie operacji finansowych* (DzU nr 43, poz. 247). 150

WYKAZ SIEDZIB JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO ORAZ OSÓB PEŁNIĄCYCH FUNKCJE:
MARSZAŁKA WOJEWÓDZTWA, STAROSTY, PREZYDENTA, BURMISTRZA, WÓJTA, A TAKŻE PRZEWODNICZĄCYCH:
SEJMIKU WOJEWÓDZTWA, RAD POWIATÓW ORAZ RAD GMIN Z TERENU DZIAŁANIA REGIONALNEJ IZBY OBRACHUNKOWEJ W RZESZOWIE 155

SKŁAD OSOBOWY RIO W RZESZOWIE 165

ADRESY 167

WALDEMAR WITALEC

Wieloletnia prognoza finansowa jednostki samorządu terytorialnego

I. Wieloletnia prognoza finansowa jako instrument nowoczesnego zarządzania finansami jednostek samorządu terytorialnego

Wprowadzenie wieloletniego planowania finansowego do systemu finansów publicznych jest jednym z głównych celów reformy finansów publicznych wynikających z ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 roku *o finansach publicznych* (u.f.p.) oraz ustawy z tej samej daty – *Przepisy wprowadzające ustawę o finansach publicznych* (p.w.u.f.p.). Podyktowane jest ono także koniecznością dostosowania zarządzania finansami publicznymi w Polsce do wieloletniego planowania finansowego obowiązującego na poziomie Unii Europejskiej.

Wieloletnie planowanie finansowe jest uznawane za nowoczesny instrument zarządzania finansami publicznymi. Stanowi przejaw planowania strategicznego, które w teorii organizacji i zarządzania definiuje się zazwyczaj jako proces wyboru celów danej organizacji, ustalenia polityki i programów potrzebnych do realizacji konkretnych zadań służących osiąganiu jej celów oraz wyboru metod niezbędnych do zapewnienia wdrożenia polityki i programów. Planowanie strategiczne koncentruje się na skuteczności. Pozwala na pełniejsze kreowanie procesu rozwoju. Opiera się na partnerskim współdziałaniu wielu podmiotów i dzięki temu gwarantuje większą skuteczność działania. Cechami planowania strategicznego są: otwartość, kompleksowość (ujęcie całościowe), orientacja na przyszłość (długi horyzont czasowy, z reguły kilkanaście lat), kreatywność, orientacja na wyniki oraz współdziałanie.

Według przyjętych założeń reformy finansów publicznych, wprowadzenie wieloletniego planowania finansowego na poziomie centralnym oraz na poziomie jednostek samorządu terytorialnego (j.s.t.) powinno więc przede wszystkim sprzyjać bardziej racjonalnemu gospodarowaniu środkami publicznymi. Drogą do tego celu ma być powiązanie wydatków publicznych ze średnio- i długookresowymi celami priorytetowymi rządu oraz j.s.t., skoncentrowanie działań na średnio- i długookresowej stabilności finansów publicznych oraz ułatwienie absorpcji funduszy unijnych, a także poprawa efektywności wydatkowania środków publicznych. Wieloletnie planowanie finansowe powinno także umożliwić zwiększenie przejrzystości, wiarygodności i przewidywalności polityki finansowej.

Zgodnie z założeniami leżącymi u podstaw przepisów ustaw reformujących finanse publiczne, wieloletnie planowanie finansowe na poziomie samorządu terytorialnego powinno umożliwić wszystkim zainteresowanym podmiotom, a zwłaszcza organom jednostek samorządu terytorialnego oraz ich mieszkańcom, całościowe spojrzenie na kondycję finansową j.s.t. w dłuższej perspektywie, pozwolić dostrzec dalekosiężne skutki własnych decyzji, a także umożliwić organom j.s.t. podejmowanie działań zmierzających do koncentracji posiadanych zasobów, w tym finansowych, na istotnych przedsięwzięciach.

Ustawa *o finansach publicznych* z 2009 roku wprowadza dla organów stanowiących jednostek samorządu terytorialnego obowiązek uchwalania określonych dokumentów, które odnoszą się do wieloletniego planowania finansowego. Są to wieloletnie prognozy finansowe (w.p.f.), które powinny być opracowywane i uchwalane w j.s.t. wszystkich szczebli, tj. zarówno w gminach, powiatach, jak i w samorządach województw.

Przyjęta w Polsce instytucja w.p.f. nawiązuje do rozwiązań stosowanych w innych krajach należących do Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD). Z jednej strony jest więc zbliżona do wieloletnich, kroczących planów finansowych o charakterze prognostycznym, przyjmowanych przez samorządy państw skandynawskich na okres 3 lub 4 kolejnych lat, z monitorowanym poziomem deficytu, z drugiej zaś – do sporządzanych przez samorządy Belgii i Portugalii, na okres kadencji organu stanowiącego j.s.t., wieloletnich planów działań o charakterze strategicznym.

W myśl u.f.p., uchwała w sprawie w.p.f. składa się z trzech zasadniczych elementów: wieloletniej prognozy finansowej, wykazu przedsięwzięć oraz upoważnień do zaciągania zobowiązań. W.p.f. obejmuje dane dotyczące m.in. takich kategorii budżetowych j.s.t., jak: dochody i wydatki bieżące budżetu, dochody i wydatki majątkowe budżetu, wynik budżetu, przychody i rozchody budżetu, dług zaciągnięty i planowany do zaciągnięcia, a także objaśnienia. Jej częścią składową jest prognoza kwoty długu. W wykazie przedsięwzięć, stanowiącym formalnie załącznik do uchwały w sprawie w.p.f., są określone przede wszystkim limity wydatków i zobowiązań na przedsięwzięcia, obejmujące wieloletnie programy, projekty lub zadania oraz umowy.

Uchwała w sprawie w.p.f. może zawierać upoważnienia dla zarządu j.s.t. do zaciągania określonego rodzaju zobowiązań związanych z realizacją wydatków objętych w.p.f., które wykraczają poza dany rok budżetowy.

Rozwiązania zawarte w u.f.p. wskazują na włączenie do uchwały w sprawie w.p.f. dotychczasowych rozwiązań wynikających z art. 166, art. 166a, art. 180 i art. 184 ust. 1 pkt 10 ustawy z dnia 30 czerwca 2005 roku *o finansach publicznych* (u.f.p. z 2005 r.) w zakresie:

a) prognozy łącznej kwoty długu;
b) limitów wydatków na wieloletnie programy inwestycyjne, na programy i projekty realizowane ze środków europejskich oraz na zadania wynikające z kontraktów wojewódzkich, ujętych w formie wykazu w załączniku do uchwały budżetowej;
c) umów o partnerstwie publiczno-prywatnym, ujętych w formie wykazu w załączniku do uchwały budżetowej;
d) upoważnień dla zarządu j.s.t. do zaciągania zobowiązań:
   – na finansowanie wydatków na wieloletnie programy inwestycyjne,

– na programy i projekty realizowane ze środków europejskich oraz
– na zadania wynikające z kontraktów wojewódzkich,

ujętych w formie wykazu w załączniku do uchwały budżetowej oraz z tytułu umów, których realizacja w roku następnym była niezbędna dla zapewnienia ciągłości działania jednostki i termin zapłaty upływał w roku następnym.

II. Elementy wieloletniej prognozy finansowej oraz sposób ich prezentacji

Przepisy art. 226 ust. 1 i 2 u.f.p. określają obligatoryjne elementy w.p.f. Zgodnie z brzmieniem tych przepisów, w.p.f. powinna być realistyczna i określać dla każdego roku objętego prognozą co najmniej:

1) dochody bieżące oraz wydatki bieżące budżetu j.s.t., w tym na obsługę długu, gwarancje i poręczenia, na wynagrodzenia i składki od nich naliczane, wydatki związane z funkcjonowaniem organów j.s.t. oraz wydatki wynikające z limitów wydatków na planowane i realizowane przedsięwzięcia ujęte w załączniku zawierającym wykaz przedsięwzięć;
2) dochody majątkowe, w tym dochody ze sprzedaży majątku oraz wydatki majątkowe budżetu j.s.t., w tym wydatki wynikające z limitów wydatków na planowane i realizowane przedsięwzięcia ujęte w załączniku zawierającym wykaz przedsięwzięć;
3) wynik budżetu j.s.t.;
4) przeznaczenie nadwyżki albo sposób sfinansowania deficytu;
5) przychody i rozchody budżetu j.s.t., z uwzględnieniem długu zaciągniętego oraz planowanego do zaciągnięcia;
6) kwotę długu j.s.t., w tym relację, o której mowa w art. 243 u.f.p., oraz sposób sfinansowania spłaty długu;
7) objaśnienia przyjętych wartości.

Wskazane w u.f.p. elementy obligatoryjne w.p.f. wyznaczają zarazem ogólną strukturę w.p.f., tj. kolejność prezentacji poszczególnych jej elementów składowych w każdym roku objętym tą prognozą. Najogólniej rzecz biorąc, sposób prezentacji elementów w.p.f. – z wyjątkiem dotyczących kwoty długu, w tym relacji, o której mowa w art. 243 u.f.p., oraz sposobu sfinansowania spłaty długu, a także objaśnień przyjętych wartości – nawiązuje do koncepcji wyróżnienia podstawowych składników budżetu j.s.t., które zostały określone w przepisach u.f.p. dotyczących uchwały budżetowej, w tym w szczególności do podziału budżetu j.s.t. na:

– sekcję bieżącą (dochody i wydatki bieżące),
– sekcję majątkową (dochody i wydatki majątkowe).

W związku z tym, zarówno dochody i wydatki bieżące, jak i dochody i wydatki majątkowe określa się w w.p.f. z uwzględnieniem definicji zawartych w przepisach art. 235 ust. 2 i 3 oraz art. 236 ust. 2 i 4 u.f.p. W ramach wydatków bieżących istnieje obowiązek wyszczególnienia tylko niektórych grup (podkategorii) tych wydatków, które są określane w uchwale budżetowej, tj. wydatki na wynagrodzenia i składki od nich naliczane, wydatki na obsługę długu oraz wydatki związane z udzielonymi poręczeniami i gwarancjami. Poza tym wskazu-

je się dane dotyczące takich grup wydatków bieżących, co do których u.f.p. nie wymaga ich wyodrębnienia w uchwale budżetowej. Zaliczyć do nich można:
– wydatki bieżące związane z funkcjonowaniem organów j.s.t.,
– wydatki bieżące na planowane i realizowane przedsięwzięcia wieloletnie.

Wprawdzie w uchwale budżetowej powinny być wyodrębnione wydatki bieżące na programy finansowane z udziałem środków europejskich, jednakże wydatki te nie są tożsame z wydatkami bieżącymi na planowane i realizowane przedsięwzięcia wieloletnie, obejmujące tę kategorię przedsięwzięć, w skład której wchodzą wieloletnie programy, projekty lub zadania związane z programami finansowanymi z udziałem środków europejskich. W grupie wydatków na programy finansowane z udziałem środków europejskich, która powinna być wyodrębniona w uchwale budżetowej, mogą się bowiem znaleźć także wydatki bieżące na te programy realizowane wyłącznie w danym roku budżetowym. Natomiast w obrębie wydatków majątkowych wyszczególnia się tylko wydatki na planowane i realizowane przedsięwzięcia wieloletnie. Również ta grupa wydatków majątkowych nie występuje wprost w uchwale budżetowej. Podobnie jak w przypadku wydatków bieżących, istnieje obowiązek wyodrębnienia w uchwale budżetowej, w ramach wydatków majątkowych, wydatków na programy finansowane z udziałem środków europejskich. Zawarte w uchwale budżetowej w tej grupie wydatki majątkowe nie muszą być tożsame z wyszczególnianymi w w.p.f. wydatkami majątkowymi na planowane i realizowane przedsięwzięcia wieloletnie, obejmujące programy finansowane z udziałem środków europejskich, z podobnych przyczyn, jakie występują w uchwale budżetowej przy wydatkach bieżących na programy finansowane z udziałem środków europejskich.

Dane dotyczące wyniku budżetu, przychodów i rozchodów budżetu określa się w w.p.f. przy uwzględnieniu sposobu rozumienia tych kategorii budżetowych, który wynika z przepisów dotyczących budżetu j.s.t. oraz uchwały budżetowej. Przepisy u.f.p. nie regulują obowiązku specyfikacji ani źródeł przychodów, ani rodzaju rozchodów budżetu j.s.t. Jednak część przychodów budżetu j.s.t. nie jest związana z generowaniem długu tej jednostki. Są to przychody z tytułu:
– zwrotu udzielonych przez j.s.t. pożyczek,
– prywatyzacji majątku j.s.t.,
– nadwyżki budżetu j.s.t. z lat ubiegłych,
– wolnych środków jako nadwyżki pieniężnej na rachunku bieżącym budżetu j.s.t., wynikającej z rozliczeń wyemitowanych papierów wartościowych, kredytów i pożyczek z lat ubiegłych.

Nie wywierają one zatem wpływu na określenie rozchodów budżetu j.s.t. Podobnie część rozchodów może nie być związana ze spłatą długu j.s.t. Są to zwłaszcza rozchody z tytułu długoterminowych pożyczek udzielonych przez j.s.t. Biorąc pod uwagę konieczność prawidłowego określenia przychodów i rozchodów budżetu w powiązaniu z wynikiem budżetu oraz z długiem zaciągniętym i planowanym do zaciągnięcia, zasadnym jest dokonanie specyfikacji w w.p.f. zarówno źródeł przychodów, jak i rodzajów rozchodów. Specyfikacji tej należy więc dokonać zwłaszcza pod kątem wpływu prognozowanych przychodów i rozchodów na dług j.s.t.

Kategoria długu j.s.t. nie występuje w przepisach u.f.p. dotyczących uchwały budżetowej. Należy zatem określać w w.p.f. wielkości mające związek z tą kategorią, z uwzględnieniem tych przepisów u.f.p. oraz przepisów wykonawczych do tej ustawy, które regulują problematykę państwowego długu publicznego. W w.p.f. wykazuje się jednak nie tylko kwotę długu j.s.t. oraz relację jego spłaty do planowanych dochodów budżetu w poszczególnych latach. Zgodnie z art. 226 ust. 1 pkt 6 u.f.p., należy także podać sposób sfinansowania spłaty długu. Dane dotyczące tego elementu w.p.f. powinny być określone w powiązaniu z kwotami przychodów i rozchodów budżetu, które zostały określone w tej prognozie. Źródłem spłaty długu j.s.t. mogą być występujące w następnych latach nadwyżki budżetu lub przychody budżetu pochodzące z zaciągnięcia na ten cel zobowiązań, w oparciu o art. 89 ust. 1 pkt 3 u.f.p., z tytułu kredytów i pożyczek lub emisji papierów wartościowych. Źródłem mogą być również przychody z tytułu zwrotu udzielonych przez j.s.t. pożyczek, z tytułu prywatyzacji majątku j.s.t., nadwyżki budżetu j.s.t. z lat ubiegłych, a także z tytułu wolnych środków jako nadwyżki pieniężnej na rachunku bieżącym budżetu j.s.t., wynikającej z rozliczeń wyemitowanych papierów wartościowych, kredytów i pożyczek z lat ubiegłych. Określone w w.p.f. źródła spłaty długu powinny być zgodne z planowanymi kwotami nadwyżek oraz przychodów i rozchodów budżetu lat następnych. Poza tym, z punktu widzenia sytuacji finansowej j.s.t. istotne jest, z jakich źródeł będzie finansowany deficyt budżetu j.s.t. oraz spłacany jej dług.

W przepisach art. 243 u.f.p. dotyczących uchwały budżetowej określony został dopuszczalny poziom zadłużania się j.s.t. Wynikający z tych przepisów miernik zadłużenia ma charakter indywidualny, tzn. jest ustalany odrębnie dla każdej j.s.t. na podstawie danych z jej budżetu z trzech lat poprzedzających dany rok budżetowy, które odnoszą się do następujących kategorii: dochodów ogółem budżetu, dochodów bieżących, dochodów majątkowych pochodzących ze sprzedaży majątku oraz wydatków bieżących. Miernik ten będzie prawnie obowiązujący od roku 2014. W oparciu jednak o przepis art. 122 ust. 3 p.w.u.f.p., w latach 2011–2013 załącza się do w.p.f. informację o relacji spłat zobowiązań do prognozowanych dochodów, obliczonej według art. 243 u.f.p. Oprócz tego, w myśl art. 121 ust. 7 p.w.u.f.p., w latach 2011–2013 wykazana w w.p.f. kwota długu j.s.t. powinna być zgodna z przepisami art. 170 u.f.p. z 2005 roku, czyli nie powinna generalnie przekraczać 60% wykonanych dochodów ogółem j.s.t. w danym roku budżetowym. Poza tym, relacja spłat zobowiązań do prognozowanych dochodów musi być zgodna z art. 169 u.f.p. z 2005 roku, czyli łączna kwota przypadających do spłaty w danym roku budżetowym zobowiązań oraz wydatków na obsługę długu i wydatków związanych z udzielonymi poręczeniami i gwarancjami, co do zasady, nie może przekroczyć 15% prognozowanych na dany rok budżetowy dochodów ogółem j.s.t. Na rok 2014 i lata następne objęte w.p.f. relacja spłat zobowiązań do prognozowanych dochodów powinna być obliczona tylko na podstawie przepisów art. 243 u.f.p. i nie może przekroczyć ustalonego według tych przepisów pułapu.

Objaśnienia przyjętych wartości stanowią obowiązkową i zarazem integralną część w.p.f. Generalnie spełniają one rolę uzasadnienia dla wartości budżetowych przyjętych w tej prognozie. Przepisy u.f.p. nie zawierają żadnych wskazań odnośnie do zakresu informacji, jakie powinny znaleźć się w tych objaśnie-

niach. Nie regulują również wskazań pod adresem odpowiedzialnego za przygotowanie projektu uchwały organu j.s.t., które dotyczyłyby sposobu opracowania tego elementu prognozy. W konsekwencji pozostawiono więc organom j.s.t. znaczną swobodę w określaniu objaśnień wartości przyjętych w w.p.f. Nie oznacza to jednak całkowitej dowolności postępowania w tym zakresie.

Objaśnienia co do zasady powinny odnosić się do poszczególnych kategorii budżetowych zawartych w w.p.f., odzwierciedlać pełną wiedzę o prognozowanych zjawiskach dostępną w momencie przygotowania prognozy, a także zawierać opis zastosowanych metod obliczenia poszczególnych wartości. W piśmiennictwie upatruje się w objaśnieniach jeden z głównych czynników decydujących o tym, w jakim stopniu realistyczna jest prognoza. Jeśli objaśnienia są oparte na bardziej wszechstronnej analizie wielu różnych czynników mających wpływ na stan finansów j.s.t., to w.p.f. daje pełniejszy obraz obecnej i przyszłej sytuacji finansowej tej jednostki. Wskazuje się na to, aby objaśnienia odnosiły się przede wszystkim do podstawowych elementów w.p.f., czyli do kwot dochodów i wydatków. Od nich bowiem uzależniona jest wielkość prognozowanych kwot przychodów i rozchodów, kwoty długu oraz relacji spłat zobowiązań finansowych.

Przepisy art. 226 ust. 1 i 2 u.f.p. nie regulują sposobu ujęcia elementów w.p.f. w uchwale organu stanowiącego j.s.t. W praktyce mogą być więc stosowane różne rozwiązania w tym zakresie. Wydaje się, że elementy, określone w art. 226 ust. 1 pkt 1–6 u.f.p., jako wielkości liczbowe nadają się najlepiej do ujęcia w formie tabelarycznej. Z kolei objaśnienia przyjętych wartości można prawidłowo sporządzić w formie opisowej. Zarówno wielkości liczbowe, jak i objaśnienia trudno będzie jednak zamieścić w samej uchwale w sprawie w.p.f., jeśli nie chce się doprowadzić do pogwałcenia zasady przejrzystości finansów publicznych. W związku z tym, z technicznego punktu widzenia dobrym rozwiązaniem byłoby zawrzeć w samej uchwale w sprawie w.p.f. postanowienia o uchwaleniu tego dokumentu, natomiast w załączniku do uchwały zamieścić tabelę oraz objaśnienia przyjętych wartości. Byłoby to również zgodne z zasadami techniki prawodawczej.

III. Prognoza kwoty długu jako część wieloletniej prognozy finansowej

Z art. 227 ust. 2 u.f.p. wynika jedynie to, że prognoza kwoty długu powinna stanowić część w.p.f. i należy ją sporządzić na okres, na który zaciągnięto oraz planuje się zaciągnąć zobowiązania.

Przepisy u.f.p. nie zawierają jakichkolwiek regulacji, które odnosiłyby się do elementów prognozy kwoty długu oraz sposobu ich prezentacji. Pomimo tego, że brakuje wskazań w tym względzie, można jednak pokusić się o sformułowanie pewnych wniosków z tych szczątkowych unormowań prawnych.

Po pierwsze, z regulacji określającej obowiązek traktowania prognozy kwoty długu jako części w.p.f. można wysnuć wniosek, że przy sporządzaniu tej prognozy powinno się brać pod uwagę wielkości i kategorie, które stanowią treść w.p.f. W praktyce kwestią sporną może być to, czy w konstrukcji prognozy kwoty długu należy ująć wszystkie elementy obligatoryjne w.p.f. W piśmiennictwie zwraca się uwagę przede wszystkim na te elementy w.p.f., wyszczególnio-

ne w u.f.p., które mają ścisły i bezpośredni związek z prognozowaniem kwoty długu j.s.t., czyli kwoty dochodów i wydatków, wynik budżetu oraz kwoty przychodów i rozchodów.

Po drugie, z unormowania nakazującego sporządzenie prognozy kwoty długu na okres, na który zaciągnięto oraz planuje się zaciągnąć zobowiązania, można sformułować wniosek, że występuje pewien wspólny okres, który jest objęty zarówno prognozą kwoty długu, jak i w.p.f. W praktyce więc w tym wspólnym okresie dane, które stanowią treść prognozy kwoty długu, mogą być tożsame z danymi zawartymi w w.p.f. Sporne może natomiast być to, czy począwszy od okresu, dla którego formalnie nie ma obowiązku sporządzenia w.p.f., należy wyszczególnić w prognozie kwoty długu wszystkie elementy obligatoryjne zamieszczane w.p.f. W piśmiennictwie formułuje się sugestię, że na ten okres powinno się umieścić w prognozie kwoty długu zwłaszcza te wielkości i kategorie, które są konieczne do obliczenia dopuszczalnego wskaźnika spłat zobowiązań finansowych, określonego w relacji do planowanych dochodów w danym roku budżetowym, czyli – w prognozowanych dochodach ogółem powinny być wyszczególnione co najmniej dochody bieżące i dochody majątkowe pochodzące ze sprzedaży majątku j.s.t., a w wydatkach ogółem należy wyodrębnić wydatki bieżące. Wskazanie powyższych danych w prognozie kwoty długu pozwoli bowiem obliczyć relację spłat zobowiązań, o której mowa w art. 243 u.f.p., stanowiącej w tym okresie jedyny wskaźnik kontroli poziomu długu j.s.t.

Przepisy u.f.p. nie regulują sposobu ujęcia elementów prognozy kwoty długu w uchwale organu stanowiącego j.s.t. w sprawie w.p.f. W praktyce więc mogą być stosowane różne rozwiązania. Przede wszystkim może być przyjęte rozwiązanie polegające na sporządzeniu dwóch dokumentów, przy czym jeden zawierałby elementy w.p.f., drugi – treść prognozy kwoty długu. Takie rozwiązanie jest również sugerowane w piśmiennictwie. Może być jednak zastosowane inne rozwiązanie, polegające na sporządzeniu jednego dokumentu, który będzie obejmował zarówno elementy w.p.f., jak i treść prognozy kwoty długu. Za wyborem w praktyce takiego rozwiązania może przemawiać wspólność pewnego okresu, który jest objęty zarówno prognozą kwoty długu, jak i w.p.f., a w konsekwencji możliwość prezentacji w tym okresie tych samych danych w odniesieniu do obydwu instytucji. Poza tym, ważniejszym argumentem przemawiającym za sporządzeniem jednego dokumentu jest – jak się wydaje – konieczność przestrzegania obowiązku realizmu zarówno w odniesieniu do w.p.f., jak i do prognozy kwoty długu. Trudno bowiem wyobrazić sobie sytuację, że dane zawarte w.p.f. można uznać za prawidłowe, gdyż spełniają wymóg realności, zaś dane zawarte w prognozie kwoty długu także można uznać za prawidłowe, mimo że brakuje możliwości oceny ich wiarygodności. Wybór jednego z powyższych rozwiązań ma nie tylko wskazany skutek formalny, lecz pociąga za sobą dalej idące konsekwencje.

W przypadku potraktowania prognozy kwoty długu jako części wchodzącej w skład dokumentu w.p.f., należy zastosować do danych zawartych w prognozie kwoty długu w okresie, dla którego formalnie nie ma obowiązku sporządzenia w.p.f., element obligatoryjny w.p.f. rzutujący na ocenę jej realności, czyli objaśnienia przyjętych wartości. Prognoza kwoty długu powinna również spełniać wymóg realistyczności. Na ten aspekt nie zwraca się – moim zdaniem –

uwagi w piśmiennictwie przy formułowaniu sugestii na temat sporządzenia osobnego dokumentu zawierającego prognozę kwoty długu. Podnosi się na ogół trudności w znalezieniu wiarygodnych danych dla prognozowania wielkości budżetowych w okresie, na jaki istnieje w praktyce obowiązek sporządzenia prognozy kwoty długu. Należy jednak – według mnie – zgodzić się z wyrażanymi w piśmiennictwie, zwłaszcza przez przedstawicieli nauk ekonomicznych, poglądami, że o realności (wiarygodności) prognoz długoterminowych nie decyduje okres, na jaki się je sporządza, lecz jakość danych branych pod uwagę przy sporządzaniu prognozy oraz właściwy dobór metod prognozowania wielkości objętych prognozą. Prognozowanie przyszłości, bez względu na jej okres, zawsze obarczone jest ryzykiem wynikającym z rachunku prawdopodobieństwa. Nie mamy zatem w żadnym przypadku pewności, że spełni się przyjęty scenariusz kształtowania się określonych wielkości budżetowych. Okoliczność braku tej pewności nie czyni sama przez się wieloletniej prognozy nierealną. Oczywiście, im dłuższy okres prognozowania, tym mniejsze prawdopodobieństwo spełnienia się zakładanego scenariusza, wzrasta zatem potrzeba monitorowania prognoz długoterminowych pod kątem odchyleń od założonych wielkości oraz podejmowania stosownych decyzji w zakresie ich ewentualnej korekty.

Niezależnie od powyższych argumentów, za wyborem rozwiązania polegającego na sporządzeniu jednego dokumentu dla w.p.f. oraz prognozy kwoty długu może przemawiać również to, że ułatwia ono w praktyce zachowanie zgodności danych we wspólnym okresie dla tych prognoz. Konieczność aktualizacji wielkości budżetowych dotyczyć będzie zazwyczaj tego okresu. Zmiany danych zawartych w w.p.f. powinny zatem pociągać za sobą odpowiednie modyfikacje w treści prognozy kwoty długu. Trudno bowiem będzie uznać za prawidłową sytuację, w której mogą być różne podobne wielkości budżetowe w w.p.f. oraz w prognozie kwoty długu, skoro zgodnie z art. 227 ust. 2 u.f.p. te dwie prognozy są ze sobą integralnie związane.

IV. Przedsięwzięcia oraz sposób ich ujmowania

Zgodnie z art. 226 ust. 3 i 4 u.f.p., w załączniku do uchwały w sprawie w.p.f. określa się odrębnie dla każdego przedsięwzięcia:

– nazwę i cel;
– jednostkę organizacyjną odpowiedzialną za realizację lub koordynującą wykonywanie przedsięwzięcia;
– okres realizacji i łączne nakłady finansowe;
– limity wydatków w poszczególnych latach;
– limit zobowiązań.

Przez przedsięwzięcia rozumie się zaś wieloletnie:

– programy, projekty lub zadania, w tym związane z programami finansowanymi z udziałem środków europejskich oraz z umowami o partnerstwie publiczno-prywatnym, które są regulowane przez przepisy ustawy o partnerstwie publiczno-prywatnym;
– wieloletnie umowy, których realizacja w roku budżetowym i w latach następnych jest niezbędna do zapewnienia ciągłości działania jednostki, i z których wynikające płatności wykraczają poza rok budżetowy;

– wieloletnie gwarancje i poręczenia udzielane przez j.s.t.

W oparciu o treść powyższych przepisów u.f.p. można sformułować określone wskazania dotyczące przedsięwzięć określanych w uchwale w sprawie u.f.p., zarówno o charakterze formalnym, jak i merytorycznym.

Wskazania formalne dotyczą w pierwszej kolejności sposobu ujęcia przedsięwzięć w uchwale w sprawie w.p.f. Treść obligatoryjnych ustaleń dotyczących przedsięwzięć ujmuje się w załączniku do tej uchwały. Zatem w samej uchwale w sprawie w.p.f. powinno się zawrzeć jedynie postanowienie o określeniu przedsięwzięć w sposób wynikający z art. 226 ust. 3 u.f.p. w odpowiednim załączniku do tej uchwały.

Konsekwencje formalne dotyczą jednak – jak się wydaje – nie tylko umiejscowienia treści postanowień dotyczących przedsięwzięć poza samą uchwałą w sprawie w.p.f. Z powyższych sformułowań należy wyciągnąć ważniejsze wnioski. Umiejscowienie określonych postanowień w załączniku do określonego aktu prawnego nie czyni tych postanowień mniej istotnymi niż te, które są zawarte w samym akcie prawnym, ani też nie kwalifikuje ich jako niemieszczących się w obrębie sprawy, która jest regulowana w tym akcie. Rozwiązanie polegające na zawarciu określonych postanowień w załączniku do danego aktu prawnego podyktowane jest z reguły względami technicznymi. Zatem postanowienia dotyczące przedsięwzięć należy traktować jako część zagadnień objętych uchwałą w sprawie w.p.f. Jednak ustaleń dotyczących przedsięwzięć ujmowanych w załączniku do tej uchwały nie można – moim zdaniem – traktować jako części w.p.f. lub prognozy kwoty długu. Zatem z formalnego punktu widzenia nie należy ich obejmować razem z w.p.f. i prognozą kwoty długu w formie jednego dokumentu.

Włączenie ustaleń dotyczących przedsięwzięć w obręb uchwały w sprawie w.p.f. z merytorycznego punktu widzenia powoduje to, że powinna być zachowana spójność tych ustaleń z odpowiednimi ustaleniami zawartymi w w.p.f. i prognozie kwoty długu. Oczywiście oceny zgodności tych ustaleń można dokonać wyłącznie w stosunku do tych wielkości budżetowych, które są wspólne dla w.p.f. i prognozy kwoty długu oraz przedsięwzięć, czyli przede wszystkim limitów wydatków bieżących i majątkowych na realizowane i planowane przedsięwzięcia. Oprócz tego, gdy uchwała w sprawie w.p.f. zawiera upoważnienia dla zarządu j.s.t. do zaciągania zobowiązań związanych z realizacją przedsięwzięć, wówczas przedmiot oceny zgodności będą stanowić z jednej strony ustalenia dotyczące przedsięwzięć określanych w uchwale w sprawie w.p.f. w zakresie limitów zobowiązań, z drugiej zaś – ustalenia zawierające upoważnienia dla zarządu j.s.t. do zaciągania zobowiązań związanych z realizacją przedsięwzięć, które określono w uchwale w sprawie w.p.f.

Kolejnym wskazaniem formalnym, wynikającym z art. 226 ust. 3 i 4 u.f.p., jest to, że ustalenia dotyczące przedsięwzięć ujmowane w załączniku do uchwały w sprawie w.p.f. powinny przybrać postać określonego wykazu. Odrębnie dla każdego przedsięwzięcia określa się bowiem wszystkie elementy, które należy uregulować w załączniku do tej uchwały. Zestawienie danych dotyczących przedsięwzięć w praktyce może przybrać postać określonych tabel.

Z definicji przedsięwzięć zawartej w art. 226 ust. 4 u.f.p. wynika, że w wykazie przedsięwzięć, ujmowanym w załączniku do uchwały w sprawie w.p.f., mogą się znaleźć tylko te działania, które zostały enumeratywnie wskazane

w tym przepisie. Są to przede wszystkim działania polegające na realizacji wieloletnich programów, projektów i zadań finansowanych z wydatków bieżących i majątkowych budżetu j.s.t., w tym z udziałem środków europejskich. Oprócz tego w tym wykazie ujmuje się wieloletnie programy, projekty i zadania finansowane z wydatków bieżących i majątkowych budżetu j.s.t. związane z umowami o partnerstwie publiczno-prywatnym. Zaliczenie tych działań o charakterze wieloletnim do przedsięwzięć związanych z w.p.f. na ogół nie budzi w piśmiennictwie zastrzeżeń.

Wątpliwości dotyczą kolejnych dwóch kategorii działań o charakterze wieloletnim. Przede wszystkim kwestionuje się prawidłowość ujęcia w grupie przedsięwzięć wieloletnich umów, których realizacja w roku budżetowym i w latach następnych jest niezbędna do zapewnienia ciągłości działania jednostki, i z których wynikające płatności wykraczają poza rok budżetowy. Uważa się na ogół, że zaliczenie tych umów do kategorii przedsięwzięć stanowi błąd ustawodawcy. Za takim potraktowaniem włączenia tego rodzaju wieloletnich umów do wykazu przedsięwzięć ujmowanych w załączniku do uchwały w sprawie w.p.f. przemawia okoliczność, że trudno jest z góry przewidzieć, jak w kolejnych latach będą kształtować się wydatki na realizację zamówionych usług lub dostaw. Przyjmuje się bowiem, że umowy te są związane z zapewnieniem jednostce świadczenia usług lub dostaw niezbędnych dla jej nieprzerwanego działania w okresie dłuższym niż rok budżetowy. Zalicza się do nich zwłaszcza umowy w zakresie zaopatrzenia w niezbędne jednostce media (np. na dostawę wody, energii elektrycznej, energii cieplnej czy gazu). Podkreśla się przy tym, że część z nich jest zawierana na czas nieokreślony. Stąd też w odniesieniu do tych umów nie można określić takich elementów przedsięwzięć, jak okres realizacji oraz łączne nakłady finansowe. Oprócz tego wskazuje się na niekonsekwencję ustawodawcy związaną z określeniem upoważnień do zaciągania zobowiązań. Z art. 228 ust. 1 u.f.p. wynika bowiem, że w uchwale w sprawie w.p.f., obok możliwości udzielania upoważnienia do zaciągania zobowiązań związanych z realizacją zamieszczonych w niej przedsięwzięć, może być udzielone upoważnienie do zaciągania zobowiązań z tytułu umów, których realizacja w roku budżetowym i w latach następnych jest niezbędna do zapewnienia ciągłości działania jednostki, i z których wynikające płatności wykraczają poza rok budżetowy. Skoro bowiem umowy te zaliczono do kategorii przedsięwzięć, to nie powinno się określać odrębnego upoważnienia do ich zaciągania.

Mając na uwadze zasadę interpretacyjną racjonalnego prawodawcy, należy jednak poszukiwać akceptowalnego z tego punktu widzenia sposobu rozwiązania powyższego problemu. Wydaje się, że takie rozwiązanie można wskazać przy określonym rozumieniu umów wieloletnich służących zapewnieniu ciągłości działania jednostki, które można zaliczyć do kategorii przedsięwzięć. W tym przypadku umowy te mogą dotyczyć wyłącznie kwestii zapewnienia ciągłości realizacji określonych zadań statutowych jednostki. Nie służą zapewnieniu ciągłości działania jednostki jako takiej. Przy przyjęciu takiego rozumienia umów wieloletnich służących zapewnieniu ciągłości działania jednostki jako przedsięwzięć, wynikające z art. 228 ust. 1 pkt 2 u.f.p. upoważnienie do zaciągania zobowiązań dotyczyłoby głównie umów w zakresie zaopatrzenia w niezbędne jednostce media, w tym zawieranych na czas nieokreślony w zakresie wynikającym z art. 143 ust. 1 ustawy – *Prawo zamówień publicznych* (p.z.p.).

W związku z zaliczeniem wieloletnich gwarancji i poręczeń udzielanych przez j.s.t. do kategorii przedsięwzięć podnosi się w piśmiennictwie innego rodzaju zastrzeżenia. Z jednej strony uznaje się za zasadne przedstawienie potencjalnych zobowiązań angażujących wydatki budżetowe w sposób definitywny, albo tylko okresowo, jako konsekwencji decyzji organów j.s.t. o udzieleniu innym podmiotom wieloletnich gwarancji lub poręczeń. Jest to możliwe w przypadku, gdy j.s.t. jest już związana umową poręczenia. Z drugiej zaś strony podnosi się zarzut, że brakuje przesłanek do wskazania wszystkich elementów przedsięwzięć w odniesieniu do wieloletnich gwarancji i poręczeń udzielanych przez j.s.t. w sytuacji, gdy w uchwale budżetowej określono jedynie limit z tytułu udzielanych poręczeń i gwarancji oraz w oparciu o przepisy ustawy ustrojowej – maksymalną kwotę, do której organ wykonawczy może samodzielnie udzielać poręczeń i gwarancji. Taka możliwość może zaistnieć dopiero w trakcie roku budżetowego. Wtedy będzie wymagane dokonanie zmiany w w.p.f.

Z przepisów art. 226 ust. 3 i 4 u.f.p. można wysnuć kolejny wniosek, że w wykazie przedsięwzięć powinny być ujmowane wszelkie działania spełniające wymagania określone w tych przepisach, które wykraczają poza rok budżetowy. Równocześnie brakuje podstawy do ujęcia w tym wykazie działań niespełniających wymagań ustawowych, w tym także w odniesieniu do okresu ich realizacji.

Limit wydatków powinien być określony z uwzględnieniem okresu realizacji przedsięwzięcia i łącznych nakładów finansowych, które należy na nie ponieść. Z kolei określenie limitu zobowiązań powinno nastąpić z uwzględnieniem łącznego limitu wydatków z poszczególnych lat oraz zawartych już umów w związku z realizacją określonych przedsięwzięć. Określenie limitu zobowiązań jest bowiem równoznaczne z wyznaczeniem kwoty, do której mogą być generalnie zawierane umowy dotyczące realizacji danego przedsięwzięcia.

V. Okres objęty wieloletnią prognozą finansową

W świetle art. 227 ust. 1 u.f.p., w.p.f. obejmuje okres roku budżetowego oraz co najmniej trzech kolejnych lat i nie może być sporządzana na okres krótszy niż ten, na jaki przyjęto limity wydatków określone w załączniku do uchwały w sprawie w.p.f. zawierającym wykaz przedsięwzięć.

Z treści przepisu tego wynika, że 4-letni okres (roku budżetowego oraz trzech kolejnych lat), na który powinna być sporządzona w.p.f., jest taktowany jako okres minimalny. W praktyce okres objęty w.p.f. jest z reguły dłuższy. Jest to konsekwencją ustawowego obowiązku wydłużenia okresu objętego w.p.f. o okres, na jaki przewiduje się limity wydatków wieloletnich na przedsięwzięcia zamieszczone w załączniku do uchwały w sprawie w.p.f. zawierającym wykaz przedsięwzięć. Okres ten wyznaczają limity wydatków na przedsięwzięcie, którego termin realizacji jest najdłuższy. Oczywiście okres, na jaki przewiduje się limity wydatków wieloletnich na przedsięwzięcia, spowoduje konieczność wydłużenia minimalnego okresu objętego w.p.f., jeśli termin realizacji przedsięwzięcia, który jest najdłuższy, wykracza poza trzeci kolejny rok następujący po roku budżetowym.

W.p.f. jest prognozą kroczącą. W kolejnym roku budżetowym musi także spełniać warunek objęcia nią minimalnego okresu. Jeśli zaś okres objęty w.p.f.

był w roku budżetowym dłuższy niż minimalny, ze względu na limity wydatków, które były określone dla przedsięwzięć realizowanych w okresie przekraczającym ten minimalny okres sporządzania w.p.f., wówczas w kolejnym roku budżetowym nie będzie obowiązku uzupełniania jej na kolejny rok budżetowy następujący po okresie minimalnym, ustalonym dla uchwalonej po raz pierwszy w.p.f.

Zgodnie z art. 227 ust. 2 u.f.p., prognozę kwoty długu, stanowiącą część w.p.f., sporządza się na okres, na który zaciągnięto lub planuje się zaciągnąć zobowiązania. Z brzmienia tego przepisu nie wynika, że okoliczność ta stanowi bezpośrednio przyczynę wydłużenia okresu objętego w.p.f. Postanowienie o konieczności uwzględnienia okresu, na który zaciągnięto lub planuje się zaciągnąć zobowiązania, odnosi się do okresu, na który powinna być sporządzona prognoza kwoty długu. Jednak z uwagi na to, że prognoza kwoty długu stanowi integralną część w.p.f., można zasadnie twierdzić, że okres, na który zaciągnięto lub planuje się zaciągnąć zobowiązania, rzutuje na okres, jaki powinna obejmować w.p.f. w szerokim znaczeniu, czyli z uwzględnieniem prognozy kwoty długu, jako jej integralnej części.

W przypadku sporządzenia w.p.f. oraz prognozy kwoty długu w formie jednego dokumentu, okres, na który zaciągnięto lub planuje się zaciągnąć zobowiązania, wyznacza horyzont czasowy jego sporządzenia. Okres ten się kończy w roku budżetowym, w którym upływa termin zapłaty ostatniej raty zobowiązania finansowego o najdłuższym okresie jego spłaty.

VI. Upoważnienia dla zarządu w uchwale w sprawie wieloletniej prognozy finansowej

Zgodnie z art. 228 ust. 1 u.f.p., uchwała w sprawie w.p.f. może zawierać upoważnienie dla zarządu j.s.t. do zaciągania zobowiązań:

– związanych z realizacją zamieszczonych w niej przedsięwzięć;
– z tytułu umów, których realizacja w roku budżetowym i w latach następnych jest niezbędna do zapewnienia ciągłości działania jednostki, i z których wynikające płatności wykraczają poza rok budżetowy.

Upoważnienia dla zarządu j.s.t. do zaciągania zobowiązań, udzielane przez organ stanowiący w uchwale w sprawie w.p.f. na podstawie tego przepisu, mają charakter fakultatywny. W przypadku zamieszczenia w tej uchwale, ich treść w części dotyczącej zaciągania zobowiązań związanych z realizacją zamieszczonych w niej przedsięwzięć powinna być określona z uwzględnieniem limitu zobowiązań ustalonego w wykazie przedsięwzięć. Oznacza to, że upoważnienie to nie może przewyższać wynikającej z limitu zobowiązań kwoty, do której mogą być zawierane umowy dotyczące realizacji danego przedsięwzięcia.

W piśmiennictwie podnosi się, że zarząd j.s.t. powinien zostać upoważniony do zaciągania zobowiązań na realizację przedsięwzięć do wysokości limitu ustalonego w załączniku do w.p.f. dla każdego z przedsięwzięć. Upoważnienie takie jest wręcz niezbędne, aby zarząd j.s.t. mógł wykonywać określone dla tego organu zadania.

W praktyce mogą się jednak zdarzyć sytuacje, że w uchwale w sprawie w.p.f. upoważnienia do zaciągania zobowiązań na realizację przedsięwzięć nie będą zamieszczane lub określane w kwotach poniżej limitu ustalonego w za-

łączniku do w.p.f. dla danego przedsięwzięcia. Wydaje się, że rozwiązanie to na pierwszy rzut oka jest nieprawidłowe i niemożliwe do przyjęcia. Jednak z uwagi na fakultatywność tych upoważnień można uznać za dopuszczalne, że zarząd j.s.t. uzyska odpowiednie upoważnienie w oparciu o stosowne przepisy ustawy ustrojowej. Również i w tym przypadku treść upoważnienia powinna być określona z uwzględnieniem limitu zobowiązań ustalonego w wykazie przedsięwzięć.

W przypadku określania upoważnienia dla zarządu j.s.t. do zaciągania zobowiązań z tytułu umów, których realizacja w roku budżetowym i w latach następnych jest niezbędna do zapewnienia ciągłości działania jednostki, i z których wynikające płatności wykraczają poza rok budżetowy, należy wziąć pod uwagę przede wszystkim rodzaj usług lub dostaw, których te umowy będą dotyczyć, oraz okres, na jaki mogą być zawierane. W przypadku umów, które zgodnie z przepisami p.z.p. mogą być zawierane na czas oznaczony, zasadnym byłoby określenie limitów kwotowych dla tych umów.

VII. Opracowywanie, uchwalanie oraz zmiany wieloletniej prognozy finansowej

Kompetencje organów j.s.t. dotyczące inicjatywy w sprawie sporządzenia projektu uchwały w sprawie w.p.f. i jej zmiany oraz podjęcia tej uchwały zostały określone w art. 230 ust. 1 i 6 u.f.p., podobnie jak w przypadku sporządzania projektu i podjęcia uchwały budżetowej. Zarząd j.s.t. posiada więc wyłączną inicjatywę w sprawie opracowania projektu uchwały w sprawie w.p.f. lub jej zmiany, a organ stanowiący podejmuje uchwałę w tej sprawie, nadając jej ostateczną treść, nie później niż uchwałę budżetową.

W myśl art. 230 ust. 2–5 u.f.p., projekt uchwały w sprawie w.p.f. i jej zmiany podlega, podobnie jak projekt uchwały budżetowej, przekazaniu do regionalnej izby obrachunkowej w terminie do 15 listopada roku poprzedzającego rok budżetowy, w celu jego zaopiniowania, zwłaszcza pod kątem zapewnienia przestrzegania przepisów dotyczących uchwalania i wykonywania budżetów lat następnych, na które zaciągnięto i planuje się zaciągnąć zobowiązania, w tym przestrzegania relacji spłat zobowiązań do prognozowanych dochodów, obliczonej na podstawie przepisów art. 243 u.f.p. Poza tym regionalna izba obrachunkowa, na podstawie przyjętej przez j.s.t. w.p.f. oraz uchwały budżetowej, wydaje opinię w sprawie prawidłowości planowanej kwoty długu j.s.t. wynikającej z planowanych i zaciągniętych zobowiązań, z uwzględnieniem relacji spłat zobowiązań do prognozowanych dochodów, obliczonej na podstawie przepisów art. 243 u.f.p. W przypadku wydania przez regionalną izbę obrachunkową negatywnej opinii w sprawie prawidłowości planowanej kwoty długu, na j.s.t. ciąży obowiązek dokonania takich zmian uchwały w sprawie w.p.f. lub jej zmiany oraz uchwały budżetowej, aby została zachowana relacja spłat zobowiązań do prognozowanych dochodów, obliczona na podstawie przepisów art. 243 u.f.p.

Stosownie do art. 230 ust. 7 oraz art. 231 u.f.p., organ stanowiący nie może uchylić obowiązującej uchwały w sprawie w.p.f., nie podejmując jednocześnie nowej uchwały w tej sprawie. Organ stanowiący nie może także, bez zgody zarządu j.s.t., zmniejszyć wydatków zaplanowanych w uchwale budżetowej na realizację przedsięwzięcia, jeżeli nie postanowi o zaniechaniu realizacji, okre-

sowym wstrzymaniu realizacji lub ograniczeniu rzeczowego zakresu przedsięwzięcia, a wydatki zaplanowane w projekcie budżetu przez zarząd j.s.t. nie różnią się od wydatków przewidzianych na realizację przedsięwzięcia. Uchwały budżetowe powinny bowiem określać wydatki na realizację przedsięwzięć w wysokości umożliwiającej ich terminowe zakończenie.

W świetle art. 232 i art. 230 u.f.p., zarząd j.s.t. posiada kompetencje do dokonywania zmian wszystkich wartości przyjętych w w.p.f. wynikających z uchwał zmieniających uchwałę budżetową, z wyłączeniem zmian limitów zobowiązań i kwot wydatków na przedsięwzięcia, które należą do kompetencji organu stanowiącego. Zmiany w w.p.f. dokonywane przez zarząd j.s.t., jako pochodne wobec zmian dokonywanych przez organ stanowiący w uchwale budżetowej, mają charakter porządkowy. Oprócz tego organ stanowiący j.s.t. jest właściwy, na podstawie art. 231 ust. 1 u.f.p., do podjęcia uchwały zmieniającej zakres wykonywania lub wstrzymującej wykonywanie przedsięwzięcia, która powinna poprzedzać podjęcie uchwały w sprawie zmiany w.p.f. W przypadku, gdy w budżecie j.s.t. zostaną dokonane zmiany w zakresie wyniku i związanych z nim kwot przychodów i rozchodów oraz długu j.s.t., zarząd j.s.t. ma obowiązek wprowadzenia zmian w w.p.f., zapewniających przestrzeganie obowiązku zachowania minimalnej zgodności budżetu i w.p.f., czyli w zakresie tych kategorii finansowych.

VIII. Podsumowanie

Zawarte w przepisach ustawy *o finansach publicznych* regulacje, które dotyczą wieloletniej prognozy finansowej, z jednej strony przejęły dotychczasowe rozwiązania dotyczące zwłaszcza prognozy łącznej kwoty długu j.s.t. oraz limitów wydatków na wieloletnie programy inwestycyjne, z drugiej zaś nadały nowy charakter temu dokumentowi, w szczególności poprzez:

– nałożenie obowiązku przyjmowania go w drodze uchwały przez organ stanowiący j.s.t.;
– wprowadzenie obowiązku przestrzegania realistyczności danych przy jego opracowywaniu i uchwalaniu;
– wskazanie określonych parametrów budżetowych, które powinny się znaleźć w tym dokumencie;
– określenie okresu, na jaki się go sporządza;
– nałożenie obowiązku corocznej aktualizacji oraz ciągłości jego obowiązywania.

Zasadnicze znaczenie wieloletniej prognozy finansowej polega na umożliwieniu kontroli sytuacji finansowej j.s.t. oraz na zapewnieniu stabilności ich budżetów w dłuższym horyzoncie czasowym. Z założenia ma to być dokument planowania strategicznego, służący określaniu głównych kierunków rozwoju j.s.t. poprzez wskazanie ich potrzeb i możliwości.

Konkretne rozwiązania prawne dotyczące uchwały w sprawie w.p.f. budzą jednak szereg wątpliwości interpretacyjnych, które wynikają przede wszystkim z niejasności przepisów oraz ich niespójności. W związku z tym w praktyce mogą pojawić się trudności we właściwym odkodowaniu znaczenia poszczegól-

nych regulacji prawnych, a także sensu samej instytucji w.p.f. W piśmiennictwie zgłaszane są bowiem na tle interpretacji poszczególnych regulacji zastrzeżenia pod kątem nadrzędnej pozycji w.p.f. w stosunku do budżetu j.s.t. Formułowana jest wręcz teza, że w.p.f. będzie pełnić w praktyce rolę czysto formalną, wtórną w stosunku do uchwał budżetowych.

Praktyczne znaczenie w.p.f. jako nowoczesnego narzędzia zarządzania finansami j.s.t. zależeć będzie jednak w głównej mierze – jak się wydaje – od uświadomienia sobie przez osoby wchodzące w skład organów j.s.t. potrzeby posiadania dokumentu służącego do prowadzenia określonej polityki, zwłaszcza rozwoju, w perspektywie dłuższej niż dany rok budżetowy.

TERESA WOTA

Zaciąganie zobowiązań z tytułu kredytów i pożyczek oraz emisji papierów wartościowych przez jednostki samorządu terytorialnego

Jednostki samorządu terytorialnego prowadzą gospodarkę finansową na podstawie budżetu, który jest rocznym planem dochodów i wydatków oraz przychodów i rozchodów. W świetle dyspozycji art. 5 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 roku *o finansach publicznych*, źródłami przychodów jednostek samorządu terytorialnego są między innymi środki z emisji papierów wartościowych oraz otrzymane kredyty i pożyczki. W przypadku, gdy źródła dochodów budżetowych j.s.t. nie zapewniają realizacji zadań publicznych w danym roku budżetowym i jednostka samorządu terytorialnego nie ma nadwyżki budżetowej z lat ubiegłych ani wolnych środków jako nadwyżki środków pieniężnych na rachunku bieżącym budżetu, wynikającej z rozliczeń wyemitowanych papierów wartościowych, kredytów i pożyczek z lat ubiegłych, ani przychodów z prywatyzacji majątku lub są one niewystarczające, jednostka samorządu terytorialnego zmuszona jest planować zasilenie swego budżetu przychodami z kredytów, pożyczek lub wyemitowanych papierów wartościowych.

Przychody z zaciągniętych kredytów i pożyczek oraz wyemitowanych papierów wartościowych mogą służyć również pokryciu występującego w ciągu roku przejściowego deficytu budżetowego.

Zarówno przychody z kredytów i pożyczek, jak i z wyemitowanych papierów wartościowych są przychodami o charakterze zwrotnym.

Jednostki samorządu terytorialnego działają na własną odpowiedzialność, toteż za ich zobowiązania, w tym z tytułu kredytów i pożyczek oraz wyemitowanych papierów wartościowych, Skarb Państwa nie ponosi odpowiedzialności.

Warunki zaciągania przez jednostki samorządu terytorialnego zobowiązań z tytułu kredytów i pożyczek oraz emisji papierów wartościowych reguluje ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 roku *o finansach publicznych*.

Z art. 89 tej ustawy wynika, że jednostki samorządu terytorialnego mogą zaciągać kredyty i pożyczki oraz emitować papiery wartościowe na następujące cele:

1) pokrycie występującego w ciągu roku przejściowego deficytu budżetu jednostki samorządu terytorialnego;
2) finansowanie planowanego deficytu budżetu jednostki samorządu terytorialnego;

3) spłata wcześniej zaciągniętych zobowiązań z tytułu emisji papierów wartościowych oraz zaciągniętych pożyczek i kredytów;
4) wyprzedzające finansowanie działań finansowanych ze środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej.

Ponadto z art. 90 ustawy wynika, że jednostki samorządu terytorialnego na finansowanie wydatków na inwestycje i zakupy inwestycyjne, ujęte w ramach przedsięwzięć ujętych w załączniku do uchwały w sprawie wieloletniej prognozy finansowej, mogą zaciągać pożyczki w państwowych funduszach celowych, o ile ustawa tworząca fundusz tak stanowi.

Zaciągnięte kredyty i pożyczki oraz wyemitowane przez jednostkę samorządu terytorialnego papiery wartościowe na pokrycie występującego w ciągu roku przejściowego deficytu budżetu podlegają spłacie w tym samym roku, w którym zostały zaciągnięte lub wyemitowane.

Suma zaciągniętych kredytów i pożyczek oraz zobowiązań z wyemitowanych papierów wartościowych na:
– pokrycie występującego w ciągu roku przejściowego deficytu budżetu jednostki samorządu terytorialnego;
– finansowanie planowanego deficytu budżetu jednostki samorządu terytorialnego;
– spłatę wcześniej zaciągniętych zobowiązań z tytułu emisji papierów wartościowych oraz zaciągniętych pożyczek i kredytów;
– wyprzedzające finansowanie działań finansowanych ze środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej;
– finansowanie wydatków na inwestycje i zakupy inwestycyjne, ujęte w ramach przedsięwzięć ujętych w załączniku do uchwały w sprawie wieloletniej prognozy finansowej,

nie może – zgodnie z art. 91 ust. 1 ustawy – przekroczyć kwoty określonej w uchwale budżetowej jednostki samorządu terytorialnego.

W przypadku ubiegania się przez jednostkę samorządu terytorialnego o kredyt lub pożyczkę na:
– finansowanie planowanego deficytu budżetu jednostki samorządu terytorialnego;
– spłatę wcześniej zaciągniętych zobowiązań z tytułu emisji papierów wartościowych oraz zaciągniętych pożyczek i kredytów;
– wyprzedzające finansowanie działań finansowanych ze środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej;
– finansowanie wydatków na inwestycje i zakupy inwestycyjne ujęte w ramach przedsięwzięć ujętych w załączniku do uchwały w sprawie wieloletniej prognozy finansowej,

a także w przypadku zamiaru emisji przez jednostkę samorządu terytorialnego papierów wartościowych na wymienione cele – zarząd tej jednostki jest obowiązany uzyskać opinię regionalnej izby obrachunkowej o możliwości spłaty kredytu lub pożyczki albo wykupu papierów wartościowych. Obowiązek ten wynika z art. 91 ust. 2 ustawy.

Stosownie do postanowień art. 264 ust. 5 ustawy, jednostka samorządu terytorialnego w celu zabezpieczenia kredytu lub pożyczki nie może udzielać pełnomocnictwa do dysponowania rachunkiem bankowym jednostki samorządu terytorialnego.

Przy zaciąganiu zobowiązań z tytułu emitowanych papierów wartościowych oraz z tytułu zaciąganych kredytów i pożyczek na cele określone w art. 89 ust. 2–4 i art. 90 ustawy, jednostki samorządu terytorialnego obowiązane są stosować zasady określone w art. 243 i 244 ustawy.

Zgodnie z postanowieniami art. 243, organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego nie może uchwalić budżetu, którego realizacja spowoduje, że w roku budżetowym oraz w każdym roku następującym po roku budżetowym relacja łącznej kwoty przypadających w danym roku budżetowym:

a) spłat rat kredytów i pożyczek, o których mowa w art. 89 ust. 1 pkt 2–4 oraz art. 90, wraz z należnymi w danym roku odsetkami od kredytów i pożyczek, o których mowa w art. 89 ust. 1 i art. 90;
b) wykupów papierów wartościowych emitowanych na cele określone w art. 89 ust. 1 pkt 2–4 oraz art. 90, wraz z należnymi odsetkami i dyskontem od papierów wartościowych emitowanych na cele określone w art. 89 ust. 1 i art. 90;
c) potencjalnych spłat kwot wynikających z udzielonych poręczeń oraz gwarancji

do planowanych dochodów ogółem budżetu przekroczy średnią arytmetyczną z obliczonych dla ostatnich trzech lat relacji jej dochodów bieżących, powiększonych o dochody ze sprzedaży majątku oraz pomniejszonych o wydatki bieżące, do dochodów ogółem budżetu.

Przy obliczaniu tych relacji dla roku poprzedzającego rok budżetowy przyjmuje się planowane wartości wykazane w sprawozdaniu za trzy kwartały z wykonania budżetu jednostki samorządu terytorialnego. Do obliczenia relacji dla poprzednich dwóch lat przyjmuje się wartości wykonane wynikające ze sprawozdań rocznych.

Wyżej wymienionego ograniczenia nie stosuje się do:

a) wykupów papierów wartościowych, spłat kredytów i pożyczek zaciągniętych w związku z umową zawartą na realizację programu, projektu lub zadania finansowanego z udziałem środków z budżetu Unii Europejskiej, z wyłączeniem odsetek od tych zobowiązań;
b) poręczeń i gwarancji udzielonych samorządowym osobom prawnym realizującym zadania jednostki samorządu terytorialnego w ramach programów finansowanych z udziałem środków z budżetu Unii Europejskiej

– w terminie nie dłuższym niż 90 dni po zakończeniu programu, projektu lub zadania i otrzymaniu refundacji z tych środków.

W przypadku, gdy określone w umowie środki z budżetu Unii Europejskiej nie zostaną przekazane lub po ich przekazaniu zostanie orzeczony ich zwrot, jednostka samorządu terytorialnego nie może emitować papierów wartościowych, zaciągać kredytów, pożyczek ani udzielać poręczeń i gwarancji do czasu spełnienia relacji określonej w tym przepisie.

Do łącznej kwoty przypadających w danym roku budżetowym spłat i wykupów, o których mowa w art. 243 ust. 1, zgodnie z art. 244 ustawy dodaje się, przypadające do spłaty w tym samym roku budżetowym, kwoty zobowiązań związku współtworzonego przez daną jednostkę samorządu terytorialnego:

– w wysokości proporcjonalnej do jej udziału we wspólnej inwestycji współfinansowanej kredytem, pożyczką lub emisją obligacji spłacanych lub wykupywanych w danym roku budżetowym;

– w pozostałych przypadkach – w wysokości proporcjonalnej do jej udziału we wpłatach wnoszonych na rzecz związku, którego jest członkiem.

Łączna kwota spłat i wykupów jednostki samorządu terytorialnego, o której mowa w art. 243, nie obejmuje zobowiązań związku współtworzonego przez tę jednostkę, na które jednostka udzieliła gwarancji i poręczeń.

Stosownie do postanowień art. 121 ust. 2 i 8 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 roku – *Przepisy wprowadzające ustawę o finansach publicznych*, wynikające z art. 243 i art. 244 ustawy *o finansach publicznych* zasady, dotyczące zaciągania przez jednostki samorządu terytorialnego zobowiązań z tytułu emitowanych papierów wartościowych oraz z tytułu zaciąganych kredytów i pożyczek na cele określone w art. 89 ust. 2–4 i w art. 90 ustawy *o finansach publicznych*, mają zastosowanie po raz pierwszy do uchwał budżetowych jednostek samorządu terytorialnego na rok 2014, natomiast w latach 2011–2013 stosuje się zasady określone w art. 169–170 ustawy *o finansach publicznych* z dnia 30 czerwca 2005 roku.

Wynika z nich, że:

1) łączna kwota przypadających w danym roku budżetowym:
   a) spłat rat kredytów i pożyczek, o których mowa w art. 89 ust. 1 pkt 2–4 oraz art. 90, wraz z należnymi w danym roku odsetkami od kredytów i pożyczek, o których mowa w art. 89 ust. 1 oraz art. 90;
   b) wykupów papierów wartościowych emitowanych przez jednostki samorządu terytorialnego na cele określone w art. 89 ust. 1 pkt 2–4 oraz w art. 90, wraz z należnymi odsetkami i dyskontem od papierów wartościowych emitowanych na cele określone w art. 89 ust. 1 oraz w art. 90;
   c) potencjalnych spłat kwot wynikających z udzielonych przez jednostki samorządu terytorialnego poręczeń oraz gwarancji,

   nie może przekroczyć 15% planowanych na dany rok budżetowy dochodów jednostki samorządu terytorialnego, a w przypadku, gdy wartość relacji kwoty państwowego długu publicznego do produktu krajowego brutto przekroczy 55%, to kwota ta nie może przekroczyć 12% planowanych dochodów jednostki samorządu terytorialnego, chyba że obciążenia te w całości wynikają ze zobowiązań zaciągniętych przed datą ogłoszenia tej relacji;
2) łączna kwota długu jednostki samorządu terytorialnego na koniec roku budżetowego nie może przekroczyć 60% wykonanych dochodów ogółem tej jednostki w tym roku budżetowym, a w trakcie roku budżetowego łączna kwota długu jednostki samorządu terytorialnego na koniec kwartału nie może przekraczać 60% planowanych w danym roku budżetowym dochodów tej jednostki.

Ograniczeń, o których mowa w punkcie 1, nie stosuje się do:

a) emitowanych papierów wartościowych, kredytów i pożyczek zaciągniętych w związku z umową zawartą z podmiotem dysponującym środkami z budżetu Unii Europejskiej;
b) poręczeń i gwarancji udzielonych samorządowym osobom prawnym realizującym zadania jednostki samorządu terytorialnego z wykorzystaniem środków z budżetu Unii Europejskiej.

Ograniczeń, o których mowa w punkcie 2, nie stosuje się do emitowanych papierów wartościowych, kredytów i pożyczek zaciąganych w związku z umową

zawartą z podmiotem dysponującym środkami z budżetu Unii Europejskiej, z tym, że przepisu tego nie stosuje się po zakończeniu programu, projektu lub zadania realizowanego ze środków z budżetu Unii Europejskiej oraz otrzymaniu refundacji dokonanych wydatków. W przypadku, gdy określone w umowie środki z budżetu Unii Europejskiej nie zostaną przekazane lub po ich przekazaniu orzeczony zostanie ich zwrot, jednostka samorządu terytorialnego nie może emitować papierów wartościowych, zaciągać kredytów, pożyczek i udzielać poręczeń i gwarancji do czasu spełnienia warunków określonych w art. 169 ust. 1 i 2 oraz w art. 170 ust. 1 i 2 ustawy.

I. Zobowiązania z tytułu kredytów i pożyczek oraz wyemitowanych papierów wartościowych na pokrycie występującego w ciągu roku przejściowego deficytu budżetu jednostki samorządu terytorialnego (krótkoterminowe)

Przepis art. 89 ust. 1 pkt 1 ustawy *o finansach publicznych* daje jednostce samorządu terytorialnego podstawę do zaciągania kredytów i pożyczek oraz emisji papierów wartościowych na pokrycie występującego w ciągu roku przejściowego deficytu budżetu jednostki samorządu terytorialnego.

Przesłanką uzasadniającą zaciągnięcie przez jednostkę samorządu terytorialnego zobowiązań z tytułu kredytu, pożyczki bądź wyemitowania papierów wartościowych na pokrycie przejściowego deficytu budżetu jest konieczność zapewnienia płynności finansowej w ciągu roku z uwagi na przejściowy brak środków pieniężnych na rachunku budżetu. Zobowiązania te zaciągane są do wysokości limitu określonego w uchwale budżetowej na dany rok, podlegają spłacie w tym samym roku budżetowym, w którym zostały zaciągnięte, nie wliczają się do limitu spłat z wyjątkiem płaconych od nich odsetek oraz do limitu zadłużenia. W przypadku ubiegania się przez jednostkę samorządu terytorialnego o krótkoterminowy kredyt, pożyczkę, a także w przypadku zamiaru emisji krótkoterminowych papierów wartościowych, organ wykonawczy nie jest obowiązany uzyskać od regionalnej izby obrachunkowej opinii na temat możliwości spłaty zaciąganego kredytu, pożyczki lub wykupu papierów wartościowych. Organem właściwym do zaciągania zobowiązań z tytułu krótkoterminowych kredytów i pożyczek oraz emisji krótkoterminowych papierów wartościowych jest organ wykonawczy jednostki samorządu terytorialnego w granicach udzielonego przez organ stanowiący upoważnienia na podstawie ustaw ustrojowych (art. 18 ust. 2 pkt 9 lit. d ustawy *o samorządzie gminnym*, art. 12 pkt 8 lit. d ustawy *o samorządzie powiatowym*, art. 18 pkt 9 lit. d ustawy *o samorządzie województwa*), a w przypadku braku takiego upoważnienia organem właściwym do zaciągnięcia tego rodzaju zobowiązania jest organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego.

II. Zobowiązania z tytułu kredytów i pożyczek oraz wyemitowanych papierów wartościowych na finansowanie planowanego deficytu budżetu jednostki samorządu terytorialnego (długoterminowe)

Podstawę do zaciągania przez jednostkę samorządu terytorialnego kredytów i pożyczek oraz emisji papierów wartościowych na finansowanie planowa-

nego deficytu budżetu jednostki samorządu terytorialnego stanowi przepis art. 89 ust. 1 pkt 2 ustawy *o finansach publicznych*.

Przesłanką uzasadniającą zaciągnięcie przez jednostkę samorządu terytorialnego zobowiązań z tytułu kredytu, pożyczki bądź wyemitowania papierów wartościowych na finansowanie planowanego deficytu budżetu jednostki samorządu terytorialnego jest konieczność pokrycia planowanego deficytu budżetu (ujemnego wyniku budżetu) w związku z brakiem możliwości jego sfinansowania innymi źródłami przychodów, takimi jak przychody z prywatyzacji majątku j.s.t., nadwyżka budżetu j.s.t. z lat ubiegłych, wolne środki jako nadwyżka środków pieniężnych na rachunku bieżącym budżetu j.s.t., wynikająca z rozliczeń wyemitowanych papierów wartościowych, kredytów i pożyczek z lat ubiegłych. Zobowiązania te mogą być zaciągane do wysokości określonego w uchwale budżetowej limitu zobowiązań z tytułu zaciąganych kredytów i pożyczek oraz emitowanych papierów wartościowych na finansowanie planowanego deficytu budżetu i nie mogą przekraczać wysokości określonego w uchwale budżetowej deficytu budżetu. W sytuacji, gdy określone w uchwale budżetowej wydatki mają pełne pokrycie w jego dochodach, jednostka samorządu terytorialnego nie może zaciągnąć zobowiązania na finansowanie planowanego deficytu budżetu. Zobowiązania te podlegają spłacie w latach następnych po upływie roku, w którym zostały zaciągnięte; w latach 2011–2013 nie mogą one przekraczać limitu długu określonego w art. 169 i 170 ustawy z dnia 30 czerwca 2005 roku *o finansach publicznych*, a od roku 2014 – relacji wynikającej z art. 243 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 roku *o finansach publicznych*. W przypadku ubiegania się przez jednostkę samorządu terytorialnego o kredyt lub pożyczkę na finansowanie planowanego deficytu budżetu, a także w przypadku zamiaru emisji papierów wartościowych na finansowanie planowanego deficytu budżetu, organ wykonawczy jest obowiązany uzyskać od regionalnej izby obrachunkowej opinię na temat możliwości spłaty zaciąganego kredytu, pożyczki lub wykupu papierów wartościowych. Organem właściwym do podjęcia decyzji o zaciągnięciu tego rodzaju zobowiązań jest organ stanowiący j.s.t. na podstawie ustaw ustrojowych (art. 18 ust. 2 pkt 9 lit. c ustawy *o samorządzie gminnym*, art. 12 pkt 8 lit. c ustawy *o samorządzie powiatowym*, art. 18 pkt 9 lit. c ustawy *o samorządzie województwa*).

III. Zobowiązania z tytułu kredytów i pożyczek oraz wyemitowanych papierów wartościowych na spłatę wcześniej zaciągniętych zobowiązań z tytułu emisji papierów wartościowych oraz zaciągniętych pożyczek i kredytów (długoterminowe)

Podstawę do zaciągania przez jednostkę samorządu terytorialnego kredytów i pożyczek oraz emisji papierów wartościowych na spłatę wcześniej zaciągniętych zobowiązań z tytułu emisji papierów wartościowych oraz zaciągniętych pożyczek i kredytów daje jednostce samorządu terytorialnego przepis art. 89 ust. 1 pkt 3 ustawy *o finansach publicznych*.

Przesłanką uzasadniającą zaciągnięcie przez jednostkę samorządu terytorialnego zobowiązań z tytułu kredytu, pożyczki bądź wyemitowania papierów wartościowych na spłatę wcześniej zaciągniętych zobowiązań z tytułu emisji papierów wartościowych oraz zaciągniętych pożyczek i kredytów jest brak innych źródeł spłaty tych zobowiązań, takich jak przychody z prywatyzacji mająt-

ku j.s.t., nadwyżka budżetu j.s.t. z lat ubiegłych, wolne środki jako nadwyżka środków pieniężnych na rachunku bieżącym budżetu j.s.t., wynikająca z rozliczeń wyemitowanych papierów wartościowych, kredytów i pożyczek z lat ubiegłych. Zobowiązania te mogą być zaciągane do wysokości określonego w uchwale budżetowej limitu zobowiązań z tytułu zaciąganych kredytów i pożyczek oraz emitowanych papierów wartościowych na spłatę wcześniej zaciągniętych zobowiązań z tytułu wyemitowanych papierów wartościowych oraz zaciągniętych pożyczek i kredytów i nie mogą przekraczać wysokości określonych w uchwale budżetowej rozchodów na spłatę wcześniej zaciągniętych zobowiązań z tytułu wyemitowanych papierów wartościowych oraz zaciągniętych pożyczek i kredytów. W sytuacji, gdy określone w uchwale budżetowej wydatki i rozchody mają pełne pokrycie w dochodach budżetu, jednostka samorządu terytorialnego nie może zaciągnąć zobowiązania na spłatę wcześniej zaciągniętych zobowiązań z tytułu emisji papierów wartościowych oraz zaciągniętych pożyczek i kredytów. Zobowiązania te podlegają spłacie w latach następnych po upływie roku, w którym zostały zaciągnięte; w latach 2011–2013 nie mogą one przekraczać limitu długu określonego w art. 169 i 170 ustawy z dnia 30 czerwca 2005 roku *o finansach publicznych*, a od roku 2014 – relacji wynikającej z art. 243 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 roku *o finansach publicznych*. W przypadku ubiegania się przez jednostkę samorządu terytorialnego o długoterminowy kredyt, pożyczkę, a także w przypadku zamiaru emisji długoterminowych papierów na spłatę wcześniej zaciągniętych zobowiązań z tytułu emisji papierów wartościowych oraz zaciągniętych pożyczek i kredytów, organ wykonawczy jest obowiązany uzyskać od regionalnej izby obrachunkowej opinię na temat możliwości spłaty zaciąganego kredytu, pożyczki lub wykupu papierów wartościowych. Organem właściwym do podjęcia decyzji o zaciągnięciu tego rodzaju zobowiązań jest organ stanowiący j.s.t. na podstawie ustaw ustrojowych (art. 18 ust. 2 pkt 9 lit. c ustawy *o samorządzie gminnym*, art. 12 pkt 8 lit. c ustawy *o samorządzie powiatowym*, art. 18 pkt 9 lit. c ustawy *o samorządzie województwa*).

IV. Zobowiązania z tytułu kredytów i pożyczek oraz wyemitowanych papierów wartościowych na wyprzedzające finansowanie działań finansowanych ze środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej (krótkoterminowe i długoterminowe)

Podstawę do zaciągania przez jednostkę samorządu terytorialnego kredytów i pożyczek oraz emisji papierów wartościowych na wyprzedzające finansowanie działań finansowanych ze środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej stanowi przepis art. 89 ust. 1 pkt 4 ustawy *o finansach publicznych*.

Przesłanką uzasadniającą zaciągnięcie przez jednostkę samorządu terytorialnego tego rodzaju zobowiązań jest brak własnych środków na realizację programu finansowanego z udziałem środków z budżetu Unii Europejskiej w związku z zawartą umową na realizację programu. Zobowiązania te mogą być zaciągane w transzach wieloletnich do wysokości określonego w uchwale budżetowej limitu zobowiązań z tytułu zaciąganych kredytów i pożyczek oraz emitowanych papierów wartościowych na wyprzedzające finansowanie działań

finansowanych ze środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej w związku z zawartą umową i nie mogą przekraczać określonej w umowie kwoty wydatków na program, a w danym roku budżetowym – zaplanowanych w budżecie wydatków na realizację programu. Poszczególne transze tego rodzaju zobowiązań długoterminowych muszą się mieścić w planowanych przychodach budżetu danego roku. W sytuacji, gdy określone w uchwale budżetowej wydatki i rozchody mają pełne pokrycie w dochodach budżetu, jednostka samorządu terytorialnego nie może zaciągnąć długoterminowych zobowiązań na wyprzedzające finansowanie działań finansowanych ze środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej, a jedynie krótkoterminowe. Zobowiązania długoterminowe podlegają spłacie (wykupowi) w latach następnych po upływie roku, w którym zostały zaciągnięte, natomiast krótkoterminowe – w roku, w którym zostały zaciągnięte, ze środków z budżetu Unii Europejskiej w wysokości dofinansowania ze środków z Unii Europejskiej i z dochodów własnych w wysokości udziału własnego jednostki samorządu terytorialnego. Zobowiązań tych nie wlicza się do ustalonej zgodnie z art. 243 ust. 1 pkt 1–3 łącznej kwoty spłat i wykupów, ale w terminie nie dłuższym niż 90 dni po zakończeniu programu, projektu lub zadania i otrzymaniu refundacji z tych środków. W przypadku ubiegania się przez jednostkę samorządu terytorialnego o kredyt, pożyczkę, a także w przypadku zamiaru emisji papierów wartościowych na wyprzedzające finansowanie działań finansowanych ze środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej, organ wykonawczy j.s.t. jest obowiązany uzyskać od regionalnej izby obrachunkowej opinię na temat możliwości spłaty zaciąganego kredytu, pożyczki lub wykupu papierów wartościowych. Organem właściwym do podjęcia decyzji o zaciągnięciu tego rodzaju zobowiązań jest organ stanowiący j.s.t. na podstawie ustaw ustrojowych (art. 18 ust. 2 pkt 9 lit. c ustawy *o samorządzie gminnym*, art. 12 pkt 8 lit. c ustawy *o samorządzie powiatowym*, art. 18 pkt 9 lit. c ustawy *o samorządzie województwa*).

V. Zobowiązania z tytułu pożyczek na finansowanie wydatków na inwestycje i zakupy inwestycyjne ujęte w ramach przedsięwzięć ujętych w załączniku do uchwały w sprawie wieloletniej prognozy finansowej zaciąganych w państwowych funduszach celowych, o ile ustawa tworząca fundusz tak stanowi (długoterminowe)

Podstawę do zaciągania przez jednostki samorządu terytorialnego w państwowych funduszach celowych pożyczek na finansowanie wydatków na inwestycje i zakupy inwestycyjne ujęte w ramach przedsięwzięć ujętych w załączniku do uchwały w sprawie wieloletniej prognozy finansowej stanowi przepis art. 90 ustawy *o finansach publicznych*.

Przesłanką uzasadniającą zaciągnięcie przez jednostkę samorządu terytorialnego w państwowym funduszu celowym pożyczki na finansowanie inwestycji i zakupów inwestycyjnych ujętych w ramach przedsięwzięć w załączniku do uchwały w sprawie wieloletniej prognozy finansowej, uchwalanej na podstawie art. 230 ust. 6 ustawy, jest brak własnych środków na realizację tych inwestycji i zakupów inwestycyjnych. Zobowiązania te mogą być zaciągane do wysokości określonego w uchwale budżetowej limitu zobowiązań z tytułu zaciąganych

w państwowych funduszach celowych pożyczek na finansowanie inwestycji i zakupów inwestycyjnych ujętych w ramach przedsięwzięć w załączniku do uchwały w sprawie wieloletniej prognozy finansowej. W sytuacji, gdy określone w uchwale budżetowej wydatki i rozchody mają pełne pokrycie w dochodach budżetu, jednostka samorządu terytorialnego nie może zaciągnąć w państwowym funduszu celowym pożyczki na finansowanie inwestycji i zakupów inwestycyjnych ujętych w ramach przedsięwzięć w załączniku do uchwały w sprawie wieloletniej prognozy finansowej. Zobowiązania te podlegają spłacie w latach następnych po upływie roku, w którym zostały zaciągnięte; w latach 2011–2013 nie mogą one przekraczać limitu długu określonego w art. 169 i 170 ustawy z dnia 30 czerwca 2005 roku *o finansach publicznych*, a od roku 2014 – relacji wynikającej z art. 243 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 roku *o finansach publicznych*. W przypadku ubiegania się przez jednostkę samorządu terytorialnego o pożyczkę z państwowego funduszu celowego na finansowanie inwestycji i zakupów inwestycyjnych ujętych w ramach przedsięwzięć w załączniku do uchwały w sprawie wieloletniej prognozy finansowej, organ wykonawczy j.s.t. jest obowiązany uzyskać od regionalnej izby obrachunkowej opinię na temat możliwości spłaty zaciąganej pożyczki. Organem właściwym do podjęcia decyzji o zaciągnięciu tego rodzaju zobowiązań jest organ stanowiący j.s.t. na podstawie ustaw ustrojowych (art. 18 ust. 2 pkt 9 lit. c ustawy *o samorządzie gminnym*, art. 12 pkt 8 lit. c ustawy *o samorządzie powiatowym*, art. 18 pkt 9 lit. c ustawy *o samorządzie województwa*).

Tego rodzaju pożyczki udzielane były głównie ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej, które z dniem 1 stycznia 2010 roku utraciły status państwowych funduszy celowych. Odtąd działają jako odpowiednio – państwowa osoba prawna i samorządowe osoby prawne.

Ograniczenia dotyczące zaciągania zobowiązań z tytułu kredytów i pożyczek oraz emisji papierów wartościowych przez jednostki samorządu terytorialnego

Z art. 92 i 93 ustawy *o finansach publicznych* wynika, że jednostki samorządu terytorialnego mogą zaciągać, z przeznaczeniem na:

– finansowanie planowanego deficytu budżetu j.s.t.;
– spłatę wcześniej zaciągniętych zobowiązań z tytułu emisji papierów wartościowych oraz zaciągniętych pożyczek i kredytów;
– wyprzedzające finansowanie działań finansowanych ze środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej;
– finansowanie wydatków na inwestycje i zakupy inwestycyjne ujęte w ramach przedsięwzięć ujętych w załączniku do uchwały w sprawie wieloletniej prognozy finansowej,

jedynie takie zobowiązania finansowe, których koszty obsługi są ponoszone co najmniej raz do roku, przy czym:

– dyskonto od emitowanych przez jednostki samorządu terytorialnego papierów wartościowych nie może przekraczać 5% wartości nominalnej;
– kapitalizacja odsetek jest niedopuszczalna.

Jednostki samorządu terytorialnego nie mogą zaciągać pożyczek lub kredytów, emitować papierów wartościowych, których wartość nominalna należna do zapłaty w dniu wymagalności, wyrażona w złotych, nie została ustalona w dniu zawierania transakcji.

Przypadki, w których nie stosuje się ograniczeń dotyczących zaciągania niektórych zobowiązań finansowych przez j.s.t., określa wydane na podstawie art. 93 ust. 2 ustawy rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 17 grudnia 2010 roku *w sprawie przypadków, w których nie stosuje się ograniczeń dotyczących zaciągania niektórych zobowiązań finansowych przez jednostki sektora finansów publicznych, z wyjątkiem Skarbu Państwa*.

Zgodnie z § 2 ust. 1 przywołanego rozporządzenia, ograniczeń dotyczących zaciągania niektórych zobowiązań finansowych przez jednostki sektora finansów publicznych, z wyjątkiem Skarbu Państwa, których wartość nominalna należna do zapłaty w dniu wymagalności, wyrażona w złotych, nie została ustalona w dniu zawierania transakcji, nie stosuje się w przypadku kredytów lub pożyczek nominowanych w walutach obcych, zaciąganych:

1) w międzynarodowych instytucjach finansowych, których Rzeczpospolita Polska jest członkiem lub z którymi podpisała umowę o współpracy;
2) w bankach, ze środków pochodzących z linii kredytowych, które zostały udostępnione przez instytucje, o których mowa w pkt 1);
3) od osób prawnych, utworzonych w drodze ustawy, ze środków pochodzących z linii kredytowych, które zostały udostępnione przez instytucje, o których mowa w pkt 1);
4) od rządów lub instytucji rządowych państw obcych, na mocy porozumień zawieranych przez Radę Ministrów z właściwym rządem lub instytucją rządową.

Ograniczeń tych nie stosuje się również w przypadku kredytów lub pożyczek:

a) objętych poręczeniem lub gwarancją Skarbu Państwa lub podmiotów, o których mowa w ust. 1 pkt 1 i 4 rozporządzenia;
b) zaciągniętych w celu współfinansowania przedsięwzięcia, którego jednym ze źródeł finansowania są środki uzyskane w wyniku zaciągnięcia zobowiązania objętego poręczeniem lub gwarancją Skarbu Państwa, lub podmiotów, o których mowa w ust. 1 pkt 1 i 4 rozporządzenia;
c) przeznaczanych na pokrycie zobowiązań powstałych w wyniku obowiązku zwrotu środków w związku z niewypełnieniem warunków zawartych w umowie, na podstawie której zostały otrzymane od podmiotów, o których mowa w ust. 1 pkt 1 i 4 rozporządzenia, oraz instytucji, których organem założycielskim jest Unia Europejska, w szczególności ze środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej.

Powyższe zobowiązania finansowe (kredyty i pożyczki) mogą być zaciągane jedynie na:

1) finansowanie wydatków inwestycyjnych nieznajdujących pokrycia w planowanych dochodach lub przychodach jednostki sektora finansów publicznych lub
2) spłatę wcześniej zaciągniętych zobowiązań w walutach obcych z tytułu emisji papierów wartościowych oraz zaciągniętych pożyczek i kredytów.

Kontrasygnata skarbnika

Czynności prawnych polegających na zaciąganiu kredytów i pożyczek oraz emisji papierów wartościowych, stosownie do postanowień art. 262 ustawy *o finansach publicznych*, w powiecie i województwie dokonuje dwóch członków zarządu wskazanych w uchwale przez zarząd, natomiast w gminie dokonuje wójt, burmistrz, prezydent miasta. Dla ważności tych czynności konieczna jest kontrasygnata skarbnika jednostki samorządu terytorialnego. Skarbnik, który odmówi kontrasygnaty, dokonuje jej na pisemne polecenie przewodniczącego zarządu jednostki samorządu terytorialnego, z wyjątkiem przypadku, gdy wykonanie polecenia stanowiłoby przestępstwo albo wykroczenie. W takim przypadku skarbnik powiadamia o tym organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego i regionalną izbę obrachunkową.

Przykłady:

Przychody z tytułu kredytów i pożyczek oraz emisji papierów wartościowych na:

– pokrycie występującego w ciągu roku przejściowego deficytu budżetu,
– finansowanie planowanego deficytu budżetu,
– spłatę wcześniej zaciągniętych zobowiązań z tytułu emisji papierów wartościowych oraz zaciągniętych pożyczek i kredytów,
– wyprzedzające finansowanie działań finansowanych ze środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej (pożyczki),
– inwestycje i zakupy inwestycyjne ujęte w ramach przedsięwzięć, o których mowa w art. 226 ust. 3 ustawy (pożyczki zaciągane w państwowych funduszach celowych).

Wariant I.
Budżet j.s.t. zrównoważony (D = W):

1. Określa się dochody budżetu w kwocie 40 000 000 zł;
2. Określa się wydatki budżetu w kwocie 40 000 000 zł.

W tym przypadku brak jest podstaw prawnych do zaciągania długoterminowych kredytów i pożyczek oraz emisji długoterminowych papierów wartościowych.

Organ stanowiący j.s.t. może jedynie określić limit zobowiązań z tytułu zaciąganych kredytów i pożyczek oraz emitowanych papierów wartościowych na pokrycie występującego w ciągu roku budżetowego przejściowego deficytu budżetu, może również upoważnić organ wykonawczy j.s.t. do ich zaciągnięcia.

Zapis w uchwale budżetowej j.s.t.:

Ustala się limit zobowiązań z tytułu zaciąganych kredytów (pożyczek, emisji obligacji) w kwocie 150 000 zł,

w tym na:
– pokrycie występującego w ciągu roku przejściowego deficytu budżetu gminy (powiatu, województwa) w kwocie 150 000 zł.

Upoważnia się wójta gminy (prezydenta, burmistrza, zarząd) do zaciągnięcia krótkoterminowego kredytu (pożyczki, emisji obligacji) w kwocie 150 000 zł na pokrycie występującego w ciągu roku przejściowego deficytu budżetu gminy (powiatu, województwa) w kwocie 150 000 zł.

Uwaga:

W ramach udzielonego upoważnienia decyzję o zaciągnięciu krótkoterminowego kredytu podejmuje organ wykonawczy (wójt w formie zarządzenia, zarząd w formie uchwały).

W przypadku, gdy organ stanowiący nie upoważni organu wykonawczego do zaciągnięcia krótkoterminowego kredytu (pożyczki, emisji obligacji) na pokrycie występującego w ciągu roku przejściowego deficytu budżetu gminy (powiatu, województwa), decyzję w sprawie zaciągnięcia tego kredytu podejmuje sam.

Wariant II.
Budżet j.s.t. z deficytem (Dochody + Przychody = Wydatki):

1. Określa się dochody budżetu w kwocie 35 000 000 zł;
2. Określa się wydatki budżetu w kwocie 40 000 000 zł;
3. Określa się deficyt budżetu w kwocie 5 000 000 zł,
   źródłem pokrycia planowanego deficytu ustala się przychody:
   – z długoterminowych kredytów i pożyczek w kwocie 3 500 000 zł;
   – z nadwyżki z lat ubiegłych w kwocie 1 000 000 zł;
   – z wolnych środków pieniężnych jako nadwyżki środków pieniężnych na rachunku bieżącym budżetu jednostki samorządu terytorialnego, wynikających z rozliczeń wyemitowanych papierów wartościowych, kredytów i pożyczek z lat ubiegłych w kwocie 500 000 zł;
4. Określa się przychody budżetu w kwocie 5 000 000 zł,
   w tym z:
   – długoterminowych kredytów i pożyczek (§ 952) w kwocie 3 500 000 zł;
   – z nadwyżki budżetowej z lat ubiegłych (§ 957) w kwocie 1 000 000 zł;
   – wolnych środków pieniężnych jako nadwyżki środków pieniężnych na rachunku bieżącym budżetu jednostki samorządu terytorialnego, wynikających z rozliczeń wyemitowanych papierów wartościowych, kredytów i pożyczek z lat ubiegłych (§ 955) w kwocie 500 000 zł;
5. Określa się limit zobowiązań z tytułu zaciąganych kredytów (pożyczek, emisji obligacji) w kwocie 3 650 000 zł,
   w tym na:
   – pokrycie występującego w ciągu roku przejściowego deficytu budżetu gminy (powiatu, województwa) w kwocie 150 000 zł;
   – finansowanie planowanego deficytu budżetu w kwocie 3 500 000 zł.

Wariant III.
Budżet j.s.t. z rozchodami (Dochody + Przychody = Wydatki + Rozchody):

1. Określa się dochody budżetu w kwocie 40 000 000 zł;
2. Określa się wydatki budżetu w kwocie 40 000 000 zł;
3. Określa się rozchody budżetu z tytułu spłaty rat kredytów i pożyczek w kwocie 2 000 000 zł;
4. Określa się przychody budżetu w kwocie 2 000 000 zł, w tym z:
   – długoterminowych kredytów i pożyczek (§ 952) w kwocie 2 000 000 zł;
5. Określa się limit zobowiązań z tytułu zaciąganych kredytów (pożyczek, emisji obligacji) w kwocie 2 150 000 zł, w tym na:
   – pokrycie występującego w ciągu roku przejściowego deficytu budżetu gminy (powiatu, województwa) w kwocie 150 000 zł;
   – spłatę wcześniej zaciągniętych zobowiązań z tytułu emisji papierów wartościowych oraz zaciągniętych pożyczek i kredytów w kwocie 2 000 000 zł.

Wariant IV.
Budżet j.s.t. z deficytem i rozchodami (Dochody + Przychody = Wydatki + Rozchody):

1. Określa się dochody budżetu w kwocie 35 000 000 zł;
2. Określa się wydatki budżetu w kwocie 40 000 000 zł;
3. Określa się deficyt budżetu w kwocie 5 000 000 zł, źródłem pokrycia planowanego deficytu ustala się przychody:
   – z długoterminowych kredytów i pożyczek w kwocie 3 500 000 zł;
   – z wolnych środków pieniężnych jako nadwyżki środków pieniężnych na rachunku bieżącym budżetu jednostki samorządu terytorialnego, wynikających z rozliczeń wyemitowanych papierów wartościowych, kredytów i pożyczek z lat ubiegłych w kwocie 1 500 000 zł;
4. Określa się przychody budżetu w kwocie 7 000 000 zł, w tym z:
   – długoterminowych kredytów i pożyczek (§ 952) w kwocie 5 500 000 zł;
   – wolnych środków pieniężnych jako nadwyżki środków pieniężnych na rachunku bieżącym budżetu jednostki samorządu terytorialnego, wynikających z rozliczeń wyemitowanych papierów wartościowych, kredytów i pożyczek z lat ubiegłych (§ 955) w kwocie 1 500 000 zł;
5. Określa się rozchody budżetu z tytułu spłaty rat kredytów i pożyczek w kwocie 2 000 000 zł;
6. Określa się limit zobowiązań z tytułu zaciąganych kredytów (pożyczek, emisji obligacji) w kwocie 5 650 000 zł, w tym na:
   – pokrycie występującego w ciągu roku przejściowego deficytu budżetu gminy (powiatu, województwa) w kwocie 150 000 zł;
   – finansowanie planowanego deficytu budżetu w kwocie 3 500 000 zł;

– spłatę wcześniej zaciągniętych zobowiązań z tytułu emisji papierów wartościowych oraz zaciągniętych pożyczek i kredytów w kwocie 2 000 000 zł.

Wariant V.
Budżet j.s.t. z deficytem (zaplanowano wydatki na zadanie z udziałem środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej z dofinansowaniem w roku 2011 w kwocie 1 500 000 zł, a w roku 2012 w kwocie 800 000 zł (Dochody + Przychody = Wydatki – rozwiązanie możliwe w świetle art. 89 ust. 1 pkt 4 ustawy *o finansach publicznych*):

1. Określa się dochody budżetu w kwocie 35 000 000 zł;
2. Określa się wydatki budżetu w kwocie 40 000 000 zł;
3. Określa się deficyt budżetu w kwocie 5 000 000 zł, źródłem pokrycia planowanego deficytu ustala się przychody:
   – z długoterminowych pożyczek na finansowanie zadania X, realizowanego z udziałem środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej (§ 903) w kwocie 1 500 000 zł;
   – z długoterminowych kredytów w kwocie 2 000 000 zł;
   – z nadwyżki z lat ubiegłych w kwocie 1 000 000 zł;
   – z wolnych środków pieniężnych jako nadwyżki środków pieniężnych na rachunku bieżącym budżetu jednostki samorządu terytorialnego, wynikających z rozliczeń wyemitowanych papierów wartościowych, kredytów i pożyczek z lat ubiegłych w kwocie 500 000 zł;
4. Określa się przychody budżetu w kwocie 5 000 000 zł, w tym z:
   – długoterminowych pożyczek na finansowanie zadania X, realizowanego z udziałem środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej (§ 903) w kwocie 1 500 000 zł;
   – długoterminowych kredytów i pożyczek (§ 952) w kwocie 2 000 000 zł;
   – nadwyżki budżetowej z lat ubiegłych (§ 957) w kwocie 1 000 000 zł;
   – wolnych środków pieniężnych jako nadwyżki środków pieniężnych na rachunku bieżącym budżetu jednostki samorządu terytorialnego, wynikających z rozliczeń wyemitowanych papierów wartościowych, kredytów i pożyczek z lat ubiegłych (§ 955) w kwocie 500 000 zł;
5. Określa się limit zobowiązań z tytułu zaciąganych kredytów (pożyczek, emisji obligacji) w kwocie 4 450 000 zł, w tym na:
   – pokrycie występującego w ciągu roku przejściowego deficytu budżetu gminy (powiatu, województwa) w kwocie 150 000 zł;
   – finansowanie planowanego deficytu budżetu w kwocie 2 000 000 zł;
   – wyprzedzające finansowanie zadania X, finansowanego ze środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej w kwocie 2 300 000 zł, w tym:
     – w roku 2011 w kwocie 1 500 000 zł (w ramach planowanego deficytu budżetu);
     – w roku 2012 w kwocie 800 000 zł.

Wariant VI.
Budżet j.s.t. z rozchodami (zaplanowano wydatki na zadanie z udziałem środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej z dofinansowaniem w roku 2011 w kwocie 1 500 000 zł, a w roku 2012 w kwocie 800 000 zł). (Dochody + Przychody = Wydatki + Rozchody – rozwiązanie możliwe w świetle art. 89 ust. 1 pkt 4 ustawy *o finansach publicznych*):

1. Określa się dochody budżetu w kwocie 40 000 000 zł;
2. Określa się wydatki budżetu w kwocie 40 000 000 zł;
3. Określa się rozchody budżetu z tytułu spłaty rat kredytów i pożyczek w kwocie 2 000 000 zł;
4. Określa się przychody budżetu w kwocie 2 000 000 zł, w tym z:
   – długoterminowych pożyczek na finansowanie zadania X, realizowanego z udziałem środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej (§ 903) w kwocie 1 500 000 zł;
   – długoterminowych kredytów i pożyczek (§ 952) w kwocie 500 000 zł;
5. Określa się limit zobowiązań z tytułu zaciąganych kredytów (pożyczek, emisji obligacji) w kwocie 2 950 000 zł, w tym na:
   – pokrycie występującego w ciągu roku przejściowego deficytu budżetu gminy (powiatu, województwa) w kwocie 150 000 zł;
   – spłatę wcześniej zaciągniętych zobowiązań z tytułu emisji papierów wartościowych oraz zaciągniętych pożyczek i kredytów w kwocie 500 000 zł;
   – wyprzedzające finansowanie zadania X, finansowanego ze środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej w kwocie 2 300 000 zł, w tym:
     – w roku 2011 w kwocie 1 500 000 zł;
     – w roku 2012 w kwocie 800 000 zł.

Wariant VII.
Budżet j.s.t. z deficytem (zaplanowano wydatki na inwestycje i zakupy inwestycyjne w ramach przedsięwzięcia ujętego w załączniku do uchwały w sprawie wieloletniej prognozy finansowej w roku 2011 w kwocie 1 000 000 zł, a w roku 2012 w kwocie 700 000 zł i rozchodami (Dochody + Przychody = Wydatki + Rozchody – rozwiązanie możliwe w świetle art. 90 ustawy *o finansach publicznych*):

1. Określa się dochody budżetu w kwocie 39 500 000 zł;
2. Określa się wydatki budżetu w kwocie 40 000 000 zł;
3. Określa się deficyt budżetu w kwocie 500 000 zł, źródłem pokrycia planowanego deficytu ustala się przychody z:
   – długoterminowych pożyczek na finansowanie przedsięwzięcia X, ujętego w załączniku do uchwały w sprawie wieloletniej prognozy finansowej (dalej: w.p.f.) w kwocie 500 000 zł;

4. Określa się rozchody budżetu z tytułu spłaty rat kredytów i pożyczek w kwocie 2 800 000 zł;
5. Określa się przychody budżetu w kwocie 3 300 000 zł, w tym z:
   – długoterminowych pożyczek na finansowanie przedsięwzięcia X, ujętego w załączniku do uchwały w sprawie w.p.f. (§ 952) w kwocie 1 000 000 zł;
   – długoterminowych kredytów i pożyczek (§ 952) w kwocie 2 300 000 zł;
6. Określa się limit zobowiązań z tytułu zaciąganych kredytów (pożyczek, emisji obligacji) w kwocie 4 150 000 zł, w tym na:
   – pokrycie występującego w ciągu roku przejściowego deficytu budżetu gminy (powiatu, województwa) w kwocie 150 000 zł;
   – spłatę wcześniej zaciągniętych zobowiązań z tytułu emisji papierów wartościowych oraz zaciągniętych pożyczek i kredytów w kwocie 2 300 000 zł;
   – finansowanie przedsięwzięcia X, ujętego w załączniku do uchwały w sprawie w.p.f. w kwocie 1 700 000 zł, w tym:
     – w roku 2011 w kwocie 1 000 000 zł (z tego w ramach planowanego deficytu budżetu w kwocie 500 000 zł);
     – w roku 2012 w kwocie 700 000 zł.

Wariant VIII.
Budżet j.s.t. z deficytem (zaplanowano wydatki na inwestycje i zakupy inwestycyjne w ramach przedsięwzięcia ujętego w załączniku do uchwały w sprawie wieloletniej prognozy finansowej w roku 2011 w kwocie 1 000 000 zł, a w roku 2012 w kwocie 700 000 zł i rozchodami (spłata pożyczki długoterminowej na wyprzedzające finansowanie zadania finansowanego ze środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej w kwocie 400 000 zł) (Dochody + Przychody = Wydatki + Rozchody – rozwiązanie możliwe w świetle art. 90 ustawy *o finansach publicznych*):

1. Określa się dochody budżetu w kwocie 39 500 000 zł;
2. Określa się wydatki budżetu w kwocie 40 000 000 zł;
3. Określa się deficyt budżetu w kwocie 500 000 zł, źródłem pokrycia planowanego deficytu ustala się przychody z:
   – długoterminowych pożyczek na finansowanie przedsięwzięcia X, ujętego w załączniku do uchwały w sprawie w.p.f. w kwocie 500 000 zł;
4. Określa się rozchody budżetu z tytułu spłaty rat kredytów i pożyczek w kwocie 2 800 000 zł, w tym:
   pożyczki na wyprzedzające finansowanie działań ze środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej w kwocie 700 000 zł;
5. Określa się przychody budżetu w kwocie 3 300 000 zł,

w tym z:
– długoterminowych pożyczek na finansowanie przedsięwzięcia ujętego w załączniku do uchwały w sprawie w.p.f. (§ 952) w kwocie 1 000 000 zł;
– długoterminowych kredytów i pożyczek (§ 952) w kwocie 2 300 000 zł;

6. Określa się limit zobowiązań z tytułu zaciąganych kredytów (pożyczek, emisji obligacji) w kwocie 4 150 000 zł,
w tym na:
– pokrycie występującego w ciągu roku przejściowego deficytu budżetu gminy (powiatu, województwa) w kwocie 150 000 zł;
– spłatę wcześniej zaciągniętych zobowiązań z tytułu emisji papierów wartościowych oraz zaciągniętych pożyczek i kredytów w kwocie 2 100 000 zł;
– finansowanie wydatków niemających pokrycia w planowanych dochodach w wysokości spłaty pożyczki na wyprzedzające finansowanie działań finansowanych z budżetu UE z otrzymanej refundacji środków pochodzących z budżetu UE w kwocie 200 000 zł;
– finansowanie przedsięwzięcia X ujętego w załączniku do uchwały w sprawie w.p.f. w kwocie 1 700 000 zł,
w tym:
– w roku 2011 w kwocie 1 000 000 zł
(w tym w ramach planowanego deficytu budżetu) w kwocie 500 000 zł);
– w roku 2012 w kwocie 700 000 zł.

Wariant IX.
Budżet j.s.t. z rozchodami (Dochody + Przychody = Wydatki + Rozchody – rozwiązanie możliwe w świetle art. 89 ust. 1 pkt 4 ustawy *o finansach publicznych*)):

1. Określa się dochody budżetu w kwocie 40 000 000 zł;
2. Określa się wydatki budżetu w kwocie 40 000 000 zł;
3. Określa się rozchody budżetu z tytułu spłaty rat kredytów i pożyczek w kwocie 2 000 000 zł,
w tym na wyprzedzające finansowanie (§ 963) w kwocie 800 000 zł;
4. Określa się przychody budżetu w kwocie 2 000 000 zł,
w tym z:
– długoterminowych kredytów i pożyczek (§ 952) w kwocie 2 000 000 zł;
5. Określa się limit zobowiązań z tytułu zaciąganych kredytów (pożyczek, emisji obligacji) w kwocie 2 150 000 zł,
w tym na:
– pokrycie występującego w ciągu roku przejściowego deficytu budżetu gminy (powiatu, województwa) w kwocie 150 000 zł;
– spłatę wcześniej zaciągniętych zobowiązań z tytułu emisji papierów wartościowych oraz zaciągniętych pożyczek i kredytów w kwocie 1 200 000 zł;
– finansowanie wydatków niemających pokrycia w planowanych dochodach w wysokości spłaty pożyczki na wyprzedzające finansowanie działań finansowanych z budżetu UE z otrzymanej refundacji środków pochodzących z budżetu UE w kwocie 800 000 zł.

Pożyczka z budżetu państwa

Zgodnie z art. 224 ustawy *o finansach publicznych*, jednostce samorządu terytorialnego może być udzielona pożyczka z budżetu państwa, jeżeli:

1) jednostka samorządu terytorialnego realizuje postępowanie naprawcze lub przystępuje do jego realizacji oraz
2) z analizy programu postępowania naprawczego wynika, że w stopniu wysoce prawdopodobnym:
   a) nastąpi poprawa sytuacji finansowej tej jednostki oraz skuteczności w wykonywaniu jej ustawowych zadań,
   b) zachowane zostaną zasady określone w art. 242–244 na koniec roku, w którym upływa termin spłaty pożyczki,
   c) zapewniona zostanie spłata pożyczki wraz z odsetkami.

   Zarówno pożyczka, jak i odsetki nie podlegają umorzeniu.

Wniosek o udzielenie pożyczki jednostka samorządu terytorialnego składa do Ministra Finansów, a w przypadku zlecenia przez Ministra Finansów dokonywania czynności związanych z udzielaniem jednostce samorządu terytorialnego pożyczki oraz jej rozliczaniem i egzekucją Bankowi Gospodarstwa Krajowego – do Banku Gospodarstwa Krajowego. Do wniosku o udzielenie pożyczki jednostka samorządu terytorialnego załącza program postępowania naprawczego, dokumenty zawierające dane umożliwiające dokonanie bieżącej i prog-nozowanej oceny sytuacji finansowej tej jednostki oraz propozycje zabezpieczeń spłaty pożyczki.

W przypadku niedokonania spłaty pożyczki w terminie określonym w umowie pożyczki Minister Finansów może potrącić niespłaconą kwotę pożyczki wraz z odsetkami z należnej subwencji ogólnej ustalonej dla tej jednostki samorządu terytorialnego.

TERESA WOTA

Kompetencje do dokonywania zmian w budżecie jednostki samorządu terytorialnego

Zgodnie art. 51 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku *o samorządzie gminnym*, art. 51 ust. 1 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 roku *o samorządzie powiatowym* i art. 61 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 roku *o samorządzie województwa*, jednostki samorządu terytorialnego: gmina, powiat, województwo prowadzą gospodarkę finansową samodzielnie, na podstawie uchwały budżetowej. Uchwała budżetowa składa się z budżetu jednostki samorządu terytorialnego oraz z załączników.

Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 roku *o finansach publicznych* określa w art. 211 ust. 1, co to jest budżet jednostki samorządu terytorialnego – jest to roczny plan dochodów i wydatków oraz przychodów i rozchodów. Ustawa ta określa również zasady jego wykonywania.

Zgodnie z określoną w art. 254 pkt 3 ustawy *o finansach publicznych* zasadą gospodarki finansowej, dokonywanie wydatków następuje w granicach kwot określonych w planie finansowym, z uwzględnieniem prawidłowo dokonanych przeniesień i zgodnie z planowanym przeznaczeniem, w sposób celowy i oszczędny, z zachowaniem zasady uzyskiwania najlepszych efektów z danych nakładów.

Jak z powyższego wynika, ustawa *o finansach publicznych* zakazuje przekraczania planowanych wydatków budżetowych, dopuszcza jednak ich zmiany. W związku z tym nasuwają się dwa pytania: jakie są przyczyny zmienności budżetu oraz kto może dokonać zmian w budżecie.

Odpowiedź na pierwsze pytanie – przyczyny zmienności budżetu to:

1) zmiana kwot lub uzyskanie dotacji celowych przekazywanych z budżetu państwa, z budżetów innych jednostek samorządu terytorialnego oraz innych jednostek sektora finansów publicznych;
2) zmiana kwot subwencji;
3) konieczność rozdysponowania rezerw budżetowych: ogólnej i celowych;
4) znaczne przekroczenie planowanych dochodów, dające możliwość korekty budżetu po stronie dochodów i wydatków na zadania ujęte w budżecie lub wprowadzenia wydatków na zadania nieujęte w budżecie;
5) niższe od planowanego wykonanie dochodów, stanowiące zagrożenie wykonania zadań ujętych w budżecie, w wyniku czego zachodzi konieczność korekty budżetu po stronie dochodów i wydatków lub dochodów i przychodów;

6) zaplanowanie w budżecie na poszczególne zadania wydatków w wysokości niezapewniającej ich wykonania, w związku z czym zachodzi konieczność przemieszczenia wydatków między działami lub rozdziałami, a ze względu na sposób wykonania – między paragrafami.

Odpowiedź na pytanie drugie – wymienione zmiany w budżecie, z wyjątkiem związanych z rozdysponowaniem rezerw budżetowych, wprowadzane są przez organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 4 ustawy *o samorządzie gminnym*, art. 12 pkt 5 ustawy *o samorządzie powiatowym*, art. 18 pkt 6 ustawy *o samorządzie województwa*.

Zgodnie z wymienionymi przepisami, uchwalanie budżetu należy do wyłącznej właściwości organu stanowiącego jednostki samorządu terytorialnego (rady gminy, rady powiatu, sejmiku województwa). Organ jednostki samorządu terytorialnego, który jest upoważniony do uchwalania budżetu, ma prawo na tej samej podstawie do wprowadzania w nim zmian.

Od tej zasady wyjątek wprowadzają: art. 60 ust. 2 pkt 5 ustawy *o samorządzie gminnym*, art. 60 ust. 2 pkt 5 ustawy *o samorządzie powiatowym* i art. 70 ust. 2 pkt 5 ustawy *o samorządzie województwa*, zastrzegając na rzecz zarządu jednostki samorządu terytorialnego wyłączne prawo do dysponowania rezerwami budżetowymi.

Ponadto z art. 233 pkt 3 ustawy *o finansach publicznych* wynika, że inicjatywa w zakresie sporządzenia projektu uchwały o zmianie uchwały budżetowej przysługuje wyłącznie zarządowi jednostki samorządu terytorialnego, zatem organ stanowiący j.s.t. może wprowadzić zmiany w budżecie wyłącznie z inicjatywy zarządu.

W ustawie *o finansach publicznych* ustawodawca wprowadza kilka wyjątków, polegających na tym, że bądź to z mocy samej ustawy, bądź też na podstawie upoważnienia udzielonego przez organ stanowiący, kompetencja do dokonywania zmian w budżecie przechodzi na zarząd jednostki samorządu terytorialnego.

Z mocy ustawy zarząd jednostki samorządu terytorialnego może na podstawie art. 257 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 roku *o finansach publicznych* dokonywać w toku wykonywania budżetu zmian w planie dochodów i wydatków budżetu jednostki samorządu terytorialnego, polegających na zmianach planu:

1) dochodów i wydatków związanych ze zmianą kwot lub uzyskaniem dotacji przekazywanych z budżetu państwa, z budżetów innych jednostek samorządu terytorialnego oraz innych jednostek sektora finansów publicznych;
2) dochodów jednostki samorządu terytorialnego, wynikających ze zmian kwot subwencji w wyniku podziału rezerw subwencji ogólnej;
3) wydatków jednostki samorządu terytorialnego w ramach działu w zakresie wydatków bieżących, z wyjątkiem zmian planu wydatków na uposażenia i wynagrodzenia ze stosunku pracy, o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej;
4) dochodów i wydatków jednostki samorządu terytorialnego związanych ze zwrotem dotacji otrzymanych z budżetu państwa lub innych jednostek samorządu terytorialnego.

Omawiany przepis ustawy wprowadza upoważnienie dla zarządu do dokonywania pewnych, ściśle określonych zmian wyłącznie w planie dochodów albo wydatków oraz w planie dochodów i wydatków.

Zarząd jednostki samorządu terytorialnego z mocy omawianego przepisu może wprowadzać zmiany w planie dochodów i wydatków j.s.t., związane ze

zmianami kwot dotacji celowych przekazywanych z budżetu państwa, a także z uzyskaniem kwot dotacji celowych przekazywanych z budżetu państwa. Może wprowadzać również zmiany w planie dochodów i wydatków z tytułu dotacji celowych przekazanych przez inne jednostki samorządu terytorialnego na zadania realizowane w drodze umów czy porozumień, a także od innych jednostek sektora finansów publicznych.

Z mocy omawianego przepisu zarząd j.s.t., upoważniony jest także do dokonywania zmian wyłącznie w planie dochodów, w związku ze zmianą kwot subwencji otrzymanych w wyniku podziału rezerw subwencji ogólnej, oraz w planie dochodów i wydatków związanych ze zwrotem dotacji otrzymanych z budżetu państwa lub innych jednostek samorządu terytorialnego.

Ponadto, z mocy art. 257 pkt 3 ustawy *o finansach publicznych*, zarząd jednostki samorządu terytorialnego może dokonywać zmian w planie wydatków j.s.t., polegających na przeniesieniach planowanych wydatków budżetowych w ramach działu w zakresie wydatków bieżących, z wyjątkiem zmian planu wydatków na uposażenia i wynagrodzenia ze stosunku pracy. Zakres tego upoważnienia ustawa ogranicza do dokonywania przez zarząd przeniesień planowanych wydatków bieżących w ramach działu klasyfikacji budżetowej, z wyłączeniem zmian planowanych wydatków na uposażenia i wynagrodzenia ze stosunku pracy.

Na podstawie art. 222 ust. 1 i 2 ustawy *o finansach publicznych* oraz art. 26 ustawy z dnia 26 kwietnia 2007 roku *o zarządzaniu kryzysowym*, w budżecie jednostki samorządu terytorialnego tworzy się:

– rezerwę ogólną, w wysokości nie niższej niż 0,1% i nie wyższej niż 1% wydatków budżetu;
– rezerwę celową na realizację zadań własnych z zakresu zarządzania kryzysowego, w wysokości nie mniejszej niż 0,5% wydatków budżetu j.s.t., pomniejszonych o wydatki inwestycyjne, wydatki na wynagrodzenia i pochodne oraz wydatki na obsługę długu,

i mogą być tworzone rezerwy celowe:

– na wydatki, których szczegółowy podział na pozycje klasyfikacji budżetowej nie może być dokonany w okresie opracowywania budżetu jednostki samorządu terytorialnego;
– na wydatki związane z realizacją programów finansowanych z udziałem środków, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2 ustawy.

Wyłączne prawo do dysponowania rezerwami budżetowymi, z mocy art. 222 ust. 4 ustawy *o finansach publicznych* oraz art. 60 ust. 2 pkt 5 ustawy *o samorządzie gminnym*, art. 60 ust. 2 pkt 5 ustawy *o samorządzie powiatowym* i art. 70 ust. 2 pkt 5 ustawy *o samorządzie województwa* przysługuje zarządowi jednostki samorządu terytorialnego.

Rozdysponowanie rezerw budżetowych polega na dokonaniu przez zarząd odpowiedniej zmiany w planie wydatków budżetowych jednostki samorządu terytorialnego. Dokonywanie wydatków z rezerw budżetowych powinno być zatem poprzedzone odpowiednią zmianą w budżecie j.s.t.

Utworzoną w budżecie j.s.t. rezerwę ogólną zarząd jednostki może przeznaczyć na zwiększenie wydatków budżetowych związanych z wykonywaniem uchwalonego budżetu. Jednak, zgodnie z zasadą wynikającą z art. 259 ust. 3

ustawy *o finansach publicznych*, zarząd nie może z rezerwy ogólnej zwiększać planowanych wydatków na uposażenia i wynagrodzenia ze stosunku pracy.

W myśl art. 259 ust. 1 ustawy *o finansach publicznych* rezerwy celowe mogą być przeznaczone wyłącznie na cel, na jaki zostały utworzone, oraz wykorzystane zgodnie z klasyfikacją budżetową wydatków. Zasada ta jednak nie ma charakteru bezwzględnie wiążącego. Zgodnie bowiem z regulacją ust. 2 omawianego artykułu, zarząd jednostki samorządu terytorialnego może, po uzyskaniu pozytywnej opinii komisji właściwej do spraw budżetu organu stanowiącego j.s.t., dokonać zmiany przeznaczenia rezerwy celowej.

W toku wykonywania budżetu zarząd jednostki samorządu terytorialnego może dokonywać zmian tego budżetu również na podstawie upoważnienia udzielonego przez organ stanowiący j.s.t.

Na podstawie art. 258 ust. 1 pkt 1 ustawy *o finansach publicznych*, organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego może upoważnić zarząd do dokonywania w planie wydatków innych zmian niż określone w art. 257, z wyłączeniem przeniesień wydatków między działami.

Zakres tego upoważnienia ustawa ogranicza do zmian w planie wydatków, w ramach działów klasyfikacji budżetowej, z wyłączeniem zmian dokonywanych z mocy ustawy, określonych w art. 257 ustawy *o finansach publicznych*. Upoważnienie organu stanowiącego j.s.t. może zatem dotyczyć zmian w planie wydatków w ramach działu klasyfikacji budżetowej w zakresie dotyczącym: zmian planowanych wydatków na uposażenia i wynagrodzenia ze stosunku pracy (zwiększeń, zmniejszeń lub zwiększeń i zmniejszeń), zmian planowanych wydatków majątkowych (zmniejszeń, zwiększeń lub zwiększeń i zmniejszeń). Niemniej jednak, na podstawie upoważnienia udzielonego przez organ stanowiący, zarząd może wprowadzać w budżecie zmiany związane wyłącznie z wykonywaniem budżetu.

Na podstawie udzielonego upoważnienia zmian w planie wydatków mogą dokonywać również kierownicy jednostek budżetowych jednostki samorządu terytorialnego.

Na podstawie art. 258 ust. 1 pkt 3 ustawy *o finansach publicznych*, organ stanowiący j.s.t. może upoważnić zarząd jednostki do przekazania niektórych uprawnień do dokonywania przeniesień planowanych wydatków kierownikom jednostek budżetowych j.s.t. Z regulacji tej wynika, że przedmiotem upoważnienia udzielonego zarządowi mogą być tylko jego uprawnienia. Uprawnienia tego rodzaju przysługują zarządowi j.s.t. z mocy art. 257 pkt 3 ustawy *o finansach publicznych* oraz na podstawie upoważnienia organu stanowiącego.

Udzielane przez zarząd jednostki samorządu terytorialnego upoważnienie może dotyczyć tylko niektórych uprawnień, jakie zarząd w tym zakresie posiada. Wobec tego organ stanowiący j.s.t. jest zobligowany wskazać w uchwale budżetowej, jakiego rodzaju uprawnienia do dokonywania przeniesień planowanych wydatków budżetowych mogą być przekazane kierownikom jednostek budżetowych. Ostatecznie o zakresie przekazywanych uprawnień decyduje zarząd j.s.t. Na podstawie upoważnienia udzielonego przez zarząd j.s.t., kierownicy jednostek budżetowych mogą dokonywać zmian w planach finansowych tych jednostek. Zmiany te mogą dotyczyć wyłącznie wykonywania planu finansowego.

ADAM CZUDEC

Sytuacja finansowa jednostek samorządu terytorialnego w województwie podkarpackim – dynamika i kierunki zmian w latach 1999–2008

Podkarpacie należy do regionów o stosunkowo niskim poziomie rozwoju gospodarczego (niski wskaźnik PKB w przeliczeniu na jednego mieszkańca w stosunku do innych regionów w Polsce). Podobnie niskie są wskaźniki rozwoju społecznego, którego jedną z podstawowych miar jest przeciętny poziom wynagrodzeń[1].

Wśród przyczyn takiego stanu rzeczy należy wymienić m.in.:

– peryferyjne położenie województwa i w związku z tym słabe impulsy rozwojowe kierowane do tego regionu ze strony największych aglomeracji, pełniących funkcje ośrodków wzrostu gospodarczego i społecznego;
– nienowoczesną strukturę gospodarki opartej na tradycyjnych gałęziach przemysłu, których okres rozkwitu minął przed co najmniej dwudziestoma laty (duże zakłady przemysłu maszynowego czy chemicznego, zatrudniające kilka, a nawet kilkanaście tysięcy osób), co wymusiło konieczność restrukturyzacji takich przedsiębiorstw i zwiększyło skalę bezrobocia;
– największy w Polsce odsetek ludności wiejskiej, przy słabo rozwiniętej gospodarce tych obszarów, której istotną częścią jest rozdrobnione i na ogół mało efektywne rolnictwo.

W takich warunkach szczególnie istotna jest aktywna rola instytucji, których ważnym zadaniem jest dynamizowanie przemian rozwojowych w sferze gospodarczej i społecznej, a efekty tych przemian powinny być widoczne przez poprawę jakości życia mieszkańców i tworzenie warunków do rozwoju działalności gospodarczej.

Wśród różnych instytucji szczególna rola przypada jednostkom samorządu terytorialnego, które są powołane do wypełniania ważnych funkcji w skali lokalnej i regionalnej.

Mając na uwadze powyższe okoliczności, a także uwzględniając fakt dwudziestoletniego okresu działalności samorządów gmin i dziesięciu lat funkcjonowania samorządów powiatów oraz województw, podjęto próbę oceny znaczenia sytuacji finansowej samorządów, ze szczególnym uwzględnieniem dynamiki i kierunków zmian w latach 1999–2008. Nie ulega bowiem wątpliwości,

[1] A. Czudec, *Czynniki kształtujące spójność ekonomiczną i społeczną regionu*, [w:] A. Czudec (red.), *Możliwości i bariery rozwoju regionu*, Wyd. Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów 2009, s. 14–15.

że skuteczność realizacji zadań przez samorządy zależy w bardzo dużym stopniu od ich zdolności do pozyskiwania dochodów.

Dla wyeksponowania podobieństw (bądź różnic) sytuacji finansowej poszczególnych typów jednostek samorządowych, analizę prowadzono z podziałem na samorządy:

– województwa
– powiatów
– miast na prawach powiatu
– miast
– miast-gmin
– gmin wiejskich.

Z kolei, dla uwzględnienia znaczenia wejścia Polski do Unii Europejskiej w kształtowaniu się sytuacji finansowej samorządów, przyjęto w analizie podział na dwa podokresy: 1999–2004 i 2004–2008, co umożliwiło ocenę wpływu funduszy UE na finanse samorządów.

Dynamika i struktura dochodów budżetowych

Wskaźniki ilustrujące dynamikę dochodów budżetowych jednostek samorządu terytorialnego na Podkarpaciu w latach 1999–2008 przedstawiono w **tabeli 1**.

Tabela 1

Dynamika dochodów budżetowych jednostek samorządu terytorialnego na Podkarpaciu

Lata	Samorządy						JST ogółem
	województwa	powiatów	miast na prawach powiatu	gmin			
				miejskich	wiejskich	miejsko-wiejskich	
2000/1999	89,88	128,70	117,40	107,38	106,58	107,35	111,69
2001/2000	138,56	114,66	110,17	110,93	107,85	107,82	111,75
2002/2001	85,55	89,04	95,67	101,72	110,66	110,57	100,41
2003/2002	115,40	94,70	93,83	102,95	103,61	104,59	100,85
2004/2003	126,71	109,29	110,09	112,62	109,61	105,90	110,57
2005/2004	89,38	109,78	111,23	114,96	114,70	116,66	111,64
2006/2005	156,20	110,41	117,78	113,07	111,03	117,12	115,90
2007/2006	113,05	111,81	108,69	106,92	111,95	108,93	110,41
2008/2007	128,50	110,75	114,42	108,44	107,98	107,47	111,21
2004/1999	155,79	135,98	127,82	140,48	144,45	141,74	139,75
2008/2004	202,81	150,10	162,93	150,72	153,95	159,95	158,89
2008/1999	315,95	204,10	208,26	211,73	222,37	226,71	222,04

Źródło: obliczenia Wydziału Informacji, Analiz i Szkoleń Regionalnej Izby Obrachunkowej w Rzeszowie.

Analiza danych liczbowych zaprezentowanych w **tabeli 1** pozwala na sformułowanie kilku spostrzeżeń charakteryzujących sytuację finansową samorządów:

– w latach 1999–2008 nastąpiło ponaddwukrotne zwiększenie poziomu dochodów budżetowych jednostek samorządu terytorialnego, przy czym dynamika dochodów była dość zróżnicowana w poszczególnych latach między różnymi typami jednostek samorządowych;
– najbardziej stabilne tempo wzrostu dochodów było charakterystyczne dla samorządów gmin, a różnice między miastami, gminami miejsko-wiejskimi i gminami wiejskimi – w ujęciu przeciętnym były stosunkowo niewielkie;
– największe wahania poziomu dochodów w poszczególnych latach były najbardziej charakterystyczne dla samorządu województwa podkarpackiego, bo różnice pomiędzy kolejnymi latami sięgały nawet 50% (2005–2006), a ponadto, trzykrotnie zdarzył się spadek dochodów w stosunku do roku poprzedniego;
– lata 2004–2008 charakteryzowały się znacznie większym tempem przyrostu dochodów budżetowych jednostek samorządu terytorialnego w porównaniu z okresem 1999–2003, co było spowodowane w dużym stopniu zwiększeniem udziału samorządów w podatku dochodowym od osób fizycznych i prawnych, zasilającym budżety samorządowe;
– w całym analizowanym okresie miał miejsce przyrost dochodów budżetowych, nie tylko w ujęciu nominalnym, ale także realnym, bo skumulowany wskaźnik inflacji w tym czasie był znacznie niższy od tempa wzrostu dochodów (inflacja w latach 1999–2003 wynosiła łącznie 25,5%, a w latach 2004–2008 – 14,3%).

Ważną częścią oceny sytuacji finansowej jednostek samorządu terytorialnego na Podkarpaciu jest analiza porównawcza dochodów budżetowych samorządów podkarpackich ze wskaźnikami charakteryzującymi sytuację ogółu jednostek samorządowych w Polsce (**wykres 1**).

Wykres 1

Wskaźniki dynamiki dochodów budżetowych jednostek samorządu terytorialnego w Polsce

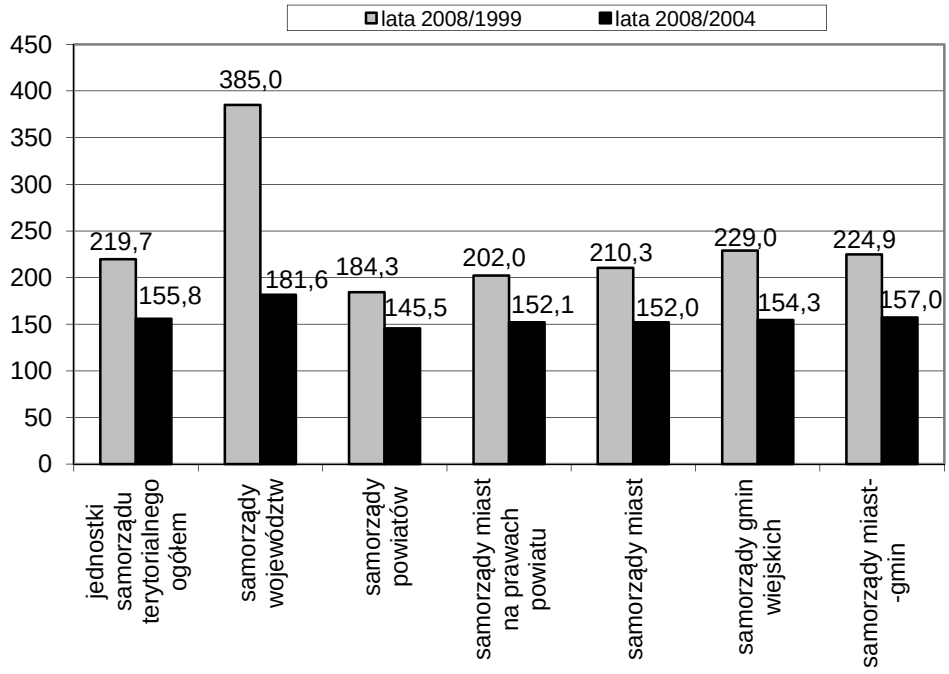

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych ze *Sprawozdań z działalności regionalnych izb obrachunkowych i wykonania budżetu przez jednostki samorządu terytorialnego w latach 1999, 2004, 2008*, Rada Krajowa RIO, Warszawa 2000, 2005, 2009.

Na podstawie danych liczbowych, zaprezentowanych w **tabeli 1** i na **wykresie 1**, można stwierdzić, że dochody jednostek samorządu terytorialnego na Podkarpaciu zwiększały się w latach 1999–2008 w tempie większym niż przeciętnie w kraju. Różnice nie są wprawdzie duże, bo sięgają kilku punktów procentowych, ale są charakterystyczne dla każdego z typów jednostek samorządowych, z wyjątkiem samorządu województwa, dla którego wskaźnik dynamiki dochodów w latach 1999–2008 jest niższy od przeciętnego dla ogółu województw samorządowych w Polsce.

Struktura dochodów jednostek samorządu terytorialnego

Dynamika dochodów budżetowych jest kształtowana przez zdolność samorządów do pozyskiwania dochodów własnych, a także przez wielkość transferów z budżetu państwa w postaci subwencji i dotacji celowych.

O znaczeniu dochodów własnych w kształtowaniu sytuacji finansowej samorządów na Podkarpaciu świadczą wskaźniki podane w **tabeli 2**.

Tabela 2

Wskaźniki udziału dochodów własnych w ogólnej kwocie dochodów budżetowych jednostek samorządu terytorialnego na Podkarpaciu

Lata	Samorządy						JST ogółem
	województwa	powiatów	miast na prawach powiatu	gmin			
				miejskich	wiejskich	miejsko-wiejskich	
1999	10,29	5,00	35,45	55,84	32,96	38,58	30,31
2000	12,13	6,17	33,30	56,77	31,27	37,28	29,08
2001	8,30	7,04	32,38	55,83	31,20	37,78	28,33
2002	9,37	9,29	35,76	55,48	29,68	36,17	29,62
2003	11,38	11,38	39,14	55,68	31,88	38,53	31,87
2004	37,74	23,16	45,14	59,94	30,99	36,51	36,76
2005	44,91	27,76	47,44	60,71	31,30	37,03	38,70
2006	49,02	28,21	51,44	61,60	27,54	37,20	39,02
2007	50,39	28,70	51,62	61,75	29,76	37,69	39,87
2008	34,90	27,61	53,07	62,97	29,62	37,44	38,76

Źródło: jak w **tabeli 1**.

W analizowanym okresie widoczny był stosunkowo niewielki, ale systematyczny wzrost znaczenia dochodów własnych jednostek samorządu terytorialnego w ogólnej kwocie dochodów budżetowych (przeciętnie o nieco ponad 8% w latach 1999–2008). Występują jednak dość wyraźne różnice pod tym względem między poszczególnymi typami jednostek samorządowych. Największe tempo przyrostu udziału dochodów własnych było charakterystyczne dla powiatów i samorządu województwa, ale mimo to, w 2008 roku udział dochodów własnych w dochodach ogółem był w przypadku tych jednostek samorządowych niższy od przeciętnego wskaźnika dla ogółu samorządów na Podkarpaciu. Natomiast zdecydowanie najwyższe wskaźniki udziału dochodów własnych w całym analizowanym okresie miały gminy miejskie, które uzyskiwały większość dochodów z podatków od mieszkańców i podmiotów gospodarczych zarejestrowanych na terenie gminy. Z kolei w przypadku gmin wiejskich wystąpił niewielki spadek znaczenia dochodów własnych, a w gminach miejsko-wiejskich znaczenie dochodów własnych pozostało przez cały analizowany okres na podobnym poziomie.

Na tle innych województw samorządy podkarpackie miały w 2008 roku najniższy udział dochodów własnych w ogólnej kwocie dochodów budżetowych, bo wskaźnik przeciętny dla Polski wyniósł w tym roku 55,0% (na Podkarpaciu 38,8%), a w województwach o najwyższym wskaźniku udziału dochodów własnych analogiczne wielkości wyniosły: w woj. mazowieckim – 69,7%, śląskim – 62,9% i dolnośląskim – 61,8%. Dla porównania, wskaźniki udziału dochodów własnych w 1999 roku wyniosły: przeciętnie dla Polski – 43,7%, dla Podkarpacia – 30,3%, a dla woj. mazowieckiego – 57,7%. Oznacza to wprawdzie zwiększenie znaczenia dochodów własnych w ciągu dziesięciu lat działalności samo-

rządów gmin, powiatów i województw, ale proporcje między województwami o największym i najmniejszym udziale dochodów własnych w ogólnej kwocie dochodów budżetowych nie uległy istotnym zmianom.

Relatywnie małe znaczenie dochodów własnych w kształtowaniu sytuacji finansowej jednostek samorządu terytorialnego na Podkarpaciu oznacza, że poziom dochodów był tu – w znacznie większym stopniu niż przeciętnie w kraju – uzależniony od transferów z budżetu państwa (**tabela 3** i **tabela 4**).

Tabela 3

Wskaźniki udziału subwencji ogólnej w dochodach budżetowych jednostek samorządu terytorialnego na Podkarpaciu

Lata	Samorządy						JST ogółem
	województwa	powiatów	miast na prawach powiatu	gmin			
				miejskich	wiejskich	miejsko-wiejskich	
1999	31,89	45,55	35,08	31,80	53,40	47,70	43,77
2000	45,35	48,55	38,77	30,43	52,73	46,80	45,39
2001	38,25	46,68	40,42	33,21	56,19	49,50	46,43
2002	42,12	48,06	39,96	32,40	57,06	51,03	47,67
2003	36,74	56,02	44,85	33,36	58,22	50,77	50,13
2004	33,34	52,40	40,16	28,00	55,92	49,99	46,75
2005	37,45	50,33	37,62	25,00	50,17	44,38	43,36
2006	37,18	47,17	33,67	22,13	48,20	40,24	40,33
2007	34,59	46,49	33,44	21,45	45,77	39,08	39,07
2008	35,70	45,88	32,43	21,28	47,05	39,90	39,29

Źródło: jak w **tabeli 1**.

Tabela 4

Wskaźniki udziału dotacji celowych w dochodach budżetowych jednostek samorządu terytorialnego na Podkarpaciu

Lata	Samorządy						JST ogółem
	województwa	powiatów	miast na prawach powiatu	gmin			
				miejskich	wiejskich	miejsko-wiejskich	
1999	57,82	49,45	29,48	12,36	13,64	13,72	25,93
2000	42,52	45,28	27,93	12,79	16,00	15,92	25,53
2001	53,45	46,29	27,21	10,96	12,61	12,72	25,24
2002	48,50	42,65	24,27	12,12	13,26	12,80	22,71
2003	51,88	32,60	16,01	10,96	9,90	10,70	18,00
2004	28,92	24,44	14,69	12,06	13,09	13,50	16,49
2005	17,64	21,91	14,94	14,29	18,53	18,59	17,94
2006	13,80	24,63	14,90	16,27	24,26	22,56	20,66
2007	15,01	24,81	14,94	16,80	24,46	23,22	21,06
2008	29,40	26,51	14,50	15,75	23,33	22,67	21,95

Źródło: jak w **tabeli 1**.

Spośród dwóch rodzajów transferów z budżetu państwa do jednostek samorządu terytorialnego znacznie większe znaczenie miała subwencja ogólna, której udział w ogólnej kwocie dochodów kształtował się w analizowanym dziesięcioleciu na poziomie 40-50%.

W największym stopniu wpływała ona na kształtowanie poziomu dochodów budżetowych w przypadku gmin wiejskich, zaś w najmniejszym w gminach miejskich, a różnica była znacząca, bo w granicach 20-25%.

Wprawdzie z analizy struktury dochodów wynika, że znaczenie subwencji początkowo zwiększało się (do 2003 roku), a następnie ulegało zmniejszeniu, ale w ujęciu bezwzględnym kwota subwencji w latach 1999–2008 w przypadku ogółu jednostek samorządowych na Podkarpaciu zwiększyła się prawie dwukrotnie. Największe tempo wzrostu było charakterystyczne dla subwencji kierowanej do samorządu województwa podkarpackiego (wskaźnik dynamiki dla okresu 2008/1999 – 353,7%), zaś najniższe w przypadku gmin miejskich (wskaźnik – 141,7%). Dla porównania, tempo wzrostu subwencji ogólnej transferowanej z budżetu państwa do jednostek samorządu terytorialnego w całej Polsce wyniosło w latach 1999–2008 około 185%. Oznacza to, że samorządy podkarpackie otrzymywały w ten sposób znacznie większe wsparcie finansowe w porównaniu z samorządami innych województw, czego dowodem jest najwyższa w Polsce kwota subwencji ogólnej w przeliczeniu na jednego mieszkańca województwa podkarpackiego (w 2008 roku 1360 zł na Podkarpaciu, natomiast średnio w Polsce – 1061 zł). Samorządy podkarpackie otrzymały zatem kwoty subwencji wyższe od przeciętnej jednostki samorządowej w Polsce o blisko 30%.

Podobne znaczenie jak subwencja ogólna miały dla samorządów podkarpackich dotacje celowe z budżetu państwa, których kwota w latach 1999–2008 zwiększyła się blisko dwukrotnie (wskaźnik dynamiki – 190%). W tym samym czasie dotacje kierowane z budżetu państwa do ogółu samorządów w Polsce zwiększyły się o 67%, a w województwie dolnośląskim, które w 2008 roku otrzymało najniższą w kraju kwotę dotacji celowych w przeliczeniu na jednego mieszkańca, wskaźnik dynamiki wyniósł jedynie 128%.

Należy przy tym zauważyć odmienne znaczenie dotacji celowych w kształtowaniu sytuacji finansowej różnych jednostek samorządu terytorialnego na Podkarpaciu w latach 1999–2008, bo w przypadku samorządu województwa, a także samorządów powiatów i miast na prawach powiatu, udział dotacji celowych w strukturze dochodów dość znacząco się zmniejszył, natomiast w przypadku samorządów gmin tendencja była odwrotna (**tabela 4**).

Transfery z budżetu państwa miały istotny wpływ na kształtowanie się poziomu dochodów budżetowych jednostek samorządu terytorialnego w przeliczeniu na jednego mieszkańca (**tabela 5**).

Tabela 5

Poziom dochodów jednostek samorządu terytorialnego na Podkarpaciu w latach 1999–2008, w przeliczeniu na jednego mieszkańca (w zł)

Lata	Samorządy						JST ogółem
	województwa	powiatów	miast na prawach powiatu	gmin			
				miejskich	wiejskich	miejsko-wiejskich	
1999	104,00	334,15	1835,35	1032,71	1051,69	1004,19	1546,44
2000	93,36	429,30	2158,52	1111,57	1117,16	1082,24	1725,15
2001	129,20	491,34	2376,59	1247,48	1202,48	1156,05	1925,30
2002	111,91	443,74	2305,62	1301,93	1336,82	1290,21	1957,27
2003	129,62	421,06	2171,51	1345,34	1394,10	1346,22	1981,31
2004	164,19	459,96	2390,68	1517,68	1526,63	1424,05	2189,97
2005	146,72	504,26	2672,13	1746,60	1747,39	1660,33	2444,64
2006	229,27	558,75	3099,18	1983,35	1949,19	1943,07	2834,38
2007	259,21	625,60	3346,43	2129,42	2183,51	2112,81	3129,73
2008	332,74	693,46	3786,39	2315,79	2356,24	2261,82	3477,05

Źródło: jak w **tabeli 1**.

W latach 1999–2008 ponaddwukrotnie zwiększył się poziom dochodów budżetowych w przeliczeniu na jednego mieszkańca na Podkarpaciu. Największy wzrost dochodów (ponadtrzykrotny) miał miejsce w przypadku samorządu województwa, natomiast pozostałe typy jednostek samorządowych zwiększyły swoje dochody ponaddwukrotnie, a różnice między samorządami powiatów czy gmin nie były znacząco duże. Należy jeszcze podkreślić, że zdecydowanie większy przyrost dochodów wystąpił w latach 2004–2008 (o blisko 60%), w porównaniu z latami 1999–2004 (przyrost o około 42%).

Pomimo tak znaczącego wzrostu dochodów jednostek samorządu terytorialnego na Podkarpaciu, ich sytuacja finansowa − na tle ogółu jednostek samorządowych w Polsce – nie uległa poprawie, bo podobnie jak w 1999 roku, także w roku 2008 samorządy podkarpackie miały znacznie niższy wskaźnik dochodów w przeliczeniu na jednego mieszkańca w porównaniu ze stanem przeciętnym w Polsce. Jeśli średni poziom dochodów w Polsce przyjąć jako 100, to na Podkarpaciu w 1999 roku ich relacja do średniej krajowej była na poziomie 91, a w 2008 roku wynosiła 93 i w całym analizowanym okresie należała do najniższych w Polsce (niższe wskaźniki miały tylko samorządy w województwach lubelskim i podlaskim).

Poza miastami na prawach powiatu, wszystkie inne typy jednostek samorządowych na Podkarpaciu miały dochody niższe w przeliczeniu na jednego mieszkańca od wielkości przeciętnych dla ogółu jednostek samorządowych w Polsce (**tabela 6**).

Tabela 6

Relacje między poziomem dochodów jednostek samorządu terytorialnego na Podkarpaciu na tle Polski (Polska = 100)

Wyszczególnienie	Lata	
	2008	**1999**
Samorząd województwa	88,8	122,4
Samorządy powiatów	97,1	92,0
Miasta na prawach powiatu	106,3	108,8
Miasta	96,7	95,3
Miasta-gminy	93,5	92,6
Gminy wiejskie	93,8	96,4

Źródło: obliczenia własne na podstawie sprawozdań z działalności regionalnych izb obrachunkowych i wykonania budżetu przez jednostki samorządu terytorialnego w latach 1999 i 2008, Rada Krajowa RIO, Warszawa 2000 i 2009.

Proporcje między dochodami różnych typów jednostek samorządowych na Podkarpaciu i w Polsce nie uległy istotnym zmianom w latach 1999–2008, poza samorządem województwa, który w 1999 roku miał dochody znacznie wyższe od przeciętnego samorządu województwa w Polsce, natomiast w 2008 roku poziom dochodów był o ponad 10% niższy od wielkości przeciętnej dla Polski. Wskaźniki podane w **tabeli 5** pozwalają ponadto stwierdzić, że chociaż samorządy podkarpackie otrzymują większe kwoty transferów z budżetu państwa w porównaniu z przeciętnymi jednostkami samorządu terytorialnego w Polsce, to poziom dochodów budżetowych w przeliczeniu na jednego mieszkańca pozostaje na Podkarpaciu niższy od wielkości średnich dla poszczególnych typów jednostek samorządowych w Polsce (poza miastami na prawach powiatu, których na Podkarpaciu jest zaledwie 4 – na 81 w całej Polsce).

Przestrzenne zróżnicowanie sytuacji finansowej samorządów gmin

Wprawdzie poziom dochodów samorządów podkarpackich jest przeciętnie niższy od stanu ogólnopolskiego, ale sytuacja finansowa poszczególnych samorządów jest mocno zróżnicowana. W związku z tym przeprowadzono analizę porównawczą poziomu dochodów budżetowych samorządów gmin (włącznie z miastami na prawach powiatu) na Podkarpaciu w ujęciu przestrzennym w latach 1999, 2004 i 2008. W tym celu dokonano podziału ogółu gmin samorządowych na trzy grupy:

– gminy o niskim poziomie dochodów (poniżej przeciętnego poziomu dochodów budżetowych w przeliczeniu na jednego mieszkańca na Podkarpaciu),
– gminy o średnim poziomie dochodów (powyżej przeciętnego poziomu dochodów budżetowych w przeliczeniu na jednego mieszkańca na Podkarpaciu, ale poniżej przeciętnej wielkości dochodów w Polsce),
– gminy o wysokim poziomie dochodów (powyżej przeciętnego poziomu dochodów w przeliczeniu na jednego mieszkańca w Polsce).

Przestrzenne rozmieszczenie każdej z grup gmin przedstawiono na **rysunkach 1**, **2** i **3**.

Rys. 1

Przestrzenne zróżnicowanie poziomu dochodów budżetowych gmin na Podkarpaciu w 1999 roku

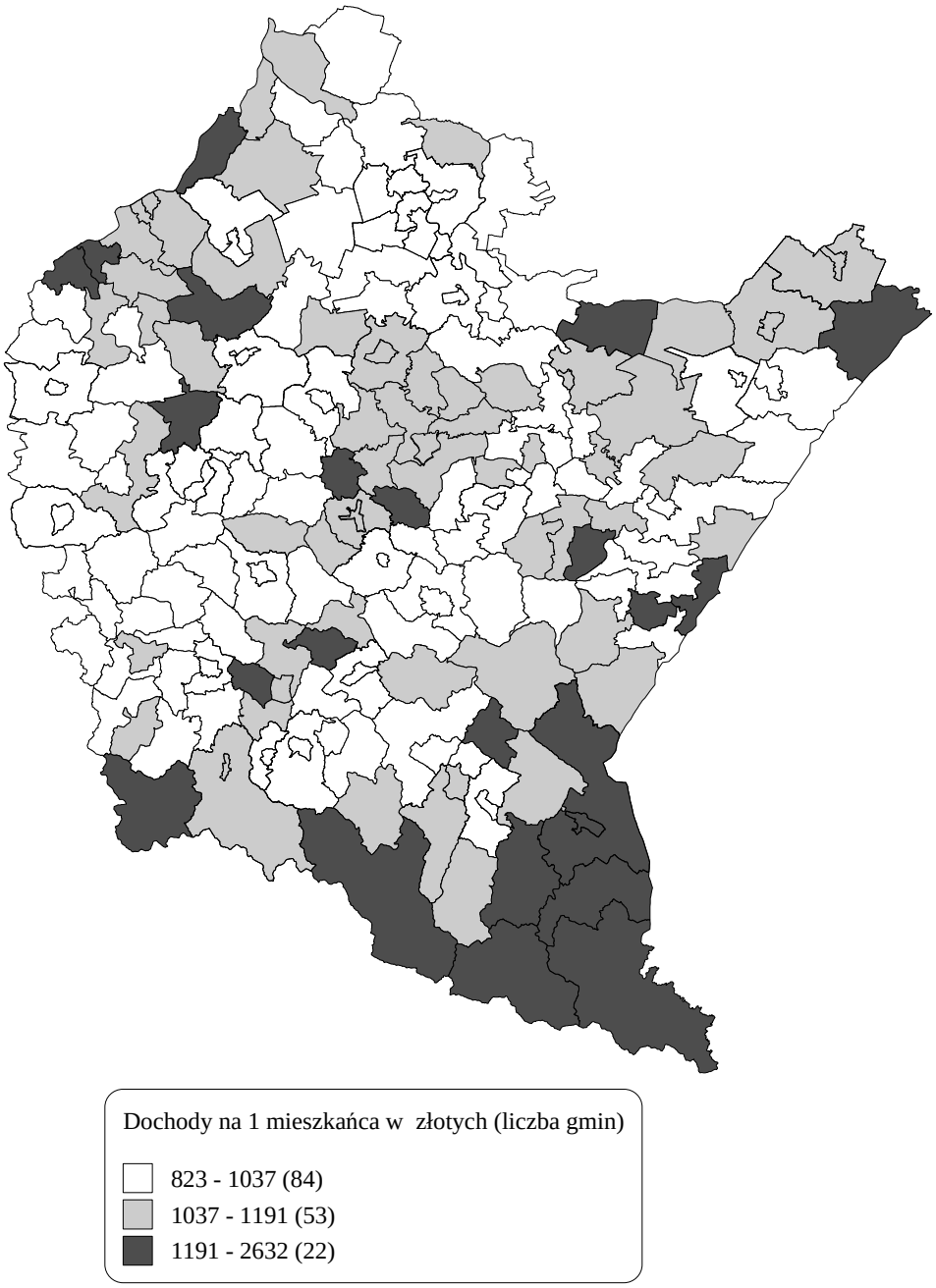

Źródło: jak w **tabeli 1**.

Rys. 2

Przestrzenne zróżnicowanie poziomu dochodów budżetowych gmin na Podkarpaciu w 2004 roku

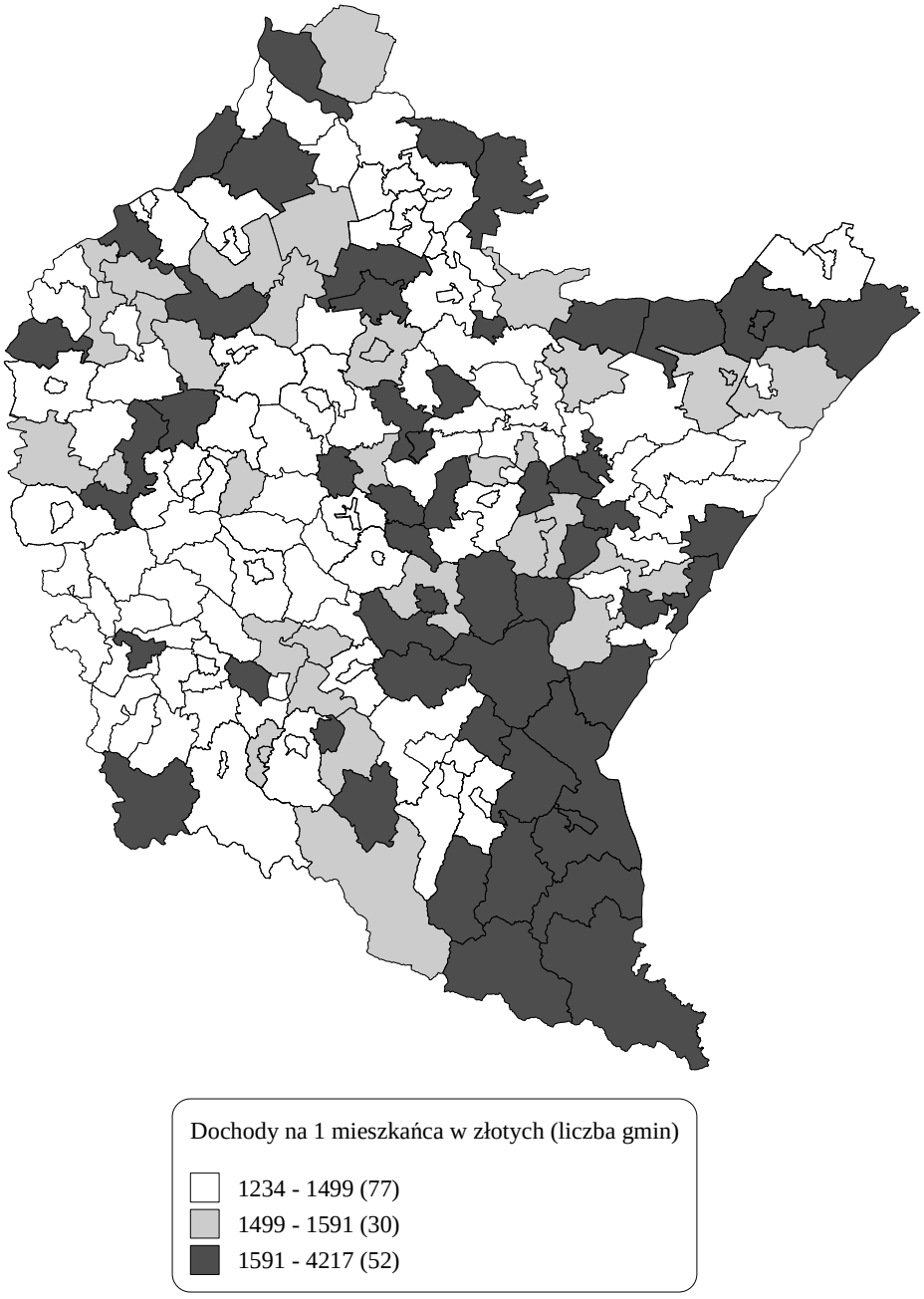

Źródło: jak w **tabeli 1**.

Rys. 3

Przestrzenne zróżnicowanie poziomu dochodów budżetowych gmin na Podkarpaciu w 2008 roku

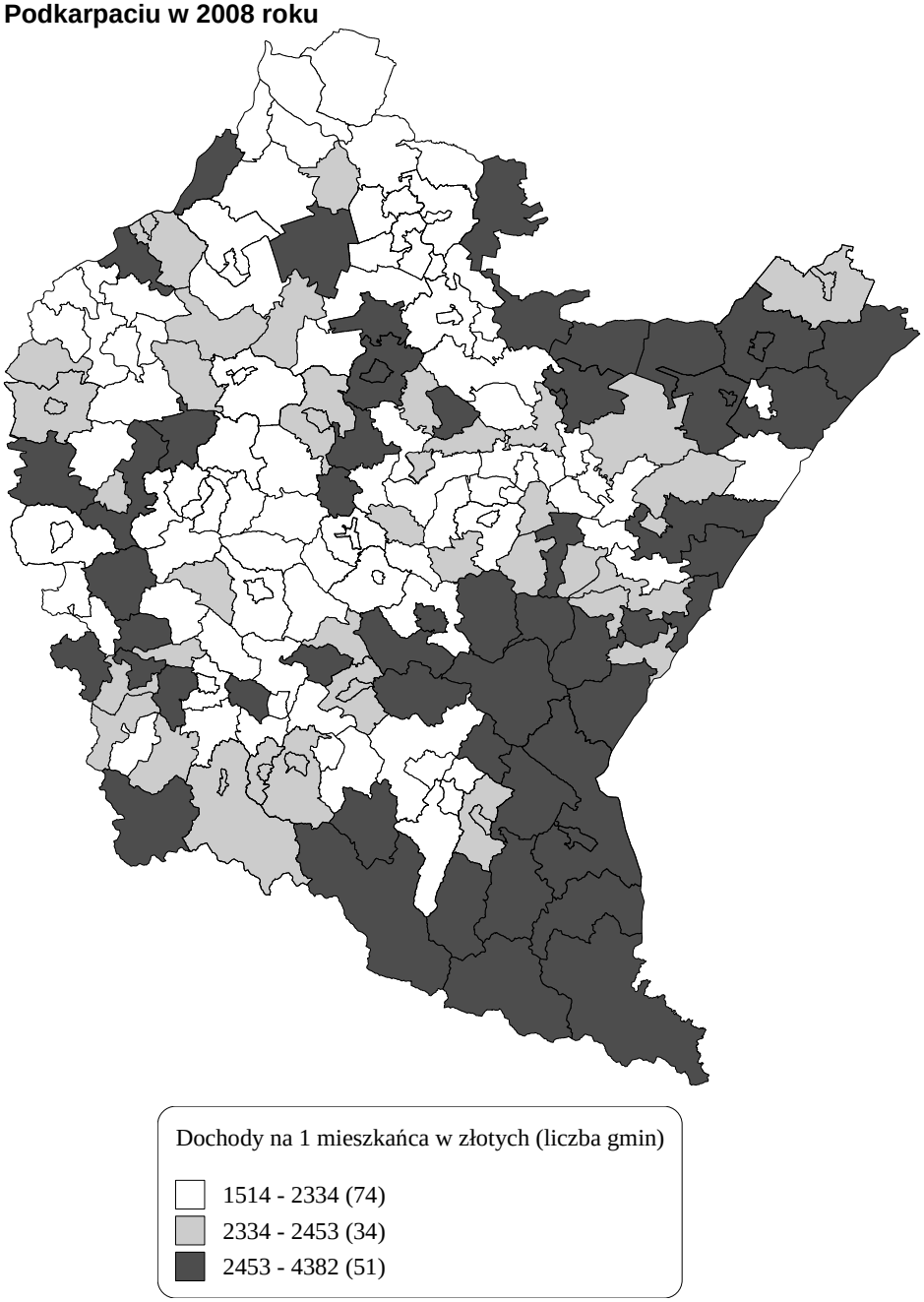

Źródło: jak w **tabeli 1**.

Analiza przestrzennego zróżnicowania poziomu dochodów samorządów gmin na Podkarpaciu pozwala stwierdzić poprawę sytuacji finansowej znacznej liczby jednostek samorządowych. Świadczy o tym systematycznie rosnąca liczba gmin osiągających dochody powyżej średniej krajowej (w 1999 roku tylko 22 gminy, a w 2008 roku – 51 gmin). Trzeba przy tym zaznaczyć, że w latach 1999–2008 nastąpiło głównie przemieszczanie między grupami gmin o średnim i wysokim poziomie dochodów, natomiast grupa gmin o niskich dochodach pozostawała najliczniejsza.

Należy przy tym zauważyć, że w latach 1999–2004 zaszły większe zmiany w porównaniu z okresem 2004–2008. Można na tej podstawie stwierdzić, że:

– proces poprawy sytuacji finansowej samorządów gmin w województwie podkarpackim – na tle ogółu samorządów w Polsce – przebiegał z większym nasileniem do 2004 roku, natomiast w ostatnich kilku latach widoczne jest zdecydowane spowolnienie tego procesu;
– fundusze Unii Europejskiej, dostępne dla jednostek samorządowych po 2004 roku, nie miały większego wpływu na poprawę poziomu dochodów samorządów gmin na Podkarpaciu – na tle ogólnopolskim.

Inna konstatacja, wynikająca z analizy **rysunków 1**, **2** i **3**, sprowadza się do stwierdzenia, że koncentracja gmin o wysokich dochodach jest zdecydowanie większa w południowej i wschodniej części województwa podkarpackiego, tj. na obszarach górskich i przygranicznych, charakteryzujących się niską gęstością zaludnienia. Może to oznaczać, że wysokie wskaźniki dochodów w przeliczeniu na jednego mieszkańca wynikają tu nie tyle z dobrej sytuacji finansowej gmin, ile z małej liczby mieszkańców. W takich okolicznościach nawet relatywnie niska globalna kwota dochodów budżetowych gmin sytuuje takie jednostki wysoko pod względem poziomu dochodów w przeliczeniu na jednego mieszkańca.

Ważnym wskaźnikiem ilustrującym stan finansów samorządowych jest udział wydatków inwestycyjnych w ogólnej kwocie wydatków budżetowych gmin. Na podstawie wielkości tego wskaźnika i jego zmian w kolejnych latach można wnioskować o zdolności gmin do tworzenia i rozwoju różnych składników infrastruktury technicznej i społecznej, kształtujących jakość życia mieszkańców i tworzących warunki do prowadzenia działalności gospodarczej.

W każdym z analizowanych lat dokonano podziału gmin na trzy grupy, ze względu na udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach budżetowych ogółem:

– gminy o niskim wskaźniku wydatków inwestycyjnych (do 10% wydatków budżetowych),
– gminy o średnim wskaźniku wydatków inwestycyjnych (10-20% wydatków budżetowych),
– gminy o wysokim wskaźniku wydatków inwestycyjnych (powyżej 20% wydatków budżetowych).

Przestrzenne zróżnicowanie gmin pod względem udziału wydatków inwestycyjnych w ogólnej kwocie wydatków budżetowych gmin przedstawiono na **rysunkach 4**, **5** i **6**.

Na podstawie analizy wskaźników udziału wydatków inwestycyjnych w ogólnej kwocie wydatków budżetowych gmin można stwierdzić malejącą zdolność wielu gmin do inwestowania w infrastrukturę w latach 1999–2008. Świadczy o tym znaczne zwiększanie się liczby gmin o niskim udziale wydatków inwestycyjnych i bardzo wyraźne zmniejszanie się liczby gmin o wysokich zdolnościach inwestycyjnych.

Wszystko to oznacza, że poprawa poziomu dochodów budżetowych gmin na Podkarpaciu w latach 1999–2008 nie znalazła swojego odzwierciedlenia we wzroście − w przypadku większości gmin – ich możliwości inwestycyjnych. Tendencja do pogarszania się zdolności inwestycyjnych gmin nasiliła się zwłaszcza w latach 2004–2008. Świadczy o tym znaczny spadek w tym okresie liczby gmin o wysokim udziale wydatków inwestycyjnych (z 68 w 2004 roku do 43 w 2008), a także duży przyrost liczby gmin o małych zdolnościach inwestycyjnych (z 22 w 2004 roku do 36 w 2008). Ponadto, w analizowanych latach obniżyła się znacząco liczba gmin o wskaźniku udziału wydatków inwestycyjnych powyżej 30% (w 1999 roku – 28 gmin wiejskich i 5 miast-gmin, w 2004 – 13 gmin wiejskich i 1 miasto-gmina, w 2008 – 4 gminy wiejskie i 1 miasto-gmina). W żadnym z analizowanych lat nie przekroczyły 30-procentowego progu gminy miejskie i miasta na prawach powiatu.

Rys. 4

Przestrzenne zróżnicowanie udziału wydatków inwestycyjnych w ogólnej kwocie wydatków budżetowych gmin na Podkarpaciu w 1999 roku

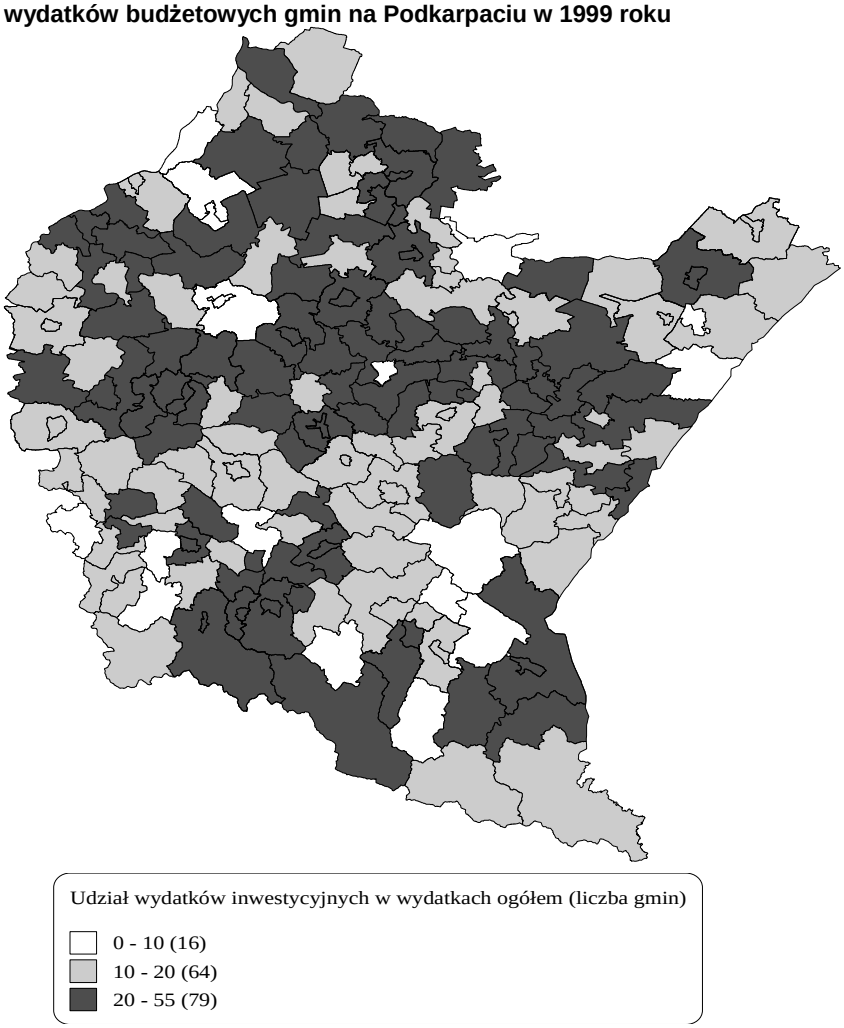

Źródło: jak w **tabeli 1**.

Rys. 5

Przestrzenne zróżnicowanie udziału wydatków inwestycyjnych w ogólnej kwocie wydatków budżetowych gmin na Podkarpaciu w 2004 roku

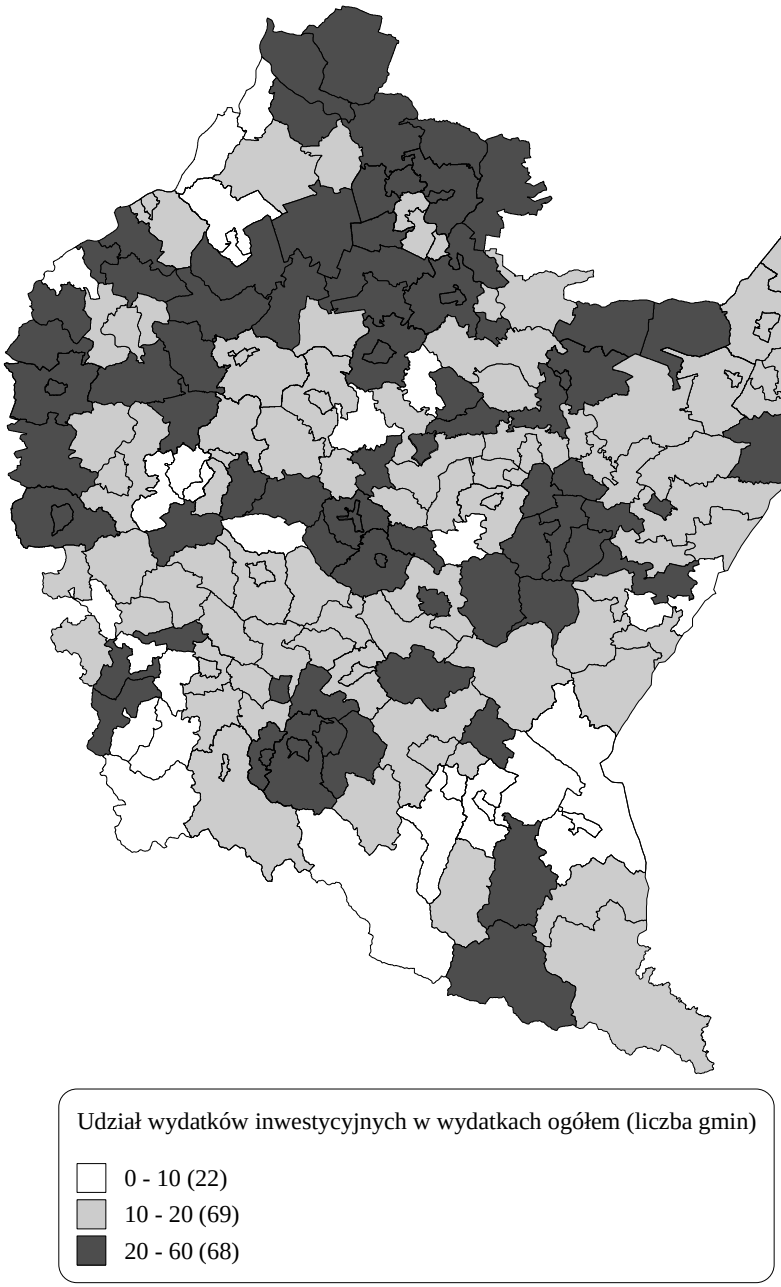

Źródło: jak w **tabeli 1**.

Rys. 6

Przestrzenne zróżnicowanie udziału wydatków inwestycyjnych w ogólnej kwocie wydatków budżetowych gmin na Podkarpaciu w 2008 roku

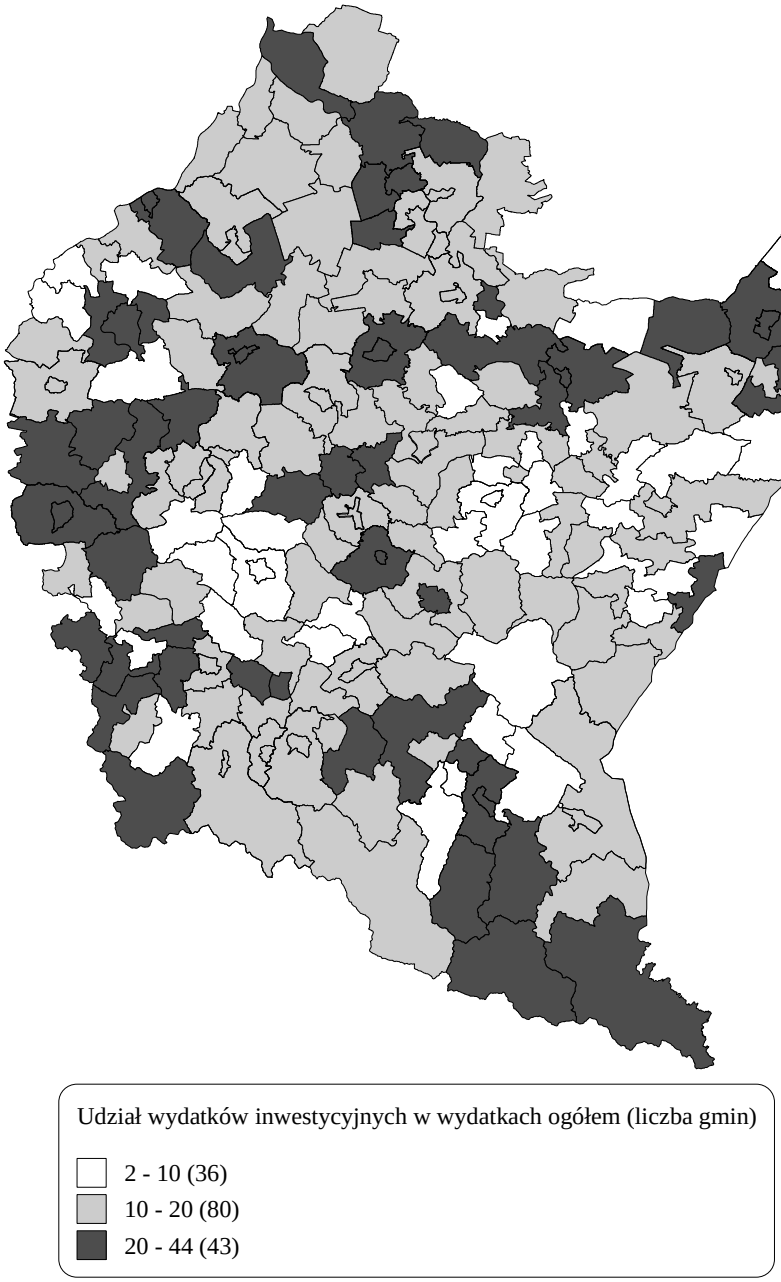

Źródło: jak w **tabeli 1**.

Z analizy przestrzennego rozmieszczenia gmin o różnym udziale wydatków inwestycyjnych wynikają dość wyraźne różnice w stosunku do rozmieszczenia gmin ze względu na poziom dochodów budżetowych w przeliczeniu na jednego mieszkańca. O ile gminy o wysokich dochodach są skoncentrowane głównie w południowej i wschodniej części województwa, to gminy o wysokim wskaźniku udziału wydatków inwestycyjnych są znacznie bardziej rozproszone przestrzennie. Spostrzeżenie to jest zatem potwierdzeniem wcześniejszej konstatacji o potrzebie dość ostrożnego wnioskowania na temat sytuacji finansowej gmin wyłącznie na podstawie poziomu dochodów budżetowych w przeliczeniu na jednego mieszkańca.

Wnioski

Na podstawie zaprezentowanych analiz poziomu i struktury dochodów budżetowych jednostek samorządu terytorialnego na Podkarpaciu, a także na podstawie wielkości wskaźnika udziału wydatków inwestycyjnych w ogólnej kwocie wydatków budżetowych, można sformułować kilka ogólnych wniosków:

– sytuacja finansowa większości jednostek samorządu terytorialnego na Podkarpaciu jest w dużym stopniu kształtowana przez transfery z budżetu państwa w postaci subwencji ogólnej i dotacji celowych, a w ostatnim dziesięcioleciu sytuacja pod tym względem nie uległa większym zmianom;
– na tle ogólnopolskim samorządy podkarpackie charakteryzują się małą zdolnością do powiększania dochodów własnych, co prowadzi do wniosku o relatywnie małym znaczeniu wewnętrznych czynników rozwoju gospodarczego większości gmin i powiatów w województwie podkarpackim;
– wprawdzie w latach 1999–2008 nastąpił znaczący przyrost dochodów budżetowych jednostek samorządu terytorialnego w przeliczeniu na jednego mieszkańca, ale na tle ogólnopolskim Podkarpacie – podobnie jak przed dziesięcioma laty – należy do województw o najniższym poziomie dochodów budżetowych samorządów gmin i powiatów;
– pomimo wzrostu dochodów budżetowych, nastąpiło zmniejszenie zdolności inwestycyjnych samorządów gmin mierzone udziałem wydatków inwestycyjnych w ogólnej wielkości wydatków budżetowych;
– samorządy podkarpackie są mocno zróżnicowane pod względem poziomu dochodów budżetowych i udziału wydatków inwestycyjnych, a lata 2004–2008 charakteryzowały się osłabieniem zdolności inwestycyjnych w porównaniu z latami 1999–2004, co może oznaczać, że pierwsze lata członkostwa Polski w Unii Europejskiej nie przełożyły się na znaczące zasilenie podkarpackich samorządów środkami finansowymi z budżetu Wspólnoty Europejskiej.

dr hab. ADAM CZUDEC − profesor Uniwersytetu Rzeszowskiego; kierownik Katedry Polityki Gospodarczej Wydziału Ekonomii

LUCYNA KUŚNIERZ

Zadłużenie samorządów województwa podkarpackiego – kierunki zmian w latach 1999–2009

W ostatnich latach szczególnie mocno zwraca się uwagę na kondycję finansową samorządów terytorialnych oraz na zagadnienia związane z wpływem zjawisk kryzysowych na finanse samorządów[1]. Ze względu na rosnący poziom długu publicznego Polski, szczególnego znaczenia nabiera tematyka zadłużenia samorządów lokalnych. Przyjęty w nowej ustawie *o finansach publicznych*[2], odmienny od dotychczasowego sposób definiowania dopuszczalnego poziomu długu jednostek samorządu terytorialnego wywołuje szeroką dyskusję na temat wpływu wyżej wymienionych zjawisk na możliwości finansowania lokalnych polityk rozwojowych oraz możliwości korzystania z większych funduszy na inwestycje pochodzących z programów Unii Europejskiej. Mając na uwadze konsekwencje i zagrożenia stanu finansów samorządów, podjęto próbę analizy zadłużenia jednostek samorządu terytorialnego od początku funkcjonowania samorządów w nowym układzie terytorialnym, uwzględniającym samorządy powiatów i województw. Analiza obejmuje dynamikę i kierunki zmian poziomu i struktury zobowiązań w latach 1999–2009. Aby zaprezentować wpływ wprowadzenia nowych rozwiązań systemu finansowania samorządów, wejścia Polski do Unii Europejskiej i innych zjawisk na stan zadłużenia samorządów lokalnych, przyjęto podział na dwa podokresy: 1999–2004 i 2004–2009. Analizę danych dotyczących zobowiązań jednostek samorządu terytorialnego na Podkarpaciu przeprowadzono w odniesieniu do przeciętnych wielkości odnotowanych na poziomie kraju, przy zastosowaniu podziału na:

– województwo samorządowe,
– powiaty,
– miasta na prawach powiatu,
– gminy miejskie,
– gminy wiejskie,
– gminy miejsko-wiejskie.

Prezentowany materiał źródłowy został przygotowany przez pracowników Wydziału Informacji, Analiz i Szkoleń Regionalnej Izby Obrachunkowej w Rzeszowie.

---

[1] P. Swianiewicz, J. Łukomska, *Spowolnienie gospodarcze a sytuacja finansowa samorządów terytorialnych*, „Finanse Komunalne" 2010, nr 5.

[2] Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 roku *o finansach publicznych* (DzU nr 157, poz. 1240 z późn. zm.).

Poziom i dynamika zobowiązań podkarpackich jednostek samorządu terytorialnego

Wskaźniki dynamiki zobowiązań ogółem samorządów podkarpackich w latach 1999–2009 przedstawione zostały w **tabeli 1**.

Tabela 1

Dynamika zobowiązań jednostek samorządu terytorialnego w województwie podkarpackim (w %)

Lata	Województwo samorządowe	Powiaty	Miasta na prawach powiatu	Gminy			JST ogółem
				miejskie	wiejskie	miejsko-wiejskie	
2000/1999	x*	1115,1	124,9	160,3	134,8	124,0	141,8
2001/2000	254,0	191,2	107,5	121,9	117,2	108,4	119,1
2002/2001	257,0	158,5	112,8	108,9	111,4	101,1	115,6
2003/2002	212,9	117,0	129,2	103,7	117,3	103,5	117,3
2004/2003	80,6	119,6	125,6	114,3	123,0	120,5	119,9
2005/2004	146,1	113,8	127,9	104,9	94,5	100,7	109,2
2006/2005	330,2	131,9	114,9	112,8	115,6	124,3	126,3
2007/2006	82,3	130,3	107,9	119,6	99,9	101,8	103,4
2008/2007	28,8	94,6	98,2	94,1	104,3	97,4	93,3
2009/2008	454,4	138,6	126,4	136,5	107,3	128,9	132,6
2004/1999	x	4724,2	245,6	252,1	258,2	169,1	275,7
2009/2004	520,0	203,3	196,7	181,7	122,2	160,1	176,3
2009/1999	x	9611,5	483,1	458,0	310,3	271,1	483,6

* – wartość nieokreślona ze względu na poziom zobowiązań równy 0 zł w 1999 roku.

Źródło: obliczenia Wydziału Informacji, Analiz i Szkoleń Regionalnej Izby Obrachunkowej w Rzeszowie na podstawie sprawozdań przekazywanych przez jednostki samorządu terytorialnego.

Z zaprezentowanych danych wynika, że w ostatnich jedenastu latach zobowiązania ogółem jednostek samorządu terytorialnego na Podkarpaciu wzrosły prawie pięciokrotnie. Najwyższy wzrost odnotowano w województwie samorządowym i w powiatach, czyli w jednostkach, które w początkowym okresie w znikomym stopniu korzystały z zewnętrznych źródeł pozyskiwania środków finansowych. Najwyższy wzrost kwot zaciąganych zobowiązań w podkarpackich samorządach nastąpił w latach 2000 i 2009. Spadek poziomu zobowiązań odnotowano niemal we wszystkich typach jednostek (z wyjątkiem gmin wiejskich) w 2008 roku. Największe wahania dynamiki zobowiązań w analizowanym okresie wystąpiły w samorządzie województwa.

Tabela 2

Dynamika zobowiązań jednostek samorządu terytorialnego w Polsce i w województwie podkarpackim

	Lata	Woje-wództwo samo-rządowe	Powiaty	Miasta na prawach powiatu	Gminy			JST ogółem
					miejskie	wiejskie	miejsko--wiejskie	
Kraj	2004/1999	2401,9	2687,1	306,7	184,4	256,0	217,1	308,8
	2009/2004	542,6	264,0	201,0	202,6	180,2	200,3	210,9
	2009/1999	13 031,7	7094,0	616,5	373,6	461,2	434,9	651,3
Podkarpacie	2004/1999	x	4724,2	245,6	252,1	258,2	169,1	275,7
	2009/2004	520,0	203,3	196,7	181,7	122,2	160,1	176,3
	2009/1999	x	9611,5	483,1	458,0	310,3	271,1	483,6

* – wartość nieokreślona ze względu na poziom zobowiązań równy 0 zł w 1999 roku.

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *Sprawozdanie z działalności regionalnych izb obrachunkowych i wykonania budżetu przez jednostki samorządu terytorialnego w 1999, w 2004 i w 2009 roku*, Krajowa Rada RIO.

Z analizy porównawczej dynamiki zobowiązań jednostek samorządu terytorialnego na Podkarpaciu i w Polsce wynika, że zobowiązania podkarpackich jednostek rosły w znacznie niższym tempie niż przeciętne w kraju. Tylko powiaty i gminy miejskie na Podkarpaciu odnotowały w latach 1999–2004 i 1999–2009 wyższe wskaźniki dynamiki zobowiązań niż w odpowiednich grupach samorządów w Polsce. Należy przy tym zauważyć, że do 2004 roku zaszły w poziomie zaciągniętych zobowiązań we wszystkich typach jednostek samorządu terytorialnego większe zmiany, niż w dłuższym o rok okresie 2004–2009. Może to oznaczać, że środki uzyskiwane z Unii Europejskiej oraz poprawa poziomu dochodów samorządów, wynikająca ze zmiany systemu finansowania od 2004 roku, powodowały obniżenie tempa zaciągania zobowiązań przez jednostki samorządu terytorialnego.

Tabela 3

Udział poszczególnych typów jednostek samorządu terytorialnego województwa podkarpackiego w zobowiązaniach ogółem (w %)

Lata	Województwo samorządowe	Powiaty	Miasta na prawach powiatu	Gminy			JST ogółem
				miejskie	wiejskie	miejsko-wiejskie	
1999	0,0	0,8	27,4	14,2	32,1	25,5	100,0
2000	0,5	6,6	24,1	16,0	30,5	22,3	100,0
2001	1,0	10,5	21,7	16,4	30,1	20,3	100,0
2002	2,2	14,4	21,2	15,5	29,0	17,7	100,0
2003	3,9	14,4	23,4	13,7	29,0	15,6	100,0
2004	2,6	14,4	24,5	13,0	29,7	15,8	100,0
2005	3,5	15,0	28,7	12,5	25,8	14,5	100,0
2006	9,2	15,6	26,1	11,2	23,6	14,3	100,0
2007	7,3	15,6	27,3	12,9	22,8	14,1	100,0
2008	2,3	15,8	28,7	13,0	25,5	14,7	100,0
2009	7,8	16,6	27,3	13,4	20,6	14,3	100,0

Źródło: jak w **tabeli 1**.

Podczas analizy udziału poszczególnych typów jednostek w łącznych kwotach zobowiązań można zauważyć, że w latach 1999–2004 najwyższy udział w zadłużeniu podkarpackich samorządów miały gminy wiejskie (od 32,1% w 1999 roku do 29,7% w 2004 roku). Po wejściu Polski do Unii Europejskiej oraz po zmianach zasad finansowania samorządów wiodącą rolę w tworzeniu długu sektora samorządowego na Podkarpaciu przejęły miasta na prawach powiatu. Chociaż to tylko cztery jednostki, zobowiązania przez nie zaciągnięte stanowiły od 28,7% w 2005 roku do 27,3% w 2009 roku. Podobnie jak w przypadku dynamiki, na przestrzeni lat 1999–2009 najbardziej zwiększył się udział zobowiązań powiatów (od 0,8% do 16,6%) i województwa samorządowego (od 0,0% do 7,8%). Udział gmin wiejskich i miejsko-wiejskich w analizowanym okresie systematycznie malał.

Tabela 4

Relacja zobowiązań do dochodów jednostek samorządu terytorialnego województwa podkarpackiego (w %)

Lata	Województwo samorządowe	Powiaty	Miasta na prawach powiatu	Gminy			JST ogółem
				miejskie	wiejskie	miejsko-wiejskie	
1999	0,0	0,4	13,8	11,0	9,7	17,4	9,3
2000	1,0	3,7	14,6	16,4	12,2	20,0	11,8
2001	1,8	6,1	14,3	18,0	13,3	20,2	12,6
2002	5,5	10,9	16,8	19,3	13,4	18,4	14,5
2003	10,1	13,5	23,2	19,4	15,1	18,2	16,8
2004	6,4	14,8	26,4	19,7	17,0	20,7	18,2
2005	10,5	15,3	30,4	18,0	14,0	17,9	17,8
2006	22,1	18,3	29,6	18,0	14,6	19,0	19,4
2007	16,1	16,9	29,4	20,1	13,0	17,8	18,2
2008	3,6	14,4	25,3	17,4	12,6	16,1	15,3
2009	10,9	16,6	33,4	23,4	12,3	19,5	18,1

Źródło: jak w **tabeli 1**.

Wskaźnik zadłużenia, liczony jako relacja zobowiązań ogółem do zrealizowanych dochodów budżetowych, w samorządach województwa podkarpackiego na przestrzeni lat 1999–2009 wzrósł prawie dwukrotnie: od 9,3% w 1999 roku do 18,1% w 2009 roku. Wysokość wskaźników zadłużenia ulegała w analizowanym okresie znacznym wahaniom z różnych powodów, m.in. wskutek:

– „niewielkiego" korzystania z zewnętrznych źródeł pozyskiwania środków finansowych w początkowym okresie funkcjonowania województwa samorządowego, powiatów i miast na prawach powiatu,
– konieczności zaciągania kredytów i pożyczek w 2000 roku na sfinansowanie skutków nowelizacji Karty Nauczyciela[3],
– zmiany systemu finansowania jednostek samorządu terytorialnego, wprowadzonej nową, funkcjonującą od 2004 roku ustawą *o dochodach jednostek samorządu terytorialnego*[4], podnoszącą wysokość udziałów w podatku dochodowym od osób fizycznych i od osób prawnych,
– zaciągania zobowiązań na pokrycie zobowiązań samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej czy umożliwienie przeprowadzenia restrukturyzacji tych podmiotów,
– dążenia do zapewnienia sobie środków finansowych na wkład własny niezbędny do wykorzystania środków przedakcesyjnych, a po wejściu Polski do Unii Europejskiej – chęci jak największego wykorzystania unijnych dotacji,

[3] E. Jerzmańska, *Kredyty zaciągane przez jednostki samorządu terytorialnego na sfinansowanie skutków nowelizacji Karty Nauczyciela*, „Finanse Komunalne" 2001, nr 2.

[4] Ustawa z dnia 13 listopada 2003 roku (DzU nr 203, poz. 1966 z późn. zm.).

– spadku samorządowych dochodów w efekcie spowolnienia gospodarki, obniżenia stawek podatku PIT, wprowadzenia dodatkowych ulg podatkowych.

W pierwszych latach działania samorządów w nowym układzie terytorialnym najwyższe średnie wskaźniki zadłużenia na Podkarpaciu wykazywały gminy miejsko-wiejskie, a od 2003 roku – miasta na prawach powiatu. W latach 1999–2009 najwyższy wzrost wysokości skali zadłużenia podkarpackich samorządów odnotowano w powiatach (od 0,4% w 1999 roku do 16,6% w 2009 roku) i w województwie samorządowym (od 0,0% w 1999 roku do 10,9% w 2009 roku). Należy przy tym podkreślić, że samorządy te w początkowym okresie w znikomym stopniu korzystały z możliwości pozyskiwania środków finansowych ze źródeł zewnętrznych. Natomiast największą stabilność średnich wskaźników zadłużenia w analizowanym okresie odnotowano w gminach wiejskich i miejsko-wiejskich.

Tabela 5

Liczba jednostek samorządu terytorialnego województwa podkarpackiego według poziomu relacji zobowiązań do dochodów ogółem

Wskaźnik zadłużenia	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
województwo samorządowe											
poniżej 10	1	1	1	1	0	1	0	0	0	1	0
10–20	0	0	0	0	1	0	1	0	1	0	1
20–30	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0
30–40	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
40–50	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
50–60	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
60 i powyżej	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
powiaty											
poniżej 10	20	18	15	12	9	7	5	2	5	8	6
10–20	0	2	4	6	7	9	11	12	8	6	7
20–30	0	0	1	3	4	3	2	2	5	4	4
30–40	0	0	0	0	1	1	1	4	2	1	2
40–50	0	0	0	0	0	1	2	0	0	1	2
50–60	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	0
60 i powyżej	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
miasta na prawach powiatu											
poniżej 10	1	0	2	2	0	0	0	0	0	0	0
10–20	2	3	1	1	2	1	0	0	0	0	0
20–30	1	1	1	1	2	1	2	2	2	3	3
30–40	0	0	0	0	0	2	2	2	2	1	1
40–50	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
50–60	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
60 i powyżej	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Wskaźnik zadłużenia	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
gminy miejskie											
poniżej 10	6	2	4	3	3	2	2	2	2	3	1
10–20	4	6	3	5	5	2	2	2	1	0	3
20–30	1	2	3	2	2	4	6	2	5	7	3
30–40	1	2	1	1	1	3	2	6	4	2	3
40–50	0	0	1	1	1	1	0	0	0	0	1
50–60	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
60 i powyżej	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
gminy wiejskie											
poniżej 10	78	64	59	59	51	38	50	48	53	60	44
10–20	26	31	33	36	33	40	38	31	35	33	29
20–30	5	12	15	12	16	17	15	25	15	10	23
30–40	3	4	5	6	10	11	9	7	9	5	11
40–50	2	2	1	1	2	5	1	3	2	4	5
50–60	1	2	2	0	2	3	0	0	0	2	1
60 i powyżej	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	1
gminy miejsko-wiejskie											
poniżej 10	14	10	10	9	8	6	10	5	9	8	6
10–20	7	11	8	10	12	12	9	11	10	11	10
20–30	3	3	5	7	5	5	6	9	8	8	8
30–40	2	1	4	2	3	5	1	2	2	2	3
40–50	3	4	2	1	1	1	3	2	0	0	2
50–60	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
60 i powyżej	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
jednostki samorządu terytorialnego											
poniżej 10	120	95	91	85	71	53	66	57	69	80	57
10–20	39	53	49	58	59	64	61	56	55	50	49
20–30	10	18	25	26	29	31	32	41	35	32	42
30–40	6	7	10	9	15	22	15	21	19	11	20
40–50	5	6	4	3	4	8	6	5	2	5	10
50–60	1	2	2	0	2	3	0	1	1	3	2
60 i powyżej	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	1

Źródło: jak w **tabeli 1**.

Analiza wskaźników zadłużenia poszczególnych podkarpackich samorządów w latach 1999–2009 pozwala sformułować następujące wnioski:

– poziom zadłużenia poszczególnych jednostek jest bardzo zróżnicowany, ale zauważyć można, że z każdym rokiem wzrasta liczba samorządów wykazujących wyższe wskaźniki zadłużenia;
– w całym omawianym okresie na 181 jednostek samorządu terytorialnego tylko w trzech przypadkach wskaźnik zadłużenia przekroczył ustawową granicę 60% i dotyczyło to wyłącznie gmin wiejskich[5];
– wskaźnik zadłużenia samorządu województwa kształtował się na niewysokim poziomie – do 20%, tylko raz przekraczając ten poziom w 2006 roku (22,1%);
– w powiatach systematycznie wzrasta liczba jednostek z coraz wyższymi wskaźnikami zadłużenia. Do roku 2002 zadłużenie żadnego powiatu na Podkarpaciu nie przekraczało 30%, ale w kolejnych latach pojawiły się w tej grupie jednostki o zadłużeniu nawet powyżej 50%. W przypadku powiatów takie zadłużenie może stanowić realne zagrożenie płynności finansowej samorządu;
– zobowiązania miast na prawach powiatu w województwie podkarpackim również znacznie wzrosły, ale w całym analizowanym okresie nie przekroczyły poziomu 40% zrealizowanych dochodów. Podkreślić należy, że miasta na prawach powiatu są jednostkami dysponującymi wysokim potencjałem finansowym, połowę ich dochodów budżetowych stanowią dochody własne i w znacznym stopniu wydatki inwestycyjne finansują środkami własnymi;
– zadłużenie gmin miejskich na Podkarpaciu nie stanowi większego zagrożenia płynności finansowej tych jednostek, zwłaszcza że średni udział dochodów własnych w ogólnej kwocie dochodów budżetowych miast od 2004 roku przekracza 60%. Wskaźniki zadłużenia podkarpackich gmin miejskich, poza jednostkowymi przypadkami, nie przekraczają poziomu 40%;
– gminy wiejskie stanowią najbardziej zróżnicowaną pod względem wysokości wskaźników zadłużenia grupę samorządów. Spośród wszystkich typów jednostek samorządu terytorialnego, w gminach wiejskich występuje największa grupa gmin o niskim poziomie zadłużenia (do 20%). Wynika to z faktu, że gminy te realizują mniej zadań inwestycyjnych, a co roku pewien odsetek gmin wiejskich nie wykazuje żadnych zobowiązań, to znaczy, że nie korzysta z możliwości finansowania zadań ze środków o charakterze zwrotnym;
– w latach 1999–2009 zobowiązania gmin miejsko-wiejskich nie przekroczyły w żadnym przypadku 50% uzyskanych dochodów. Najliczniejszą grupę wśród tych jednostek stanowią samorządy wykazujące zadłużenie poniżej 20% uzyskanych dochodów.

[5] W 2002 roku – gmina Sanok 70,1%; w 2005 roku – gmina Rakszawa 63,7%; w 2009 roku – gmina Żyraków 67,9% ale po wyłączeniu wyemitowanych papierów wartościowych oraz kredytów i pożyczek zaciągniętych w związku z realizacją zadań finansowanych przy udziale środków z budżetu UE, środków uzyskiwanych od państw członkowskich EFTA i innych środków zagranicznych, zgodnie z art. 170 ust. 3 ustawy z dnia 30 czerwca 2005 roku *o finansach publicznych* (DzU 2005 nr 249, poz. 2104 z późn. zm.), wskaźnik gminy Żyraków wyniósł 51,1%.

Zadłużenie podkarpackich samorządów na tle ogólnopolskim

Z analizy zadłużenia podkarpackich samorządów na tle ogólnopolskim wynika, że w latach 1999–2009 średni poziom zadłużenia jednostek samorządu terytorialnego województwa podkarpackiego utrzymywał się na niższym poziomie niż zadłużenie samorządów w kraju.

Wykres 1

Relacja zobowiązań do dochodów jednostek samorządu terytorialnego w Polsce i w województwie podkarpackim

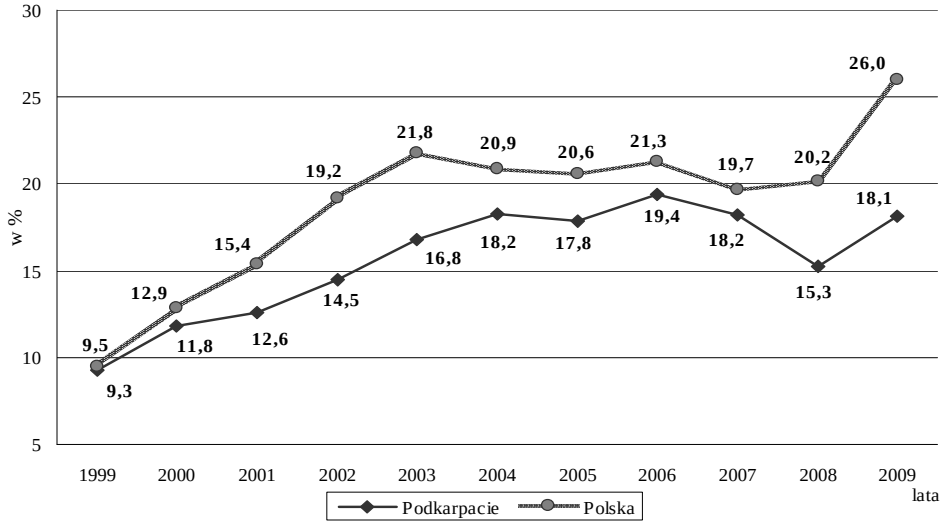

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *Sprawozdanie z działalności regionalnych izb obrachunkowych i wykonania budżetu przez jednostki samorządu terytorialnego w 1999, w 2000, w 2001, w 2002, w 2003, w 2004, w 2005, w 2006, w 2007, w 2008 i w 2009 roku*, Krajowa Rada RIO.

W roku 1999 średnie wielkości zadłużenia samorządów na Podkarpaciu były zbliżone do wskaźników obejmujących dane krajowe (9,3% – województwo podkarpackie, 9,5% – Polska), a po jedenastu latach różnica wyniosła 7,9 punktu procentowego. Najwyższy odnotowany średni wskaźnik zadłużenia podkarpackich samorządów przekroczył granicę 19,0% tylko raz – w 2006 roku, natomiast średnie zadłużenie jednostek samorządu terytorialnego w Polsce już od 2002 roku plasuje się rokrocznie powyżej tego poziomu. Oznacza to, że przeciętne zadłużenie samorządów w kraju rosło w latach 1999–2009 znacznie szybciej niż zadłużenie samorządów na Podkarpaciu. Zauważyć należy także, iż kierunki zmian poziomu zadłużenia były zbieżne ze zmianami tych relacji w jednostkach samorządu terytorialnego w Polsce.

Wykres 2

Relacja zobowiązań do dochodów województw samorządowych w Polsce i w województwie podkarpackim

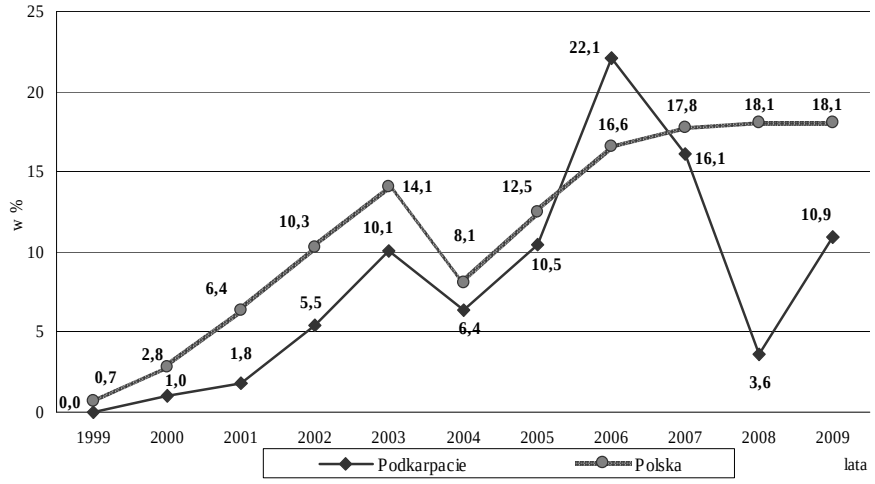

Źródło: jak w **wykresie 1**.

Samorząd województwa podkarpackiego w omawianym okresie tylko w 2006 roku osiągnął wskaźnik zadłużenia na poziomie przekraczającym przeciętną wielkość dla ogółu województw samorządowych w Polsce (22,1% wykonanych dochodów). W pozostałych latach zadłużenie samorządu województwa podkarpackiego było niższe od przeciętnych wielkości w kraju w tej grupie jednostek.

Wykres 3

Relacja zobowiązań do dochodów powiatów w Polsce i w województwie podkarpackim

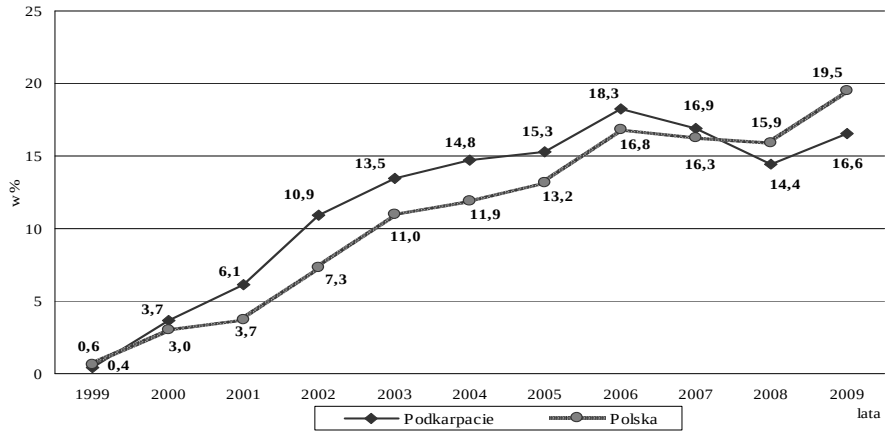

Źródło: jak w **wykresie 1**.

Przeciętne wskaźniki zadłużenia powiatów na Podkarpaciu w pierwszym roku ich działalności były nieznacznie wyższe niż powiatów na terenie całego kraju. W latach 2000–2007 trudniejszą sytuację pod tym względem odnotowały powiaty podkarpackie – ich średnie wskaźniki zadłużenia przewyższały analogiczne wielkości w kraju. Dopiero w ostatnich dwóch latach przeciętne wskaźniki zadłużenia powiatów w województwie podkarpackim plasowały się na poziomie poniżej średnich krajowych w tej grupie samorządów.

Wykres 4

Relacja zobowiązań do dochodów miast na prawach powiatu w Polsce i w województwie podkarpackim

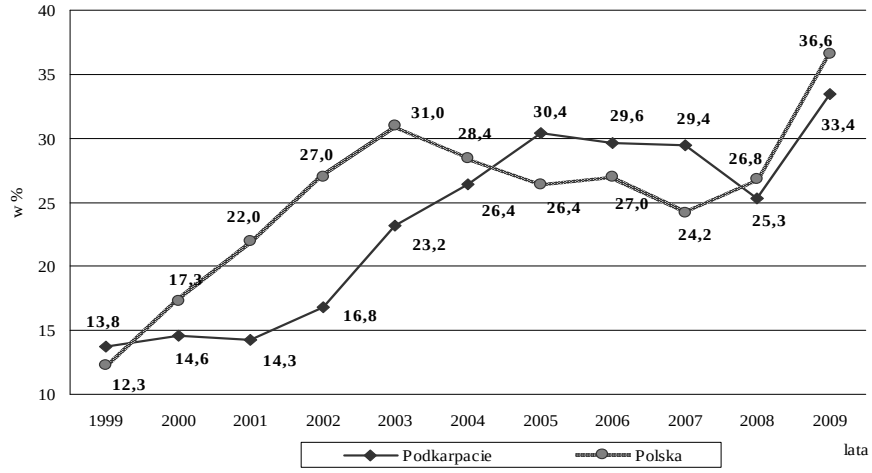

Źródło: jak w **wykresie 1**.

Relacje zobowiązań do uzyskanych dochodów podkarpackich miast na prawach powiatu zmieniały się w latach 1999–2009 w podobnym tempie, jak powiatów grodzkich całego kraju. Od początku działania tej grupy jednostek samorządu terytorialnego poziom zadłużenia miast na prawach powiatu w kraju zwiększał się do 2003 roku, a w województwie podkarpackim do 2005 roku. Następnie odnotowywano spadek przeciętnych wskaźników zadłużenia aż do roku 2009, który zakończył się znacznym wzrostem omawianych relacji zarówno na Podkarpaciu, jak i ogółem w Polsce – do nienotowanych dotąd wielkości. Powiaty grodzkie na Podkarpaciu osiągnęły wyższe niż w Polsce wskaźniki zadłużenia tylko w 1999 roku i w latach 2005–2007.

Wykres 5

Relacja zobowiązań do dochodów gmin miejskich w Polsce i w województwie podkarpackim

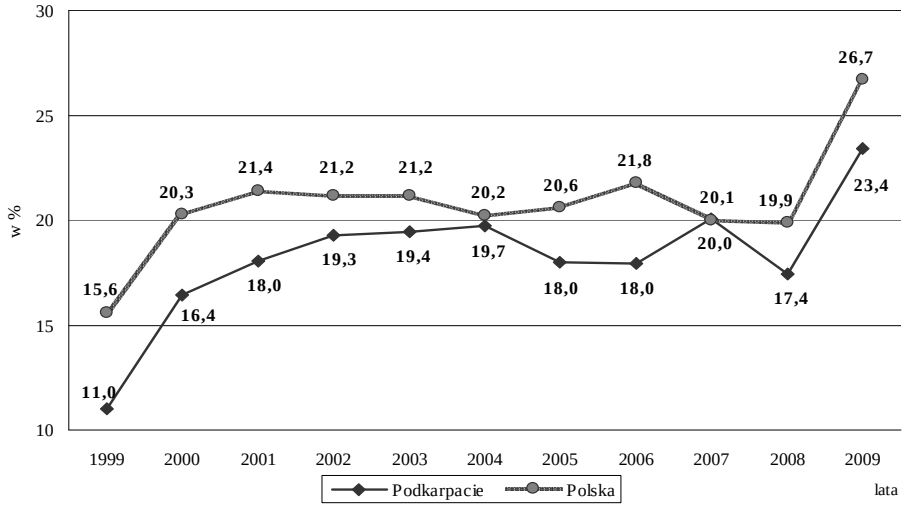

Źródło: jak w **wykresie 1**.

Wykres 6

Relacja zobowiązań do dochodów gmin wiejskich w Polsce i w województwie podkarpackim

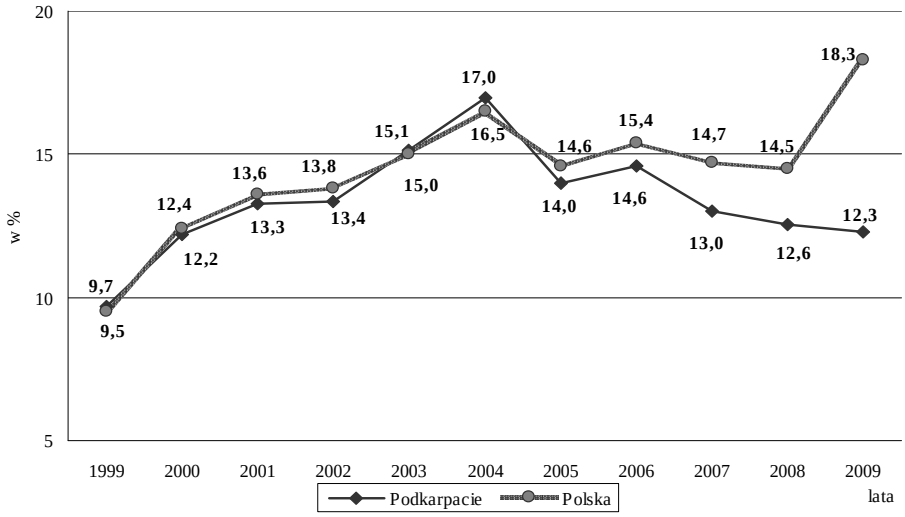

Źródło: jak w **wykresie 1**.

Wykres 7

Relacja zobowiązań do dochodów gmin wiejsko-miejskich w Polsce i w województwie podkarpackim

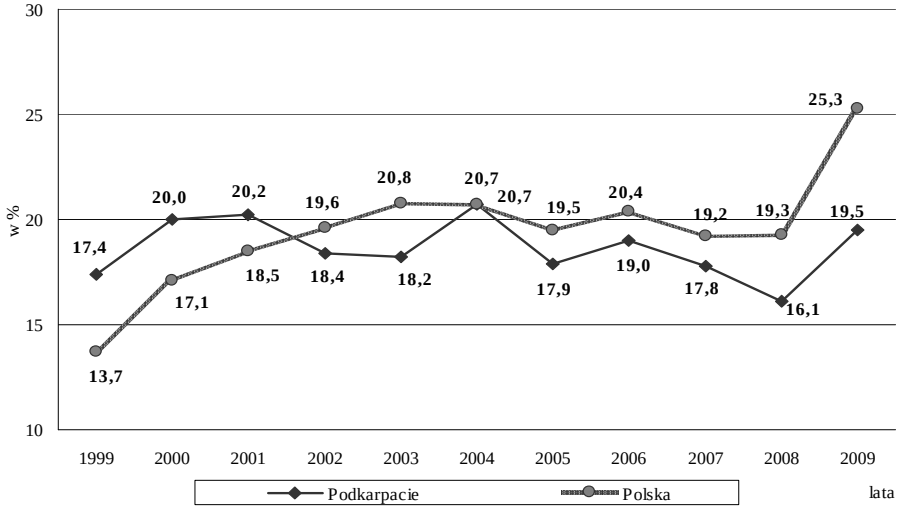

Źródło: jak w **wykresie 1**.

Porównanie kształtowania się wskaźników zadłużenia gmin na Podkarpaciu i w Polsce pozwala sformułować kilka spostrzeżeń:

– kierunek i tempo zmian zadłużenia gmin podkarpackich są podobne jak w całym kraju,
– wskaźniki zadłużenia generalnie rosły do 2004 roku, a następnie odnotowywano spadek przeciętnych relacji zobowiązań do dochodów,
– rok 2009 jest rokiem dużego wzrostu zadłużenia gmin w kraju i na Podkarpaciu (z wyjątkiem podkarpackich gmin wiejskich),
– gminy podkarpackie w latach 1999–2009 w większości przypadków odnotowywały wskaźniki zobowiązań poniżej poziomu przeciętnego dla ogółu gmin w Polsce.

Struktura przedmiotowa zobowiązań jednostek samorządu terytorialnego na Podkarpaciu

Struktura zobowiązań podkarpackich samorządów w latach 1999–2009 podlegała wielu zmianom. Jak wskazują dane ujęte w **tabeli 6**, w strukturze przedmiotowej zobowiązań dominują kredyty i pożyczki, które stanowiły średnio ponad 70%, a ich poziom sięgał od 72,6% w 2002 roku do 97,0% w 2009 roku. W pierwszych dwu latach działania w nowej strukturze jednostek samorządu terytorialnego, samorządy na Podkarpaciu korzystały głównie z tradycyjnych źródeł finansowania. W latach 2001–2007 udział kredytów i pożyczek zmniejszył się na rzecz emisji papierów wartościowych. Z kolei znaczny spadek udziału papierów wartościowych w latach 2008 i 2009 wynikał głównie z ujmowania

w kwocie kredytów i pożyczek w sprawozdaniach o zobowiązaniach od 2008 roku obligacji komunalnych, dla których nie istnieje płynny rynek wtórny. Zaznaczyć należy, że liczba emisji obligacji w latach 2008–2009 nie uległa istotnemu zmniejszeniu. Przyjęte i wykorzystywane do sfinansowania wydatków budżetowych depozyty stanowiły tylko w pierwszych latach niewielki margines zadłużenia. Udział zobowiązań wymagalnych jednostek samorządu terytorialnego na Podkarpaciu w ostatnich jedenastu latach systematycznie obniżał się, od maksymalnej wielkości 13,3% w 2000 roku do 0,7% w 2009 roku i obecnie nie stanowi realnego zagrożenia dla bezpieczeństwa finansowego samorządów.

Tabela 6

Struktura przedmiotowa zobowiązań jednostek samorządu terytorialnego województwa podkarpackiego (w %)

Wyszczególnienie	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Województwo samorządowe											
papiery wartościowe	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
kredyty i pożyczki	0,0	100,0	100,0	99,2	99,8	100,0	100,0	100,0	99,3	100,0	100,0
przyjęte depozyty	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
zobowiązania wymagalne	0,0	0,0	0,0	0,8	0,2	0,0	0,0	0,0	0,7	0,0	0,0
Powiaty											
papiery wartościowe	0,0	0,0	52,2	46,9	27,5	32,4	29,1	20,3	21,1	16,1	9,6
kredyty i pożyczki	38,9	44,5	42,8	48,5	69,7	66,6	70,4	79,6	78,7	83,6	90,3
przyjęte depozyty	3,9	2,8	1,3	1,4	1,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
zobowiązania wymagalne	57,2	52,7	3,7	3,2	1,4	1,0	0,5	0,1	0,2	0,3	0,1
Miasta na prawach powiatu											
papiery wartościowe	12,0	9,6	24,9	41,9	44,7	47,7	50,4	52,2	54,9	3,1	2,5
kredyty i pożyczki	81,2	79,0	68,3	51,9	47,1	46,0	46,2	43,6	42,8	95,3	96,5
przyjęte depozyty	0,0	0,3	0,1	0,2	0,3	0,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
zobowiązania wymagalne	6,8	11,1	6,7	6,0	7,9	6,0	3,4	4,2	2,3	1,6	1,0
Gminy miejskie											
papiery wartościowe	0,0	10,1	21,3	19,5	16,7	12,3	15,8	18,3	13,3	2,1	0,0
kredyty i pożyczki	95,9	76,2	65,6	71,0	74,7	81,1	81,1	79,8	85,4	97,1	99,1
przyjęte depozyty	0,4	2,0	1,2	0,3	0,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
zobowiązania wymagalne	3,7	11,7	11,9	9,2	8,1	6,6	3,1	1,9	1,3	0,8	0,9

Wyszczególnienie	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Gminy wiejskie											
papiery wartościowe	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,8	0,9	0,7	0,7	0,5	0,2
kredyty i pożyczki	92,6	85,4	87,7	89,8	93,9	96,5	97,4	97,3	97,9	98,3	98,9
przyjęte depozyty	0,1	1,9	0,6	0,4	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
zobowiązania wymagalne	7,3	12,7	11,7	9,8	5,9	2,7	1,7	2,0	1,4	1,2	0,9
Gminy miejsko-wiejskie											
papiery wartościowe	0,0	4,1	6,7	6,6	6,4	5,1	3,4	4,4	6,6	2,6	1,4
kredyty i pożyczki	96,6	88,4	86,2	87,0	90,4	92,6	95,2	94,8	92,6	96,4	98,0
przyjęte depozyty	0,0	1,3	1,0	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
zobowiązania wymagalne	3,4	6,2	6,1	6,3	3,1	2,3	1,4	0,8	0,8	1,0	0,6
Jednostki samorządu terytorialnego ogółem											
papiery wartościowe	3,3	4,9	15,8	19,9	17,7	19,0	21,5	19,6	21,1	4,2	2,3
kredyty i pożyczki	90,5	80,4	74,9	72,6	76,5	77,3	76,4	78,5	77,6	94,7	97,0
przyjęte depozyty	0,1	1,4	0,7	0,4	0,4	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
zobowiązania wymagalne	6,1	13,3	8,6	7,1	5,4	3,6	2,1	1,9	1,3	1,1	0,7

Źródło: jak w **tabeli 1**.

Zobowiązania podkarpackiego województwa samorządowego od 1999 roku wynikały niemal całkowicie z zaciągniętych kredytów i pożyczek. Tylko w niektórych latach pojawiają się śladowe wielkości zobowiązań wymagalnych.

Z analizy struktury przedmiotowej zobowiązań powiatów na Podkarpaciu wynika, że od 2001 roku rozpoczęły one intensywniej korzystać z możliwości pozyskiwania środków z emisji obligacji komunalnych, które wtedy stanowiły 52,2% zobowiązań zaciągniętych przez podkarpackie powiaty. W kolejnych latach ich udział systematycznie obniżał się – do poziomu 9,6% w 2009 roku. Od roku 2002 podstawową grupę zobowiązań powiatów stanowią kredyty i pożyczki. Wyjątkowa sytuacja wystąpiła w latach 1999 i 2000, kiedy to zobowiązania wymagalne powiatów stanowiły odpowiednio 57,2% i 52,7% całości zobowiązań. Zauważyć jednak należy, że kwoty zobowiązań ogółem powiatów w tych latach były bardzo małe.

Analiza struktury zobowiązań miast na prawach powiatu według tytułów dłużnych świadczy o tym, że w latach 2004–2007 dominującą rolę odgrywały środki pozyskane z emisji obligacji komunalnych. W latach 1999–2003 podstawową grupę zobowiązań powiatów grodzkich stanowiły kredyty i pożyczki, podobnie w latach 2008 i 2009 kredyty i pożyczki wraz z obligacjami komunalnymi nieposiadającymi płynnego rynku wtórnego stanowiły odpowiednio 95,3% i 96,5% łącznych zobowiązań. Zobowiązania wymagalne w latach 1999–2009

nie stanowiły zagrożenia dla bezpieczeństwa finansowego miast na prawach powiatu, a ich poziom systematycznie obniżał się.

Z analizy struktury przedmiotowej zobowiązań gmin na Podkarpaciu wynika, że podstawowym tytułem dłużnym są kredyty i pożyczki. Gminy wiejskie i miejsko-wiejskie w niewielkim zakresie korzystały z możliwości pozyskiwania środków finansowych poprzez emisję obligacji komunalnych. Tylko gminy miejskie efektywniej korzystały z tego źródła finansowania działalności i w latach 2000–2007 ich poziom przekraczał 10% ogółu zaciągniętych zobowiązań. Zobowiązania wymagalne podkarpackich gmin w analizowanym okresie występowały, ale ich udział zmniejszał się i w 2009 roku spadł poniżej 1%.

Struktura podmiotowa zobowiązań jednostek samorządu terytorialnego województwa podkarpackiego

Strukturę podmiotową zobowiązań podkarpackich jednostek samorządu terytorialnego według wybranych grup wierzycieli ilustrują dane w **tabeli 7**.

Tabela 7

Podmiotowa struktura zobowiązań jednostek samorządu terytorialnego w latach 1999–2009 (w %)

Lata	Zobowiązania wobec wierzycieli krajowych	w tym wobec:					Zobowiązania wobec wierzycieli zagranicznych
		sektora finansów publicznych	z tego wobec:			banków	
			sektora rządowego	sektora samorządowego	sektora ubezpieczeniowego		
1999	99,5	bd	bd	bd	bd	bd	0,5
2000	100,0	bd	bd	bd	bd	bd	0,0
2001	99,8	32,8	17,7	13,6	1,5	54,3	0,2
2002	99,9	32,7	19,1	11,8	1,8	55,9	0,1
2003	99,9	32,1	17,0	14,1	1,0	53,0	0,1
2004	100,0	28,5	14,3	13,6	0,6	59,4	0,0
2005	100,0	28,2	15,8	12,0	0,4	66,4	0,0
2006	100,0	28,3	16,8	11,3	0,2	66,9	0,0
2007	100,0	24,1	12,5	11,4	0,2	72,4	0,0
2008	100,0	16,1	5,1	11,0	0,0	82,6	0,0
2009	100,0	9,7	2,7	6,9	0,1	89,3	0,0

Źródło: jak w **tabeli 1**.

Zaliczane do długu publicznego zobowiązania podkarpackich samorządów mają głównie charakter krajowy. Zobowiązania wobec wierzycieli zagranicznych występowały tylko w latach 1999–2003 i stanowiły maksymalnie 0,5% zobowiązań ogółem (w 1999 roku). Od 2004 roku jednostki samorządu terytorialnego na Podkarpaciu nie wykazują zobowiązań wobec wierzycieli zagranicznych.

Głównymi wierzycielami krajowymi są banki (państwowe, spółdzielcze i w formie spółek akcyjnych). Kredyty zaciągnięte w bankach obejmują coraz większą część zobowiązań samorządów na Podkarpaciu. W latach 2001–2004 ich udział w zobowiązaniach ogółem stanowił niewiele ponad 50%, a w ostatnich dwóch latach obejmuje ponad 80% zobowiązań.

Zobowiązania wobec sektora finansów publicznych systematycznie zmniejszają się, a ich udział w latach 2001–2009 obniżył się ponadtrzykrotnie. Najbardziej zmniejszył się udział zobowiązań wobec sektora rządowego – z 17,7% w 2001 roku do 2,7% w 2009 roku. Zobowiązania wobec sektora samorządowego są obecnie o połowę niższe niż na początku badanego okresu. Zadłużenie podkarpackich samorządów wobec sektora ubezpieczeń jest znikome i oznacza, że jednostki samorządu terytorialnego nie mają większych problemów z regulowaniem zobowiązań w stosunku do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego oraz Narodowego Funduszu Zdrowia.

Podsumowanie

1) W latach 1999–2009 kwoty zobowiązań samorządów województwa podkarpackiego wzrosły niemal pięciokrotnie, ale tempo zadłużania się było znacznie niższe. Wskaźnik zadłużenia, liczony jako relacja zobowiązań do uzyskanych dochodów, wzrósł w tym czasie prawie dwukrotnie. Słabnące tempo wzrostu zadłużenia podkarpackich samorządów wynika między innymi z ponaddwukrotnego wzrostu dochodów budżetowych uzyskanych w analizowanym okresie. Zobowiązania jednostek samorządu terytorialnego na Podkarpaciu w badanym okresie rosły znacznie wolniej niż przeciętne w kraju.
2) Poziom zadłużenia poszczególnych jednostek samorządu terytorialnego na Podkarpaciu jest bardzo zróżnicowany i wykazuje tendencję wzrostową. Na przestrzeni lat 1999–2009 tylko w trzech przypadkach zaciągnięte zobowiązania przekroczyły ustawowy poziom 60% zrealizowanych dochodów budżetowych. Poza tymi przypadkami zadłużenie podkarpackich samorządów jest dalekie od przekroczenia ustawowego limitu zadłużenia, ale z roku na rok wzrasta liczba jednostek wykazujących wyższe wskaźniki zadłużenia.
3) Średni poziom zadłużenia podkarpackich samorządów w latach 1999–2009 utrzymuje się na poziomie niższym niż przeciętne zadłużenie samorządów w kraju. Zmiany w średniej relacji zobowiązań do zrealizowanych dochodów były dość zbieżne ze zmianami tych wskaźników jednostek samorządu terytorialnego w Polsce. Spośród poszczególnych typów jednostek samorządu terytorialnego tylko podkarpackie powiaty notowały niemal w całym analizowanym okresie wyższe średnie poziomy zadłużenia w porównaniu z przeciętnymi wielkościami w kraju w tej grupie jednostek.
4) W strukturze zobowiązań według tytułów dłużnych jednostek samorządu terytorialnego na Podkarpaciu w latach 1999–2009 dominowały kredyty i pożyczki. Ich poziom sięgał od 72,6% w 2002 roku do 97,0% w 2009 roku. Od 2001 roku podkarpackie samorządy intensywniej korzystają z moż-

liwości pozyskiwania środków finansowych z emisji obligacji komunalnych, które w latach 2002, 2005 i 2007 stanowiły jedną piątą kwot zaciągniętych zobowiązań.

5) Zaliczane do długu publicznego zobowiązania jednostek samorządu terytorialnego na Podkarpaciu miały przede wszystkim charakter krajowy. Głównymi wierzycielami krajowymi były banki, a kredyty w nich zaciągnięte sięgały od 53,0% w 2003 roku do 89,3% w 2009 roku.

6) Ze względu na nowe, bardziej zindywidualizowane podejście do oceny bezpieczeństwa finansowego, wynikające z nowej ustawy *o finansach publicznych*[6], które będą stosowane po raz pierwszy przy uchwalaniu budżetów na 2014 rok[7], samorządy powinny analizować nie tylko stosowane dotąd limity zadłużenia, ale także intensywniej kontrolować swoje wyniki operacyjne[8]. Monitorowanie limitów wynikających ze średnich, obliczonych według zasad określonych w art. 243 ust. 1 i 2 ustawy *o finansach publicznych*, umożliwi samorządom w najbliższych latach podjęcie stosownych działań i dostosowywanie ich sytuacji finansowej do wymogów nowej ustawy *o finansach publicznych*.

[6] Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 roku *o finansach publicznych* (DzU nr 157, poz. 1240 z późn. zm.).

[7] Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 roku – *Przepisy wprowadzające ustawę o finansach publicznych* (DzU nr 157, poz. 1241 z późn. zm.).

[8] Szerzej: W. Gonet, *Wielkość maksymalnego zadłużenia jednostek samorządu terytorialnego w projekcie nowej ustawy o finansach publicznych*, „Finanse Komunalne" 2008, nr 11; L. Kuśnierz, *Nadwyżka operacyjna – inny sposób oceny i kontroli zadłużenia jednostek samorządu terytorialnego*, „Budżet Samorządu Terytorialnego", RIO w Rzeszowie, Rzeszów 2008, z. 15; P. Swianiewicz, *Nadwyżka operacyjna*, „Wspólnota" 2007, nr 15; M. Jastrzębska, *Ograniczenia w zaciąganiu długu przez jednostki samorządu terytorialnego w Polsce na tle rozwiązań w państwach członkowskich Unii Europejskiej*, „Finanse Komunalne" 2006, nr 6.

ADAM CZUDEC

Dochody i wydatki budżetowe jednostek samorządu terytorialnego na Podkarpaciu w 2009 roku

Sytuacja finansowa jednostek samorządu terytorialnego na Podkarpaciu – mierzona dynamiką dochodów w 2009 roku w stosunku do roku poprzedniego – charakteryzowała się tendencją podobną do ogólnopolskiej. Dochody budżetowe samorządów gmin na Podkarpaciu zwiększyły się w 2009 roku o 7,3%, miast na prawach powiatu zmniejszyły się o 4,5%, samorządów powiatów wzrosły o 20,5%, zaś samorządu województwa podkarpackiego powiększyły się o 50,0%. Średnie tempo wzrostu dochodów podkarpackich samorządów wynosiło w 2008 roku 11,6% i było nieco wyższe od wskaźnika ogólnopolskiego (przyrost dochodów o 8,6%). Podobnie jak w województwie podkarpackim, także w skali ogólnopolskiej w największym stopniu zwiększyły się dochody województw samorządowych (o 54,4%), a następnie samorządów powiatów (o 10,7%). Dochody samorządów gmin w Polsce zwiększyły się w 2009 roku o 4,1%, a dochody miast na prawach powiatu – inaczej niż na Podkarpaciu – wzrosły o 2,6%[1].

Głównym źródłem wzrostu dochodów jednostek samorządu terytorialnego w 2009 roku były dotacje celowe (na Podkarpaciu ich kwota zwiększyła się w porównaniu z 2008 rokiem o 35,1%, natomiast wskaźnik wzrostu dla ogółu samorządów w Polsce wyniósł 44,1%). W tym samym czasie subwencja ogólna zwiększyła się o 12,4% na Podkarpaciu i 11,3% w całej Polsce, natomiast kwota dochodów własnych zmniejszyła się w województwie podkarpackim o 3,2%, zaś w skali ogólnopolskiej – o 3,6%.

Szczegółowe dane liczbowe, ilustrujące poziom, dynamikę i strukturę dochodów budżetowych jednostek samorządu terytorialnego w województwie podkarpackim, przedstawiono w **tabelach A**, **B** i **C.**

Chociaż dochody samorządu województwa podkarpackiego wzrosły w 2009 roku o 50%, to w dalszym ciągu kształtowały się poniżej wielkości przeciętnej dla ogółu województw samorządowych w Polsce, bo wskaźnik dochodów w przeliczeniu na jednego mieszkańca Podkarpacia był o 2,5% niższy od wielkości ogólnopolskiej (w 2008 roku dochody samorządu województwa pod-

[1] Dane ogólnopolskie pochodzą ze *Sprawozdania z działalności regionalnych izb obrachunkowych i wykonania budżetu przez jednostki samorządu terytorialnego w 2009 roku*, Krajowa Rada RIO, Warszawa 2010.

karpackiego były prawie identyczne z przeciętnymi dochodami ogółu województw samorządowych w Polsce: na Podkarpaciu – 333 zł w przeliczeniu na jednego mieszkańca, a w całej Polsce – 332 zł).

Z kolei przeciętny dochód samorządów powiatów w przeliczeniu na jednego mieszkańca na Podkarpaciu był w 2009 roku o 6,0% wyższy od wskaźnika dochodów ogółu samorządów powiatów w Polsce, podczas gdy w 2008 roku podkarpackie powiaty miały dochody niższe od przeciętnego powiatu w Polsce o blisko 4,7%. Oznacza to, że tempo przyrostu dochodów tej grupy jednostek samorządowych na Podkarpaciu w 2009 roku było znacznie większe niż średnio w Polsce. Należy jednak zauważyć występowanie dużych różnic poziomu dochodów między poszczególnymi powiatami w województwie podkarpackim (**tabela A**).

W przypadku miast na prawach powiatu tendencja była odwrotna. Jest to jedyna grupa jednostek samorządowych na Podkarpaciu, która w 2009 roku osiągnęła niższe dochody w przeliczeniu na jednego mieszkańca w porównaniu z rokiem 2008 (spośród czterech takich miast jedynie Przemyśl miał w 2009 roku wyższe dochody budżetowe w porównaniu z rokiem poprzednim).

Przeciętny dochód w grupie miast na prawach powiatu był na Podkarpaciu o blisko 2% niższy od wskaźnika ogólnopolskiego.

Spośród ogółu samorządów gmin najwyższy przeciętny wskaźnik dochodów w przeliczeniu na jednego mieszkańca osiągnęły w 2009 roku gminy wiejskie, najniższy zaś – miasta. Podobnie było w całej Polsce, tyle że wskaźniki ogólnopolskie były wyższe niż na Podkarpaciu, bo przeciętny dochód w przeliczeniu na jednego mieszkańca wyniósł w gminach wiejskich 2645 zł, w miastach-gminach – 2511 zł, a w gminach miejskich – 2428 zł, na Podkarpaciu zaś odpowiednio: 2590 zł, 2436 zł i 2359 zł (**tabela A**).

Dla dużej grupy jednostek samorządowych istotnym źródłem dochodów były w 2009 roku środki ze źródeł zagranicznych (**tabela C**). Należy przy tym zauważyć, że obok samorządów, które znacząco powiększyły w ten sposób swoje dochody, były również takie, dla których udział środków ze źródeł zagranicznych nie przekroczył 1% ogólnej kwoty dochodów budżetowych, a kilka samorządów w ogóle nie wykorzystało możliwości powiększenia w ten sposób swoich dochodów – i to nie tylko w 2009 roku, ale także w latach 2007 i 2008.

Dane liczbowe, ilustrujące poziom i strukturę wydatków budżetowych jednostek samorządu terytorialnego na Podkarpaciu w 2009 roku, przedstawiono w **tabelach D** i **E**. Wynika z nich przede wszystkim zwiększenie przez większość samorządów wydatków inwestycyjnych, co znajduje wyraz w wyższym niż w 2008 roku udziale wydatków majątkowych w ogólnej kwocie wydatków budżetowych samorządu województwa, a także samorządów powiatów i gmin (jedynie w przypadku miast na prawach powiatu – z wyjątkiem Przemyśla – udział wydatków majątkowych był w 2009 roku niższy w porównaniu z rokiem poprzednim).

Należy przy tym zauważyć, że wraz ze wzrostem wydatków inwestycyjnych zwiększał się udział zobowiązań (głównie kredytów i pożyczek) w ogólnej kwocie dochodów budżetowych jednostek samorządu terytorialnego (**tabela A**). W stosunku do roku 2008 wskaźniki relacji zobowiązań do dochodów zwiększyły się o kilka punktów procentowych i dla poszczególnych typów jednostek samorządowych wynosiły:

Wyszczególnienie	2009	2008
Samorząd województwa	10,94	3,61
Samorządy powiatów	16,58	14,41
Samorządy miast na prawach powiatu	33,43	25,25
Miasta	23,39	17,41
Miasta-gminy	19,95	16,62
Gminy wiejskie	16,50	12,25

Najbardziej zadłużony w 2009 roku był samorząd gminy Żyraków (zobowiązania na koniec roku stanowiły blisko 68% rocznych dochodów) i miasto Lubaczów (wskaźnik zobowiązań w stosunku do dochodów – ponad 50%).

dr hab. ADAM CZUDEC – profesor Uniwersytetu Rzeszowskiego; kierownik Katedry Polityki Gospodarczej Wydziału Ekonomii

Dochody, wydatki, wynik i zadłużenie jednostek samorządu terytorialnego w 2009 roku **Tabela A**

Lp.	Nazwa jednostki	Dochody ogółem wykonane (w zł)	Dochody w przeliczeniu na 1 mieszkańca (w zł)	Wydatki ogółem wykonane (w zł)	Wydatki w przeliczeniu na 1 mieszkańca (w zł)	Wynik na koniec roku (w zł)	Zobowiązania (w zł)			Relacja zobowiązań do dochodów ogółem (w %)*	Miejsce w rankingu wg dochodów w przeliczeniu na 1 mieszkańca
							ogółem	w tym:			
								kredyty i pożyczki	zobowiązania wymagalne		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
	Samorząd województwa	**1 048 121 462**	**499**	**1 150 085 147**	**548**	**-101 963 686**	**114 650 000**	**114 650 000**	**0**	**10,94**	
	POWIATY										
1	bieszczadzki	29 521 423	1 342	30 919 007	1 405	-1 397 584	12 566 625	12 483 097	83 528	42,57	1
2	brzozowski	51 861 681	795	51 950 331	796	-88 650	2 050 035	2 050 035	0	3,95	12
3	dębicki	102 908 917	772	110 143 561	827	-7 234 644	8 734 270	8 734 270	0	8,49	14
4	jarosławski	112 219 115	922	115 084 030	946	-2 864 916	12 500 000	0	0	11,14	7
5	jasielski	100 049 925	872	108 796 537	949	-8 746 612	19 585 338	19 585 338	0	19,58	9
6	kolbuszowski	45 457 214	739	46 144 333	750	-687 119	10 640 531	10 640 531	0	23,41	16
7	krośnieński	64 143 878	579	71 325 840	643	-7 181 961	9 600 000	9 600 000	0	14,97	20
8	leski	30 471 854	1 145	29 683 636	1 116	788 218	14 147 467	14 143 668	3 799	46,43	4
9	leżajski	69 654 485	1 008	70 682 583	1 023	-1 028 098	2 394 554	493 974	580	3,44	6
10	lubaczowski	72 474 438	1 276	73 839 350	1 300	-1 364 912	20 253 723	20 253 723	0	27,95	2
11	łańcucki	65 960 777	842	65 620 044	837	340 733	5 351 102	5 351 102	0	8,11	11
12	mielecki	114 996 731	858	121 637 093	908	-6 640 362	16 778 018	16 778 000	18	14,59	10
13	niżański	47 700 078	713	47 109 609	704	590 469	4 445 000	4 445 000	0	9,32	17
14	przemyski	40 203 018	564	49 415 094	694	-9 212 076	15 155 414	15 151 028	4 386	37,70	21
15	przeworski	59 884 122	762	66 883 219	851	-6 999 097	18 264 185	18 258 201	5 984	30,50	15
16	ropczycko-sędziszowski	74 024 759	1 032	74 357 414	1 036	-332 655	9 136 822	3 536 822	0	12,34	5
17	rzeszowski	101 112 299	613	105 837 592	642	-4 725 293	3 442 115	3 442 000	115	3,40	19
18	sanocki	115 075 480	1 213	121 181 838	1 278	-6 106 358	25 667 915	25 667 915	0	22,31	3
19	stalowowolski	84 342 307	782	86 311 895	801	-1 969 588	19 013 455	8 000 016	13 439	22,54	13
20	strzyżowski	56 692 355	916	58 347 523	943	-1 655 169	10 227 803	10 227 803	0	18,04	8
21	tarnobrzeski	36 443 182	681	39 275 682	734	-2 832 499	4 588 000	4 588 000	0	12,59	18
	Powiaty razem	**1 475 198 039**	**836**	**1 544 546 212**	**875**	**-69 348 173**	**244 542 371**	**213 430 522**	**111 849**	**16,58**	
	MIASTA NA PRAWACH POWIATU										
1	Krosno	199 962 686	4 207	212 405 663	4 468	-12 442 977	69 244 965	68 988 429	256 536	34,63	1
2	Przemyśl	237 906 773	3 584	268 624 549	4 046	-30 717 777	81 563 415	71 542 738	20 677	34,28	3
3	Rzeszów	626 040 956	3 624	695 068 183	4 023	-69 027 227	192 651 665	192 611 666	39 999	30,77	2
4	Tarnobrzeg	144 273 204	2 919	157 995 077	3 197	-13 721 873	60 427 285	56 777 120	3 650 165	41,88	4
	Miasta na prawach powiatu razem	**1 208 183 619**	**3 595**	**1 334 093 472**	**3 969**	**-125 909 854**	**403 887 330**	**389 919 953**	**3 967 377**	**33,43**	
	MIASTA										
1	Dębica	109 564 289	2 344	134 175 928	2 871	-24 611 639	50 191 670	50 191 610	60	45,81	6
2	Dynów	13 955 366	2 282	13 363 644	2 185	591 721	3 171 947	3 108 008	63 939	22,73	7
3	Jarosław	91 080 750	2 279	102 443 729	2 564	-11 362 979	31 944 000	31 944 000	0	35,07	8
4	Jasło	99 205 302	2 674	106 673 265	2 875	-7 467 963	26 181 236	25 575 016	606 220	26,39	1
5	Leżajsk	34 200 968	2 416	32 636 984	2 306	1 563 984	6 104 024	6 000 000	104 024	17,85	4
6	Lubaczów	25 533 137	2 059	31 148 473	2 512	-5 615 336	12 802 274	12 802 267	7	50,14	12
7	Łańcut	41 058 959	2 279	39 847 742	2 212	1 211 217	10 908 486	10 840 000	68 486	26,57	9
8	Mielec	143 013 200	2 352	143 338 095	2 358	-324 896	684	0	684	0,00	5
9	Przeworsk	34 247 026	2 175	35 333 860	2 244	-1 086 834	12 134 273	12 134 273	0	35,43	10
10	Radymno	13 387 646	2 450	14 418 591	2 639	-1 030 945	1 982 096	1 575 166	406 930	14,81	3
11	Sanok	81 772 906	2 081	89 062 415	2 267	-7 289 508	25 020 429	24 818 415	202 014	30,60	11
12	Stalowa Wola	161 314 089	2 525	171 889 999	2 690	-10 575 909	17 975 317	17 635 000	340 317	11,14	2
	Miasta razem	**848 333 638**	**2 359**	**914 332 725**	**2 542**	**-65 999 087**	**198 416 436**	**196 623 755**	**1 792 681**	**23,39**	

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
	MIASTA-GMINY										
1	Baranów Sandomierski	28 159 206	2 339	29 907 669	2 485	-1 748 463	2 959 851	2 523 444	436 407	10,51	24
2	Błażowa	25 959 931	2 444	27 565 594	2 596	-1 605 664	7 645 506	7 645 506	0	29,45	17
3	Boguchwała	45 981 988	2 498	43 359 046	2 355	2 622 942	11 890 238	11 815 097	75 141	25,86	14
4	Brzostek	35 322 272	2 703	37 771 239	2 890	-2 448 968	6 981 613	6 979 684	1 929	19,77	5
5	Brzozów	63 900 056	2 441	67 105 513	2 564	-3 205 457	14 332 777	14 332 777	0	22,43	18
6	Cieszanów	20 800 078	2 876	21 009 756	2 905	-209 678	6 133 853	3 117 980	15 873	29,49	3
7	Dukla	41 613 179	2 501	41 614 313	2 501	-1 134	2 513 782	2 493 777	20 005	6,04	13
8	Głogów Małopolski	46 996 935	2 477	46 685 794	2 461	311 141	8 766 644	8 764 000	2 644	18,65	15
9	Iwonicz-Zdrój	26 402 139	2 391	29 135 906	2 638	-2 733 767	10 731 880	10 716 000	15 880	40,65	20
10	Jedlicze	36 074 000	2 374	36 798 625	2 422	-724 625	5 021 981	5 021 981	0	13,92	21
11	Kańczuga	29 100 578	2 315	30 535 665	2 429	-1 435 087	2 023 670	2 000 000	23 670	6,95	25
12	Kolbuszowa	55 198 709	2 256	60 077 895	2 455	-4 879 187	16 417 446	16 411 545	5 901	29,74	28
13	Kołaczyce	24 467 520	2 731	26 703 350	2 980	-2 235 830	6 879 169	6 878 932	237	28,12	4
14	Lesko	26 917 643	2 347	29 150 269	2 541	-2 232 626	9 450 613	9 419 274	31 339	35,11	23
15	Narol	24 104 029	2 883	28 837 923	3 450	-4 733 893	7 080 000	7 080 000	0	29,37	2
16	Nisko	47 814 783	2 125	56 211 283	2 499	-8 396 500	8 309 057	8 295 886	13 172	17,38	31
17	Nowa Dęba	41 617 767	2 282	45 611 095	2 501	-3 993 329	7 819 998	7 819 998	0	18,79	26
18	Nowa Sarzyna	53 992 904	2 543	53 216 431	2 507	776 474	5 375 440	5 372 002	3 439	9,96	12
19	Oleszyce	17 456 387	2 688	18 151 746	2 796	-695 359	4 112 797	4 112 797	0	23,56	6
20	Pilzno	45 244 353	2 591	46 984 761	2 690	-1 740 408	15 513 544	15 513 544	0	34,29	9
21	Przecław	26 880 105	2 400	28 763 823	2 568	-1 883 717	5 743 273	4 743 157	116	21,37	19
22	Radomyśl Wielki	36 689 088	2 644	38 203 257	2 753	-1 514 169	3 847 748	3 847 748	0	10,49	7
23	Ropczyce	67 169 152	2 559	67 107 571	2 557	61 582	14 416 531	14 416 531	0	21,46	11
24	Rudnik nad Sanem	22 922 453	2 274	26 831 511	2 661	-3 909 057	8 075 051	8 074 000	1 051	35,23	27
25	Rymanów	38 175 192	2 465	40 727 844	2 630	-2 552 652	6 655 481	6 651 770	3 711	17,43	16
26	Sędziszów Małopolski	48 005 280	2 106	53 996 967	2 369	-5 991 688	12 250 000	12 250 000	0	25,52	32
27	Sieniawa	25 360 057	3 673	29 369 261	4 254	-4 009 204	10 285 255	10 285 255	0	40,56	1
28	Sokołów Małopolski	42 633 679	2 578	44 666 998	2 701	-2 033 318	800 000	800 000	0	1,88	10
29	Strzyżów	44 042 589	2 130	47 127 220	2 279	-3 084 631	7 196 780	7 090 000	106 780	16,34	30
30	Tyczyn	31 890 158	2 091	31 616 037	2 073	274 121	6 326 144	6 326 061	83	19,84	33
31	Ulanów	20 235 882	2 363	20 251 788	2 364	-15 906	844 409	725 000	119 409	4,17	22
32	Ustrzyki Dolne	46 229 603	2 636	47 121 646	2 687	-892 043	6 214 332	5 790 047	424 284	13,44	8
33	Zagórz	28 551 620	2 235	28 806 509	2 255	-254 889	254	0	254	0,00	29
	Miasta-gminy razem	**1 215 909 316**	**2 436**	**1 281 024 305**	**2 567**	**-65 114 989**	**242 615 118**	**237 313 793**	**1 301 325**	**19,95**	
	GMINY WIEJSKIE										
1	Adamówka	11 096 337	2 651	11 965 406	2 859	-869 069	0	0	0	0,00	46
2	Baligród	10 710 793	3 407	14 244 262	4 531	-3 533 469	5 101 338	5 100 947	390	47,63	7
3	Besko	11 883 914	2 768	12 020 115	2 799	-136 201	788 985	788 985	0	6,64	35
4	Białobrzegi	20 256 114	2 450	18 102 329	2 189	2 153 785	1 320 000	1 320 000	0	6,52	71
5	Bircza	21 807 734	3 386	24 193 242	3 757	-2 385 509	9 172 026	7 582 034	1 589 993	42,06	8
6	Bojanów	22 264 688	3 061	22 024 217	3 028	240 471	435 243	435 243	0	1,95	17
7	Borowa	13 320 889	2 388	13 049 845	2 339	271 043	1 365 582	1 363 731	1 851	10,25	79
8	Brzyska	14 922 670	2 379	15 717 433	2 506	-794 762	909 097	909 097	0	6,09	81
9	Bukowsko	15 629 187	2 949	17 296 662	3 264	-1 667 476	1 951 158	1 928 400	22 758	12,48	21
10	Chłopice	12 700 034	2 276	13 347 422	2 392	-647 388	1 400 000	1 400 000	0	11,02	96
11	Chmielnik	16 131 212	2 471	16 798 504	2 574	-667 292	2 002 242	2 002 242	0	12,41	67
12	Chorkówka	31 740 885	2 366	29 762 608	2 219	1 978 276	1 630 827	1 602 600	28 227	5,14	86
13	Cisna	8 116 833	4 736	8 463 793	4 938	-346 960	3 422 822	3 422 822	0	42,17	1
14	Cmolas	22 135 118	2 787	24 681 758	3 107	-2 546 640	4 787 741	4 787 741	0	21,63	33
15	Czarna (Bieszczadzka)	36 972 092	2 920	42 252 430	3 337	-5 280 338	18 426 599	18 426 174	424	49,84	25
16	Czarna (Dębicka)	6 394 403	2 780	6 879 628	2 991	-485 224	0	0	0	0,00	34
17	Czarna (Łańcucka)	30 836 269	2 815	31 230 749	2 851	-394 480	6 508 147	6 508 147	0	21,11	30

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
18	Czermin	16 210 107	2 373	16 364 583	2 395	-154 476	250 000	250 000	0	1,54	83
19	Czudec	27 945 892	2 416	30 416 974	2 629	-2 471 082	5 172 000	5 172 000	0	18,51	75
20	Dębica	65 013 489	2 678	72 097 636	2 970	-7 084 147	1 639 382	1 639 382	0	2,52	42
21	Dębowiec	20 130 263	2 383	22 146 074	2 622	-2 015 811	8 266 937	8 257 795	9 142	41,07	80
22	Domaradz	15 704 905	2 582	15 232 103	2 504	472 803	0	0	0	0,00	54
23	Dubiecko	25 395 555	2 740	26 803 884	2 892	-1 408 329	7 127 150	7 100 000	27 150	28,06	37
24	Dydnia	22 891 284	2 804	24 384 587	2 987	-1 493 303	1 231 808	1 231 808	0	5,38	31
25	Dynów	17 359 025	2 412	17 541 882	2 437	-182 857	0	0	0	0,00	76
26	Dzikowiec	19 301 637	2 995	20 611 420	3 199	-1 309 782	1 685 952	1 685 155	798	8,73	19
27	Fredropol	17 457 867	3 167	19 400 582	3 519	-1 942 715	4 519 859	4 369 349	150 511	25,89	10
28	Frysztak	24 905 265	2 338	30 977 600	2 908	-6 072 335	9 567 815	9 567 685	130	38,42	92
29	Gać	10 727 248	2 343	10 959 846	2 394	-232 598	1 910 260	1 910 260	0	17,81	90
30	Gawłuszowice	7 123 778	2 551	7 836 583	2 807	-712 805	2 286 950	2 286 950	0	32,10	59
31	Gorzyce	27 518 306	2 040	30 888 970	2 290	-3 370 664	7 391 862	7 391 479	383	26,86	107
32	Grębów	24 037 346	2 472	26 712 962	2 747	-2 675 616	810 048	810 000	48	3,37	66
33	Grodzisko Dolne	19 996 425	2 476	20 193 445	2 500	-197 020	482 499	482 499	0	2,41	65
34	Haczów	20 994 779	2 305	20 214 649	2 219	780 130	1 555 090	1 555 000	90	7,41	94
35	Harasiuki	18 609 189	2 944	18 396 583	2 910	212 607	6 951 371	6 951 371	0	37,35	22
36	Horyniec-Zdrój	13 089 518	2 671	13 464 230	2 748	-374 712	2 228 964	2 224 831	4 132	17,03	43
37	Hyżne	16 232 437	2 359	14 916 973	2 168	1 315 464	1 870 900	1 870 900	0	11,53	87
38	Iwierzyce	16 327 281	2 187	16 189 958	2 169	137 323	510 000	510 000	0	3,12	104
39	Jarocin	13 798 247	2 609	14 677 973	2 776	-879 725	1 608 327	1 608 327	0	11,66	48
40	Jarosław	30 088 612	2 359	28 195 191	2 211	1 893 421	2 129	0	2 129	0,01	88
41	Jasienica Rosielna	19 828 505	2 665	19 471 062	2 617	357 443	10 635	0	10 635	0,05	45
42	Jasło	50 228 960	3 165	56 875 618	3 584	-6 646 658	16 082 478	16 082 204	274	32,02	11
43	Jawornik Polski	12 174 979	2 600	14 709 061	3 142	-2 534 083	3 629 606	3 585 004	44 602	29,81	50
44	Jeżowe	29 148 039	2 925	29 757 776	2 986	-609 737	2 841 321	2 841 321	0	9,75	24
45	Jodłowa	13 301 830	2 457	14 085 753	2 602	-783 924	2 583 239	2 575 819	7 420	19,42	70
46	Kamień	19 782 696	2 867	19 511 225	2 828	271 471	1 881 071	1 881 071	0	9,51	29
47	Komańcza	13 711 229	2 708	14 977 104	2 958	-1 265 875	5 135 968	5 135 968	0	37,46	41
48	Korczyna	25 593 876	2 341	28 552 852	2 612	-2 958 975	6 797 952	6 797 952	0	26,56	91
49	Krasiczyn	12 402 737	2 482	12 392 439	2 480	10 298	302 693	302 693	0	2,44	64
50	Krasne	26 862 355	2 719	31 412 598	3 179	-4 550 244	5 386 209	5 375 000	11 209	20,05	40
51	Krempna	8 639 066	4 368	9 684 545	4 896	-1 045 479	2 270 160	1 895 089	375 072	26,28	3
52	Krościenko Wyżne	10 664 043	1 997	12 582 175	2 357	-1 918 132	1 500 000	1 500 000	0	14,07	109
53	Krzeszów	13 364 430	3 159	14 474 117	3 422	-1 109 687	4 046 797	4 046 797	0	30,28	12
54	Krzywcza	12 515 181	2 549	13 694 806	2 790	-1 179 625	5 887 000	5 887 000	0	47,04	60
55	Kurylówka	16 246 009	2 876	14 336 133	2 538	1 909 876	1 416 907	1 416 391	516	8,72	28
56	Laszki	17 430 512	2 527	17 957 224	2 603	-526 711	0	0	0	0,00	61
57	Leżajsk	49 980 678	2 500	49 042 796	2 453	937 882	702 561	700 000	2 561	1,41	63
58	Lubaczów	23 950 571	2 643	23 831 648	2 630	118 924	2 847 149	2 818 682	28 467	11,89	47
59	Lubenia	15 413 544	2 371	16 545 596	2 545	-1 132 052	1 263 211	1 263 187	24	8,20	85
60	Lutowiska	8 643 716	3 991	8 050 401	3 717	593 315	0	0	0	0,00	4
61	Łańcut	45 373 570	2 204	48 044 318	2 334	-2 670 748	4 162 418	4 162 138	280	9,17	102
62	Majdan Królewski	24 345 999	2 519	23 613 944	2 443	732 055	306 000	306 000	0	1,26	62
63	Markowa	15 008 766	2 259	14 242 333	2 143	766 433	0	0	0	0,00	98
64	Medyka	19 031 741	3 069	22 435 172	3 617	-3 403 430	4 063 822	4 063 822	0	21,35	16
65	Miejsce Piastowe	29 958 774	2 198	36 023 234	2 643	-6 064 460	8 699 563	8 699 563	0	29,04	103
66	Mielec	27 002 292	2 150	26 369 058	2 100	633 233	3 339 213	3 323 745	15 468	12,37	105
67	Niebylec	24 093 533	2 269	23 460 852	2 210	632 681	581 230	580 000	1 230	2,41	97
68	Niwiska	18 086 422	3 093	19 002 658	3 250	-916 237	3 218 365	3 216 710	1 654	17,79	15
69	Nowy Żmigród	23 628 552	2 558	24 569 394	2 660	-940 841	250 000	250 000	0	1,06	57
70	Nozdrzec	21 432 090	2 588	21 482 173	2 594	-50 083	2 353 377	2 347 100	6 277	10,98	53

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
71	Olszanica	15 239 732	3 015	14 971 264	2 962	268 467	1 469 985	1 453 513	16 472	9,65	18
72	Orły	20 041 845	2 372	19 968 727	2 363	73 118	1 650 015	1 644 000	6 015	8,23	84
73	Osiek Jasielski	20 067 018	3 771	24 732 651	4 648	-4 665 633	4 207 878	4 207 878	0	20,97	5
74	Ostrów	21 373 365	3 101	20 870 361	3 028	503 003	1 905 620	1 905 610	10	8,92	14
75	Padew Narodowa	11 912 771	2 233	13 636 543	2 556	-1 723 772	1 652 286	1 488 428	163 858	13,87	100
76	Pawłosiów	17 667 288	2 129	17 943 264	2 162	-275 976	33 839	16 105	17 734	0,19	106
77	Pruchnik	25 399 226	2 598	25 714 314	2 630	-315 088	0	0	0	0,00	51
78	Przemyśl	22 189 208	2 464	25 928 400	2 879	-3 739 192	8 198 424	8 193 652	4 772	36,95	68
79	Przeworsk	28 952 019	1 988	28 879 117	1 983	72 902	3 546 103	3 529 751	16 352	12,25	110
80	Pysznica	22 597 694	2 277	25 321 499	2 551	-2 723 805	4 516 975	4 516 193	781	19,99	95
81	Radomyśl nad Sanem	17 083 339	2 310	18 297 292	2 475	-1 213 953	4 484 387	4 471 602	12 785	26,25	93
82	Radymno	31 782 800	2 803	33 101 304	2 919	-1 318 503	514 558	511 600	2 958	1,62	32
83	Rakszawa	17 336 684	2 420	16 707 499	2 332	629 185	3 275 000	3 275 000	0	18,89	74
84	Raniżów	18 613 241	2 594	20 260 647	2 823	-1 647 406	4 622 722	4 449 992	172 730	24,84	52
85	Rokietnica	11 031 036	2 577	10 807 043	2 524	223 993	0	0	0	0,00	55
86	Roźwienica	16 806 698	2 726	18 005 958	2 921	-1 199 260	1 981 110	1 818 135	162 975	11,79	38
87	Sanok	39 856 161	2 348	38 718 653	2 281	1 137 508	2 484 063	2 470 321	13 742	6,23	89
88	Skołyszyn	35 835 447	2 892	38 915 110	3 140	-3 079 662	9 357 379	9 336 677	20 702	26,11	27
89	Solina	24 029 979	4 599	24 100 183	4 612	-70 204	3 216 348	3 216 348	0	13,38	2
90	Stary Dzików	14 432 221	3 224	14 829 299	3 312	-397 079	1 048 196	1 048 196	0	7,26	9
91	Stubno	11 403 531	2 894	14 099 455	3 578	-2 695 924	3 103 000	3 103 000	0	27,21	26
92	Świlcza	34 302 332	2 216	39 801 994	2 572	-5 499 662	10 831 100	10 826 761	4 338	31,58	101
93	Tarnowiec	21 943 701	2 409	21 287 326	2 337	656 375	6 152 859	6 152 859	0	28,04	78
94	Tryńcza	24 122 355	2 930	22 685 455	2 756	1 436 900	8 467 324	8 304 290	163 034	35,10	23
95	Trzebownisko	58 645 998	2 987	54 521 468	2 777	4 124 530	3 340 000	3 340 000	0	5,70	20
96	Tuszów Narodowy	19 412 079	2 554	21 587 782	2 840	-2 175 703	3 466 231	3 463 320	2 911	17,86	58
97	Tyrawa Wołoska	6 637 770	3 466	6 625 172	3 460	12 598	0	0	0	0,00	6
98	Wadowice Górne	18 133 324	2 445	17 155 405	2 314	977 919	2 257 500	2 257 500	0	12,45	72
99	Wiązownica	30 310 767	2 722	32 094 117	2 882	-1 783 351	4 911 172	4 905 846	5 326	16,20	39
100	Wielkie Oczy	9 468 221	2 435	10 023 383	2 577	-555 163	1 360 000	1 360 000	0	14,36	73
101	Wielopole Skrzyńskie	22 973 448	2 751	25 154 645	3 012	-2 181 197	7 440 005	7 440 000	5	32,39	36
102	Wiśniowa	21 488 895	2 564	24 337 558	2 904	-2 848 663	6 313 391	6 313 306	85	29,38	56
103	Wojaszówka	18 631 415	2 031	18 409 392	2 007	222 023	313 000	313 000	0	1,68	108
104	Zaklików	20 307 599	2 378	22 680 496	2 656	-2 372 897	3 316 056	3 316 056	0	16,33	82
105	Zaleszany	24 237 016	2 246	24 706 614	2 289	-469 598	2 461 385	2 461 385	0	10,16	99
106	Zarszyn	29 014 761	3 138	25 027 596	2 707	3 987 164	7 617 606	7 616 558	1 049	26,25	13
107	Zarzecze	19 106 408	2 667	23 040 536	3 216	-3 934 129	5 329 223	5 276 312	52 911	27,89	44
108	Żołynia	17 522 716	2 606	18 107 382	2 693	-584 666	1 912 671	1 900 540	12 131	10,92	49
109	Żurawica	30 140 325	2 410	34 848 125	2 787	-4 707 800	10 171 360	9 630 373	540 987	33,75	77
110	Żyraków	33 545 113	2 463	46 952 142	3 448	-13 407 029	22 773 535	22 773 535	0	67,89	69
	Gminy wiejskie razem	**2 349 217 868**	**2 590**	**2 476 698 329**	**2 731**	**-127 480 461**	**387 552 359**	**383 813 849**	**3 738 509**	**16,50**	

* Bez wyłączenia wyemitowanych papierów wartościowych oraz kredytów i pożyczek zaciągniętych w związku z realizacją zadań finansowanych przy udziale środków z budżetu UE, środków uzyskiwanych od państw członkowskich EFTA i innych środków zagranicznych.

Struktura dochodów jednostek samorządu terytorialnego w 2009 roku (w %) **Tabela B**

Lp.	Nazwa jednostki	Dochody własne	Subwencja ogólna	Dotacje celowe
1	2	3	4	5
	Samorząd województwa	**22,70**	**28,56**	**48,74**
	POWIATY			
1	bieszczadzki	22,51	39,44	38,05
2	brzozowski	15,60	48,52	35,88
3	dębicki	29,23	45,58	25,19
4	jarosławski	21,32	55,07	23,61
5	jasielski	23,61	48,95	27,44
6	kolbuszowski	28,81	35,83	35,35
7	krośnieński	21,25	47,02	31,73
8	leski	23,31	42,30	34,39
9	leżajski	17,46	48,18	34,37
10	lubaczowski	15,28	41,20	43,52
11	łańcucki	28,38	44,93	26,69
12	mielecki	25,11	49,36	25,53
13	niżański	20,79	48,18	31,03
14	przemyski	34,50	36,42	29,08
15	przeworski	28,18	39,71	32,11
16	ropczycko-sędziszowski	24,64	47,76	27,60
17	rzeszowski	34,64	32,22	33,14
18	sanocki	12,90	35,71	51,38
19	stalowowolski	29,38	44,44	26,17
20	strzyżowski	18,98	46,39	34,63
21	tarnobrzeski	22,74	48,46	28,80
	Powiaty razem	**23,70**	**44,44**	**31,86**
	MIASTA NA PRAWACH POWIATU			
1	Krosno	47,54	37,12	15,33
2	Przemyśl	36,73	42,59	20,68
3	Rzeszów	52,86	36,30	10,83
4	Tarnobrzeg	39,84	42,71	17,44
	Miasta na prawach powiatu razem	**47,25**	**38,44**	**14,31**
	MIASTA			
1	Dębica	56,67	21,05	22,27
2	Dynów	26,23	48,29	25,49
3	Jarosław	55,38	25,47	19,15
4	Jasło	59,63	21,35	19,02
5	Leżajsk	66,63	19,96	13,40
6	Lubaczów	49,85	31,93	18,23
7	Łańcut	64,50	21,65	13,85
8	Mielec	68,61	20,53	10,86
9	Przeworsk	56,92	24,51	18,58
10	Radymno	47,84	33,66	18,50
11	Sanok	60,37	22,69	16,94
12	Stalowa Wola	64,63	19,64	15,73
	Miasta razem	**60,71**	**22,46**	**16,83**
	MIASTA-GMINY			
1	Baranów Sandomierski	25,71	50,56	23,73
2	Błażowa	17,95	55,49	26,56
3	Boguchwała	49,56	33,55	16,88
4	Brzostek	18,07	53,89	28,04
5	Brzozów	33,55	44,25	22,21
6	Cieszanów	29,79	44,46	25,75
7	Dukla	26,17	50,65	23,18
8	Głogów Małopolski	53,85	29,49	16,67
9	Iwonicz-Zdrój	30,40	47,09	22,51
10	Jedlicze	57,66	23,34	19,00
11	Kańczuga	27,47	50,16	22,37
12	Kolbuszowa	36,10	41,56	22,33
13	Kołaczyce	22,99	49,40	27,61
14	Lesko	38,94	34,70	26,36
15	Narol	23,85	47,06	29,09
16	Nisko	49,57	31,25	19,18
17	Nowa Dęba	46,06	32,28	21,66
18	Nowa Sarzyna	39,32	36,10	24,58

1	2	3	4	5
19	Oleszyce	23,29	44,85	31,85
20	Pilzno	39,52	36,74	23,74
21	Przecław	18,10	56,45	25,45
22	Radomyśl Wielki	16,63	54,83	28,54
23	Ropczyce	38,53	30,74	30,73
24	Rudnik nad Sanem	39,31	38,23	22,46
25	Rymanów	29,58	50,90	19,53
26	Sędziszów Małopolski	30,90	46,75	22,35
27	Sieniawa	26,02	36,31	37,67
28	Sokołów Małopolski	23,20	51,21	25,59
29	Strzyżów	31,32	46,78	21,91
30	Tyczyn	36,67	42,53	20,79
31	Ulanów	17,96	54,93	27,11
32	Ustrzyki Dolne	37,91	39,54	22,55
33	Zagórz	32,77	49,72	17,51
	Miasta-gminy razem	**34,05**	**42,31**	**23,64**
	GMINY WIEJSKIE			
1	Adamówka	20,02	57,69	22,30
2	Baligród	24,30	38,46	37,24
3	Besko	26,07	48,74	25,19
4	Białobrzegi	34,17	43,71	22,13
5	Bircza	14,82	45,20	39,98
6	Bojanów	19,13	52,49	28,37
7	Borowa	27,48	50,94	21,59
8	Brzyska	13,69	59,38	26,93
9	Bukowsko	18,80	56,87	24,33
10	Chłopice	26,04	53,46	20,50
11	Chmielnik	25,99	47,72	26,29
12	Chorkówka	25,11	54,16	20,73
13	Cisna	56,56	23,41	20,03
14	Cmolas	17,65	53,92	28,43
15	Czarna (Bieszczadzka)	27,24	44,40	28,36
16	Czarna (Dębicka)	31,27	40,82	27,92
17	Czarna (Łańcucka)	31,06	45,18	23,76
18	Czermin	21,93	57,68	20,39
19	Czudec	22,32	54,09	23,58
20	Dębica	34,79	39,92	25,30
21	Dębowiec	22,82	54,90	22,29
22	Domaradz	17,10	58,03	24,87
23	Dubiecko	17,01	56,21	26,78
24	Dydnia	15,07	55,43	29,50
25	Dynów	14,95	62,16	22,90
26	Dzikowiec	11,89	55,64	32,47
27	Fredropol	21,47	45,60	32,93
28	Frysztak	23,22	55,34	21,44
29	Gać	27,25	51,18	21,57
30	Gawłuszowice	23,02	44,35	32,64
31	Gorzyce	36,77	46,77	16,47
32	Grębów	30,23	46,93	22,84
33	Grodzisko Dolne	21,10	53,35	25,55
34	Haczów	22,99	54,10	22,91
35	Harasiuki	19,02	56,73	24,25
36	Horyniec-Zdrój	25,04	47,52	27,44
37	Hyżne	16,38	62,57	21,05
38	Iwierzyce	19,85	55,33	24,81
39	Jarocin	17,10	54,53	28,36
40	Jarosław	30,98	45,70	23,31
41	Jasienica Rosielna	19,20	54,43	26,37
42	Jasło	51,09	32,40	16,50
43	Jawornik Polski	18,47	51,68	29,85
44	Jeżowe	17,41	52,70	29,89
45	Jodłowa	18,71	54,38	26,90
46	Kamień	11,50	61,42	27,08
47	Komańcza	33,22	42,30	24,47
48	Korczyna	27,99	49,29	22,72
49	Krasiczyn	47,48	33,28	19,24
50	Krasne	48,71	25,07	26,22

1	2	3	4	5
51	Krempna	44,81	33,37	21,81
52	Krościenko Wyżne	36,23	41,11	22,66
53	Krzeszów	13,68	44,28	42,05
54	Krzywcza	14,64	60,43	24,92
55	Kuryłówka	18,00	48,82	33,18
56	Laszki	17,00	54,27	28,73
57	Leżajsk	33,76	48,54	17,70
58	Lubaczów	22,13	51,52	26,34
59	Lubenia	22,84	46,51	30,65
60	Lutowiska	60,64	24,09	15,27
61	Łańcut	33,48	47,65	18,87
62	Majdan Królewski	15,29	60,88	23,83
63	Markowa	32,95	47,11	19,95
64	Medyka	39,74	29,17	31,08
65	Miejsce Piastowe	29,23	50,88	19,89
66	Mielec	27,99	53,44	18,57
67	Niebylec	18,14	58,04	23,82
68	Niwiska	14,24	48,49	37,26
69	Nowy Żmigród	17,11	57,98	24,92
70	Nozdrzec	15,14	58,58	26,28
71	Olszanica	37,32	40,50	22,18
72	Orły	22,26	55,34	22,39
73	Osiek Jasielski	49,23	34,37	16,40
74	Ostrów	44,66	36,86	18,48
75	Padew Narodowa	22,82	52,90	24,28
76	Pawłosiów	39,01	42,08	18,91
77	Pruchnik	19,88	53,04	27,08
78	Przemyśl	33,44	42,35	24,21
79	Przeworsk	22,23	56,96	20,81
80	Pysznica	30,83	48,56	20,61
81	Radomyśl nad Sanem	21,70	57,20	21,10
82	Radymno	27,61	51,07	21,32
83	Rakszawa	24,05	52,89	23,07
84	Raniżów	18,69	55,80	25,50
85	Rokietnica	25,81	48,28	25,91
86	Roźwienica	18,47	52,41	29,12
87	Sanok	26,28	45,56	28,16
88	Skołyszyn	36,13	43,19	20,68
89	Solina	72,54	16,48	10,98
90	Stary Dzików	33,78	37,46	28,76
91	Stubno	28,28	50,78	20,94
92	Świlcza	36,49	44,50	19,02
93	Tarnowiec	31,34	48,99	19,66
94	Tryńcza	47,98	35,29	16,73
95	Trzebownisko	39,54	30,50	29,96
96	Tuszów Narodowy	25,26	41,58	33,16
97	Tyrawa Wołoska	17,15	49,59	33,26
98	Wadowice Górne	23,92	50,60	25,48
99	Wiązownica	23,76	50,33	25,91
100	Wielkie Oczy	22,43	55,12	22,45
101	Wielopole Skrzyńskie	15,19	51,60	33,21
102	Wiśniowa	14,26	57,36	28,38
103	Wojaszówka	29,38	51,78	18,84
104	Zaklików	28,06	48,61	23,33
105	Zaleszany	27,35	44,65	28,00
106	Zarszyn	17,26	40,40	42,33
107	Zarzecze	15,72	51,86	32,42
108	Żołynia	20,19	56,32	23,48
109	Żurawica	32,71	38,47	28,82
110	Żyraków	40,42	42,19	17,39
	Gminy wiejskie razem	**27,65**	**47,74**	**24,61**

Udział środków pochodzących ze źródeł zagranicznych w dochodach ogółem (w %) Tabela C

Lp.	Nazwa jednostki	Lata		
		2007	2008	2009
1	2	3	4	5
	Samorząd województwa	**20,22**	**18,45**	**41,36**
	POWIATY			
1	bieszczadzki	14,62	0,39	5,97
2	brzozowski	2,90	2,02	6,32
3	dębicki	4,80	2,40	4,04
4	jarosławski	5,24	4,81	1,46
5	jasielski	0,27	0,83	5,63
6	kolbuszowski	0,63	0,54	18,71
7	krośnieński	2,13	1,99	1,14
8	leski	19,67	3,83	0,93
9	leżajski	11,25	2,06	11,93
10	lubaczowski	10,86	2,05	9,93
11	łańcucki	3,79	0,74	0,88
12	mielecki	3,47	4,83	8,85
13	niżański	0,99	0,69	10,61
14	przemyski	7,91	0,97	7,44
15	przeworski	7,80	4,17	2,10
16	ropczycko-sędziszowski	3,25	13,00	6,89
17	rzeszowski	1,00	1,73	6,44
18	sanocki	17,01	0,43	24,33
19	stalowowolski	4,77	1,67	8,14
20	strzyżowski	3,73	0,96	4,06
21	tarnobrzeski	0,00	0,85	4,99
	Powiaty razem	**5,99**	**2,49**	**7,60**
	MIASTA NA PRAWACH POWIATU			
1	Krosno	6,01	5,75	1,81
2	Przemyśl	2,39	1,15	1,92
3	Rzeszów	7,52	7,30	1,78
4	Tarnobrzeg	2,00	9,87	1,11
	Miasta na prawach powiatu razem	**4,28**	**5,79**	**1,73**
	MIASTA			
1	Dębica	2,25	1,67	3,91
2	Dynów	7,40	10,39	1,27
3	Jarosław	3,75	1,34	1,80
4	Jasło	3,41	2,36	4,02
5	Leżajsk	1,03	0,35	3,12
6	Lubaczów	0,02	0,70	0,71
7	Łańcut	0,00	0,34	0,63
8	Mielec	1,26	1,04	4,66
9	Przeworsk	0,36	1,17	1,28
10	Radymno	0,00	1,41	1,52
11	Sanok	2,00	5,51	1,49
12	Stalowa Wola	3,81	3,06	2,34
	Miasta razem	**2,61**	**2,87**	**2,82**
	MIASTA-GMINY			
1	Baranów Sandomierski	0,00	0,14	0,53
2	Błażowa	0,23	0,82	6,71
3	Boguchwała	0,04	1,48	1,85
4	Brzostek	1,84	5,03	2,08
5	Brzozów	0,12	0,05	0,39
6	Cieszanów	24,06	7,58	1,56
7	Dukla	0,23	0,22	0,41
8	Głogów Małopolski	0,81	0,06	2,82
9	Iwonicz-Zdrój	0,07	0,83	1,19
10	Jedlicze	6,84	4,71	9,01
11	Kańczuga	0,47	0,63	1,14
12	Kolbuszowa	2,56	1,18	2,37
13	Kołaczyce	7,19	7,43	6,42
14	Lesko	1,79	3,46	2,28
15	Narol	0,32	1,68	13,68
16	Nisko	5,29	2,25	4,16
17	Nowa Dęba	1,71	1,06	1,56
18	Nowa Sarzyna	2,06	1,14	11,74
19	Oleszyce	2,63	0,61	7,73

1	2	3	4	5
20	Pilzno	5,14	3,39	12,83
21	Przecław	0,43	2,14	4,92
22	Radomyśl Wielki	7,55	2,34	4,34
23	Ropczyce	0,63	1,59	0,84
24	Rudnik nad Sanem	6,23	0,69	14,85
25	Rymanów	0,05	0,36	0,49
26	Sędziszów Małopolski	4,30	3,35	1,00
27	Sieniawa	3,38	0,53	20,63
28	Sokołów Małopolski	6,62	1,39	5,93
29	Strzyżów	2,64	0,73	1,19
30	Tyczyn	1,46	0,38	0,90
31	Ulanów	15,87	3,16	11,24
32	Ustrzyki Dolne	1,61	2,30	7,68
33	Zagórz	0,14	0,57	1,07
	Miasta-gminy razem	**3,46**	**1,92**	**4,49**
	GMINY WIEJSKIE			
1	Adamówka	0,00	0,55	1,05
2	Baligród	4,15	3,47	21,22
3	Besko	0,00	1,40	11,45
4	Białobrzegi	8,32	7,59	4,89
5	Bircza	0,27	1,76	9,68
6	Bojanów	6,24	0,91	11,73
7	Borowa	1,33	1,22	1,93
8	Brzyska	0,00	0,45	1,89
9	Bukowsko	0,00	0,21	0,80
10	Chłopice	0,00	0,00	0,00
11	Chmielnik	2,95	1,70	3,64
12	Chorkówka	1,24	0,72	3,41
13	Cisna	3,95	3,66	0,43
14	Cmolas	2,99	1,08	7,61
15	Czarna (Bieszczadzka)	10,37	10,50	6,11
16	Czarna (Dębicka)	0,00	0,74	2,90
17	Czarna (Łańcucka)	0,03	0,60	11,66
18	Czermin	2,20	0,47	0,53
19	Czudec	0,00	1,26	5,17
20	Dębica	9,28	7,82	4,57
21	Dębowiec	6,04	9,18	4,23
22	Domaradz	0,00	0,95	1,86
23	Dubiecko	0,00	1,08	1,46
24	Dydnia	3,27	1,47	6,51
25	Dynów	1,05	0,91	1,89
26	Dzikowiec	0,00	2,03	12,14
27	Fredropol	0,00	1,58	5,60
28	Frysztak	4,80	1,18	1,68
29	Gać	2,28	0,00	0,66
30	Gawłuszowice	0,00	0,73	0,86
31	Gorzyce	0,27	2,77	0,47
32	Grębów	8,01	1,27	4,72
33	Grodzisko Dolne	0,52	2,41	4,30
34	Haczów	0,00	0,51	3,41
35	Harasiuki	11,77	2,53	8,81
36	Horyniec-Zdrój	2,97	3,01	2,52
37	Hyżne	21,18	4,61	3,08
38	Iwierzyce	0,67	0,96	0,81
39	Jarocin	4,60	0,78	9,06
40	Jarosław	0,21	0,54	0,53
41	Jasienica Rosielna	2,93	0,12	1,45
42	Jasło	21,30	17,77	33,52
43	Jawornik Polski	0,20	1,62	1,53
44	Jeżowe	1,49	1,38	10,37
45	Jodłowa	9,46	2,67	7,04
46	Kamień	3,57	2,66	2,20
47	Komańcza	7,31	7,68	1,91
48	Korczyna	0,06	0,00	0,73
49	Krasiczyn	0,00	0,00	0,00
50	Krasne	0,06	0,21	18,23
51	Krempna	0,00	11,19	29,46

1	2	3	4	5
52	Krościenko Wyżne	2,89	2,22	1,09
53	Krzeszów	2,42	4,65	23,65
54	Krzywcza	0,11	0,98	1,15
55	Kuryłówka	0,73	2,32	11,00
56	Laszki	0,68	1,09	1,51
57	Leżajsk	1,11	0,26	0,92
58	Lubaczów	4,62	2,50	2,61
59	Lubenia	0,07	2,16	17,07
60	Lutowiska	0,19	1,17	1,91
61	Łańcut	2,00	0,39	5,18
62	Majdan Królewski	0,35	0,32	3,79
63	Markowa	0,00	0,00	0,00
64	Medyka	0,00	0,02	11,81
65	Miejsce Piastowe	1,49	0,20	1,32
66	Mielec	0,02	0,62	1,43
67	Niebylec	0,00	2,22	3,60
68	Niwiska	2,20	1,31	14,72
69	Nowy Żmigród	1,03	0,42	4,37
70	Nozdrzec	0,54	1,78	1,61
71	Olszanica	0,00	1,85	9,41
72	Orły	2,53	0,20	0,71
73	Osiek Jasielski	17,57	2,90	40,05
74	Ostrów	5,37	1,71	0,94
75	Padew Narodowa	13,78	2,69	2,04
76	Pawłosiów	4,53	1,48	0,67
77	Pruchnik	0,11	0,89	1,33
78	Przemyśl	0,00	0,83	2,77
79	Przeworsk	2,72	0,64	0,83
80	Pysznica	10,04	2,13	4,93
81	Radomyśl nad Sanem	0,60	0,72	1,03
82	Radymno	0,00	0,53	5,44
83	Rakszawa	0,00	0,00	0,00
84	Raniżów	0,00	0,41	1,98
85	Rokietnica	1,51	0,63	0,43
86	Roźwienica	0,14	1,79	1,94
87	Sanok	0,94	5,11	0,68
88	Skołyszyn	7,19	5,60	17,00
89	Solina	3,73	0,00	7,76
90	Stary Dzików	0,00	1,11	1,16
91	Stubno	3,27	0,70	10,09
92	Świlcza	1,46	0,65	4,67
93	Tarnowiec	7,47	9,99	8,52
94	Tryńcza	2,11	0,50	21,66
95	Trzebownisko	0,00	0,36	22,37
96	Tuszów Narodowy	2,68	1,49	9,95
97	Tyrawa Wołoska	0,00	0,53	0,72
98	Wadowice Górne	1,21	1,14	4,69
99	Wiązownica	0,00	0,38	8,01
100	Wielkie Oczy	0,00	1,48	1,83
101	Wielopole Skrzyńskie	0,03	0,71	2,06
102	Wiśniowa	0,00	3,21	5,63
103	Wojaszówka	0,00	0,00	0,00
104	Zaklików	0,00	1,25	6,03
105	Zaleszany	0,00	0,48	11,91
106	Zarszyn	12,93	1,29	22,21
107	Zarzecze	4,23	2,44	15,27
108	Żołynia	0,51	1,25	0,99
109	Żurawica	0,00	0,01	7,04
110	Żyraków	9,80	4,05	15,10
	Gminy wiejskie razem	**2,77**	**1,98**	**6,93**

Struktura wydatków wg ważniejszych działów klasyfikacji budżetowej w 2009 roku **Tabela D**

Lp.	Nazwa jednostki	Wydatki ogółem (w zł)	Wydatki (w %) w tym:					
			transport i łączność	administracja publiczna	oświata i wychowanie	pomoc społeczna	edukacyjna opieka wychowawcza	gospodarka komunalna i ochrona środowiska
1	2	3	4	5	6	7	8	9
	Samorząd województwa	**1 150 085 147**	**41,43**	**5,50**	**6,41**	**7,04**	**5,59**	**4,67**
	POWIATY							
1	bieszczadzki	30 919 007	21,35	8,02	22,85	20,07	6,72	0,00
2	brzozowski	51 950 331	26,82	12,01	26,00	17,02	3,28	0,00
3	dębicki	110 143 561	21,53	13,84	37,51	14,44	1,22	0,00
4	jarosławski	115 084 030	19,72	7,79	33,04	15,93	11,60	0,00
5	jasielski	108 796 537	29,16	7,51	34,24	12,92	4,30	0,00
6	kolbuszowski	46 144 333	48,18	9,25	19,07	8,62	1,32	0,00
7	krośnieński	71 325 840	31,16	10,95	23,36	15,82	9,01	0,00
8	leski	29 683 636	23,08	10,36	24,68	8,75	10,18	0,00
9	leżajski	70 682 583	18,80	7,40	31,82	15,68	8,94	0,00
10	lubaczowski	73 839 350	23,40	7,53	20,43	18,02	8,88	0,00
11	łańcucki	65 620 044	29,55	10,54	27,65	13,37	4,95	0,00
12	mielecki	121 637 093	27,74	10,56	34,82	9,37	6,71	0,01
13	niżański	47 109 609	28,79	9,72	30,87	9,57	4,49	0,00
14	przemyski	49 415 094	59,44	11,13	6,34	16,09	1,63	0,00
15	przeworski	66 883 219	39,48	8,20	23,34	9,65	2,11	0,00
16	ropczycko-sędziszowski	74 357 414	18,59	8,81	39,62	13,51	5,16	0,00
17	rzeszowski	105 837 592	37,54	9,31	15,40	21,79	5,35	0,00
18	sanocki	121 181 838	15,29	5,45	25,74	6,23	37,41	0,01
19	stalowowolski	86 311 895	16,44	8,09	38,93	16,78	3,89	0,00
20	strzyżowski	58 347 523	27,03	9,83	22,29	19,37	8,34	0,00
21	tarnobrzeski	39 275 682	24,65	9,04	29,48	20,58	5,27	0,00
	Powiaty razem	**1 544 546 212**	**26,85**	**9,17**	**28,26**	**14,19**	**8,22**	**0,00**
	MIASTA NA PRAWACH POWIATU							
1	Krosno	212 405 663	15,00	5,79	35,08	13,12	4,23	6,28
2	Przemyśl	268 624 549	10,72	7,58	35,80	19,23	5,36	3,84
3	Rzeszów	695 068 183	11,87	6,37	38,62	14,54	3,54	6,65
4	Tarnobrzeg	157 995 077	10,96	8,56	39,70	15,72	2,46	6,05
	Miasta na prawach powiatu razem	**1 334 093 472**	**12,03**	**6,78**	**37,62**	**15,39**	**3,89**	**5,96**

1	2	3	4	5	6	7	8	9
	MIASTA							
1	Dębica	134 175 928	20,25	7,88	32,90	16,11	1,57	4,80
2	Dynów	13 363 644	10,35	13,84	35,97	21,88	2,43	5,21
3	Jarosław	102 443 729	8,62	11,85	37,40	16,58	1,26	3,21
4	Jasło	106 673 265	16,41	8,54	35,90	18,58	1,98	5,65
5	Leżajsk	32 636 984	10,16	11,92	40,98	16,16	0,55	4,23
6	Lubaczów	31 148 473	8,67	11,13	36,14	14,68	1,21	8,11
7	Łańcut	39 847 742	4,03	9,86	38,91	16,55	1,50	4,94
8	Mielec	143 338 095	15,37	5,13	37,03	15,58	1,27	6,15
9	Przeworsk	35 333 860	6,30	9,90	45,85	20,06	0,77	3,13
10	Radymno	14 418 591	5,41	14,36	32,63	16,46	2,25	14,13
11	Sanok	89 062 415	8,91	7,96	34,02	19,18	1,43	8,48
12	Stalowa Wola	171 889 999	11,98	7,07	29,25	18,24	0,91	13,11
	Miasta razem	**914 332 725**	**12,70**	**8,44**	**35,03**	**17,28**	**1,34**	**7,04**
	MIASTA-GMINY							
1	Baranów Sandomierski	29 907 669	11,43	9,84	38,23	19,39	2,36	7,78
2	Błażowa	27 565 594	11,92	7,67	47,65	16,25	2,55	1,72
3	Boguchwała	43 359 046	17,04	7,70	37,10	14,09	2,32	11,24
4	Brzostek	37 771 239	8,08	8,20	39,10	23,66	3,04	5,80
5	Brzozów	67 105 513	6,93	11,11	37,73	17,60	1,94	10,74
6	Cieszanów	21 009 756	10,08	10,10	34,86	18,07	0,93	4,53
7	Dukla	41 614 313	4,04	10,20	47,99	23,41	2,69	4,37
8	Głogów Małopolski	46 685 794	10,47	9,84	34,29	16,06	1,43	8,11
9	Iwonicz-Zdrój	29 135 906	8,31	10,17	37,53	16,69	1,99	4,09
10	Jedlicze	36 798 625	9,02	9,18	35,48	17,93	0,84	9,01
11	Kańczuga	30 535 665	17,37	8,51	38,34	17,17	0,72	4,19
12	Kolbuszowa	60 077 895	5,78	7,29	40,89	19,21	1,18	11,34
13	Kołaczyce	26 703 350	18,98	9,04	32,47	20,67	3,41	9,45
14	Lesko	29 150 269	14,22	9,59	32,23	18,75	1,48	9,17
15	Narol	28 837 923	5,85	8,48	27,55	15,61	2,98	31,43
16	Nisko	56 211 283	9,58	8,15	31,33	17,88	1,27	20,01
17	Nowa Dęba	45 611 095	10,14	7,26	30,82	18,86	0,99	12,15
18	Nowa Sarzyna	53 216 431	12,74	7,73	37,28	18,65	1,75	3,54
19	Oleszyce	18 151 746	8,83	8,99	33,85	18,57	3,72	3,94
20	Pilzno	46 984 761	16,70	5,76	43,35	18,17	1,19	4,31
21	Przecław	28 763 823	10,18	9,49	39,53	20,14	0,93	6,57
22	Radomyśl Wielki	38 203 257	20,14	6,05	38,61	21,06	1,35	2,96

1	2	3	4	5	6	7	8	9
23	Ropczyce	67 107 571	13,14	7,86	38,89	22,19	0,78	4,21
24	Rudnik nad Sanem	26 831 511	29,84	7,43	26,85	17,83	2,10	4,15
25	Rymanów	40 727 844	14,44	7,40	39,96	15,37	1,32	7,06
26	Sędziszów Małopolski	53 996 967	12,11	6,93	43,25	19,51	0,95	1,83
27	Sieniawa	29 369 261	8,33	6,84	27,24	12,10	1,18	16,81
28	Sokołów Małopolski	44 666 998	14,26	7,30	40,41	17,39	1,97	2,91
29	Strzyżów	47 127 220	6,61	8,13	36,93	21,34	2,54	7,77
30	Tyczyn	31 616 037	10,68	8,50	38,90	17,99	1,99	4,55
31	Ulanów	20 251 788	11,11	8,37	35,75	15,53	2,02	16,44
32	Ustrzyki Dolne	47 121 646	11,91	7,84	41,89	19,80	1,14	3,97
33	Zagórz	28 806 509	9,09	9,02	42,46	18,43	2,17	3,35
	Miasta-gminy razem	**1 281 024 305**	**11,54**	**8,28**	**37,65**	**18,54**	**1,70**	**7,82**
	GMINY WIEJSKIE							
1	Adamówka	11 965 406	25,58	10,26	31,53	18,65	1,24	3,19
2	Baligród	14 244 262	4,84	7,51	21,44	10,04	0,99	49,05
3	Besko	12 020 115	10,55	9,56	30,87	20,41	1,73	20,09
4	Białobrzegi	18 102 329	20,20	5,97	37,58	19,47	2,90	5,73
5	Bircza	24 193 242	15,84	11,20	30,32	19,72	2,20	1,93
6	Bojanów	22 024 217	12,92	7,31	31,53	17,18	0,92	23,05
7	Borowa	13 049 845	11,44	11,89	42,69	16,73	1,65	2,46
8	Brzyska	15 717 433	10,20	14,76	41,67	23,12	1,68	2,88
9	Bukowsko	17 296 662	5,40	14,96	47,92	16,96	1,68	3,77
10	Chłopice	13 347 422	10,80	10,31	41,76	18,01	1,17	5,78
11	Chmielnik	16 798 504	19,85	8,74	40,54	17,85	2,33	4,25
12	Chorkówka	29 762 608	7,78	8,11	50,27	20,67	1,50	2,21
13	Cisna	8 463 793	13,36	17,14	22,63	9,41	1,66	5,05
14	Cmolas	24 681 758	22,25	6,34	31,29	16,77	1,69	11,71
15	Czarna (Bieszczadzka)	42 252 430	22,60	5,91	31,12	16,94	1,50	10,39
16	Czarna (Dębicka)	6 879 628	16,73	17,43	36,31	17,78	1,27	2,22
17	Czarna (Łańcucka)	31 230 749	5,73	7,44	42,02	14,29	0,31	17,24
18	Czermin	16 364 583	18,70	9,51	44,60	15,88	0,42	3,15
19	Czudec	30 416 974	9,57	6,52	39,72	17,93	1,06	13,23
20	Dębica	72 097 636	10,71	5,57	36,77	15,60	1,38	10,40
21	Dębowiec	22 146 074	12,58	8,91	40,91	16,95	1,13	10,50
22	Domaradz	15 232 103	11,12	10,23	40,88	23,53	2,03	2,93
23	Dubiecko	26 803 884	10,80	14,89	39,28	22,21	2,45	2,27
24	Dydnia	24 384 587	8,09	9,99	35,04	19,11	1,17	10,12

1	2	3	4	5	6	7	8	9
25	Dynów	17 541 882	6,84	12,18	44,06	20,79	2,13	5,29
26	Dzikowiec	20 611 420	5,71	7,04	38,68	16,27	2,98	14,90
27	Fredropol	19 400 582	18,56	10,00	31,45	18,48	2,15	2,07
28	Frysztak	30 977 600	12,07	8,71	36,71	17,01	1,01	6,43
29	Gać	10 959 846	9,00	10,05	36,81	16,74	0,69	4,62
30	Gawłuszowice	7 836 583	20,35	16,11	26,95	18,26	1,12	3,65
31	Gorzyce	30 888 970	11,46	8,07	40,84	15,24	0,92	8,05
32	Grębów	26 712 962	7,96	7,67	33,60	14,65	0,66	20,04
33	Grodzisko Dolne	20 193 445	8,53	9,82	42,43	21,01	1,87	2,75
34	Haczów	20 214 649	10,01	10,70	45,50	19,47	0,71	6,03
35	Harasiuki	18 396 583	3,51	9,54	46,12	17,55	2,56	5,92
36	Horyniec-Zdrój	13 464 230	10,00	11,79	35,68	20,27	2,67	7,02
37	Hyżne	14 916 973	5,04	8,92	50,73	20,43	2,00	4,38
38	Iwierzyce	16 189 958	11,09	14,72	45,36	20,36	1,03	1,61
39	Jarocin	14 677 973	16,59	8,03	28,50	17,09	2,10	8,22
40	Jarosław	28 195 191	9,59	6,09	34,28	20,15	1,04	4,49
41	Jasienica Rosielna	19 471 062	6,70	7,60	46,47	25,01	2,57	5,02
42	Jasło	56 875 618	6,63	6,65	19,24	13,83	0,78	47,62
43	Jawornik Polski	14 709 061	18,89	16,98	27,58	18,65	1,39	2,62
44	Jeżowe	29 757 776	12,85	8,12	37,47	17,96	2,06	11,98
45	Jodłowa	14 085 753	13,33	10,75	35,18	21,44	1,22	6,21
46	Kamień	19 511 225	10,60	9,44	42,17	20,16	4,77	2,06
47	Komańcza	14 977 104	18,69	13,29	35,32	15,54	0,38	3,93
48	Korczyna	28 552 852	17,74	9,58	39,49	17,43	1,12	3,13
49	Krasiczyn	12 392 439	13,53	11,97	29,01	19,74	0,89	12,86
50	Krasne	31 412 598	8,75	6,44	40,70	9,84	1,11	2,34
51	Krempna	9 684 545	5,80	11,80	18,45	14,16	2,19	39,55
52	Krościenko Wyżne	12 582 175	15,88	10,60	42,76	18,84	0,90	5,48
53	Krzeszów	14 474 117	33,43	9,18	26,87	12,68	1,82	5,03
54	Krzywcza	13 694 806	10,08	9,19	36,98	19,39	1,36	10,84
55	Kuryłówka	14 336 133	7,01	12,51	35,21	24,75	1,64	2,02
56	Laszki	17 957 224	11,28	10,03	39,83	21,31	3,01	1,62
57	Leżajsk	49 042 796	8,00	7,51	41,42	18,36	0,37	1,78
58	Lubaczów	23 831 648	10,73	10,39	41,35	20,95	2,66	4,70
59	Lubenia	16 545 596	6,40	7,91	28,72	13,38	1,44	32,03
60	Lutowiska	8 050 401	11,23	19,87	32,85	19,25	1,41	4,62
61	Łańcut	48 044 318	6,24	6,45	51,20	16,22	1,33	6,67

1	2	3	4	5	6	7	8	9
62	Majdan Królewski	23 613 944	6,25	11,31	37,61	22,20	1,07	7,52
63	Markowa	14 242 333	3,59	10,94	45,11	21,09	0,72	3,19
64	Medyka	22 435 172	15,52	6,39	37,21	12,42	0,51	19,88
65	Miejsce Piastowe	36 023 234	10,57	10,79	45,28	15,03	1,43	3,71
66	Mielec	26 369 058	8,55	9,93	43,45	18,57	1,13	7,01
67	Niebylec	23 460 852	8,47	8,51	44,70	22,52	1,57	3,68
68	Niwiska	19 002 658	17,82	6,80	31,40	17,43	2,01	12,51
69	Nowy Żmigród	24 569 394	11,10	9,65	38,02	20,45	2,66	8,10
70	Nozdrzec	21 482 173	10,74	11,10	44,82	20,37	1,00	1,38
71	Olszanica	14 971 264	25,41	13,42	33,13	15,18	0,77	2,88
72	Orły	19 968 727	7,50	10,13	43,64	19,31	1,02	6,58
73	Osiek Jasielski	24 732 651	2,80	5,92	20,47	10,28	2,23	53,71
74	Ostrów	20 870 361	14,92	12,81	43,57	16,80	0,63	2,01
75	Padew Narodowa	13 636 543	18,19	11,40	36,15	15,79	0,61	3,30
76	Pawłosiów	17 943 264	15,21	13,06	34,14	18,32	0,78	8,24
77	Pruchnik	25 714 314	7,54	9,74	32,09	21,93	2,58	10,03
78	Przemyśl	25 928 400	10,84	9,30	38,50	19,14	1,04	2,80
79	Przeworsk	28 879 117	8,08	10,35	46,29	21,57	1,07	3,68
80	Pysznica	25 321 499	17,17	8,37	47,88	14,10	1,33	2,42
81	Radomyśl nad Sanem	18 297 292	7,22	11,44	44,96	17,92	1,33	3,51
82	Radymno	33 101 304	12,17	9,06	35,80	18,22	0,87	10,65
83	Rakszawa	16 707 499	11,21	9,15	43,83	24,31	1,70	1,65
84	Raniżów	20 260 647	15,41	9,65	36,97	18,81	2,88	2,18
85	Rokietnica	10 807 043	18,58	11,55	36,57	17,58	0,74	3,86
86	Roźwienica	18 005 958	12,39	10,69	42,87	18,17	1,80	3,50
87	Sanok	38 718 653	10,79	10,07	38,82	22,00	1,62	4,34
88	Skołyszyn	38 915 110	8,44	6,80	30,78	16,91	2,07	30,21
89	Solina	24 100 183	18,22	10,42	25,44	9,25	0,75	17,41
90	Stary Dzików	14 829 299	24,13	9,52	35,10	14,25	0,84	3,81
91	Stubno	14 099 455	9,25	9,77	26,20	14,66	1,11	25,67
92	Świlcza	39 801 994	10,29	9,59	41,91	15,71	1,85	8,14
93	Tarnowiec	21 287 326	9,71	10,47	43,77	19,00	0,90	5,38
94	Tryńcza	22 685 455	9,52	6,64	31,72	15,78	0,32	22,41
95	Trzebownisko	54 521 468	8,62	8,40	34,70	13,73	0,79	7,95
96	Tuszów Narodowy	21 587 782	16,60	8,15	31,91	19,06	1,11	15,97
97	Tyrawa Wołoska	6 625 172	20,89	15,56	31,80	19,37	1,12	2,17
98	Wadowice Górne	17 155 405	6,25	13,97	43,89	21,85	1,03	2,23

1	2	3	4	5	6	7	8	9
99	Wiązownica	32 094 117	10,78	8,19	34,77	17,21	1,11	16,93
100	Wielkie Oczy	10 023 383	16,78	15,10	33,26	18,28	1,04	2,23
101	Wielopole Skrzyńskie	25 154 645	23,61	8,70	34,05	21,78	2,20	0,83
102	Wiśniowa	24 337 558	16,44	6,97	39,41	20,85	1,72	4,07
103	Wojaszówka	18 409 392	9,67	9,99	47,92	17,38	0,91	4,62
104	Zaklików	22 680 496	5,31	6,78	52,31	19,53	1,93	7,42
105	Zaleszany	24 706 614	4,29	8,31	36,83	16,94	0,59	23,32
106	Zarszyn	25 027 596	15,03	12,77	34,42	18,00	2,73	3,35
107	Zarzecze	23 040 536	13,12	7,48	32,14	14,40	1,20	2,78
108	Żołynia	18 107 382	16,81	10,24	43,40	17,21	1,50	2,82
109	Żurawica	34 848 125	9,30	11,28	39,57	16,51	1,48	13,31
110	Żyraków	46 952 142	9,35	5,27	33,67	12,06	0,90	31,64
	Gminy wiejskie razem	**2 476 698 329**	**11,54**	**9,24**	**37,68**	**17,58**	**1,42**	**10,03**

Wydatki majątkowe jednostek samorządu terytorialnego w latach 2008–2009 **Tabela E**

Lp.	Nazwa jednostki	Wydatki majątkowe (w zł)		Dynamika wydatków majątkowych (w %)	Udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem (w %)	
		2008	2009	2009 / 2008	2008	2009
1	2	3	4	5	6	7
	Samorząd województwa	**209 703 348**	**503 518 085**	**240,11**	**32,46**	**43,78**
	POWIATY					
1	bieszczadzki	4 034 039	8 551 171	211,98	16,34	27,66
2	brzozowski	5 513 805	7 932 962	143,87	12,51	15,27
3	dębicki	14 522 396	26 596 212	183,14	16,73	24,15
4	jarosławski	10 370 914	18 755 789	180,85	10,59	16,30
5	jasielski	8 991 855	25 120 065	279,36	10,45	23,09
6	kolbuszowski	11 172 552	19 126 534	171,19	32,01	41,45
7	krośnieński	5 791 252	19 244 876	332,31	10,89	26,98
8	leski	2 986 379	7 184 319	240,57	12,07	24,20
9	leżajski	3 411 207	15 872 724	465,31	6,47	22,46
10	lubaczowski	22 016 306	22 933 148	104,16	31,46	31,06
11	łańcucki	10 699 812	18 837 380	176,05	20,80	28,71
12	mielecki	8 117 135	26 046 665	320,88	8,11	21,41
13	niżański	3 501 712	13 922 881	397,60	10,13	29,55
14	przemyski	5 369 397	21 616 987	402,60	15,62	43,75
15	przeworski	5 724 329	18 207 144	318,07	11,80	27,22
16	ropczycko-sędziszowski	12 476 662	19 683 676	157,76	21,84	26,47
17	rzeszowski	6 582 102	28 939 238	439,67	8,43	27,34
18	sanocki	12 446 318	18 580 144	149,28	18,30	15,33
19	stalowowolski	10 751 696	13 638 775	126,85	14,08	15,80
20	strzyżowski	9 980 595	13 381 164	134,07	20,67	22,93
21	tarnobrzeski	3 555 633	7 593 286	213,56	11,30	19,33
	Powiaty razem	**178 016 094**	**371 765 142**	**208,84**	**14,79**	**24,07**
	MIASTA NA PRAWACH POWIATU					
1	Krosno	63 281 949	49 332 383	77,96	29,47	23,23
2	Przemyśl	22 291 818	32 082 919	143,92	9,45	11,94
3	Rzeszów	139 410 407	135 899 814	97,48	21,80	19,55
4	Tarnobrzeg	29 433 119	21 846 276	74,22	18,26	13,83
	Miasta na prawach powiatu razem	**254 417 293**	**239 161 392**	**94,00**	**20,33**	**17,93**
	MIASTA					
1	Dębica	16 555 897	31 644 133	191,14	15,35	23,58
2	Dynów	3 650 501	569 198	15,59	23,23	4,26
3	Jarosław	12 584 641	14 881 046	118,25	13,43	14,53
4	Jasło	8 660 146	19 719 692	227,71	9,57	18,49
5	Leżajsk	2 571 602	4 533 143	176,28	8,67	13,89
6	Lubaczów	4 128 875	6 531 139	158,18	15,20	20,97
7	Łańcut	5 107 205	3 818 339	74,76	12,61	9,58
8	Mielec	41 905 816	41 156 829	98,21	31,22	28,71
9	Przeworsk	861 933	2 532 243	293,79	2,65	7,17
10	Radymno	2 248 583	2 868 759	127,58	17,20	19,90
11	Sanok	16 036 333	11 265 244	70,25	18,13	12,65
12	Stalowa Wola	24 520 396	45 904 779	187,21	16,43	26,71
	Miasta razem	**138 831 929**	**185 424 545**	**133,56**	**16,87**	**20,28**
	MIASTA-GMINY					
1	Baranów Sandomierski	6 406 720	6 034 920	94,20	22,66	20,18
2	Błażowa	5 626 002	5 449 542	96,86	21,77	19,77
3	Boguchwała	9 002 617	10 317 954	114,61	22,96	23,80
4	Brzostek	7 891 938	7 266 796	92,08	21,99	19,24
5	Brzozów	8 468 218	10 688 449	126,22	13,84	15,93
6	Cieszanów	6 217 805	3 538 122	56,90	26,92	16,84
7	Dukla	7 807 682	5 915 313	75,76	18,28	14,21
8	Głogów Małopolski	8 073 673	11 047 440	136,83	19,73	23,66
9	Iwonicz-Zdrój	4 096 030	5 842 362	142,63	15,91	20,05
10	Jedlicze	6 599 695	6 212 292	94,13	18,81	16,88
11	Kańczuga	1 839 062	3 050 294	165,86	7,00	9,99
12	Kolbuszowa	14 390 519	13 676 524	95,04	25,26	22,76

1	2	3	4	5	6	7
13	Kołaczyce	4 744 576	4 847 220	102,16	19,72	18,15
14	Lesko	7 392 674	5 321 352	71,98	25,26	18,25
15	Narol	1 019 233	9 359 115	918,25	5,25	32,45
16	Nisko	9 106 022	18 311 450	201,09	20,75	32,58
17	Nowa Dęba	5 208 910	13 685 627	262,73	14,05	30,01
18	Nowa Sarzyna	6 097 104	12 402 929	203,42	13,55	23,31
19	Oleszyce	3 164 983	4 048 024	127,90	18,16	22,30
20	Pilzno	16 675 234	11 129 391	66,74	33,07	23,69
21	Przecław	2 251 771	3 892 379	172,86	9,53	13,53
22	Radomyśl Wielki	3 580 195	7 499 096	209,46	10,71	19,63
23	Ropczyce	7 785 871	8 822 351	113,31	14,36	13,15
24	Rudnik nad Sanem	3 656 508	9 369 429	256,24	18,28	34,92
25	Rymanów	4 370 531	7 686 899	175,88	12,68	18,87
26	Sędziszów Małopolski	6 054 785	12 870 689	212,57	13,25	23,84
27	Sieniawa	6 447 411	11 649 852	180,69	29,29	39,67
28	Sokołów Małopolski	7 977 908	10 759 183	134,86	20,16	24,09
29	Strzyżów	3 372 404	7 145 465	211,88	7,69	15,16
30	Tyczyn	5 612 498	3 791 887	67,56	17,13	11,99
31	Ulanów	2 564 553	5 425 024	211,54	14,53	26,79
32	Ustrzyki Dolne	7 034 058	9 741 569	138,49	16,41	20,67
33	Zagórz	2 123 447	3 167 260	149,16	7,50	10,99
	Miasta-gminy razem	**202 660 636**	**269 966 201**	**133,21**	**17,68**	**21,07**
	GMINY WIEJSKIE					
1	Adamówka	293 475	455 522	155,22	3,05	3,81
2	Baligród	1 878 640	7 048 263	375,18	21,00	49,48
3	Besko	1 779 031	3 636 469	204,41	18,50	30,25
4	Białobrzegi	3 085 186	3 966 666	128,57	18,32	21,91
5	Bircza	1 546 602	4 828 886	312,23	7,23	19,96
6	Bojanów	2 833 476	6 237 941	220,15	15,57	28,32
7	Borowa	660 726	729 055	110,34	5,43	5,59
8	Brzyska	370 927	1 218 715	328,56	2,55	7,75
9	Bukowsko	2 029 754	2 584 266	127,32	12,25	14,94
10	Chłopice	615 610	1 180 228	191,72	5,04	8,84
11	Chmielnik	2 919 536	1 979 694	67,81	19,28	11,78
12	Chorkówka	3 447 350	2 674 643	77,59	12,22	8,99
13	Cisna	2 348 893	2 742 034	116,74	29,88	32,40
14	Cmolas	3 284 232	7 718 211	235,01	17,44	31,27
15	Czarna (Bieszczadzka)	11 058 339	12 634 156	114,25	30,04	29,90
16	Czarna (Dębicka)	638 455	641 718	100,51	10,77	9,33
17	Czarna (Łańcucka)	4 300 427	7 310 870	170,00	16,93	23,41
18	Czermin	496 210	266 130	53,63	3,19	1,63
19	Czudec	1 717 886	5 684 724	330,91	7,17	18,69
20	Dębica	21 473 929	18 413 387	85,75	33,17	25,54
21	Dębowiec	6 576 151	4 707 654	71,59	29,23	21,26
22	Domaradz	678 899	1 266 773	186,59	4,90	8,32
23	Dubiecko	3 621 038	2 603 570	71,90	13,72	9,71
24	Dydnia	3 165 614	5 299 595	167,41	15,58	21,73
25	Dynów	1 972 845	1 956 911	99,19	11,97	11,16
26	Dzikowiec	2 687 003	7 071 880	263,19	17,34	34,31
27	Fredropol	2 373 313	4 753 955	200,31	15,05	24,50
28	Frysztak	2 791 230	7 834 507	280,68	12,00	25,29
29	Gać	530 770	1 724 469	324,90	5,53	15,73
30	Gawłuszowice	999 621	1 189 972	119,04	14,48	15,18
31	Gorzyce	3 625 148	6 196 165	170,92	13,63	20,06
32	Grębów	3 250 108	8 884 767	273,37	16,24	33,26
33	Grodzisko Dolne	3 333 031	4 033 232	121,01	18,49	19,97
34	Haczów	3 665 931	2 235 736	60,99	18,20	11,06
35	Harasiuki	2 301 598	1 739 345	75,57	13,27	9,45
36	Horyniec-Zdrój	2 984 995	1 643 727	55,07	21,52	12,21
37	Hyżne	1 680 259	1 821 277	108,39	12,35	12,21
38	Iwierzyce	870 836	1 119 402	128,54	5,98	6,91
39	Jarocin	2 389 157	5 825 271	243,82	21,81	39,69
40	Jarosław	1 547 608	6 175 355	399,03	6,28	21,90

1	2	3	4	5	6	7
41	Jasienica Rosielna	1 461 835	1 290 939	88,31	7,73	6,63
42	Jasło	20 564 878	25 958 288	126,23	43,40	45,64
43	Jawornik Polski	476 815	635 569	133,29	4,06	4,32
44	Jeżowe	4 623 439	9 291 122	200,96	19,72	31,22
45	Jodłowa	1 197 018	1 661 925	138,84	10,36	11,80
46	Kamień	2 538 692	4 303 699	169,52	13,69	22,06
47	Komańcza	2 538 715	2 233 252	87,97	18,02	14,91
48	Korczyna	3 306 352	4 433 657	134,10	12,92	15,53
49	Krasiczyn	1 942 731	2 440 467	125,62	16,75	19,69
50	Krasne	6 422 681	13 441 815	209,29	27,72	42,79
51	Krempna	2 025 003	4 290 298	211,87	27,73	44,30
52	Krościenko Wyżne	2 319 449	3 645 985	157,19	22,43	28,98
53	Krzeszów	1 251 099	5 640 181	450,82	12,87	38,97
54	Krzywcza	1 978 039	1 585 387	80,15	14,99	11,58
55	Kuryłówka	2 834 243	1 457 382	51,42	18,73	10,17
56	Laszki	505 936	2 532 180	500,49	3,20	14,10
57	Leżajsk	11 528 623	12 872 642	111,66	25,69	26,25
58	Lubaczów	5 319 218	4 041 335	75,98	21,11	16,96
59	Lubenia	2 082 062	5 628 587	270,34	16,15	34,02
60	Lutowiska	1 636 180	978 568	59,81	20,59	12,16
61	Łańcut	6 303 755	10 476 035	166,19	15,20	21,80
62	Majdan Królewski	4 541 538	6 382 833	140,54	21,61	27,03
63	Markowa	1 470 083	1 660 458	112,95	10,25	11,66
64	Medyka	4 815 245	9 583 297	199,02	26,71	42,72
65	Miejsce Piastowe	2 890 131	6 924 391	239,59	10,04	19,22
66	Mielec	5 807 359	2 404 568	41,41	20,40	9,12
67	Niebylec	3 448 411	1 562 875	45,32	14,55	6,66
68	Niwiska	2 602 094	6 417 504	246,63	19,12	33,77
69	Nowy Żmigród	858 584	3 485 155	405,92	4,08	14,18
70	Nozdrzec	3 108 300	1 853 193	59,62	14,77	8,63
71	Olszanica	657 584	3 469 225	527,57	5,59	23,17
72	Orły	2 016 323	4 018 472	199,30	11,35	20,12
73	Osiek Jasielski	1 823 433	13 138 548	720,54	13,29	53,12
74	Ostrów	3 840 099	3 912 970	101,90	20,35	18,75
75	Padew Narodowa	2 265 369	2 740 078	120,96	18,52	20,09
76	Pawłosiów	2 402 464	1 973 674	82,15	14,57	11,00
77	Pruchnik	1 714 912	4 682 452	273,04	7,82	18,21
78	Przemyśl	3 154 806	6 151 546	194,99	13,99	23,73
79	Przeworsk	3 133 532	1 689 104	53,90	11,55	5,85
80	Pysznica	4 805 133	9 568 815	199,14	23,42	37,79
81	Radomyśl nad Sanem	3 436 295	4 546 453	132,31	20,81	24,85
82	Radymno	3 410 483	8 557 780	250,93	13,13	25,85
83	Rakszawa	2 418 817	2 747 395	113,58	15,22	16,44
84	Raniżów	2 543 132	4 799 527	188,73	15,13	23,69
85	Rokietnica	1 725 061	809 387	46,92	16,62	7,49
86	Roźwienica	2 457 175	3 978 522	161,91	15,94	22,10
87	Sanok	7 776 804	7 378 721	94,88	20,66	19,06
88	Skołyszyn	7 657 791	13 352 398	174,36	23,79	34,31
89	Solina	5 991 331	10 456 934	174,53	31,64	43,39
90	Stary Dzików	2 818 979	4 933 555	175,01	21,40	33,27
91	Stubno	387 265	4 690 870	1 211,28	3,99	33,27
92	Świlcza	4 516 441	6 732 776	149,07	12,86	16,92
93	Tarnowiec	7 182 486	1 193 208	16,61	26,51	5,61
94	Tryńcza	6 196 467	7 205 056	116,28	27,43	31,76
95	Trzebownisko	7 675 963	16 958 734	220,93	17,98	31,10
96	Tuszów Narodowy	1 425 702	5 834 860	409,26	8,53	27,03
97	Tyrawa Wołoska	131 406	61 678	46,94	2,20	0,93
98	Wadowice Górne	2 950 761	2 081 656	70,55	16,85	12,13
99	Wiązownica	4 541 600	8 698 759	191,54	17,73	27,10
100	Wielkie Oczy	258 300	925 541	358,32	3,01	9,23
101	Wielopole Skrzyńskie	1 728 662	4 136 604	239,30	8,70	16,44
102	Wiśniowa	1 902 085	5 067 901	266,44	9,72	20,82
103	Wojaszówka	722 743	940 292	130,10	4,19	5,11

1	2	3	4	5	6	7
104	Zaklików	1 950 170	5 112 471	262,16	10,75	22,54
105	Zaleszany	2 101 648	7 197 654	342,48	11,20	29,13
106	Zarszyn	6 772 337	4 579 616	67,62	29,27	18,30
107	Zarzecze	1 155 549	6 766 792	585,59	6,65	29,37
108	Żołynia	876 167	2 423 163	276,56	5,47	13,38
109	Żurawica	2 469 380	7 827 785	316,99	8,65	22,46
110	Żyraków	7 003 041	20 240 213	289,02	22,38	43,11
	Gminy wiejskie razem	**358 220 041**	**560 729 909**	**156,53**	**16,74**	**22,64**

Zadania i kompetencje wójta (burmistrza, prezydenta miasta) w zakresie spraw finansowych

Zadania i kompetencje wójta (burmistrza, prezydenta miasta) związane z opracowaniem i uchwaleniem uchwały budżetowej i wieloletniej prognozy finansowej

1. Przygotowanie projektu uchwały budżetowej wraz z uzasadnieniem i materiałami określonymi w uchwale rady gminy w sprawie trybu prac nad projektem uchwały budżetowej.
   Art. 233 i 234 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 roku *o finansach publicznych* (DzU nr 157, poz. 1240 z późn. zm.) – najpóźniej do 15 listopada roku poprzedzającego rok budżetowy.
2. Przedstawienie projektu uchwały budżetowej wraz z uzasadnieniem i materiałami określonymi w uchwale rady gminy w sprawie trybu prac nad projektem uchwały budżetowej radzie gminy i regionalnej izbie obrachunkowej.
   Art. 238 ustawy *o finansach publicznych* – najpóźniej do 15 listopada roku poprzedzającego rok budżetowy.
3. Przygotowanie projektu uchwały w sprawie wieloletniej prognozy finansowej.
   Art. 230 ust. 1 ustawy *o finansach publicznych* – najpóźniej do 15 listopada roku poprzedzającego rok budżetowy.
4. Przedstawienie projektu uchwały w sprawie wieloletniej prognozy finansowej radzie gminy i regionalnej izbie obrachunkowej.
   Art. 230 ust. 2 ustawy *o finansach publicznych* – najpóźniej do 15 listopada roku poprzedzającego rok budżetowy.
5. Poinformowanie mieszkańców gminy o założeniach projektu budżetu.
   Art. 61 ust. 3 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku *o samorządzie gminnym* (j.t.: DzU 2001 nr 142, poz. 1591 z późn. zm.) – po opracowaniu projektu uchwały budżetowej.
6. Przekazanie podległym jednostkom informacji niezbędnych do opracowania projektów planów finansowych.
   Art. 248 ust. 1 ustawy *o finansach publicznych* – w terminie 7 dni od dnia przekazania projektu uchwały budżetowej radzie gminy.
7. Skierowanie do publikacji opinii do projektu uchwały budżetowej i opinii do uchwały w sprawie wieloletniej prognozy finansowej na zasadach określonych w ustawie z dnia 6 września 2001 roku *o dostępie do informacji publicznej* (DzU nr 112, poz. 1198 z późn. zm.).
   Art. 246 ust. 2 i 3 ustawy *o finansach publicznych* – w ciągu 7 dni od dnia otrzymania opinii regionalnej izby obrachunkowej.

8. Przedłożenie regionalnej izbie obrachunkowej uchwały budżetowej i uchwały w sprawie wieloletniej prognozy finansowej.
   Art. 90 ust. 2 ustawy *o samorządzie gminnym* – w ciągu 7 dni od dnia podjęcia uchwały budżetowej i uchwały w sprawie wieloletniej prognozy finansowej.
9. Przedstawienie radzie gminy opinii regionalnej izby obrachunkowej o projekcie uchwały budżetowej.
   Art. 238 ust. 3 ustawy *o finansach publicznych* – przed uchwaleniem budżetu.
10. Przedstawienie radzie gminy negatywnej opinii regionalnej izby obrachunkowej o projekcie uchwały budżetowej wraz z odpowiedzią na zawarte w opinii zarzuty.
    Art. 21 ust. 1 ustawy z dnia 7 października 1992 roku *o regionalnych izbach obrachunkowych* (j.t.: DzU 2001 nr 55, poz. 577 z późn. zm.) – przed uchwaleniem budżetu.
11. Wyrażenie zgody na wprowadzenie przez radę gminy w projekcie uchwały budżetowej zmian powodujących zmniejszenie dochodów lub zwiększenie wydatków i jednocześnie zwiększenie deficytu budżetu gminy.
    Art. 240 ust. 2 ustawy *o finansach publicznych* – po opracowaniu projektu uchwały budżetowej a przed podjęciem uchwały budżetowej.
12. Prowadzenie gospodarki budżetowej w oparciu o projekt uchwały budżetowej przedłożony radzie gminy.
    Art. 240 ust. 1 ustawy *o finansach publicznych* – od 1 stycznia roku budżetowego do czasu podjęcia przez radę gminy uchwały budżetowej, nie dłużej niż do 31 stycznia roku budżetowego – wyłącznie w przypadku niepodjęcia uchwały budżetowej przed rozpoczęciem roku budżetowego.
13. Prowadzenie gospodarki budżetowej w oparciu o projekt uchwały budżetowej przedłożony radzie gminy.
    Art. 11 ust. 2 ustawy *o regionalnych izbach obrachunkowych* – od 1 lutego roku budżetowego do dnia ustalenia budżetu przez regionalną izbę obrachunkową, nie dłużej niż do końca lutego roku budżetowego – wyłącznie w przypadku niepodjęcia uchwały budżetowej do dnia 31 stycznia roku budżetowego.
14. Ogłoszenie uchwały budżetowej w trybie przewidzianym dla aktów prawa miejscowego (w wojewódzkim dzienniku urzędowym).
    Art. 61 ust. 2 ustawy *o samorządzie gminnym* – niezwłocznie po podjęciu uchwały budżetowej.
15. Skierowanie do publikacji opinii regionalnej izby obrachunkowej w sprawie możliwości sfinansowania deficytu, przedstawionego przez jednostkę samorządu terytorialnego, na zasadach określonych w ustawie *o dostępie do informacji publicznej*.
    Art. 246 ust. 1 i 2 ustawy *o finansach publicznych* – w ciągu 7 dni od dnia otrzymania opinii regionalnej izby obrachunkowej.

Zadania i kompetencje wójta (burmistrza, prezydenta miasta) związane z wykonywaniem i kontrolą wykonania budżetu gminy oraz z wykonywaniem uchwały o wieloletniej prognozie finansowej

Zadania i kompetencje związane z wykonywaniem budżetu gminy:

1. Przekazanie podległym jednostkom informacji o ostatecznych kwotach dochodów i wydatków tych jednostek oraz o wysokości dotacji i wpłat do budżetu gminy.
   Art. 249 ust. 1 pkt 1 ustawy *o finansach publicznych* – 21 dni od dnia podjęcia uchwały budżetowej.
2. Opracowanie planu finansowego zadań z zakresu administracji rządowej oraz innych zadań zleconych ustawami.
   Art. 249 ust. 1 pkt 2 ustawy *o finansach publicznych* – 21 dni od dnia podjęcia uchwały budżetowej.
3. Opracowanie harmonogramu realizacji budżetu gminy.
   Art. 249 ust. 6 ustawy *o finansach publicznych* – po podjęciu uchwały budżetowej (fakultatywnie).
4. Przekazanie podległym i nadzorowanym jednostkom informacji o harmonogramie realizacji dochodów i wydatków budżetu gminy (w przypadku jego opracowania).
   Art. 249 ust. 6 ustawy *o finansach publicznych* – niezwłocznie po opracowaniu harmonogramu budżetu gminy.
5. Opracowanie w formie zarządzenia zestawienia zbiorczego planów finansowych jednostek budżetowych w szczegółowości: dział, rozdział i paragraf klasyfikacji budżetowej; w przypadku uchwalenia budżetu w szczegółowości określonej w art. 235 ust. 1 i art. 236 ust. 1 i 4 ustawy *o finansach publicznych*.
   Art. 247 i 249 ustawy *o finansach publicznych* – w trakcie roku budżetowego.
6. Opracowanie szczegółowych zasad, sposobu i trybu przyznawania i korzystania ze służbowych kart płatniczych przy dokonywaniu wydatków z budżetu gminy oraz innych samorządowych jednostek organizacyjnych i osób prawnych, a także zasady rozliczania płatności.
   Art. 247 ust. 3 ustawy *o finansach publicznych* – w trakcie roku budżetowego.
7. Zaciąganie zobowiązań mających pokrycie w ustalonych w uchwale budżetowej kwotach wydatków, w ramach upoważnień udzielonych przez radę gminy.
   Art. 60 ust. 2 pkt 1 ustawy *o samorządzie gminnym*; art. 261 ustawy *o finansach publicznych* – w trakcie roku budżetowego, z uwzględnieniem zasad gospodarki finansowej jednostek sektora finansów publicznych.
8. Dokonywanie wydatków budżetowych.
   Art. 60 ust. 2 pkt 3 ustawy *o samorządzie gminnym* – w trakcie roku budżetowego, z uwzględnieniem zasad gospodarki finansowej jednostek sektora finansów publicznych.
9. Przekazywanie na rachunek dochodów budżetu państwa pobranych dochodów związanych z realizacją zadań z zakresu administracji rządowej oraz innych zadań zleconych ustawami.

Art. 255 ust. 1 ustawy *o finansach publicznych* – 1) do 15. dnia danego miesiąca – według stanu środków na 10. dzień miesiąca; 2) do 25. dnia danego miesiąca – według stanu środków na 20. dzień miesiąca; 3) do 8 stycznia roku następującego po roku budżetowym – według stanu środków na dzień 31 grudnia roku budżetowego (w przypadku pobrania dochodów i nieprzekazania ich w terminach określonych w pkt 1 i 2).

10. Dokonywanie zmian w planie dochodów i wydatków budżetu gminy, polegających na zmianach planu (w miarę potrzeb):
    – dochodów i wydatków związanych ze zmianą kwot lub uzyskaniem dotacji przekazywanych z budżetu państwa, z budżetów innych jednostek samorządu terytorialnego oraz innych jednostek sektora finansów publicznych (zmiany obejmują również dotacje celowe w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich oraz środków, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 3 oraz ust. 3 pkt 5 i 6 ustawy *o finansach publicznych*);
    – dochodów gminy, wynikających ze zmian kwot subwencji w wyniku podziału rezerw subwencji ogólnej (upoważnienie dotyczy tylko zmian dochodów);
    – wydatków gminy w ramach działu w zakresie wydatków bieżących, z wyjątkiem zmian planu wydatków na uposażenia i wynagrodzenia ze stosunku pracy, o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej (upoważnienie to dotyczy zmian w planie wydatków bieżących, z wyłączeniem zmian w planie uposażeń i wynagrodzeń ze stosunku pracy);
    – dochodów i wydatków gminy związanych ze zwrotem dotacji otrzymanych z budżetu państwa lub innych jednostek samorządu terytorialnego.

    Art. 257 ustawy *o finansach publicznych* – po podjęciu uchwały budżetowej.
11. Dokonywanie innych zmian niż określone w art. 257 ustawy, z wyłączeniem przeniesień wydatków między działami na podstawie upoważnienia rady gminy.

    Art. 258 ust. 1 pkt 1 ustawy *o finansach publicznych*; uchwała budżetowa zawierająca upoważnienie dla wójta (burmistrza, prezydenta miasta) do dokonywania określonych zmian w planie wydatków, z wyłączeniem przeniesień wydatków między działami – w trakcie roku budżetowego, w miarę potrzeb, wynikających z bieżącej oceny wykonywania budżetu gminy oraz przy uwzględnieniu zasad gospodarki finansowej obowiązujących w toku wykonywania budżetu gminy.
12. Dokonywanie podziału rezerw celowych, utworzonych na wydatki, których szczegółowy podział na pozycje klasyfikacji budżetowej nie może być dokonany w okresie opracowywania budżetu gminy, i na wydatki związane z realizacją programów finansowanych z udziałem środków, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2 ustawy *o finansach publicznych*.

    Art. 222 ustawy *o finansach publicznych* – w trakcie roku budżetowego, w miarę potrzeb, wynikających z bieżącej oceny wykonywania budżetu gminy oraz przy uwzględnieniu zasad gospodarki finansowej obowiązujących w toku wykonywania budżetu gminy.
13. Dokonywanie, po uzyskaniu pozytywnej opinii komisji rady gminy właściwej do spraw budżetu, zmiany przeznaczenia rezerwy celowej.

Art. 259 ust. 2 ustawy *o finansach publicznych* – w trakcie roku budżetowego, w miarę potrzeb, wynikających z bieżącej oceny wykonywania budżetu gminy oraz przy uwzględnieniu zasad gospodarki finansowej obowiązujących w toku wykonywania budżetu gminy.

14. Dysponowanie rezerwami ogólnymi pod warunkiem, że wydatki przenoszone z tej rezerwy nie mogą zwiększać planowanych wydatków na uposażenie i wynagrodzenia ze stosunku pracy, o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej.
    Art. 259 ust. 3 ustawy *o finansach publicznych* – w trakcie roku budżetowego, w miarę potrzeb, wynikających z bieżącej oceny wykonywania budżetu gminy oraz po uwzględnieniu zasad gospodarki finansowej obowiązujących w toku wykonywania budżetu gminy.
15. Podejmowanie decyzji o blokowaniu planowanych wydatków budżetowych.
    Art. 260 ust. 1 ustawy *o finansach publicznych*; art. 60 ust. 2 pkt 6 ustawy *o samorządzie gminnym* – w trakcie roku budżetowego, po stwierdzeniu niegospodarności w określonych jednostkach organizacyjnych gminy lub opóźnień w realizacji zadań, lub nadmiaru posiadanych środków, lub naruszenia zasad gospodarki finansowej obowiązujących w toku wykonywania budżetu gminy.
16. Zawiadamianie rady gminy o podjętej decyzji w zakresie blokowania planowanych wydatków budżetowych.
    Art. 260 ust. 2 ustawy *o finansach publicznych* – w trakcie roku budżetowego, po podjęciu decyzji o blokowaniu planowanych wydatków budżetowych.
17. Możliwość utworzenia, po uzyskaniu pozytywnej opinii komisji właściwej do spraw budżetu rady gminy, nowej rezerwy celowej na finansowanie zobowiązań gminy przenosząc do niej zablokowane kwoty wydatków, pod warunkiem, że utworzona rezerwa celowa nie będzie przeznaczona na finansowanie wynagrodzeń i uposażeń.
    Art. 260 ust. 3 i 4 ustawy *o finansach publicznych* – w trakcie roku budżetowego, po podjęciu decyzji o blokowaniu planowanych wydatków budżetowych.
18. Zaciąganie kredytów i pożyczek krótkoterminowych na pokrycie występującego w ciągu roku budżetowego deficytu budżetu gminy, na podstawie uchwały rady gminy określającej maksymalną wysokość kredytów i pożyczek zaciąganych przez wójta (burmistrza, prezydenta miasta), lub na podstawie upoważnienia dla wójta (burmistrza, prezydenta miasta) zawartego w uchwale budżetowej do zaciągania tego rodzaju pożyczek i kredytów.
    Art. 18 ust. 2 pkt 9 lit. d) ustawy *o samorządzie gminnym*; uchwała rady gminy, określająca maksymalną wysokość kredytów i pożyczek na pokrycie występującego w ciągu roku budżetowego deficytu budżetu gminy, zaciąganych przez wójta (burmistrza, prezydenta miasta), lub uchwała budżetowa zawierająca takie upoważnienie – w trakcie roku budżetowego, z uwzględnieniem zasad gospodarki finansowej jednostek sektora finansów publicznych oraz ogólnych zasad zaciągania zobowiązań przez inne niż Skarb Państwa jednostki sektora finansów publicznych.
19. Udzielanie pożyczek i poręczeń krótkoterminowych z okresem spłaty w ciągu roku budżetowego, na podstawie uchwały rady gminy określającej maksymalną wysokość tych pożyczek i poręczeń.

Art. 18 ust. 2 pkt 9 lit. i) ustawy *o samorządzie gminnym*; art. 94 ustawy *o finansach publicznych*; uchwała rady gminy określająca maksymalną wysokość pożyczek i poręczeń krótkoterminowych, których spłata następuje w ciągu roku budżetowego – w trakcie roku budżetowego, z uwzględnieniem zasad gospodarki finansowej jednostek sektora finansów publicznych oraz ogólnych zasad zaciągania zobowiązań przez inne niż Skarb Państwa jednostki sektora finansów publicznych.

20. Emitowanie obligacji komunalnych krótkoterminowych, których spłata następuje w ciągu roku budżetowego, w ramach upoważnień udzielonych przez radę gminy.
    Art. 18 ust. 2 pkt 9 lit. i) oraz art. 60 ust. 2 pkt 2 ustawy *o samorządzie gminnym*; uchwała rady gminy określająca upoważnienie do emitowania papierów wartościowych krótkoterminowych, których spłata następuje w ciągu roku budżetowego – w trakcie roku budżetowego, z uwzględnieniem zasad gospodarki finansowej jednostek sektora finansów publicznych oraz ogólnych zasad zaciągania zobowiązań przez inne niż Skarb Państwa jednostki sektora finansów publicznych.
21. Lokowanie wolnych środków budżetowych na rachunkach w bankach innych niż bank wybrany przez organ stanowiący do bankowej obsługi budżetu gminy, w ramach upoważnienia rady gminy.
    Art. 264 ust. 3 ustawy *o finansach publicznych* oraz uchwała rady gminy zawierająca upoważnienie dla wójta (burmistrza, prezydenta miasta) do lokowania wolnych środków budżetowych na rachunkach w bankach innych niż bank wybrany do bankowej obsługi budżetu gminy – w trakcie roku budżetowego, z uwzględnieniem zasad gospodarki finansowej jednostek sektora finansów publicznych.
22. Zaciąganie kredytów w bankach wybranych w trybie przepisów o zamówieniach publicznych w ramach upoważnień zawartych w uchwale budżetowej.
    Art. 264 ust. 4 ustawy *o finansach publicznych* – w trakcie roku budżetowego.
23. Zgłaszanie projektów uchwał rady gminy w sprawie zmian w budżecie gminy.
    Art. 60 ust. 2 pkt 4 ustawy *o samorządzie gminnym*; art. 233 ustawy *o finansach publicznych* – w trakcie roku budżetowego, w miarę potrzeb wynikających z bieżącej oceny wykonywania budżetu gminy oraz przy uwzględnieniu zasad gospodarki finansowej obowiązujących w toku wykonywania budżetu gminy.
24. Przygotowywanie projektów uchwał rady gminy w sprawach majątkowych związanych z wykonywaniem budżetu gminy.
    Art. 30 ust. 2 pkt 1 ustawy *o samorządzie gminnym* – w trakcie roku budżetowego, z uwzględnieniem zasad gospodarki finansowej jednostek sektora finansów publicznych.
25. Określanie sposobu wykonywania lub wykonywanie uchwał rady gminy w sprawach majątkowych związanych z wykonywaniem budżetu gminy.
    Art. 30 ust. 2 pkt 2 ustawy *o samorządzie gminnym* – w trakcie roku budżetowego, z uwzględnieniem zasad gospodarki finansowej jednostek sektora finansów publicznych.

26. Zwrot do budżetu państwa dotacji przyznanych gminie, wykorzystanych niezgodnie z przeznaczeniem lub pobranych w nadmiernej wysokości wraz z odsetkami.
    Art. 169 ust. 1 ustawy *o finansach publicznych* – w ciągu 15 dni od dnia stwierdzenia wykorzystania dotacji niezgodnie z przeznaczeniem lub pobrania w nadmiernej wysokości.

Zadania i kompetencje związane z wykonywaniem uchwały o wieloletniej prognozie finansowej:

1. Dokonanie zmian uchwały w sprawie wieloletniej prognozy finansowej oraz uchwały budżetowej (aby została zachowana relacja, określona w art. 243 ustawy *o finansach publicznych*).
   Art. 230 ust. 5 ustawy *o finansach publicznych* – po wydaniu negatywnej opinii regionalnej izby obrachunkowej w sprawie prawidłowości planowanej kwoty długu.
2. Przekazanie uprawnień kierownikom jednostek organizacyjnych jednostek samorządu terytorialnego do zaciągania zobowiązań: związanych z realizacją przedsięwzięć zamieszczonych w załączniku do uchwały w sprawie wieloletniej prognozy finansowej, a także z tytułu umów, których realizacja w roku budżetowym i w latach następnych jest niezbędna do zapewnienia ciągłości działania jednostki, i z których wynikające płatności wykraczają poza rok budżetowy.
   Art. 228 ust. 2 ustawy *o finansach publicznych* – po podjęciu uchwały w sprawie wieloletniej prognozy finansowej.
3. Zaciąganie zobowiązań: związanych z realizacją przedsięwzięć zamieszczonych w załączniku do uchwały w sprawie wieloletniej prognozy finansowej, a także z tytułu umów, których realizacja w roku budżetowym i w latach następnych jest niezbędna dla zapewnienia ciągłości działania jednostki, i z których wynikające płatności wykraczają poza rok budżetowy.
   Art. 228 ust. 1 ustawy *o finansach publicznych* – po podjęciu uchwały w sprawie wieloletniej prognozy finansowej.
4. Dokonanie zmian wieloletniej prognozy finansowej z wyłączeniem:
   1) zmian limitów zobowiązań, związanych z realizacją przedsięwzięć zamieszczonych w załączniku do uchwały w sprawie wieloletniej prognozy finansowej,
   2) zmian kwot wydatków na przedsięwzięcia, zamieszczone w załączniku do uchwały w sprawie wieloletniej prognozy finansowej.

   Art. 232 ustawy *o finansach publicznych* – po podjęciu przez radę gminy uchwały o zmianie uchwały budżetowej, celem doprowadzenia do zgodności wartości przyjętych w wieloletniej prognozie finansowej z budżetem w zakresie, określonym w art. 229 ustawy *o finansach publicznych*.
5. Wyrażenie zgody na zmniejszenie wydatków, zaplanowanych w uchwale budżetowej na realizację przedsięwzięcia w sytuacji, gdy wydatki zaplanowane w projekcie budżetu na realizację przedsięwzięcia nie różnią się od wydatków, przewidzianych na realizację tego przedsięwzięcia w załączniku do uchwały w sprawie wieloletniej prognozy finansowej. Zgoda jest wyma-

gana, jeśli rada gminy nie postanowi o zaniechaniu realizacji przedsięwzięcia, okresowym wstrzymaniu realizacji przedsięwzięcia lub ograniczeniu zakresu rzeczowego przedsięwzięcia.
Art. 231 ustawy *o finansach publicznych* – w toku roku budżetowego.

Zadania i kompetencje związane z kontrolą wykonywania budżetu gminy i kształtowania się wieloletniej prognozy finansowej:

1. Przygotowanie projektu uchwały rady gminy w sprawie określenia zakresu i formy informacji o przebiegu wykonania budżetu gminy za pierwsze półrocze i o kształtowaniu się wieloletniej prognozy finansowej, w tym o przebiegu realizacji przedsięwzięć, oraz o przebiegu wykonania planu finansowego jednostki za pierwsze półrocze.
   Art. 30 ust. 2 pkt 1 ustawy *o samorządzie gminnym* oraz art. 266 ust. 2 ustawy *o finansach publicznych* – nie później niż do dnia 31 sierpnia roku budżetowego.
2. Przedstawienie radzie gminy i regionalnej izbie obrachunkowej informacji o przebiegu wykonania budżetu gminy za pierwsze półrocze, informacji o kształtowaniu się wieloletniej prognozy finansowej, w tym o przebiegu realizacji przedsięwzięć, oraz informacji o przebiegu wykonania planu finansowego jednostki za pierwsze półrocze, uwzględniającej w szczególności stan należności i zobowiązań, w tym wymagalnych.
   Art. 266 ust. 1 ustawy *o finansach publicznych* – do dnia 31 sierpnia roku budżetowego.
3. Przedstawienie radzie gminy i regionalnej izbie obrachunkowej sprawozdania rocznego z wykonania budżetu gminy, sprawozdania rocznego z wykonania planu finansowego jednostki, informacji o stanie mienia gminy oraz wykazu jednostek budżetowych, które gromadzą dochody na wydzielonym rachunku.
   Art. 267 ustawy *o finansach publicznych* – do dnia 31 marca roku następującego po roku budżetowym.
4. Przekazanie rocznego sprawozdania finansowego gminy radzie gminy oraz opinii biegłego rewidenta (opinia w przypadku, gdy w jednostce liczba mieszkańców przekracza 150 tys.).
   Art. 268 i 270 ust. 1 ustawy *o finansach publicznych* – do dnia 31 maja roku następującego po roku budżetowym.
5. Przedstawienie radzie gminy negatywnej opinii regionalnej izby obrachunkowej o sprawozdaniu z wykonania budżetu gminy oraz planu finansowego wykonanych zadań z zakresu administracji rządowej, wraz z odpowiedzią na zawarte w niej zarzuty.
   Art. 21 ust. 3 ustawy *o regionalnych izbach obrachunkowych* – do dnia 30 czerwca roku następującego po roku budżetowym, jednakże nie później niż przed rozpatrzeniem absolutorium dla wójta (burmistrza, prezydenta miasta).

Obowiązki wójta (burmistrza, prezydenta miasta) w zakresie rachunkowości

1. Określenie, stosowanie i aktualizacja zasad rachunkowości, w tym zakładowego planu kont.
   Art. 4 i 10 ustawy z dnia 29 września 1994 roku *o rachunkowości* (j.t.: DzU 2009 nr 152, poz. 1223 z późn. zm.); rozdział 2 i 4 rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 5 lipca 2010 roku *w sprawie szczególnych zasad rachunkowości oraz planów kont dla budżetu państwa, budżetów jednostek samorządu terytorialnego, jednostek budżetowych, samorządowych zakładów budżetowych, państwowych funduszy celowych oraz państwowych jednostek budżetowych mających siedzibę poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej* (DzU nr 128, poz. 861) – na bieżąco.
2. Prowadzenie ksiąg rachunkowych ujmujących zapisy zdarzeń w porządku chronologicznym i systematycznym.
   Rozdział 2 ustawy o *rachunkowości* – na bieżąco.
3. Okresowe ustalanie lub sprawdzanie drogą inwentaryzacji rzeczywistego stanu aktywów i pasywów.
   Rozdział 3 ustawy o *rachunkowości* –
   jednostki przeprowadzają na ostatni dzień każdego roku obrotowego inwentaryzację:
   a) aktywów pieniężnych (z wyjątkiem zgromadzonych na rachunkach bankowych);
   b) papierów wartościowych w postaci materialnej;
   c) rzeczowych składników aktywów obrotowych;
   d) środków trwałych oraz nieruchomości zaliczonych do inwestycji, z zastrzeżeniem art. 26 ust. 1 pkt 3 ustawy;
   e) maszyn i urządzeń wchodzących w skład środków trwałych w budowie;
   f) aktywów finansowych zgromadzonych na rachunkach bankowych lub przechowywanych przez inne jednostki, w tym papierów wartościowych w formie zdematerializowanej;
   g) należności, w tym udzielonych pożyczek, z zastrzeżeniem art. 26 ust. 1 pkt 3 ustawy, oraz powierzonych kontrahentom własnych składników aktywów;
   h) środków trwałych, do których dostęp jest znacznie utrudniony;
   i) gruntów oraz praw zakwalifikowanych do nieruchomości;
   j) należności spornych i wątpliwych, należności i zobowiązań wobec osób nieprowadzących ksiąg rachunkowych, z tytułów publicznoprawnych, a także aktywów i pasywów niewymienionych w art. 26 ust. 1 pkt 1 i 2 oraz wymienionych w art. 26 ust. 1 pkt 1 i 2 ustawy, jeżeli przeprowadzenie ich spisu z natury lub uzgodnienie z przyczyn uzasadnionych nie było możliwe.

   Inwentaryzację składników wymienionych od lit. a) do lit. e) przeprowadza się drogą spisu ich ilości z natury, dokonuje się wyceny tych ilości, porównania wartości z danymi ksiąg rachunkowych oraz wyjaśnienia i rozliczenia ewentualnych różnic. Natomiast od lit. f) do lit. g) inwentaryzację przeprowadza się drogą otrzymania od banków i uzyskania od kontrahentów potwierdzeń prawidłowości wykazanego w księgach rachunkowych jednostki

stanu tych aktywów oraz wyjaśnienia i rozliczenia ewentualnych różnic. W tym samym czasie inwentaryzację od lit. h) do lit. j) dokonuje się drogą porównania danych ksiąg rachunkowych z odpowiednimi dokumentami i weryfikacją wartości tych składników.

Termin i częstotliwość inwentaryzacji, określone powyżej, uważa się za dotrzymane, jeżeli inwentaryzację:

1) składników aktywów – z wyłączeniem aktywów pieniężnych, papierów wartościowych, produktów w toku produkcji oraz materiałów, towarów i produktów gotowych, określonych w art. 17 ust. 2 pkt 4 ustawy – rozpoczęto nie wcześniej niż 3 miesiące przed końcem roku obrotowego, a zakończono do 15. dnia następnego roku, ustalenie zaś stanu nastąpiło przez dopisanie lub odpisanie od stanu stwierdzonego drogą spisu z natury lub potwierdzenia salda – przychodów i rozchodów (zwiększeń i zmniejszeń), jakie nastąpiły między datą spisu lub potwierdzenia a dniem ustalenia stanu wynikającego z ksiąg rachunkowych, przy czym stan wynikający z ksiąg rachunkowych nie może być ustalony po dniu bilansowym;
2) zapasów materiałów, towarów, produktów gotowych i półproduktów znajdujących się w strzeżonych składowiskach i objętych ewidencją ilościowo-wartościową – przeprowadzono raz w ciągu 2 lat;
3) nieruchomości zaliczonych do środków trwałych oraz inwestycji, jak też znajdujących się na terenie strzeżonym innych środków trwałych oraz maszyn i urządzeń wchodzących w skład środków trwałych w budowie – przeprowadzono raz w ciągu 4 lat;
4) zapasów towarów i materiałów (opakowań) objętych ewidencją wartościową w punktach obrotu detalicznego jednostki – przeprowadzono raz w roku;
5) zapasów drewna w jednostkach prowadzących gospodarkę leśną – przeprowadzono raz w roku.

Inwentaryzacją drogą spisu z natury obejmuje się również znajdujące się w jednostce składniki aktywów, będące własnością innych jednostek, powierzone jej do sprzedaży, przechowania, przetwarzania lub używania, powiadamiając te jednostki o wynikach spisu.

Ujawnione w toku inwentaryzacji różnice między stanem rzeczywistym a stanem wykazanym w księgach rachunkowych należy wyjaśnić i rozliczyć w księgach rachunkowych tego roku obrotowego, na który przypadał termin inwentaryzacji.

Inwentaryzację przeprowadza się również:

– na dzień zakończenia działalności przez jednostkę,
– na dzień poprzedzający postawienie jej w stan likwidacji lub ogłoszenie upadłości.

Za prawidłowe przeprowadzenie inwentaryzacji odpowiedzialny jest kierownik jednostki. Jest on zobowiązany dostosować przepisy w zakresie inwentaryzacji do warunków działania kierowanej przez siebie jednostki, wydając w tym celu niezbędne przepisy wewnętrzne, np. instrukcję inwentaryzacyjną. Kierownik jednostki inicjuje inwentaryzację, wydając zarządzenie w sprawie spisu z natury. Zarządzenie może mieć formę uproszczoną

lub bardziej rozwiniętą, z określeniem zakresu odpowiedzialności zespołu spisowego i osoby materialnie odpowiedzialnej.

4. Wycena aktywów i pasywów oraz ustalenie wyniku finansowego.
   Rozdział 4 ustawy *o rachunkowości*; Rozdział 2 rozporządzenia Ministra Finansów *w sprawie szczególnych zasad rachunkowości oraz planów kont dla budżetu państwa, budżetów jednostek samorządu terytorialnego, jednostek budżetowych, samorządowych zakładów budżetowych, państwowych funduszy celowych oraz państwowych jednostek budżetowych mających siedzibę poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej* – na bieżąco.
5. Przechowywanie dowodów księgowych oraz pozostałej dokumentacji przewidziane ustawą – udostępnianie tych dokumentów osobom trzecim.
   Art. 74 ustawy o *rachunkowości* – okres przechowywania oblicza się od początku roku następującego po roku obrotowym, którego dane zbiory dotyczą:
   – Zatwierdzone roczne sprawozdania finansowe – przechowywane trwale;
   – Księgi rachunkowe – przez okres 5 lat;
   – Karty wynagrodzeń pracowników bądź ich odpowiedniki – przez okres wymaganego dostępu do tych informacji, wynikający z przepisów emerytalnych, rentowych oraz podatkowych, nie krócej jednak niż 5 lat;
   – Dowody księgowe, dotyczące wieloletnich inwestycji rozpoczętych, pożyczek, kredytów, umów handlowych, roszczeń dochodzonych w postępowaniu cywilnym lub objętych postępowaniem karnym albo podatkowym – przez okres 5 lat od początku roku następującego po roku obrotowym, w którym operacje, transakcje i postępowanie zostały ostatecznie zakończone, spłacone, rozliczone lub przedawnione;
   – Dokumentacja przyjętego sposobu prowadzenia rachunkowości – przez okres nie krótszy niż 5 lat od upływu jej ważności;
   – Dokumenty dotyczące rękojmi i reklamacji – przez okres jednego roku po terminie upływu rękojmi lub rozliczeniu reklamacji;
   – Dokumenty inwentaryzacyjne – przez okres 5 lat;
   – Pozostałe dowody księgowe i dokumenty – przez okres 5 lat.

   Udostępnianie dokumentów osobom trzecim:
   Art. 75 ustawy *o rachunkowości* – do wglądu na terenie jednostki – zgoda kierownika jednostki – przez cały rok; do wglądu poza siedzibą jednostki – pisemna zgoda kierownika jednostki oraz pozostawienie w jednostce potwierdzonego spisu przyjętych dokumentów – przez cały rok.

Obowiązki wójta (burmistrza, prezydenta miasta) w zakresie sprawozdawczości

I. Wynikające z rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 3 lutego 2010 roku *w sprawie sprawozdawczości budżetowej* (DzU nr 20, poz. 103)

1. Wójt (burmistrz, prezydent miasta) przekazuje regionalnej izbie obrachunkowej:
   - Rb-27S – miesięczne/roczne sprawozdanie z wykonania planu dochodów budżetowych jednostki samorządu terytorialnego,
   - Rb-28S – miesięczne/roczne sprawozdanie z wykonania planu wydatków budżetowych jednostki samorządu terytorialnego:
   – za marzec w terminie nie później niż do dnia 22 kwietnia, w formie dokumentu i pliku bazy danych,
   – za czerwiec w terminie nie później niż do dnia 22 lipca, w formie dokumentu i pliku bazy danych,
   – za wrzesień w terminie nie później niż do dnia 22 października, w formie dokumentu i pliku bazy danych,
   – za grudzień w terminie nie później niż do dnia 22 stycznia, w formie dokumentu i pliku bazy danych,
   – roczne w terminie do dnia 23 lutego, w formie dokumentu i pliku bazy danych;
   - Rb-NDS – kwartalne sprawozdanie o nadwyżce/deficycie jednostki samorządu terytorialnego:
     – za I kwartał w terminie nie później niż do dnia 22 kwietnia, w formie dokumentu i pliku bazy danych,
     – za II kwartał w terminie nie później niż do dnia 22 lipca, w formie dokumentu i pliku bazy danych,
     – za III kwartał w terminie nie później niż do dnia 22 października, w formie dokumentu i pliku bazy danych,
     – za IV kwartał w terminie do dnia 23 lutego, w formie dokumentu i pliku bazy danych;
   - Rb-30S – półroczne/roczne sprawozdanie z wykonania planów finansowych samorządowych zakładów budżetowych,
   - Rb-34S – półroczne/roczne sprawozdanie z wykonania dochodów i wydatków na rachunku, o którym mowa w art. 223 ust. 1 ustawy *o finansach publicznych*:
   – półroczne w terminie do dnia 22 lipca, w formie dokumentu i pliku bazy danych,
   – roczne w terminie do dnia 23 lutego, w formie dokumentu i pliku bazy danych;
   - Rb-ST – roczne sprawozdanie o stanie środków na rachunkach bankowych jednostek samorządu terytorialnego – w terminie do dnia 23 lutego, w formie dokumentu i pliku bazy danych;
   - Rb-PDP – roczne sprawozdanie z wykonania dochodów podatkowych gminy/miasta na prawach powiatu – w terminie do dnia 23 lutego, w formie dokumentu w 2 egzemplarzach i pliku bazy danych.

Jednostki samorządu terytorialnego mogą przekazywać sprawozdania wyłącznie w formie elektronicznej tylko wtedy, gdy autentyczność ich pochodzenia i integralność ich treści będą zagwarantowane bezpiecznym podpisem elektronicznym w rozumieniu ustawy z dnia 18 września 2001 roku *o podpisie elektronicznym* (DzU nr 130, poz. 1450 z późn. zm.), weryfikowanym za pomocą ważnego kwalifikowanego certyfikatu. Uprawnienie jednostek samorządu terytorialnego do przekazywania sprawozdań wyłącznie w formie elektronicznej nie dotyczy sprawozdania Rb-PDP.

2. Wójt (burmistrz, prezydent miasta) przekazuje dysponentowi głównemu przekazującemu dotację oraz regionalnej izbie obrachunkowej (do wiadomości):
   - Rb-27ZZ – kwartalne sprawozdanie z wykonania planu dochodów związanych z realizacją zadań z zakresu administracji rządowej oraz innych zadań zleconych jednostkom samorządu terytorialnego ustawami – jeżeli realizuje takie zadania i osiąga dochody – sprawozdania za I, II, III kwartał nie później niż do 10 dni po upływie okresu sprawozdawczego (dokument);
   - Rb-50 – kwartalne sprawozdanie o dotacjach/wydatkach związanych z wykonywaniem zadań z zakresu administracji rządowej oraz innych zadań zleconych jednostkom samorządu terytorialnego ustawami – jeżeli realizuje takie zadania – sprawozdania za I, II, III kwartał nie później niż do 14 dni po upływie okresu sprawozdawczego (dokument).

3. Wójt (burmistrz, prezydent miasta) przekazuje dysponentowi głównemu przekazującemu dotację i regionalnej izbie obrachunkowej (do wiadomości), natomiast Rb-50 również do wiadomości delegaturze NIK:
   - Rb-27ZZ – kwartalne sprawozdanie z wykonania planu dochodów związanych z realizacją zadań z zakresu administracji rządowej oraz innych zadań zleconych jednostkom samorządu terytorialnego ustawami – jeżeli realizuje takie zadania i osiąga dochody – sprawozdanie za IV kwartał nie później niż do dnia 10 lutego (dokument);
   - Rb-50 – kwartalne sprawozdanie o dotacjach/wydatkach związanych z wykonywaniem zadań z zakresu administracji rządowej oraz innych zadań zleconych jednostkom samorządu terytorialnego ustawami – jeżeli realizuje takie zadania – sprawozdanie za IV kwartał nie później niż do dnia 15 lutego (dokument).

4. Wójt (burmistrz, prezydent miasta) przekazuje do Ministerstwa Finansów – Departamentu Polityki Regionalnej i Rolnictwa:
   - Rb-WSa – roczne sprawozdanie o wydatkach strukturalnych poniesionych przez jednostki sektora finansów publicznych – w formie dokumentu i formie elektronicznej na adres: rbws@mofnet.gov.pl w terminie do dnia 30 kwietnia po upływie okresu sprawozdawczego.

II. Wynikające z rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 4 marca 2010 roku *w sprawie sprawozdań jednostek sektora finansów publicznych w zakresie operacji finansowych* (DzU nr 43, poz. 247)

Sprawozdania w zakresie budżetów jednostek samorządu terytorialnego

1. Wójt (burmistrz, prezydent miasta) przekazuje regionalnej izbie obrachunkowej:
   - Rb-Z – kwartalne sprawozdanie o stanie zobowiązań według tytułów dłużnych oraz poręczeń i gwarancji,
   - Rb-N – kwartalne sprawozdanie o stanie należności oraz wybranych aktywów finansowych:
   – za I, II, III kwartał nie później niż 22 dni po upływie okresu sprawozdawczego, w formie dokumentu i pliku bazy danych,
   – za IV kwartał nie później niż do dnia 23 lutego, w formie dokumentu i pliku bazy danych;
   - Rb-UZ – roczne sprawozdanie uzupełniające o stanie zobowiązań według tytułów dłużnych,
   - Rb-UN – roczne sprawozdanie uzupełniające o stanie należności z tytułu papierów wartościowych według wartości księgowej:
   – nie później niż do dnia 23 lutego, w formie dokumentu i pliku bazy danych.

   Jednostki samorządu terytorialnego mogą przekazywać ww. sprawozdania wyłącznie w formie elektronicznej tylko wtedy, gdy autentyczność ich pochodzenia i integralność ich treści będą zagwarantowane bezpiecznym podpisem elektronicznym w rozumieniu ustawy *o podpisie elektronicznym*, weryfikowanym przy pomocy ważnego kwalifikowanego certyfikatu.

2. Wójt (burmistrz, prezydent miasta) przekazuje dysponentom głównym przekazującym dotacje:
   - Rb-ZN – kwartalne sprawozdanie o stanie zobowiązań oraz należności Skarbu Państwa z tytułu wykonywania przez jednostki samorządu terytorialnego zadań zleconych:
     – za I, II i III kwartał nie później niż 22 dni po upływie okresu sprawozdawczego, w formie dokumentu i pliku bazy danych,
     – za IV kwartał nie później niż do dnia 7 lutego, w formie dokumentu i pliku bazy danych.

Sprawozdania w zakresie jednostek posiadających osobowość prawną oraz pozostałych jednostek

1. Wójt (burmistrz, prezydent miasta) przekazuje regionalnej izbie obrachunkowej:
   - Rb-Z – kwartalne sprawozdanie o stanie zobowiązań według tytułów dłużnych oraz poręczeń i gwarancji,
   - Rb-N – kwartalne sprawozdanie o stanie należności oraz wybranych aktywów finansowych:

- za I, II, III kwartał nie później niż 28 dni po upływie okresu sprawozdawczego, w formie dokumentu i pliku bazy danych (sprawozdania zbiorcze według rodzaju jednostki),
- za IV kwartał nie później niż 56 dni po upływie okresu sprawozdawczego, w formie dokumentu i pliku bazy danych (sprawozdania zbiorcze według rodzaju jednostki);

- Rb-UZ – roczne sprawozdanie uzupełniające o stanie zobowiązań według tytułów dłużnych,
- Rb-UN – roczne sprawozdanie uzupełniające o stanie należności z tytułu papierów wartościowych według wartości księgowej:
  - nie później niż 56 dni po upływie okresu sprawozdawczego, w formie dokumentu i pliku bazy danych (sprawozdania zbiorcze według rodzaju jednostki).

III. Wynikające z rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 5 lipca 2010 roku *w sprawie szczególnych zasad rachunkowości oraz planów kont dla budżetu państwa, budżetów jednostek samorządu terytorialnego, jednostek budżetowych, samorządowych zakładów budżetowych, państwowych funduszy celowych oraz państwowych jednostek budżetowych mających siedzibę poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej* (DzU nr 128, poz. 861)

Zarząd jednostki samorządu terytorialnego przekazuje regionalnej izbie obrachunkowej:

- bilans z wykonania budżetu jednostki samorządu terytorialnego,
- łączny bilans obejmujący dane wynikające z bilansów samorządowych jednostek budżetowych i samorządowych zakładów budżetowych,
- łączny rachunek zysków i strat obejmujący dane wynikające z rachunków zysków i strat samorządowych jednostek budżetowych i samorządowych zakładów budżetowych,
- łączne zestawienie zmian w funduszu obejmujące dane wynikające z zestawień zmian w funduszu samorządowych jednostek budżetowych i samorządowych zakładów budżetowych:
  - w terminie do dnia 30 kwietnia roku następnego;
- skonsolidowany bilans jednostki samorządu terytorialnego – w terminie do dnia 30 czerwca roku następnego, w formie pisemnej i w formie dokumentu elektronicznego w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 17 lutego 2005 roku *o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne* (DzU nr 64, poz. 565 z późn. zm.).

Zarządy jednostek samorządu terytorialnego mogą przekazywać skonsolidowane bilanse wyłącznie w formie dokumentu elektronicznego tylko wtedy, gdy autentyczność ich pochodzenia i integralność ich treści będą zagwarantowane bezpiecznym podpisem elektronicznym w rozumieniu ustawy *o podpisie elektronicznym* (DzU nr 130, poz. 1450 z późn. zm.), weryfikowanym za pomocą ważnego kwalifikowanego certyfikatu.

W związku z dostępnym na stronach Ministerstwa Finansów wyjaśnieniem, do sprawozdań finansowych za rok 2010 stosuje się rozporządzenie Ministra

Finansów z dnia 28 lipca 2006 roku *w sprawie szczególnych zasad rachunkowości oraz planów kont dla budżetu państwa, budżetów jednostek samorządu terytorialnego oraz niektórych jednostek sektora finansów publicznych* (DzU nr 142, poz. 1020 z późn. zm.).

IV. Wynikające z rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 25 stycznia 2010 roku *w sprawie trybu zwrotu części wydatków gmin wykonanych w ramach funduszu sołeckiego* (DzU nr 21, poz. 106)

Gmina składa do właściwego wojewody wniosek o zwrot wydatków – w terminie do dnia 31 maja roku następującego po roku, w którym dokonano wydatków.

V. Wynikające z rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 28 maja 2007 roku *w sprawie zwrotu utraconych przez gminy dochodów z tytułu zwolnienia z podatku od nieruchomości w parkach narodowych, rezerwatach przyrody oraz przedsiębiorców o statusie centrum badawczo-rozwojowego* (DzU nr 102, poz. 696 z późn. zm.)

Gmina składa do właściwego wojewody wniosek o zwrot utraconych przez gminę dochodów – w terminie do dnia 31 marca roku następującego po roku, w którym nastąpiło zwolnienie z podatku od nieruchomości.

VI. Wynikające z rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 13 kwietnia 2004 roku *w sprawie sposobu ustalania i trybu przekazywania gminom części rekompensującej subwencji ogólnej na wyrównanie ubytku dochodów w specjalnych strefach ekonomicznych* (DzU nr 65, poz. 599 z późn. zm.)

1. Gmina składa do właściwej miejscowo regionalnej izby obrachunkowej wniosek w terminie do dnia 25 sierpnia roku budżetowego, wykazując roczne skutki zwolnienia z podatku od nieruchomości według stanu na dzień 31 grudnia roku poprzedzającego rok budżetowy.

2. Gmina składa ministrowi właściwemu do spraw finansów publicznych informację o przewidywanej w roku budżetowym wysokości ubytku dochodów, wynikającego ze zwolnienia z podatku od nieruchomości, w terminie do dnia 10 maja roku budżetowego.

VII. Wynikające z rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 20 lipca 2006 roku *w sprawie zwrotu gminom utraconych dochodów z tytułu zwolnienia z podatku od nieruchomości będących własnością Skarbu Państwa, gruntów pokrytych wodami jezior o ciągłym dopływie lub odpływie wód powierzchniowych oraz gruntów zajętych pod sztuczne zbiorniki wodne* (DzU nr 142, poz. 1023)

Gmina składa do właściwego wojewódzkiego funduszu ochrony środowiska i gospodarki wodnej, zwanego dalej „wojewódzkim funduszem”, wniosek w terminie do dnia 25 marca roku następującego po roku podatkowym.

VIII. Wynikające z ustawy z dnia 19 lutego 2004 roku *o systemie informacji oświatowej* (DzU nr 49, poz. 463 z późn. zm.), w związku z rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 16 grudnia 2004 roku *w sprawie szczegółowego zakresu danych w bazach danych oświatowych, zakresu danych identyfikujących podmioty prowadzące bazy danych oświatowych, terminów przekazywania danych między bazami danych oświatowych oraz wzorów wydruków zestawień zbiorczych* (DzU nr 277, poz. 2746 z późn. zm.)

Jednostki samorządu terytorialnego przekazują właściwemu terytorialnie kuratorowi oświaty:

- dane z baz danych oświatowych, o których mowa w art. 4 ust. 5–7 ustawy, w terminie 13 dni roboczych od dnia 31 marca i 30 września każdego roku;
- dane dodatkowo aktualizowane według stanu na dzień 10 września, o których mowa w art. 3 ust. 3 pkt 1 lit. c, ust. 4 pkt 1 lit. a-g, i, k, l i pkt 2 ustawy, przekazywane są z baz danych oświatowych, o których mowa w art. 4 ust. 5-7 ustawy, w terminie 8 dni roboczych od dnia 10 września każdego roku.

IX. Wynikające z ustawy z dnia 29 stycznia 2004 roku – *Prawo zamówień publicznych* (DzU nr 19, poz. 177 z późn. zm.), w związku z rozporządzeniem Prezesa Rady Ministrów z dnia 25 sierpnia 2006 roku *w sprawie zakresu informacji zawartych w rocznym sprawozdaniu o udzielonych zamówieniach, jego wzoru oraz sposobu przekazywania* (DzU nr 155, poz. 1110 z późn. zm.)

Zamawiający przekazuje Prezesowi Urzędu Zamówień Publicznych roczne sprawozdanie drogą elektroniczną, za pomocą formularza umieszczonego na stronach portalu internetowego Urzędu Zamówień Publicznych, w terminie do dnia 1 marca każdego roku następującego po roku, którego dotyczy sprawozdanie.

X. Wynikający z ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku *o lecznictwie uzdrowiskowym, uzdrowiskach i obszarach ochrony uzdrowiskowej oraz o gminach uzdrowiskowych* (DzU nr 1673, poz. 1399 z późn. zm.), w związku z rozporządzeniem Ministra Finansów z dnia 9 czerwca 2006 roku *w sprawie trybu i terminów ustalenia oraz przekazania dotacji z budżetu państwa gminie uzdrowiskowej* (DzU nr 103, poz. 705)

Gminy uzdrowiskowe składają do właściwego wojewody wniosek, wykazując roczne wpływy według stanu na dzień 31 grudnia roku poprzedzającego rok bazowy, w terminie do 31 marca roku budżetowego.

XI. Wynikające z ustawy z dnia 30 kwietnia 2004 roku *o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej* (DzU 2007 nr 59, poz. 404 z późn. zm.), w związku z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 29 września 2008 roku *w sprawie sprawozdań o udzielonej pomocy pub-*

licznej w rolnictwie lub rybołówstwie oraz informacji o nieudzieleniu pomocy (DzU nr 174, poz. 1081 z późn. zm.), w związku z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 28 lipca 2009 roku *w sprawie przekazywania sprawozdań albo informacji dotyczących pomocy publicznej w rolnictwie lub rybołówstwie z wykorzystaniem aplikacji* (DzU nr 127, poz. 1053)

1. Podmiot udzielający pomocy przekazuje regionalnej izbie obrachunkowej:
   - roczne sprawozdanie o udzielonej pomocy publicznej w rolnictwie lub rybołówstwie, innej niż pomoc *de minimis* – za dany rok kalendarzowy, w terminie 90 dni od dnia zakończenia tego roku kalendarzowego, przekazuje się przez teletransmisję danych w formie elektronicznej, na formularzach zamieszczonych w powszechnie dostępnej sieci teleinformatycznej przez ministra właściwego do spraw rolnictwa;
   - miesięczne sprawozdanie o udzielonej pomocy *de minimis* w rolnictwie – za każdy miesiąc roku kalendarzowego, w terminie 20 dni od dnia zakończenia danego miesiąca, przekazuje się przez teletransmisję danych w formie elektronicznej, na formularzach zamieszczonych w powszechnie dostępnej sieci teleinformatycznej przez ministra właściwego do spraw rolnictwa;
   - miesięczne sprawozdanie o udzielonej pomocy *de minimis* w rybołówstwie – za każdy miesiąc roku kalendarzowego, w terminie 20 dni od dnia zakończenia danego miesiąca, przekazuje się przez teletransmisję danych w formie elektronicznej, na formularzach zamieszczonych w powszechnie dostępnej sieci teleinformatycznej przez ministra właściwego do spraw rolnictwa.

2. Podmiot udzielający pomocy przekazuje w momencie udzielenia pomocy publicznej:
   - sprawozdanie o udzielonej pomocy publicznej w rolnictwie lub rybołówstwie na duże projekty inwestycyjne w rozumieniu przepisów w sprawie określenia mapy pomocy regionalnej – w terminie 7 dni od dnia udzielenia pomocy publicznej.

XII. Wynikające z ustawy z dnia 30 kwietnia 2004 roku *o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej* (DzU 2007 nr 59, poz. 404 z późn. zm.), w związku z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 7 sierpnia 2008 roku *w sprawie sprawozdań o udzielonej pomocy publicznej, informacji o nieudzieleniu takiej pomocy oraz sprawozdań o zaległościach przedsiębiorców we wpłatach świadczeń należnych na rzecz sektora finansów publicznych* (DzU nr 153, poz. 952), w związku z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2009 roku *w sprawie przekazywania sprawozdań o udzielonej pomocy publicznej i informacji o nieudzieleniu takiej pomocy z wykorzystaniem aplikacji SHRIMP* (DzU nr 6, poz. 32 z późn. zm.)

1. Jednostki samorządu terytorialnego przekazują Prezesowi UOKiK:
   - sprawozdanie o udzielonej pomocy publicznej za I, II, III, IV kwartał i rok – przez teletransmisję danych w formie elektronicznej, na formu-

larzach zamieszczonych w powszechnie dostępnej sieci teleinformatycznej przez Prezesa Urzędu z wykorzystaniem aplikacji SHRIMP, udostępnionej w powszechnie dostępnej sieci teleinformatycznej przez Prezesa Urzędu. Sprawozdania kwartalne przekazuje się w terminie 30 dni od dnia zakończenia kwartału, a sprawozdanie roczne – w terminie 60 dni od dnia zakończenia roku kalendarzowego;

- informację o nieudzieleniu pomocy za rok – przez teletransmisję danych w formie elektronicznej, na formularzach zamieszczonych w powszechnie dostępnej sieci teleinformatycznej przez Prezesa Urzędu, z wykorzystaniem aplikacji SHRIMP udostępnionej w powszechnie dostępnej sieci teleinformatycznej przez Prezesa Urzędu. Informację przekazuje się w terminie 30 dni od dnia zakończenia roku kalendarzowego.

2. Jednostki samorządu terytorialnego przekazują regionalnej izbie obrachunkowej:
   - sprawozdania o zaległościach przedsiębiorców we wpłatach świadczeń należnych na rzecz sektora finansów publicznych. Przekazuje się je przez teletransmisję danych w formie elektronicznej, na formularzach zamieszczonych w powszechnie dostępnej sieci teleinformatycznej przez Prezesa Urzędu – w terminie 60 dni od dnia zakończenia roku kalendarzowego.

Obowiązki wójta (burmistrza, prezydenta miasta) jako kierownika jednostki sektora finansów publicznych i pracodawcy w zakresie dyscypliny finansów publicznych

1. Udzielanie zwolnień z pracy pracownikom wezwanym w charakterze świadka na rozprawę przed komisją orzekającą w sprawach o naruszenie dyscypliny finansów publicznych, z zachowaniem prawa do wynagrodzenia za czas nieobecności w pracy.
   Art. 68 ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 2004 roku *o odpowiedzialności za naruszenie dyscypliny finansów publicznych* (DzU nr 14, poz. 1043 z późn. zm.) – w toku roku budżetowego.
2. Udzielanie pomocy organom właściwym w sprawach o naruszenie dyscypliny finansów publicznych, w tym wydawanie opinii, jeżeli stwierdzenie okoliczności mających istotne znaczenie dla sprawy wymaga wiadomości specjalnych lub specjalistycznych.
   Art. 86 ust. 1 w związku z art. 92 ustawy *o odpowiedzialności za naruszenie dyscypliny finansów publicznych* – w toku roku budżetowego.
3. Kierowanie zawiadomień do rzecznika dyscypliny finansów publicznych o ujawnionych okolicznościach, wskazujących na naruszenie dyscypliny finansów publicznych.
   Art. 93 w związku z art. 94 ustawy *o odpowiedzialności za naruszenie dyscypliny finansów publicznych* – w toku roku budżetowego.
4. Udzielanie informacji na wniosek innych podmiotów uprawnionych do kierowania zawiadomień o naruszeniu dyscypliny finansów publicznych, niezbędnych do sporządzenia przez nich zawiadomień.
   Art. 93 ust. 2 ustawy *o odpowiedzialności za naruszenie dyscypliny finansów publicznych* – w toku roku budżetowego.
5. Udzielanie rzecznikowi dyscypliny finansów publicznych wyjaśnień, przekazywanie opinii lub wydanie albo okazanie dokumentu, mających znaczenie w sprawie.
   Art. 96 ust. 2 ustawy *o odpowiedzialności za naruszenie dyscypliny finansów publicznych* – w ciągu 14 dni od otrzymania wezwania od rzecznika dyscypliny finansów publicznych.
6. Udzielanie Najwyższej Izbie Kontroli, Prezesowi Urzędu Zamówień Publicznych, Prezesowi Regionalnej Izby Obrachunkowej informacji niezbędnych do wniesienia wniosku o ukaranie.
   Art. 110 ust. 4 ustawy *o odpowiedzialności za naruszenie dyscypliny finansów publicznych* – w ciągu 14 dni od otrzymania wezwania od wymienionych organów.
7. Udzielanie zwolnień z pracy pracownikom wezwanym przez rzecznika dyscypliny finansów publicznych w charakterze świadka, z zachowaniem prawa do wynagrodzenia za czas nieobecności w pracy.
   Art. 103 ust. 2 ustawy *o odpowiedzialności za naruszenie dyscypliny finansów publicznych* – w toku roku budżetowego.
8. Kierowanie otrzymanych od przewodniczącego komisji orzekającej w sprawach o naruszenie dyscypliny finansów publicznych prawomocnych

orzeczeń o odpowiedzialności za naruszenie dyscypliny finansów publicznych do akt osobowych obwinionego.
Art. 154 ust. 1 ustawy *o odpowiedzialności za naruszenie dyscypliny finansów publicznych* – w toku roku budżetowego.

9. Wykonywanie kary zakazu pełnienia funkcji związanych z dysponowaniem środkami publicznymi.
Art. 156 ustawy *o odpowiedzialności za naruszenie dyscypliny finansów publicznych* – niezwłocznie, do 14 dni po otrzymaniu wezwania do odwołania ukaranego z funkcji objętej zakazem.
10. Zawiadamianie przewodniczącego komisji orzekającej oraz Przewodniczącego Głównej Komisji Orzekającej o odwołaniu z funkcji objętej zakazem.
Art. 156 ust. 3 ustawy *o odpowiedzialności za naruszenie dyscypliny finansów publicznych* – w terminie 14 dni od dnia doręczenia wezwania do odwołania ukaranego z funkcji objętej zakazem.

Opracowanie:
MAŁGORZATA KRZANICKA
KRYSTYNA GĄSIOREK
ANNA TRAŁKA

Działalność Regionalnej Izby Obrachunkowej w Rzeszowie w 2009 roku

Regionalne izby obrachunkowe to organy nadzoru i kontroli trzech niezależnych i samodzielnych szczebli samorządu terytorialnego, wykonujących zadania publiczne na rzecz wspólnot lokalnych i regionalnych oraz ich związków i stowarzyszeń.

Podstawowymi aktami prawnymi określającymi pozycję ustrojową i funkcjonalną regionalnych izb obrachunkowych są: *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej* z dnia 2 kwietnia 1997 roku[1] oraz ustawa z dnia 7 października 1992 roku *o regionalnych izbach obrachunkowych*[2]. Kompetencje izb wynikają również z ustawy *o finansach publicznych* (do końca 2009 roku obowiązywała ustawa *o finansach publicznych* z dnia 30 czerwca 2005 roku) oraz z ustaw regulujących ustrój samorządu terytorialnego w Polsce – z dnia 8 marca 1990 roku *o samorządzie gminnym*, z dnia 5 czerwca 1998 roku *o samorządzie powiatowym* oraz z dnia 5 czerwca 1998 roku *o samorządzie województwa*[3].

W myśl przepisów ustawy *o regionalnych izbach obrachunkowych*, izby są państwowymi organami nadzoru oraz kontroli gospodarki finansowej i zamówień publicznych jednostek samorządu terytorialnego oraz innych podmiotów wymienionych w ustawie. Na podstawie art. 1 ustawy *o regionalnych izbach obrachunkowych* można wyodrębnić następujące funkcje izb:

– nadzorczą,
– opiniodawczą,
– kontrolną,
– szkoleniową i informacyjną.

Działalność nadzorcza

Zgodnie z art. 11 ust. 1 ustawy *o regionalnych izbach obrachunkowych*, w zakresie działalności nadzorczej właściwość rzeczowa obejmuje uchwały i zarządzenia podejmowane przez organy jednostek samorządu terytorialnego w sprawach:

1) procedury uchwalania budżetu i jego zmian,
2) budżetu i jego zmian,

[1] DzU nr 78, poz. 483 z późn. zm.
[2] DzU 2001 nr 55, poz. 577 z późn. zm.
[3] DzU 2001 nr 142, poz. 1591 z późn. zm.; DzU 2001 nr 142, poz. 1592 z późn. zm. oraz DzU 2001 nr 142, poz. 1590 z późn. zm.

3) zaciągania zobowiązań wpływających na wysokość długu publicznego jednostki samorządu terytorialnego oraz udzielania pożyczek,
4) zasad i zakresu przyznawania dotacji z budżetu jednostki samorządu terytorialnego,
5) podatków i opłat lokalnych, do których mają zastosowanie przepisy ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku – *Ordynacja podatkowa*[4],
6) absolutorium.

W 2009 roku Regionalna Izba Obrachunkowa w Rzeszowie obejmowała swym zasięgiem łącznie 198 jednostek z terenu województwa podkarpackiego, w tym:

– 155 gmin,
– 21 powiatów ziemskich,
– 4 miasta na prawach powiatu,
– 1 samorząd województwa,
– 17 związków międzygminnych (w 2008 roku – 16 związków).

W 2009 roku zarejestrowany został nowy Związek Gmin „Podkarpacka Komunikacja Samochodowa" z siedzibą w Rzeszowie.

W 2009 roku odbyło się 28 posiedzeń Kolegium Izby, podczas których zbadano ogółem 10 821 uchwał i zarządzeń organów jednostek samorządu terytorialnego oraz organów związków międzygminnych. Dla porównania, w roku 2008 liczba zbadanych przez Kolegium Izby uchwał i zarządzeń organów jednostek samorządu terytorialnego oraz uchwał organów związków międzygminnych wynosiła 10 312.

W wyniku badania nadzorczego uchwał i zarządzeń organów jednostek samorządu terytorialnego i uchwał związków międzygminnych Kolegium Izby uznało:

– 10 370 jako nienaruszających prawa,
– 451 jako podjętych z naruszeniem prawa, z tego 42 z nieistotnym naruszeniem prawa.

W wyniku wszczętego postępowania nadzorczego Kolegium Izby stwierdziło nieważność 143 uchwał i zarządzeń, z tego:

– w 38 przypadkach stwierdzono nieważność w części,
– w 105 przypadkach – nieważność w całości.

W związku z usunięciem przez jednostki samorządu terytorialnego i związki międzygminne w określonym terminie naruszenia prawa, w 244 przypadkach wszczęte postępowanie umorzono. W 22 przypadkach Kolegium Izby stwierdziło naruszenie prawa bez stwierdzenia nieważności – dotyczyło to uchwał i zarządzeń minionego roku budżetowego. Szczegółowe informacje o rozstrzygnięciach nadzorczych badanych uchwał i zarządzeń przedstawiają **tabele 1** i **2**.

Nieprawidłowości i naruszenia w badanych w 2009 roku przez Regionalną Izbę Obrachunkową w Rzeszowie uchwałach i zarządzeniach w zakresie spraw finansowych dotyczyły:

❖ budżetu:
  – nieprawidłowe ustalenie sumy kwoty wydatków bieżących budżetu gminy poprzez nieuwzględnienie ogólnej kwoty rezerw – naruszenie

[4] DzU 2005 nr 8, poz. 60.

art. 184 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 30 czerwca 2005 roku *o finansach publicznych*,

– zaplanowanie wydatków związanych z realizacją porozumienia międzygminnego zawartego z miastem jako dotacji celowej na pomoc finansową dla miasta, zamiast dotacji celowej na zadania realizowane na podstawie porozumienia – naruszenie art. 167 ust. 2 pkt 5 i 175 ust. 1 ustawy *o finansach publicznych*,
– zaplanowanie wydatków na zadanie dotyczące wykonywania lokalnego transportu zbiorowego w dziale 900, rozdziale 90095, zamiast w dziale 600, rozdziale 60004 – naruszenie przepisów Załącznika nr 2 do rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 14 czerwca 2006 roku *w sprawie szczegółowej klasyfikacji dochodów, wydatków, przychodów i rozchodów oraz środków pochodzących ze źródeł zagranicznych*[5];

❖ zmian budżetu:
– dokonanie zmian w uchwale budżetowej przy negatywnej opinii zarządu powiatu o propozycji zmian zgłoszonych przez grupę radnych – naruszenie art. 60 ust. 2 pkt 4 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 roku *o samorządzie powiatowym*,
– przeznaczenie bezpośrednio z budżetu powiatu środków na zakup przyrządów medycznych do udzielania świadczeń zdrowotnych, których nie może realizować powiat – naruszenie art. 4 ust. 1 pkt 2 ustawy *o samorządzie powiatowym* oraz art. 55 ust. 3 ustawy z dnia 30 sierpnia 1991 roku *o zakładach opieki zdrowotnej*[6],
– rozdysponowanie niezgodnie z przeznaczeniem rezerwy celowej – naruszenie art. 188 ust. 1 pkt 2 ustawy *o finansach publicznych*,
– zaklasyfikowanie dochodów budżetu pochodzących z pomocy finansowej od Samorządu Województwa Podkarpackiego na inwestycję w infrastrukturze drogowej, w dziale 600 „Transport i łączność", rozdz. 60016 „Drogi publiczne gminne", do § 6630 „Dotacje celowe otrzymane z samorządu województwa na inwestycje i zakupy inwestycyjne realizowane na podstawie porozumień (umów) między jednostkami samorządu terytorialnego", zamiast do § 6300 „Wpływy z pomocy finansowej udzielanej między jednostkami samorządu terytorialnego na dofinansowanie własnych zadań inwestycyjnych i zakupów inwestycyjnych" – naruszenie przepisów rozporządzenia Ministra Finansów *w sprawie szczegółowej klasyfikacji dochodów*...,
– zaklasyfikowanie dochodów bieżących gminy z tytułu pomocy finansowej udzielanej przez inne jednostki samorządu terytorialnego w § 2310 „Dotacje celowe otrzymane z gminy na zadania bieżące realizowane na podstawie porozumień (umów) między jednostkami samorządu terytorialnego", zamiast § 2710 „Dotacja celowa na pomoc finansową udzielaną między jednostkami samorządu terytorialnego na dofinansowanie własnych zadań bieżących" – naruszenie przepisów rozporządzenia Ministra Finansów *w sprawie szczegółowej klasyfikacji dochodów*...;

[5] DzU 2006 nr 55, poz. 726 z późn. zm.
[6] DzU 2007 nr 17, poz. 89 z późn. zm.

- układu wykonawczego:
  - opracowanie układu wykonawczego do uchwały budżetowej, w stosunku do której stwierdzono istotne naruszenie prawa – naruszenie art. 186 ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 roku *o finansach publicznych*,
  - zaklasyfikowanie wpływów z tytułu wydawania dowodów osobistych w dziale 750 „Administracja publiczna", rozdziale 75011 „Urzędy wojewódzkie", § 0690 „Wpływy z różnych opłat", w sytuacji, gdy należało zaliczyć je do § 2360 „Dochody jednostek samorządu terytorialnego związane z realizacją zadań z zakresu administracji rządowej oraz innych zadań zleconych ustawami" – naruszenie art. 16 ustawy *o finansach publicznych* oraz przepisów rozporządzenia Ministra Finansów *w sprawie szczegółowej klasyfikacji dochodów*...;
- zobowiązań w zakresie podejmowania inwestycji i remontów o wartości przekraczającej granicę ustaloną corocznie przez organ stanowiący:
  - nieokreślenie źródeł dochodów, z których zobowiązanie zostanie pokryte – naruszenie art. 58 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku *o samorządzie gminnym*,
  - brak określenia kwoty zobowiązań, do których zaciągania upoważniono burmistrza – naruszenie art. 18 ust. 2 pkt 10 ustawy *o samorządzie gminnym*,
  - zaciągnięcie przez gminę zobowiązania, które nie jest związane z realizacją zadania gminy – naruszenie art. 15 ust. 1 pkt 9 lit. e ustawy *o samorządzie gminnym*;
- zaciągania długoterminowych pożyczek i kredytów:
  - zaciągnięcie kredytu na spłatę wcześniej zaciągniętych zobowiązań bez zmiany limitu zobowiązań – naruszenie art. 184 ust. 1 pkt 9 w związku z art. 82 ust. 1 ustawy *o finansach publicznych*,
  - zaciągnięcie pożyczki długoterminowej i zabezpieczenie jej nieodwołalnym pełnomocnictwem do dysponowania rachunkiem bankowym – naruszenie art. 195 ust. 4 ustawy *o finansach publicznych*;
- udzielania poręczeń:
  - udzielenie poręczenia spłaty kredytu bez uprzedniego określenia w uchwale budżetowej kwoty i terminu udzielanych przez gminę poręczeń – naruszenie art. 86 ustawy *o finansach publicznych*;
- określenia zakresu i zasad przyznawania dotacji oraz stawek udzielanych dotacji dla jednostek organizacyjnych j.s.t.:
  - ustalenie innego niż ustawowy terminu rozliczenia dotacji pobranej w nadmiernej wysokości – naruszenie art. 145 ust. 1 pkt 2 ustawy *o finansach publicznych*;
- zasad i zakresu przyznawania dotacji dla podmiotów niezaliczonych do sektora finansów publicznych:
  - brak wskazania w uchwale podstawy obliczenia dotacji dla niepublicznych placówek – naruszenie art. 90 ust. 4 ustawy z dnia 7 września 1991 roku *o systemie oświaty*[7],
  - wprowadzenie w uchwale sankcji wstrzymania wypłaty dotacji w przypadku nieprzedstawienia przez dotowany podmiot w ustalonym termi-

[7] DzU 2004 nr 256, poz. 2572 z późn. zm.

nie informacji o aktualnej liczbie uczniów lub miesięcznego rozliczenia dotacji na określonym formularzu – naruszenie art. 90 ust. 3 i 3a ustawy *o systemie oświaty*,
– ustalenie innego niż ustawowy terminu rozliczenia dotacji pobranej w nadmiernej wysokości – naruszenie art. 145 ustawy *o finansach publicznych*;

❖ podatków i opłat lokalnych:
– wprowadzenie zwolnienia podmiotowego – naruszenie art. 7 ust. 3 ustawy z dnia 12 stycznia 1991 roku *o podatkach i opłatach lokalnych*[8],
– określenie inkasentów opłaty targowej, bez jednoczesnego określenia miejsc i terminów jej poboru przez poszczególnych inkasentów – naruszenie art. 19 ust. 2 ustawy *o podatkach i opłatach lokalnych*;

❖ absolutorium:
– podjęcie uchwały po terminie określonym w art. 199 ust. 3 ustawy *o finansach publicznych*;

❖ pozostałe uchwały i zarządzenia:
– wprowadzenie przez zarząd w uchwale określającej harmonogram realizacji dochodów i wydatków budżetu regulacji umożliwiającej dokonanie za zgodą zarządu wydatku wyższego niż wielkość wynikająca z harmonogramu – naruszenie art. 186 ust. 5 i 6 ustawy *o finansach publicznych*,
– ujęcie w wykazie wydatków niewygasających niezrealizowanych kwot wydatków budżetu państwa – naruszenie art. 191 ust. 2 ustawy *o finansach publicznych*.

W 2009 roku do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego wpłynęło 9 skarg jednostek samorządu terytorialnego na uchwały Kolegium RIO. Wojewódzki Sąd Administracyjny w 3 przypadkach uchylił rozstrzygnięcia nadzorcze Kolegium, w 5 przypadkach postępowanie umorzył. Jedna sprawa nie została rozpatrzona przez WSA do 31 grudnia 2009 roku.

W 2009 roku do Izby nie wpłynęły powiadomienia skarbników jednostek samorządu terytorialnego o przypadkach dokonania kontrasygnaty na pisemne polecenie zwierzchnika.

Działalność opiniodawcza

Opinie wydawane są przez członków Kolegium Izby działających w trzyosobowych składach orzekających, a w postępowaniu odwoławczym w pełnym składzie Kolegium.

W 2009 roku Składy Orzekające Regionalnej Izby Obrachunkowej w Rzeszowie wydały łącznie 1396 opinii, w tym:

a) 339 w sprawie możliwości spłaty kredytów i pożyczek,
b) 192 w sprawie przedkładanych projektów budżetów wraz z informacją o stanie mienia jednostek samorządu terytorialnego,
c) 190 w sprawie informacji o przebiegu wykonania budżetu za pierwsze półrocze,

[8] DzU 2006 nr 121, poz. 844 z późn. zm.

d) 190 w sprawie przedkładanych sprawozdań z wykonania budżetu jednostek samorządu terytorialnego za 2008 rok,
e) 190 w sprawie wniosków komisji rewizyjnych o absolutorium dla organów wykonawczych jednostek samorządu terytorialnego i zarządów związków międzygminnych za 2008 rok,
f) 6 w sprawie możliwości wykupu papierów wartościowych,
g) 289 w sprawie sfinansowania deficytu budżetowego oraz prognozy kształtowania się długu publicznego.

Z ogólnej liczby 1396 opinii wydanych przez Składy Orzekające RIO w 2009 roku, 984 to opinie pozytywne, 405 pozytywnych z uwagami i 7 negatywnych.

Nieprawidłowości stwierdzone w opiniach składów orzekających:

1. o projektach budżetów jednostek samorządu terytorialnego wraz z informacjami o stanie mienia:
   – zaplanowanie rezerwy ogólnej niezgodnie z postanowieniami art. 222 ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 roku *o finansach publicznych*[9],
   – niewyodrębnienie zaplanowanych kwot wydatków bieżących w układzie działów i rozdziałów z wyszczególnieniem wydatków jednostki budżetowej, w tym na wynagrodzenia i składki od nich naliczane, wydatki związane z realizacją zadań statutowych – naruszenie art. 236 ust. 3 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 roku *o finansach publicznych*,
   – nieokreślenie źródeł dochodów budżetu oraz źródeł dochodów majątkowych – naruszenie art. 235 ust. 1 i ust. 3 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 roku *o finansach publicznych*,
   – niewyodrębnienie w wydatkach majątkowych wydatków na programy realizowane z udziałem środków, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3 ustawy – naruszenie art. 236 ust. 4 pkt 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 roku *o finansach publicznych*,
   – ustalenie rezerwy na zarządzanie kryzysowe w wysokości innej niż wysokość do 1% wydatków bieżących, pomniejszonych o wydatki inwestycyjne, wydatki na wynagrodzenia i pochodne oraz wydatki na obsługę długu – naruszenie art. 26 ust. 4 ustawy z dnia 26 kwietnia 2007 roku *o zarządzaniu kryzysowym*[10],
   – zaplanowanie składki na Izbę Rolniczą w kwocie niższej niż 2% planowanych dochodów z podatku rolnego – naruszenie art. 35 ust. 1 pkt a ustawy z dnia 14 grudnia 1995 roku *o izbach rolniczych*[11],
   – niewyodrębnienie w treści uchwały budżetowej wydatku na doskonalenie zawodowe nauczycieli wynikające z odrębnych ustaw – naruszenie art. 212 ust. 1 pkt 8 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 roku *o finansach publicznych*,
   – zaplanowanie wydatków w formie pomocy finansowej bez podjęcia przez radę odrębnej uchwały, określającej rodzaj i zakres pomocy udzielanej innym jednostkom samorządu terytorialnego – naruszenie art. 167 ust. 2 pkt 5 ustawy z dnia 30 czerwca 2005 roku *o finansach publicznych*,

[9] DzU nr 157, poz. 1240 z późn. zm.
[10] DzU nr 89, poz. 590 z późn. zm.
[11] DzU nr 101, poz. 927 z późn. zm.

- niedoprecyzowanie celu rezerwy z punktu widzenia warunków tworzenia rezerw celowych, określonych w ustawie *o finansach publicznych* – naruszenie art. 173 ust. 2 ustawy z dnia 30 czerwca 2005 roku *o finansach publicznych*,
- niezaplanowanie w dziale 801 wydatków na świadczenia zdrowotne dla nauczycieli – naruszenie art. 72 ust. 1 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 roku – *Karta Nauczyciela*[12],
- niezaplanowanie wydatków na zarządzanie kryzysowe – naruszenie art. 26 ust. 1 ustawy z dnia 26 kwietnia 2007 roku *o zarządzaniu kryzysowym*,
- niewyodrębnienie środków na fundusz sołecki oraz finansowanych z tego funduszu wydatków, pomimo podjęcia przez radę gminy uchwały w sprawie wyrażenia zgody na wyodrębnienie w budżecie funduszu sołeckiego – naruszenie art. 4 ust. 4 ustawy z dnia 20 lutego 2009 roku *o funduszu sołeckim*[13],
- zaplanowanie wydatków bieżących w poszczególnych rozdziałach niezgodnie z postanowieniami art. 236 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 roku *o finansach publicznych*,
- zaplanowanie wydatku bieżącego w dziale 600, rozdziale 60004, związanego ze stosowaniem ulg przewozowych na przejazdy autobusami MPK bez stanowiska właściwych organów w sprawie zgodności takich wydatków – naruszenie postanowień ustawy z dnia 30 kwietnia 2004 roku *o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej*[14],
- błędnie klasyfikowanie wydatków budżetowych – naruszenie przepisów rozporządzenia Ministra Finansów *w sprawie szczegółowej klasyfikacji dochodów*...;

2. o informacjach o przebiegu wykonania budżetu za pierwsze półrocze:
   - przekroczenie planu wydatków budżetu miasta – naruszenie art. 35 ust. 1 ustawy z dnia 30 czerwca 2005 roku *o finansach publicznych*,
   - brak uchwały w sprawie zakresu i formy informacji o przebiegu wykonania budżetu za I półrocze – naruszenie art. 198 ust. 2 ustawy z dnia 30 czerwca 2005 roku *o finansach publicznych*,
   - informacja nie w pełni odpowiadająca wymaganiom określonym w uchwale organu stanowiącego o zakresie i formie informacji o przebiegu wykonania budżetu za I półrocze roku budżetowego – naruszenie art. 198 ust. 2 ustawy z dnia 30 czerwca 2005 roku *o finansach publicznych*,
   - niezgodność między planem według sprawozdań a planem według uchwał,
   - wykazanie w sprawozdaniu Rb-27S wykonania dochodów z tytułu wpłaty do budżetu nadwyżki środków obrotowych zakładu budżetowego w wysokości innej niż w sprawozdaniu Rb-30,
   - kwoty wynagrodzeń i pochodnych niezgodne ze sprawozdaniami budżetowymi,

[12] DzU 2006 nr 97, poz. 674.
[13] DzU nr 52, poz. 420 z późn. zm.
[14] DzU 2007 nr 59, poz. 404 z późn. zm.

- stwierdzenie wymagalnych zobowiązań w sprawozdaniu Rb-Z i w sprawozdaniu Rb-30 – naruszenie art. 35 ust. 3 pkt 3 ustawy z dnia 30 czerwca 2005 roku *o finansach publicznych*,
- dane dotyczące gospodarki pozabudżetowej niezgodne z danymi wynikającymi z uchwały budżetowej – naruszenie art. 184 ust. 1 pkt 7 ustawy z dnia 30 czerwca 2005 roku *o finansach publicznych*;

3. o sprawozdaniach z wykonania budżetu jednostek samorządu terytorialnego:
   - stwierdzenie dokonania wydatków z tytułu zapłaty odsetek za zwłokę – naruszenie art. 16 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 2004 roku *o odpowiedzialności za naruszenie dyscypliny finansów publicznych*[15],
   - przekazanie dotacji z naruszeniem zasad i trybu jej udzielania – naruszenie art. 8 pkt 1 ustawy *o odpowiedzialności za naruszenie dyscypliny finansów publicznych*,
   - stwierdzenie wymagalnych zobowiązań jednostek organizacyjnych województwa – naruszenie art. 35 ust. 3 pkt 3 ustawy *o finansach publicznych*,
   - brak danych dotyczących kwot przychodów i rozchodów – naruszenie art. 198 ust. 1 w związku z art. 165 ust. 1 ustawy *o finansach publicznych*,
   - dane zawarte w sprawozdaniu opisowym z wykonania budżetu gminy w zakresie planowanych rozchodów budżetu niezgodne z danymi wynikającymi ze sprawozdania budżetowego Rb-NDS o nadwyżce/ /deficycie za okres od początku roku do dnia 31 grudnia 2008 roku,
   - rozbieżności między danymi wykazanymi w sprawozdaniu Rb-27S a kwotami wykazanymi w części opisowej (dotyczy umorzeń zaległości podatkowych w podatku rolnym i od nieruchomości od osób fizycznych i prawnych),
   - wykazanie po stronie dochodów rezerwy ogólnej – naruszenie art. 173 ust. 1 i 4 ustawy z dnia 30 czerwca 2005 roku *o finansach publicznych*,
   - rozbieżności kwotowe między sprawozdaniem opisowym dotyczącym zadań zleconych z zakresu administracji rządowej a danymi wynikającymi ze sprawozdania Rb-50;

4. o możliwości sfinansowania deficytu budżetu jednostki samorządu terytorialnego oraz o prognozie kształtowania się długu jednostki samorządu terytorialnego:
   - rozbieżność kwoty planowanych rozchodów (kwota w prognozie długu inna niż wskazana w uchwale budżetowej) – naruszenie art. 184 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 30 czerwca 2005 roku *o finansach publicznych*,
   - nieujęcie w prognozie kwoty długu zaplanowanych w uchwale budżetowej na rok 2010 przychodów z tytułu kredytów i pożyczek na sfinansowanie spłat zaciągniętych w latach ubiegłych kredytów i pożyczek – naruszenie art. 184 ust. 1 pkt 9 ustawy z dnia 30 czerwca 2005 roku *o finansach publicznych*.

[15] DzU 2005 nr 14, poz. 114 z późn. zm.

W 2009 roku nie wpłynęły do Kolegium Izby odwołania od opinii Składów Orzekających.

Pełną informację o wydanych opiniach przedstawia **tabela 3**.

Działalność kontrolna

Regionalna Izba Obrachunkowa w Rzeszowie przeprowadziła w 2009 roku ogółem 52 kontrole, z tego:
– 46 kontroli kompleksowych,
– 3 kontrole problemowe,
– 3 kontrole sprawdzające.

Zrealizowany został plan kontroli kompleksowych obejmujący 46 jednostek samorządu terytorialnego oraz przeprowadzono kontrole problemowe w 3 jednostkach organizacyjnych Województwa Podkarpackiego.

Na podstawie decyzji Prezesa Regionalnej Izby Obrachunkowej w Rzeszowie przeprowadzono 3 kontrole doraźne, sprawdzające wykonanie wniosków pokontrolnych. Szczegółową realizację kontroli wg jednostek przedstawia załącznik do sprawozdania.

Nieprawidłowości w gospodarce finansowej jednostek samorządu terytorialnego, sygnalizowane w informacjach i wnioskach o przeprowadzenie kontroli, zostały zweryfikowane w ramach 9 kontroli kompleksowych.

W wyniku stwierdzonych w trakcie kontroli nieprawidłowości sporządzono i przekazano jednostkom samorządu terytorialnego oraz trzem jednostkom organizacyjnym 52 wystąpienia pokontrolne, zawierające opis nieprawidłowości, ich źródła, przyczyny oraz osoby odpowiedzialne i wnioski pokontrolne, mające na celu usunięcie ujawnionych naruszeń i zapobieżenie ich powstawaniu w przyszłości. Kopie wystąpień przekazano do wiadomości odpowiednim organom jednostek samorządu terytorialnego. Liczba zawartych w nich wniosków wyniosła ogółem 1226, w tym po kontrolach kompleksowych – 1201.

Wystąpienia pokontrolne sporządzone po kontroli kompleksowej zawierały średnio 26 wniosków, które najczęściej dotyczyły:
– nieprzeprowadzania kontroli w jednostkach podległych lub nadzorowanych,
– braku lub niewłaściwego opracowania dokumentacji opisującej przyjęte zasady rachunkowości, w tym zakładowego planu kont, wykazu stosowanych ksiąg rachunkowych, dokumentacji systemu przetwarzania danych przy użyciu komputera,
– braku lub niekompletnego opracowania procedur kontroli finansowej,
– księgowania dowodów niespełniających wymogów ustawy *o rachunkowości*,
– nieweryfikowania lub nierzetelnego weryfikowania deklaracji podatkowych,
– ustalania lub określania wysokości zobowiązania podatkowego niezgodnie z obowiązującymi przepisami lub uchwałami rady gminy w zakresie podatków,
– nieprowadzenia postępowania podatkowego w przypadku niezłożenia deklaracji podatkowej,
– nieprzestrzegania przepisów *Ordynacji podatkowej* przy udzielaniu ulg w zapłacie podatków,
– nierozliczania lub nieprawidłowego rozliczania inkasentów z pobranych dochodów,

– niewłaściwego podejmowania lub zaniechania czynności zmierzających do zastosowania środków egzekucyjnych (zaległości z tytułu podatków i opłat),
– niepobierania lub pobierania w nieprawidłowej wysokości odsetek od nieterminowych wpłat należności budżetowych,
– niezgodnego z obowiązującymi przepisami ustalania i wypłacania wynagrodzeń pracownikom,
– nieprawidłowości przy udzielaniu i rozliczaniu dotacji podmiotom niezaliczanym do sektora finansów publicznych,
– nieprawidłowości przy rozliczaniu kosztów podróży służbowych,
– braku kontrasygnaty skarbnika na zawieranych umowach,
– nieprzestrzegania przepisów przy sprzedaży nieruchomości,
– nieprzestrzegania przepisów przy innym niż sprzedaż i użytkowanie wieczyste rozdysponowaniu mienia komunalnego (najem, dzierżawa, trwały zarząd itp.).

Finansowe rezultaty kontroli występują w dwóch kategoriach określających skalę stwierdzonych nieprawidłowości, tj.:
1. nieprawidłowości finansowe – obejmujące uszczuplenia środków publicznych, kwoty uzyskane z naruszeniem prawa, wydatkowane z naruszeniem prawa, wydatkowane w następstwie działań niezgodnych z prawem, wydatkowane niegospodarnie, niecelowo lub nierzetelnie, lub kwoty odpowiadające nierzetelnym danym w ewidencji finansowo-księgowej lub sprawozdawczości i inne nieprawidłowości w wymiarze finansowym – wyniosły 103,2 mln zł;
2. korzyści finansowe – będące efektem działania podjętego w związku z ustaleniami kontroli jeszcze w trakcie jej trwania oraz realizacją wniosków pokontrolnych, w postaci oszczędności uzyskanych w wyniku działań kontrolnych, pożytków finansowych w postaci należnych środków publicznych lub innych składników aktywów, innych nieutraconych pożytków finansowych lub oszczędności, lub pożytków finansowych uzyskanych dla obywatela bądź podmiotów spoza sektora finansów publicznych – wyniosły 73 tys. zł.

Na podstawie przepisów art. 9 ust. 3 i 4 ustawy *o regionalnych izbach obrachunkowych* właściwe organy kontrolowanych jednostek zgłosiły do Kolegium Izby zastrzeżenia do wniosków zawartych w wystąpieniach pokontrolnych.

Dane dotyczące zgłoszonych zastrzeżeń przedstawia poniższe zestawienie.

JST	Liczba kwestionowanych wniosków	Zastrzeżenia oddalone	Zastrzeżenia uwzględnione	Zastrzeżenia w części uwzględnione
Województwo	2	2	-	-
Powiaty	-	-	-	-
Gminy	9	3	6	-
Ogółem	**11**	**5**	**6**	**-**

Na podstawie nieprawidłowości stwierdzonych w 2009 roku Izba skierowała ogółem 50 zawiadomień i informacji, z tego: do Prokuratury – 3, CBA – 1, Ministra Finansów – 17 i Rzecznika Dyscypliny Finansów Publicznych – 29.

Przedmiotem zawiadomienia Prokuratury i CBA były stwierdzone w 3 jednostkach samorządu terytorialnego czyny niedopełnienia obowiązków (niewykluczające zjawiska korupcji), poświadczenia nieprawdy w dokumentach oraz przywłaszczenia rzeczy, określone w art. 231 §1, art. 271 §1 i art. 284 §1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 roku – *Kodeks karny*[16].

Ministerstwo Finansów poinformowano o sporządzeniu nierzetelnych sprawozdań z wykonania dochodów budżetów 17 gmin – wskutek zaniżenia lub zawyżenia skutków obniżenia stawek podatkowych, umorzeń, odroczeń, zaniechania poboru w podatkach realizowanych przez gminy. W wyniku tych ustaleń siedmiu gminom (spośród 14 podlegających korekcie subwencji) została zmniejszona część wyrównawcza subwencji ogólnej o 237 059 zł (kwota bez należnych odsetek).

Ujawnione przez inspektorów Wydziału Kontroli RIO w Rzeszowie fakty popełnienia czynów znamionujących naruszenie dyscypliny finansów publicznych dały podstawę do złożenia 29 zawiadomień do Rzecznika Dyscypliny Finansów Publicznych w Rzeszowie.

Poniższa tabela zawiera liczbę czynów zabronionych, które były podstawą skierowania zawiadomienia w sprawach o naruszenie dyscypliny finansów publicznych.

Określenie czynu zabronionego naruszającego przepisy ustawy *o naruszeniu dyscypliny finansów publicznych*	**Liczba**
niepobranie lub niedochodzenie należności Skarbu Państwa, j.s.t. albo pobranie lub dochodzenie tej należności w wysokości niższej niż wynikająca z prawidłowego obliczenia (art. 5 ust. 1 pkt 2 ustawy)	1
przekazanie dotacji z naruszeniem zasad lub trybu jej udzielania (art. 8 pkt 1)	1
dokonanie wydatku ze środków publicznych bez upoważnienia albo z przekroczeniem zakresu upoważnienia (art. 11 ust. 1)	1
dopuszczenie do dokonania wydatku powodującego przekroczenie kwoty wydatku ustalonej w rocznym planie finansowym jednostki wskutek zaniedbania lub niewypełnienia obowiązków w zakresie kontroli finansowej (art. 11 ust. 2)	2
nieopłacenie składek na ubezpieczenia społeczne, zdrowotne, Fundusz Pracy, Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych, wpłat na PFRON – albo ich opłacenie w kwocie niższej niż wynikająca z prawidłowego obliczenia lub z przekroczeniem terminu zapłaty (art. 14)	19

[16] DzU nr 88, poz. 553 z późn. zm.

niewykonanie zobowiązania jednostki sektora finansów publicznych, którego skutkiem jest zapłata odsetek, kar lub opłat (art. 16 ust. 1)	15
udzielenie zamówienia publicznego wykonawcy, który nie został wybrany w trybie określonym w przepisach o zamówieniach publicznych, z naruszeniem przepisów, w tym dotyczących obowiązku zamieszczenia ogłoszenia w postępowaniu, oraz niezłożenie przez członka komisji przetargowej wymaganych oświadczeń, a także zmiana umowy w sprawie zamówienia publicznego z naruszeniem przepisów o zamówieniach publicznych (art. 17 ust. 1, 4 i 6)	9
zaniechanie przeprowadzenia lub rozliczenia inwentaryzacji albo przeprowadzenie lub rozliczenie inwentaryzacji w sposób niezgodny z przepisami ustawy *o rachunkowości* (art. 18 pkt 1)	5
wykazanie w sprawozdaniu budżetowym danych niezgodnych z danymi wynikającymi z ewidencji księgowej (art. 18 pkt 2)	4
Razem	**57**

Ponadto, w ramach współpracy, Izba przekazała Prokuraturze do wykorzystania dokumentację z jednej kontroli jednostki samorządu terytorialnego.

W trakcie czynności kontrolnych inspektorzy prowadzili instruktaż w zakresie prawidłowej interpretacji przepisów prawnych i ich stosowania w praktyce.

Realizacja kontroli gospodarki finansowej w 2009 roku

Lp.	Kontrolowana jednostka
	Kontrole kompleksowe
1.	Województwo Podkarpackie
2.	Powiat Bieszczadzki
3.	Powiat Brzozowski
4.	Powiat Kolbuszowski
5.	Powiat Przeworski
6.	Powiat Rzeszowski
7.	Powiat Stalowowolski
8.	Powiat Tarnobrzeski
9.	Miasto Radymno
10.	Miasto i Gmina Iwonicz-Zdrój
11.	Miasto i Gmina Kolbuszowa
12.	Miasto i Gmina Lesko
13.	Miasto i Gmina Radomyśl Wielki
14.	Miasto i Gmina Ropczyce
15.	Gmina Adamówka
16.	Gmina Besko
17.	Gmina Białobrzegi

18.	Gmina Cmolas
19.	Gmina Czarna (powiat bieszczadzki)
20.	Gmina Czudec
21.	Gmina Dubiecko
22.	Gmina Dzikowiec
23.	Gmina Gawłuszowice
24.	Gmina Haczów
25.	Gmina Iwierzyce
26.	Gmina Komańcza
27.	Gmina Krasiczyn
28.	Gmina Kuryłówka
29.	Gmina Łańcut
30.	Gmina Majdan Królewski
31.	Gmina Medyka
32.	Gmina Niebylec
33.	Gmina Niwiska
34.	Gmina Nowy Żmigród
35.	Gmina Nozdrzec
36.	Gmina Olszanica
37.	Gmina Orły
38.	Gmina Przemyśl
39.	Gmina Przeworsk
40.	Gmina Raniżów
41.	Gmina Roźwienica
42.	Gmina Skołyszyn
43.	Gmina Tarnowiec
44.	Gmina Zarszyn
45.	Gmina Zarzecze
46.	Gmina Żurawica
Kontrole problemowe	
47.	Podkarpacki Zarząd Dróg Wojewódzkich
48.	Podkarpackie Biuro Geodezji i Terenów Rolnych
49.	Podkarpacki Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych
Kontrole sprawdzające	
50.	Wojewódzki Dom Kultury w Rzeszowie
51.	Miasto Przemyśl
52.	Gmina Ostrów

Kontrola sprawozdawczości

Sprawozdania budżetowe

W 2009 roku jednostki samorządu terytorialnego przekazywały do Izby sprawozdania budżetowe w formie papierowej i elektronicznej. Sprawozdania budżetowe w wersji elektronicznej były przekazywane przez j.s.t. do Izby, a następnie do Ministerstwa Finansów z wykorzystaniem elektronicznego Systemu Zarządzania Budżetami Jednostek Samorządu Terytorialnego – BeSTi@. Dodatkowo sprawozdania z wykonania podstawowych dochodów podatkowych (Rb-PDP) ze wszystkich gmin za każde półrocze były przekazywane do Ministerstwa Finansów w wersji papierowej. Pracownicy WIAS przyjęli i sprawdzili w 2009 roku 8073 sprawozdania budżetowe.

Sprawozdania w zakresie operacji finansowych

W 2009 roku pracownicy WIAS przyjęli i skontrolowali 4537 sprawozdań w zakresie operacji finansowych. Po zakończeniu każdego kwartału oraz po otrzymaniu korekt ww. sprawozdań sporządzane były w WIAS sprawozdania zbiorcze obejmujące dane z województwa podkarpackiego, które są przekazywane do Głównego Urzędu Statystycznego.

Sprawozdania w zakresie pomocy publicznej przedsiębiorcom

Jednostki samorządowe przekazały do Izby w 2009 roku łącznie 543 kwartalne sprawozdania o pomocy publicznej dla przedsiębiorców oraz informacje o nieudzieleniu pomocy, które zostały przesłane elektroniczne do UOKiK. Ponadto pracownicy WIAS zebrali i przekazali elektronicznie do Ministerstwa Finansów 192 roczne sprawozdania (wraz z korektami) o zaległych należnościach przedsiębiorców z tytułu świadczeń na rzecz sektora finansów publicznych.

Sprawozdania w zakresie pomocy publicznej w rybołówstwie i rolnictwie

Pracownicy WIAS uczestniczyli w zbieraniu i przekazywaniu do Ministerstwa Rolnictwa wersji elektronicznej sprawozdań otrzymanych od jednostek samorządu terytorialnego, tj.:

- rocznych sprawozdań o udzielonej pomocy publicznej w rolnictwie lub rybołówstwie, innej niż pomoc *de minimis*,
- miesięcznych sprawozdań o udzielonej pomocy *de minimis* w rolnictwie,
- miesięcznych sprawozdań o udzielonej pomocy *de minimis* w rybołówstwie,
- miesięcznych/rocznych informacji o nieudzieleniu pomocy publicznej w rolnictwie lub rybołówstwie w danym okresie sprawozdawczym.

Sprawozdania finansowe

W 2009 roku do Izby wpłynęło 218 bilansów skonsolidowanych, których wersja elektroniczna została przekazana do Ministerstwa Finansów. Ponadto pracownicy Izby przyjęli 221 bilansów z wykonania budżetu (wraz z korektami) oraz 303 łączne sprawozdania finansowe jednostek budżetowych, zakładów budżetowych i gospodarstw pomocniczych.

Wnioski o przyznanie części rekompensującej subwencji ogólnej na wyrównanie ubytku dochodów wynikającego ze zwolnienia z podatku od nieruchomośc,i gruntów, budowli i budynków położonych na terenie specjalnych stref ekonomicznych

Do Ministerstwa Finansów przekazano w formie papierowej wnioski trzech gmin, którym przysługuje część rekompensująca subwencji ogólnej.

Działalność informacyjna i szkoleniowa

Przepis art. 1 ust. 4 ustawy *o regionalnych izbach obrachunkowych* obliguje izby do prowadzenia działalności informacyjnej i szkoleniowej w zakresie objętym nadzorem i kontrolą. Działalność ta realizowana jest poprzez:
- organizowanie szkoleń,
- wydawanie biuletynów,
- współpracę przy opracowywaniu publikacji przez inne instytucje,
- pisemne odpowiedzi i ustne wyjaśnienia na zapytania kierowane przez jednostki samorządu terytorialnego.

Działalność szkoleniowa

W 2009 roku Regionalna Izba Obrachunkowa w Rzeszowie zorganizowała 19 szkoleń o następującej tematyce:
- Zmiany w zakresie zasad udzielania pomocy publicznej przez gminy w 2008 roku;
- Zasady sporządzania sprawozdań budżetowych za 2008 rok przez jednostki samorządu terytorialnego w świetle obowiązujących przepisów;
- Zasady sporządzania sprawozdań budżetowych za 2008 rok przez samorządowe jednostki organizacyjne;
- Zamknięcie ksiąg rachunkowych za 2008 rok z uwzględnieniem zmian w rachunkowości budżetowej i w sprawozdawczości;
- Zamknięcie ksiąg rachunkowych za 2008 rok w samorządowych jednostkach organizacyjnych z uwzględnieniem zmian w rachunkowości budżetowej i w sprawozdawczości;

- Rachunkowość projektów finansowanych z udziałem środków pochodzących z budżetu UE w jednostkach budżetowych oraz budżetach j.s.t. (dwie tury);
- Podatek od towarów i usług w jednostkach samorządu terytorialnego;
- Fundusz sołecki jako narzędzie bezpośredniej realizacji zadań przez sołectwa;
- Inwentaryzacja w samorządowych jednostkach organizacyjnych (dwie tury);
- Nadzwyczajne postępowanie podatkowe, czyli procedury podatkowe w praktyce;
- Obowiązki organów prowadzących szkoły, wynikające ze znowelizowanego art. 30 ustawy – *Karta Nauczyciela* (trzy tury);
- Wybrane zagadnienia dotyczące budżetu w jednostkach samorządu terytorialnego na 2010 rok z uwzględnieniem regulacji ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 roku *o finansach publicznych* (trzy tury);
- Jak skutecznie wyegzekwować w gminie podatki, czyli co zrobić, gdy podatnik nie płaci?

Wykłady prowadzili członkowie Kolegium Izby, zastępca naczelnika WIAS i starszy specjalista WIAS oraz osoby spoza Izby: specjaliści w zakresie podatków, wynagrodzeń w oświacie, pracownik Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów oraz pracownicy innych Izb – członek Kolegium i naczelnik WIAS.

Działalność informacyjna

W 2009 roku Regionalna Izba Obrachunkowa w Rzeszowie udzieliła 62 pisemne odpowiedzi na zapytania jednostek samorządu terytorialnego oraz innych podmiotów. Odpowiedzi udzielano również telefonicznie.

Pytania dotyczyły m.in.:

- klasyfikacji budżetowej,
- podatków i opłat lokalnych,
- współfinansowania programów i projektów realizowanych z udziałem środków z budżetu UE,
- zaciągania zobowiązań,
- sprawozdawczości budżetowej,
- zasad i form finansowania zadań jednostek samorządu terytorialnego.

Jedną z form działalności informacyjnej było udzielanie instruktażu i wyjaśnień w bezpośrednich kontaktach z pracownikami samorządowymi w zakresie spraw wynikających z kontroli przeprowadzanych w jednostkach oraz w zakresie kontrolowanych sprawozdań, badanych uchwał i opiniowanych dokumentów, a także wyjaśnień dotyczących funkcjonowania systemu zarządzania budżetami jednostek samorządu terytorialnego BeSTi@.

Na stronie internetowej Izby www.rzeszow.rio.gov.pl zamieszczano na bieżąco informacje dla jednostek samorządu terytorialnego, w tym interpretacje Ministerstwa Finansów, stanowiska Kolegium Izby, zmiany w obowiązujących przepisach prawa, komunikaty o szkoleniach organizowanych przez Izbę, aktualizacje programów sprawozdawczych oraz sprawozdania z działalności Izby.

Zgodnie z ustawą z dnia 6 września 2001 roku *o dostępie do informacji publicznej*[17], Izba udostępniała informacje i dokumenty związane z realizacją zadań w ramach działalności nadzorczej, kontrolnej i opiniodawczej. Na stronie internetowej Biuletynu Informacji Publicznej publikowane były teksty uchwał Kolegium Izby podjętych w 2008 i 2009 roku. Na wniosek osób fizycznych i innych podmiotów udostępniono dokumenty niewymagające przetworzenia. Ponadto Izba udostępniała materiały dla studentów, piszących prace na temat m.in. gospodarki finansowej wybranych jednostek czy wykonywania zadań przez regionalne izby obrachunkowe.

W 2009 roku opracowano analizy dla Narodowego Banku Polskiego, Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Wojewody Podkarpackiego, Krajowej Rady Regionalnych Izb Obrachunkowych i Najwyższej Izby Kontroli oraz materiały do „Sprawozdania z działalności regionalnych izb obrachunkowych i wykonania budżetu przez jednostki samorządu terytorialnego w 2008 roku".

W 2009 roku Regionalna Izba Obrachunkowa w Rzeszowie wydała kolejny numer „Budżetu Samorządu Terytorialnego" – zeszyt 16. Zamieszczono w nim:

1. artykuły dotyczące:
   - finansowania sportu kwalifikowanego z budżetu jednostki samorządu terytorialnego,
   - zasad finansowania warsztatów terapii zajęciowej i zakładów aktywności zawodowej przez jednostki samorządu terytorialnego,
   - finansowania z budżetu jednostki samorządu terytorialnego publicznych i niepublicznych szkół i przedszkoli,
   - finansowania inwestycji jednostek samorządu terytorialnego, konsekwencji dla budżetu, zobowiązań,
   - prawidłowego naliczania odsetek za zwłokę od zobowiązań podatkowych po nowelizacji *Ordynacji podatkowej*, obowiązującej od 1 stycznia 2009 roku;
2. analizy i opinie z zakresu sytuacji finansowej jednostek samorządu terytorialnego w województwie podkarpackim;
3. informacje prawne i ekonomiczne.

Autorami artykułów byli członkowie Kolegium Izby, a analizy i informacje opracowane zostały przez pracowników WIAS.

Członkowie Kolegium publikowali swoje prace (artykuły i glosy) w „Finansach Komunalnych" – miesięczniku regionalnych izb obrachunkowych. Tematyka publikacji dotyczyła: funduszu sołeckiego, absolutorium, dotacji rozwojowej oraz form działania i zasad finansowania przez jednostki samorządu terytorialnego warsztatów terapii zajęciowej i zakładów aktywności zawodowej.

Opracowanie:
AGNIESZKA SZUMNY
JERZY PAŚKO

[17] DzU nr 112, poz. 1198 z późn. zm.

Informacja o uchwałach i zarządzeniach organów jednostek samorządu terytorialnego i związków międzygminnych zbadanych przez RIO w Rzeszowie w 2009 roku **Tabela 1**

Lp.	Uchwały i zarządzenia w zakresie spraw finansowych dotyczące:	Liczba zbadanych uchwał i zarządzeń		Wyniki badania nadzorczego							
		Ogółem w 2009 r. *(kol. 5+6)*	w tym: uchwał i zarządzeń organów wykonaw-czych	bez naruszenia prawa	z naruszeniem prawa *(kol. 7+8+9+12)*	z tego:					
						z nieistotnym naruszeniem prawa	wszczęte postępo-wania umorzono	nieważne *(kol. 10+11)*	z tego:		inne rozstrzyg-nięcia[1]
									nieważne w części	nieważne w całości	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	budżetu	194		141	53	5	48				
2	zmian budżetu[2]	6 836	4 008	6 680	156	28	91	18	16	2	19
3	procedury uchwalania budżetu	7		7							
4	układu wykonawczego budżetu j.s.t.	816	816	763	53	8	33	9		9	3
5	emitowania obligacji oraz określania zasad ich zbywania, nabywania i wykupu przez organ wykonawczy	9		8	1		1				
6	zobowiązań w zakresie podejmowania inwestycji i remontów o wartości przekraczającej granicę ustalaną corocznie przez organ stanowiący	605		559	46		12	34	3	31	
7	zaciągania długoterminowych pożyczek i kredytów	529	2	496	33		18	15	1	14	
8	udzielania pożyczek[3]	1	1	1							
9	udzielania poręczeń[4]	39		32	7		3	4		4	
10	zaciągania krótkoterminowych pożyczek i kredytów	26	21	26							
11	określania zakresu i zasad przyznawania dotacji dla jednostek organizacyjnych j.s.t.	113		91	22		7	15	8	7	
12	zasad przyznawania dotacji dla podmiotów niezaliczonych do sektora finansów publicznych	154		137	17		6	11	7	4	
13	podatków i opłat lokalnych[5]	553		525	28		11	17	2	15	
14	absolutorium	188		187	1	1					
15	pozostałe uchwały i zarządzenia	751	33	717	34		14	20	1	19	
Ogółem		**10 821**	**4 881**	**10 370**	**451**	**42**	**244**	**143**	**38**	**105**	**22**

1) Dotyczy np. uchwał/zarządzeń z naruszeniem prawa bez stwierdzenia nieważności lub uchwał/zarządzeń z naruszeniem prawa dotyczących minionego roku budżetowego.
2) W tym uchwały dot. upoważnienia organu wykonawczego j.s.t. do dokonania zmian w budżecie oraz przekazywania uprawnień do dokonywania zmian w budżecie kierownikom jednostek organizacyjnych
3) W tym uchwały dot. ustalenia maksymalnej wysokości pożyczek udzielanych przez organ wykonawczy w roku budżetowym.
4) W tym uchwały dot. ustalenia maksymalnej wysokości poręczeń udzielanych przez organ wykonawczy w roku budżetowym.
5) W tym uchwały dot. wzorów formularzy deklaracji i informacji podatkowych.

Wyniki badania nadzorczego uchwał i zarządzeń organów jednostek samorządu terytorialnego i związków międzygminnych w 2009 roku

Tabela 2

Lp.	Wyszczególnienie	Liczba zbadanych uchwał i zarządzeń *(kol. 4+6)*	Wyniki postępowania nadzorczego															
							z tego:											
			bez naruszenia prawa	4 : 3 %	z naruszeniem prawa *(kol. 8+10+12+18)*	6 : 3 %	z nieistotnym naruszeniem prawa	8 : 3 %	wszczęte postępowania umorzono	10 : 3 %	nieważne *(kol. 14+16)*	12 : 3 %	z tego:				inne rozstrzygnięcia*)	18 : 3 %
													nieważne w części	14 : 3 %	nieważne w całości	16 : 3 %		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
1	**Ogółem**	**10 821**	**10 370**	**95,8**	**451**	**4,2**	**42**	**0,4**	**244**	**2,3**	**143**	**1,3**	**38**	**0,4**	**105**	**1,0**	**22**	**0,2**
	z tego:																	
2	gminy	8 687	8 315	95,7	372	4,3	37	0,4	202	2,3	114	1,3	28	0,3	86	1,0	19	0,2
3	powiaty	1 265	1 217	96,2	48	3,8	3	0,2	25	2,0	17	1,3	7	0,6	10	0,8	3	0,2
4	miasta na prawach powiatu	702	681	97,0	21	3,0			13	1,9	8	1,1	3	0,4	5	0,7		
5	samorząd województwa	96	93	96,9	3	3,1			3	3,1								
6	związki międzygminne	71	64	90,1	7	9,9	2	2,8	1	1,4	4	5,6			4	5,6		

*) Dotyczy np. uchwał/zarządzeń z naruszeniem prawa bez stwierdzania nieważności lub uchwał/zarządzeń z naruszeniem prawa dotyczących minionego roku budżetowego.

Wyniki działalności opiniodawczej RIO w Rzeszowie i charakter opinii wydanych w 2009 roku **Tabela 3**

Lp.	Opinie w sprawie	Liczba wydanych opinii			
		Ogółem	Charakter wydanych opinii		
			pozytywne	pozytywne z uwagami	negatywne
1	2	3	4	5	6
1	**Ogółem**	**1 396**	**984**	**405**	**7**
	a) możliwości spłaty kredytów, pożyczek lub wykupu papierów wartościowych	339	339		
	b) projektów budżetów wraz z informacjami o stanie mienia j.s.t.	192	11	180	1
	c) informacji o przebiegu wykonania budżetu za I półrocze	190	82	107	1
	d) sprawozdań z wykonania budżetu j.s.t.	190	82	107	1
	e) wniosków komisji rewizyjnych o absolutorium	190	187	2	1
	f) możliwości wykupu papierów wartościowych	6	6		
	g) możliwości sfinansowania deficytu budżetowego oraz prognozy kształtowania się długu publicznego	289	277	9	3
	h) uchwał o nieudzieleniu absolutorium				
	z tego:				
2	**gminy**	**1 145**	**801**	**339**	**5**
	a) możliwości spłaty kredytów, pożyczek lub wykupu papierów wartościowych	288	288		
	b) projektów budżetów wraz z informacjami o stanie mienia j.s.t.	152	6	145	1
	c) informacji o przebiegu wykonania budżetu za I półrocze	155	64	91	
	d) sprawozdań z wykonania budżetu j.s.t.	155	61	93	1
	e) wniosków komisji rewizyjnych o absolutorium	155	152	2	1
	f) możliwości wykupu papierów wartościowych	1	1		
	g) możliwości sfinansowania deficytu budżetowego oraz prognozy kształtowania się długu publicznego	239	229	8	2
	h) uchwał o nieudzieleniu absolutorium				
3	**powiaty**	**162**	**125**	**37**	**0**
	a) możliwości spłaty kredytów, pożyczek lub wykupu papierów wartościowych	36	36		
	b) projektów budżetów wraz z informacjami o stanie mienia j.s.t.	23	3	20	
	c) informacji o przebiegu wykonania budżetu za I półrocze	21	12	9	
	d) sprawozdań z wykonania budżetu j.s.t.	21	13	8	
	e) wniosków komisji rewizyjnych o absolutorium	21	21		
	f) możliwości wykupu papierów wartościowych	2	2		
	g) możliwości sfinansowania deficytu budżetowego oraz prognozy kształtowania się długu publicznego	38	38		
	h) uchwał o nieudzieleniu absolutorium				

1	2	3	4	5	6
	miasta na prawach powiatów	**38**	**29**	**9**	**0**
	a) możliwości spłaty kredytów, pożyczek lub wykupu papierów wartościowych	13	13		
	b) projektów budżetów wraz z informacjami o stanie mienia j.s.t.	4		4	
	c) informacji o przebiegu wykonania budżetu za I półrocze	4	2	2	
4	d) sprawozdań z wykonania budżetu j.s.t.	4	2	2	
	e) wniosków komisji rewizyjnych o absolutorium	4	4		
	f) możliwości wykupu papierów wartościowych	2	2		
	g) możliwości sfinansowania deficytu budżetowego oraz prognozy kształtowania się długu publicznego	7	6	1	
	h) uchwał o nieudzieleniu absolutorium				
	samorząd województwa	**8**	**5**	**3**	**0**
	a) możliwości spłaty kredytów, pożyczek lub wykupu papierów wartościowych	1	1		
	b) projektów budżetów wraz z informacjami o stanie mienia j.s.t.	1		1	
	c) informacji o przebiegu wykonania budżetu za I półrocze	1		1	
5	d) sprawozdań z wykonania budżetu j.s.t.	1		1	
	e) wniosków komisji rewizyjnych o absolutorium	1	1		
	f) możliwości wykupu papierów wartościowych	1	1		
	g) możliwości sfinansowania deficytu budżetowego oraz prognozy kształtowania się długu publicznego	2	2		
	h) uchwał o nieudzieleniu absolutorium				
	związki międzygminne	**43**	**24**	**17**	**2**
	a) możliwości spłaty kredytów, pożyczek lub wykupu papierów wartościowych	1	1		
	b) projektów budżetów wraz z informacjami o stanie mienia j.s.t.	12	2	10	
	c) informacji o przebiegu wykonania budżetu za I półrocze	9	4	4	1
6	d) sprawozdań z wykonania budżetu j.s.t.	9	6	3	
	e) wniosków komisji rewizyjnych o absolutorium	9	9		
	f) możliwości wykupu papierów wartościowych				
	g) możliwości sfinansowania deficytu budżetowego oraz prognozy kształtowania się długu publicznego	3	2		1
	h) uchwał o nieudzieleniu absolutorium				

Wyjaśnienia i interpretacje

Pismo Ministerstwa Finansów Departamentu Finansów Samorządu Terytorialnego z dnia 9 lutego 2010 roku (nr ST1-4834-317/MLI/201/1962/2009) w sprawie klasyfikacji budżetowej

W sprawie klasyfikacji budżetowej dochodów z tytułu zwrotów wypłaconych świadczeń funduszu alimentacyjnego – Ministerstwo Finansów uprzejmie informuje:

Zgodnie z art. 31 ustawy z dnia 7 września 2007 roku *o pomocy osobom uprawnionym do alimentów* (DzU 2009 nr 1, poz. 7 z późn. zm.), przyznawanie i wypłata świadczeń z funduszu alimentacyjnego oraz podejmowanie działań wobec dłużników alimentacyjnych jest zadaniem zleconym gminie z zakresu administracji rządowej finansowanym w formie dotacji celowej z budżetu państwa. Podejmowane działania wobec dłużników alimentacyjnych i koszty obsługi świadczeń z funduszu alimentacyjnego są finansowane w formie dotacji celowej z budżetu państwa na świadczenia rodzinne oraz *z* dochodów własnych gminy, o których mowa w art. 27 ust. 4.

Stosownie do postanowień art. 27 ust. 1 ww. ustawy, dłużnik alimentacyjny jest zobowiązany do zwrotu organowi właściwemu wierzyciela należności w wysokości świadczeń wypłaconych z funduszu alimentacyjnego osobie uprawnionej, łącznie z ustawowymi odsetkami, przy czym:

– 20% kwoty należności stanowi dochód własny gminy wierzyciela, tj. gminy właściwej ze względu na miejsce zamieszkania osoby uprawnionej,
– 20% kwoty stanowi dochód własny gminy dłużnika, tj. gminy właściwej ze względu na miejsce zamieszkania dłużnika alimentacyjnego,
– 60% tej kwoty oraz odsetki stanowią dochód budżetu państwa.

Na podstawie rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 14 czerwca 2006 roku *w sprawie szczegółowej klasyfikacji dochodów, wydatków, przychodów i rozchodów* (DzU nr 107, poz. 726 z późn. zm.), do końca 2009 roku w sprawozdaniu Rb-27S gminy wykazywały ww. należności w § 236 – „Dochody jednostek samorządu terytorialnego związane z realizacją zadań z zakresu administracji rządowej oraz innych zadań zleconych ustawami". Natomiast w sprawozdaniu Rb-27ZZ wpływy z tych dochodów były wykazywane w paragrafie 097 – „Wpływy z różnych dochodów".

Rozporządzeniem Ministra Finansów z dnia 22 lipca 2009 roku *zmieniającym rozporządzenie w sprawie szczegółowej klasyfikacji dochodów, wydatków, przychodów i rozchodów* (DzU 121, poz. 1002) w Załączniku nr 3 został wprowadzony nowy paragraf dochodowy 098 – „Wpływy z tytułu zwrotów wypłaconych świadczeń z funduszu alimentacyjnego", który ma zastosowanie do ujmo-

wania powyższych należności od 2010 roku. Zgodnie z objaśnieniem, paragraf ten obejmuje dochody z tytułu należności ściągniętych od dłużnika alimentacyjnego w wysokości wypłaconych świadczeń z funduszu alimentacyjnego, zgodnie z przepisami art. 27 ustawy z dnia 7 września 2007 roku *o pomocy osobom uprawnionym do alimentów* (DzU 2009 nr 1, poz. 7, nr 6, poz. 33, nr 97, poz. 800 i nr 98, poz. 817).

Od roku 2010 wpływy z tytułu zwrotów wypłaconych świadczeń z funduszu alimentacyjnego powinny być wykazywane w paragrafie 098 w sprawozdaniu Rb-27ZZ, natomiast dochody należne gminie w paragrafie 236 i ujmowane w sprawozdaniu Rb-27S. Natomiast odsetki ustawowe należne z tego tytułu i stanowiące dochód budżetu państwa winny być klasyfikowane w paragrafie dochodów 092 – „Pozostałe odsetki" z właściwą czwartą cyfrą.

Pismo Zastępcy Przewodniczącego Komisji Nadzoru Audytowego z dnia 28 czerwca 2010 roku (nr DR8/KNA/521/46/3/DBX/10/767) w sprawie wyboru podmiotów uprawnionych do badania sprawozdań finansowych

Na mocy postanowień art. 63 ust. 1 ustawy z dnia 7 maja 2009 roku *o biegłych rewidentach i ich samorządzie, podmiotach uprawnionych do badania sprawozdań finansowych oraz o nadzorze publicznym* (DzU nr 77, poz. 649) powołana została Komisja Nadzoru Audytowego, której zadaniem jest sprawowanie nadzoru nad wykonywaniem zawodu biegłego rewidenta, działalnością podmiotów uprawnionych do badania sprawozdań finansowych oraz działalnością Krajowej Izby Biegłych Rewidentów.

Z informacji napływających m.in. z samorządu biegłych rewidentów wynika, iż zdarzają się nieprawidłowości przy wyborze podmiotów uprawnionych do badania sprawozdań finansowych, za poprzednie lata, samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej, wynikające z niedostosowania statutów samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej (SPZOZ) do obowiązujących przepisów.

Samodzielne publiczne zakłady opieki zdrowotnej posiadające osobowość prawną zobowiązane są do prowadzenia ksiąg rachunkowych, sporządzania sprawozdań finansowych i ich badania zgodnie z przepisami ustawy z dnia 29 września 1994 roku *o rachunkowości* (DzU 2009 nr 152, poz. 1223 z późn. zm.), z uwzględnieniem przepisów szczególnych wynikających z ustawy z dnia 30 sierpnia 1991 roku *o zakładach opieki zdrowotnej* (DzU 2007 nr 14, poz. 89 z późn. zm.).

Kwestię wyboru podmiotu uprawnionego do badania sprawozdań finansowych regulują przepisy art. 66 ust. 4 ustawy *o rachunkowości*. W wyniku dokonanej nowelizacji tych przepisów, wprowadzonej art. 105 pkt 2 lit. b ustawy *o biegłych rewidentach i ich samorządzie, podmiotach uprawnionych do badania sprawozdań finansowych oraz o nadzorze publicznym*, wyboru podmiotu uprawnionego do badania sprawozdań finansowych do wykonywania badania lub przeglądu sprawozdania finansowego dokonuje organ zatwierdzający sprawozdanie finansowe jednostki, chyba że statut, umowa lub inne wiążące jednostkę przepisy prawa stanowią inaczej. Zarząd jednostki nie może dokonać takiego wyboru.

Powyższa regulacja uwzględnia zatem fakt, iż celem badania sprawozdania finansowego jest wyrażenie bezstronnej i niezależnej opinii o sprawozdaniu finansowym, za którego sporządzenie odpowiada kierownik jednostki.

Pragnę zaznaczyć, iż w myśl dokonanej zmiany art. 66 ust. 4 ustawy *o rachunkowości*, obowiązującej od dnia 6 czerwca 2009 roku, organ zatwierdzający nie może scedować na kierownika jednostki uprawnień w zakresie wyboru podmiotu uprawnionego do badania sprawozdania finansowego. A zatem statut lub umowa jednostki nie powinny stanowić inaczej.

Pomimo, iż przepis wprost wymienia jedynie zarząd jako kierownika jednostki, który nie może dokonać takiego wyboru, to z brzmienia wszystkich przepisów powołanych powyżej oraz podstawowej zasady wyrażenia przez biegłego rewidenta niezależnej opinii wynika, iż wyboru biegłego rewidenta nie może dokonać żaden organ będący kierownikiem jednostki.

Stanowisko Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych z dnia 24 września 2010 roku (nr ANA/1709/DPR/2010) w sprawie finansowania gminnych programów przeciwdziałania przemocy w rodzinie ze środków pochodzących z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych

Zgodnie z brzmieniem art. 18^2 ustawy z dnia 26 października 1982 roku *o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi* (DzU 2007 nr 70, poz. 473 ze zm.): „*Dochody z opłat za zezwolenia wydane na podstawie art. 18 lub art. 18^1 oraz dochody z opłat określonych w art. 11^1 wykorzystywane będą na realizację gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz Gminnych Programów, o których mowa w art. 10 ust. 2 ustawy z dnia* 29 *lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu narkomanii, i nie mogą być przeznaczane na inne cele*.” Zapis ten nie pozostawia żadnych wątpliwości co do tego, że działania realizowane w ramach gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, przyjmowanego na podstawie art. 6 ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku *o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie* (DzU nr 180, poz. 1493 ze zm.) **nie mogą być finansowane ze środków pochodzących z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych**. Zadania realizowane w ramach obu programów mają inne źródła finansowania. Należy także podkreślić, iż dochody z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych ustawodawca określa „dodatkowymi” środkami na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych (art. 11^1).

Warto zwrócić uwagę na fakt, że ustawodawca, chcąc włączyć do obszaru zadań finansowanych z „*dochodów z opłat za zezwolenia wydane na podstawie art. 18 lub art. 18^1 oraz dochody z opłat określonych w art. 11^1*” gminne programy przeciwdziałania narkomani, dokonał stosownej nowelizacji ustawy *o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi* i umieścił gminne programy przeciwdziałania narkomanii obok gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, wskazując wspólne źródło ich finansowania.

Jakkolwiek art. 4^1 ustawy *o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi* wśród zadań własnych gminy z zakresu profilaktyki i rozwiązy-

wania problemów alkoholowych wymienia udzielanie pomocy rodzinom, w których występują problemy alkoholowe, pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie – co oznacza, iż w ramach gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych mogą być realizowane i finansowane zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie – **nie powinno to prowadzić do wniosku, iż gminny program przeciwdziałania przemocy w rodzinie może być częścią ww. programu**. Oba dokumenty – gminny program profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz gminny program przeciwdziałania przemocy w rodzinie – posiadają odrębne podstawy prawne.

Pismo Ministerstwa Finansów Departamentu Finansów Samorządu Terytorialnego z dnia 11 października 2010 roku (nr ST2-4834-27/SZH/2010/1212) w sprawie interpretacji przepisów rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 3 lutego 2010 roku *w sprawie sprawozdawczości budżetowej* (DzU nr 20, poz. 103) oraz rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 4 marca 2010 roku *w sprawie sprawozdań jednostek sektora finansów publicznych w zakresie operacji finansowych* (DzU nr 43, poz. 247)

W związku z wystąpieniem z dnia 12 sierpnia 2010 roku, nr KR RIO. WA 0100/45/Ł/10-2, w sprawie interpretacji przepisów rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 3 lutego 2010 roku *w sprawie sprawozdawczości budżetowej* (DzU nr 20, poz. 103) oraz rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 4 marca 2010 roku *w sprawie sprawozdań jednostek sektora finansów publicznych w zakresie operacji finansowych* (DzU nr 43, poz. 247) – Ministerstwo Finansów uprzejmie informuje:

a) Zgodnie z § 18 ust. 1 rozporządzenia z dnia 3 lutego 2010 roku *w sprawie sprawozdawczości budżetowej*, kierownicy samorządowych jednostek organizacyjnych sporządzający sprawozdania są obowiązani do terminowego przekazywania sprawozdań odbiorcom sprawozdań. Terminy sprawozdań, zgodnie z ust. 2 tego paragrafu, w zakresie budżetów jednostek samorządu terytorialnego określa Załącznik nr 44 do rozporządzenia. Użyte w § 17 i 18 ww. rozporządzenia pojęcie „przekazanie" zostało doprecyzowane w Załącznikach: 42, 43 i 44 do tego rozporządzenia.
   Rozstrzygnięcie kwestii, dotyczącej interpretacji przepisu art. 57 *KPA* – odnośnie do dni wolnych od pracy – nie należy do właściwości Ministerstwa Finansów, lecz do właściwości merytorycznej Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej.
   Ministerstwo Finansów informuje również, że nie podziela poglądu – wyrażonego w ust. 2 pisma Przewodniczącego KR RIO – w sprawie dochowania terminu na przekazanie odbiorcy sprawozdań z wykonania procesów gromadzenia środków publicznych i ich rozdysponowania. Przepisy Załącznika nr 44 do rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 3 lutego 2010 roku *w sprawie sprawozdawczości budżetowej* określają termin złożenia sprawozdania w jednostce otrzymującej, a nie termin przekazania sprawozdania przez jednostkę sporządzającą, co nie pozwala na zastosowanie art. 57 ust. 5 pkt 2 *Kodeksu postępowania administracyjnego*, mówiącego,

że termin uznaje się za zachowany, jeżeli przed jego upływem pismo zostało nadane w polskiej placówce pocztowej operatora publicznego.

b) Zapis w § 23 ust. 1 rozporządzenia z dnia 3 lutego 2010 roku *w sprawie sprawozdawczości budżetowej*, zawarty w Rozdziale 7 „Przepisy przejściowe i końcowe", określa terminy przekazywania sprawozdań przez kierowników jednostek podlegających likwidacji lub zmianie formy organizacyjno-prawnej na okres likwidacji, lub zmiany formy organizacyjno-prawnej, zgodnie z przepisami rozporządzenia z dnia 27 czerwca 2006 roku *w sprawie sprawozdawczości budżetowej*. Natomiast jednostki samorządu terytorialnego powinny przekazać do regionalnych izb obrachunkowych zbiorcze sprawozdania w terminach określonych w Załączniku nr 38 do rozporządzenia z dnia 27 czerwca 2006 roku *w sprawie sprawozdawczości budżetowej*, tj. półroczne – do 24 lipca, a roczne – do 25 lutego roku następnego.

c) Przepisy rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 3 lutego 2010 roku *w sprawie sprawozdawczości budżetowej*, które od 2010 roku regulują zasady sporządzania i przekazywania odbiorcom sprawozdań budżetowych przez jednostki samorządu terytorialnego, w zakresie sporządzania sprawozdań miesięcznych Rb-27S i Rb-28S stanowią kontynuację zasad dotychczasowych. Zgodnie z § 19 tego rozporządzenia, sprawozdania miesięczne sporządza się za każdy kolejny miesiąc kalendarzowy, z zastrzeżeniem ust. 5. Na podstawie § 6 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia, zbiorcze sprawozdania, w szczegółowości sprawozdań jednostkowych, są sporządzane przez zarządy jednostek samorządu terytorialnego na podstawie sprawozdań jednostkowych jednostek im podległych oraz sprawozdania jednostkowego jednostki samorządu terytorialnego, jako jednostki budżetowej i jako organu. Przepisy rozporządzenia nie wyłączają z tych uregulowań sprawozdań miesięcznych Rb-27S i Rb-28S.

   Zgodnie z Załącznikiem nr 44 do rozporządzenia, zarządy jednostek samorządu terytorialnego zostały zobowiązane do przekazywania zbiorczych miesięcznych sprawozdań Rb-27S i Rb-28S do regionalnych izb obrachunkowych, a regionalne izby obrachunkowe do Ministerstwa Finansów, tylko za miesiące kończące kwartał, tj. za marzec, czerwiec, wrzesień, grudzień i za rok.

d) Przepis § 12 ust. 2 rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 3 lutego 2010 roku *w sprawie sprawozdawczości budżetowej* istotnie nie precyzuje, czy możliwość przekazywania do RIO sprawozdań, zatwierdzonych bezpiecznym podpisem elektronicznym, wyłącznie w formie elektronicznej, dotyczy wszystkich sprawozdań oprócz Rb-PDP, czy tylko sprawozdań wymienionych w § 12 ust. 1, gdzie nie wymienia się Rb-50 ani Rb-27ZZ.

   W trakcie aktualnie prowadzonych prac nad projektem zmieniającym obecnie obowiązujące zapisy rozporządzenia z dnia 3 lutego 2010 roku *w sprawie sprawozdawczości budżetowej*, doprecyzowane zostaną przepisy § 12, wskazujące katalog sprawozdań, które jednostki samorządu terytorialnego będą mogły przekazywać wyłącznie w formie elektronicznej.

e) Szczegółowe objaśnienia danych, które wykazywane są w sprawozdaniach Rb-27, przekazywanych przez urzędy skarbowe do gmin, zawarte są w § 10 ust. 4 Załącznika nr 37 do rozporządzenia *w sprawie sprawozdawczości budżetowej*. W związku z wątpliwościami zgłaszanymi przez regio-

nalne izby obrachunkowe i jednostki samorządu terytorialnego, rozważone zostanie doprecyzowanie zapisów w tym zakresie.

f) Zarówno udzielanie krótkoterminowych pożyczek, jak i tworzenie oraz rozwiązywanie lokat, jest rozchodem i przychodem jednostki samorządu terytorialnego. W budżecie jednostki samorządu terytorialnego powinny być ujęte jako dochód jedynie odsetki od lokaty.
W sprawozdaniu Rb-NDS o nadwyżce/deficycie jednostki samorządu terytorialnego, stosownie do treści § 10 Załącznika nr 39 do rozporządzenia *w sprawie sprawozdawczości budżetowej*, dane dotyczące kwot przychodów i rozchodów – po stronie wykonania – powinny wynikać z urządzeń księgowych za dany okres sprawozdawczy.
Wprawdzie w art. 6 ust. 2 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 roku *o finansach publicznych* lokaty nie zostały wymienione imiennie jako rozchody publiczne, jednakże mieszczą się one w pkt 5 tego przepisu. Jednocześnie dla lokat przewidziany został, w klasyfikacji budżetowej, zarówno po stronie przychodów, jak i po stronie rozchodów, paragraf 994, odpowiednio: „Przelewy z rachunków lokat" (przychód) oraz „Przelewy na rachunki lokat" (rozchód).
Zatem lokaty – stanowiące rozchody budżetu – powinny być ujmowane w sprawozdaniu Rb-NDS w pozycji D 25 „inne cele".

g) Kwartalne sprawozdanie o stanie zobowiązań oraz należności Skarbu Państwa z tytułu wykonywania przez jednostki samorządu terytorialnego zadań zleconych (Rb-ZN) jest szczególnym sprawozdaniem, sporządzanym zgodnie z rozporządzeniem Ministra Finansów z dnia 4 marca 2010 roku *w sprawie sprawozdań jednostek sektora finansów publicznych w zakresie operacji finansowych*. Jest ono sporządzane przez samorządowe jednostki organizacyjne realizujące bezpośrednio zadania z zakresu administracji rządowej oraz inne zadania zlecone jednostkom samorządu terytorialnego odrębnymi ustawami (sprawozdania jednostkowe) oraz przez jednostki samorządu terytorialnego (sprawozdania łączne). Sprawozdania te wskazują zobowiązania, należności oraz wybrane aktywa finansowe przypisane do Skarbu Państwa (wyłącznie Skarbu Państwa), w związku z realizacją przez jednostki samorządu terytorialnego zadań zleconych stanowią dla dysponentów środków budżetu państwa podstawę do sporządzania sprawozdań Rb-Z i Rb-N w zakresie odpowiednio zobowiązań, należności oraz wybranych aktywów finansowych przypisanych do Skarbu Państwa (§ 5 ust. 3 ww. rozporządzenia).
Reasumując, sprawozdanie Rb-ZN nie stanowi informacji o stopniu wykorzystania dotacji celowych na zadania zlecone, lecz powinno zawierać m.in. informacje o stanie środków finansowych zgromadzonych na rachunkach jednostek samorządu terytorialnego, przypisanych budżetowi państwa (Skarbowi Państwa), ale jeszcze nie odprowadzonych na rachunek budżetu państwa, oraz stan należności i zobowiązań budżetu państwa z tytułu realizowanych zadań zleconych.

h) W części E sprawozdania Rb-Z jednostki sektora finansów publicznych, posiadające osobowość prawną (z wyłączeniem JST), powinny prezentować odsetki od zobowiązań zarówno niewymagalnych, jak i wymagalnych. W związku z powyższym, przedmiotowym zestawieniem objęte są odsetki od zobowiązań z tytułu niezapłaconych w terminie faktur, jak również naro-

słe odsetki od zaciągniętych kredytów oraz pożyczek lub wyemitowanych papierów wartościowych. Odsetki podlegające wykazaniu w tej części sprawozdania Rb-Z, zgodnie z § 11 ust. 2 Załącznika nr 9 do ww. rozporządzenia, powinny być naliczone od pozostającego do spłaty na dzień sprawozdawczy zobowiązania z tytułu kredytu lub pożyczki, za okres począwszy od pierwszego dnia bieżącego okresu odsetkowego do dnia, na który sporządzane jest sprawozdanie. Przykładowo, gdy bieżący okres odsetkowy rozpoczął się w dniu 12 marca, a sprawozdanie sporządzane jest według stanu na koniec marca, to na potrzeby przedmiotowego zestawienia jednostka powinna naliczyć odsetki od danego zobowiązania za okres 19 dni, jakie upłyną do ostatniego dnia okresu sprawozdawczego. Odsetki, które zostały zapłacone przed końcem okresu sprawozdawczego, nie podlegają wykazaniu w zestawieniu E. Analogicznie, nie należy wykazywać odsetek za przyszłe okresy.

i) Kredyt kupiecki definiowany jest jako zobowiązania powstające z bezpośredniego udzielenia kredytu przez dostawców na transakcje dotyczące wyrobów i usług. Zarówno w ustawodawstwie polskim, jak i wspólnotowym, brak jest legalnej definicji kredytu kupieckiego. Dla instytucji „odroczenia terminu płatności w czasie za dokonane usługi czy też dostawy" przyjęto w doktrynie termin „kredyt kupiecki", „kredyt handlowy". Kredyt kupiecki co do zasady powinien być kredytem krótkoterminowym. Należy jednak wskazać, że jednostki samorządu terytorialnego często już na etapie umów inwestycyjnych projektują sposób finansowania pośredni przez bank. Wyrażają zgodę na przejęcie na określonych warunkach kredytu kupieckiego (wierzytelności, które wobec nich będzie miał wykonawca). Po zakończeniu inwestycji zawierają umowy, w których bank przejmuje kredyt kupiecki. Takie umowy, gdy przejmującym wierzytelność jest bank, należy traktować jak kredyt lub pożyczkę bankową finansującą udzielony kredyt kupiecki i zaliczać do kategorii kredyty i pożyczki.

j) Bilanse wskazane w § 15 ust. 1 pkt 1-4 rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 28 lipca 2006 roku *w sprawie szczególnych zasad rachunkowości oraz planów kont dla budżetu państwa, budżetów jednostek samorządu terytorialnego oraz niektórych jednostek sektora finansów publicznych* (DzU nr 142, poz. 1020 ze zm.) są sprawozdaniami finansowymi. Przesądza o tym:
   – fakt, że omawiane rozporządzenie zostało wydane na podstawie delegacji ustawowej, zawartej w art. 17 ust. 3 pkt 1 ustawy z dnia 30 czerwca 2005 roku *o finansach publicznych*, odnoszącego się do sprawozdań finansowych, a nie na podstawie delegacji zawartej w art. 18 tej ustawy, dotyczącej sprawozdań z wykonania procesów gromadzenia środków publicznych i ich rozdysponowania (sprawozdań budżetowych),
   – tytuł rozdziału 5 „Sprawozdania finansowe", w którym ujęto przepisy ww. § 15 oraz treści innych przepisów zawartych w tym rozdziale.

   Podobne argumenty przemawiają za tym, że bilanse sporządzane na podstawie przepisów Rozdziału 5 (§ 17 i następne) rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 5 lipca 2010 roku *w sprawie szczególnych zasad rachunkowości oraz planów kont dla budżetu państwa, budżetów jednostek samorządu terytorialnego, jednostek budżetowych, samorządowych zakładów*

budżetowych, państwowych funduszy celowych oraz państwowych jednostek budżetowych mających siedzibę poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej (DzU nr 128, poz. 861), są sprawozdaniami finansowymi.

W szczególności należy podkreślić, że rozporządzenie to zostało wydane na podstawie delegacji zawartej w art. 40 ust. 4 pkt 1 lit. a ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 roku *o finansach publicznych* (DzU nr 157, poz. 1240 ze zm.). Artykuł ten odnosi się do sprawozdań finansowych, a nie do sprawozdań z wykonywania procesów, o których mowa w art. 3 obecnie obowiązującej ustawy *o finansach publicznych*, do których odwołuje się art. 41 tej ustawy.

Ponadto istotna jest również terminologia zawarta w przepisach rozporządzenia odnoszących się do sprawozdań finansowych.

Art. 18 pkt 2 ustawy z dnia 17 grudnia 2004 roku *o odpowiedzialności za naruszenie dyscypliny finansów publicznych* (DzU 2005 nr 14, poz. 114 z późn. zm.), w brzmieniu obowiązującym od dnia 1 stycznia 2010 roku, odnosi się do sprawozdań z wykonania procesów gromadzenia środków publicznych i ich rozdysponowania. Przed 1 stycznia 2010 roku przepis ten odnosił się do sprawozdań budżetowych. Obecnie obowiązująca ustawa *o finansach publicznych* wyraźnie odróżnia sprawozdania z wykonania procesów gromadzenia środków i ich rozdysponowania, o których mowa w art. 3 tej ustawy, od sprawozdań finansowych. Podobne rozróżnienie istniało w poprzednio obowiązującej ustawie, przy czym sprawozdania z wykonania procesów gromadzenia i ich rozdysponowania były określane także jako sprawozdania budżetowe.

W ocenie Ministerstwa Finansów – nie ma podstaw do kwalifikowania nieprawidłowości, dotyczących składania sprawozdań finansowych, jako nieprawidłowości związanych ze składaniem sprawozdań z wykonywania procesów gromadzenia środków publicznych i ich rozdysponowania. Tym samym nieprawidłowości, występujące przy składaniu sprawozdań finansowych, nie mogą być zakwalifikowane jako naruszenie dyscypliny finansów publicznych, określone w art. 18 pkt 2 ustawy *o naruszeniu dyscypliny finansów publicznych*.

Jednocześnie Ministerstwo Finansów zastrzega, że uprawnionymi do wydawania wiążących rozstrzygnięć w przedmiocie odpowiedzialności za naruszenie dyscypliny finansów publicznych są wyłącznie właściwe komisje orzekające w sprawach o naruszenie dyscypliny finansów publicznych, działające jako organy pierwszoinstancyjne, oraz Główna Komisja Orzekająca – jako organ odwoławczy. Do tych organów, oraz do właściwych rzeczników dyscypliny finansów publicznych, zgodnie z przepisami ustawy *o naruszeniu dyscypliny finansów publicznych*, należy ocena, czy wskazana w zawiadomieniu osoba, w konkretnym stanie faktycznym i prawnym, dopuściła się naruszenia dyscypliny finansów publicznych. Komisje orzekające mogą dokonywać, wiążącej w sprawie, interpretacji dopiero po złożeniu przez właściwy organ wniosku o ukaranie konkretnej osoby za konkretne działanie lub zaniechanie.

Opracowanie:
WYDZIAŁ INFORMACJI,
ANALIZ I SZKOLEŃ

Wykaz siedzib jednostek samorządu terytorialnego oraz osób pełniących funkcje: marszałka województwa, starosty, prezydenta, burmistrza, wójta, a także przewodniczących: sejmiku województwa, rad powiatów oraz rad gmin z terenu działania Regionalnej Izby Obrachunkowej w Rzeszowie

Dane z dnia 1 stycznia 2011 roku.

Regionalna Izba Obrachunkowa w Rzeszowie swoim zasięgiem obejmuje 182 jednostki samorządu terytorialnego, w tym:
a) województwo samorządowe,
b) 21 powiatów,
c) 160 gmin, w tym:
– 4 miasta na prawach powiatu (powiaty grodzkie)
– 12 gmin miejskich
– 34 gminy miejsko-wiejskie
– 110 gmin wiejskich.

WOJEWÓDZTWO PODKARPACKIE

Lp.	Urząd	Adres	Marszałek Województwa	Przewodniczący Sejmiku
1.	Urząd Marszałkowski	35-010 Rzeszów al. Cieplińskiego 4	Mirosław Karapyta	Teresa Kubas-Hul

POWIATY WOJEWÓDZTWA PODKARPACKIEGO

Lp.	Powiat	Adres	Starosta	Przewodniczący Rady Powiatu
1.	bieszczadzki	38-700 Ustrzyki Dolne ul. Bełska 22	Krzysztof Gąsior	Piotr Korczak
2.	brzozowski	36-200 Brzozów ul. Armii Krajowej 1	Zygmunt Błaż	Henryk Kozik

Lp.	Powiat	Adres	Starosta	Przewodniczący Rady Powiatu
3.	dębicki	39-200 Dębica ul. Parkowa 28	Władysław Bielawa	Tadeusz Kamiński
4.	jarosławski	37-500 Jarosław ul. Jana Pawła II 17	Jerzy Batycki	Leszek Szczybyło
5.	jasielski	38-200 Jasło Rynek 18	Adam Kmiecik	Bogusław Kręcisz
6.	kolbuszowski	36-100 Kolbuszowa ul. 11 Listopada 10	Józef Kardyś	Mieczysław Burek
7.	krośnieński	38-400 Krosno ul. Bieszczadzka 1	Jan Juszczak	Andrzej Krężałek
8.	leski	38-600 Lesko Rynek 1	Marek Pańko	Paweł Sikora
9.	leżajski	37-300 Leżajsk ul. Kopernika 8	Jan Kida	Tadeusz Trębacz
10.	lubaczowski	37-600 Lubaczów ul. Jasna 1	Józef Michalik	Zbigniew Wróbel
11.	łańcucki	37-100 Łańcut ul. Mickiewicza 2	Adam Krzysztoń	Stanisław Panek
12.	mielecki	39-300 Mielec ul. Sękowskiego 2B	Andrzej Chrabąszcz	Henryk Niedbała
13.	niżański	37-400 Nisko pl. Wolności 2	Gabriel Waliłko	Janusz Nawrocki
14.	przemyski	37-700 Przemyśl pl. Dominikański 3	Jan Pączek	Ryszard Adamski
15.	przeworski	37-200 Przeworsk ul. Jagiellońska 10	Zbigniew Kiszka	Tadeusz Kiełbowicz
16.	ropczycko- -sędziszowski	39-100 Ropczyce ul. Konopnickiej 5	Stanisław Ziemiński	Władysław Tabasz
17.	rzeszowski	35-959 Rzeszów ul. Grunwaldzka 15	Józef Jodłowski	Stanisław Obara
18.	sanocki	38-500 Sanok Rynek 1	Sebastian Niżnik	Robert Pieszczoch
19.	stalowowolski	37-450 Stalowa Wola ul. Podleśna 15	Robert Fila	Marek Kopera
20.	strzyżowski	38-100 Strzyżów ul. Przecławczyka 15	Robert Godek	Marek Jurzysta
21.	tarnobrzeski	39-400 Tarnobrzeg ul. 1 Maja 4	Mirosław Pluta	Dariusz Bukowski

GMINY WOJEWÓDZTWA PODKARPACKIEGO

Lp.	Gmina	Powiat	Adres urzędu gminy (miasta)	Prezydent, burmistrz, wójt	Przewodniczący Rady Gminy (Miasta)
1.	Adamówka	przeworski	37-534 Adamówka 97	Edward Jarmuziewicz	Jan Kyć
2.	Baligród	bieszczadzki	38-606 Baligród pl. Wolności 13	Agata Pomykała	Grzegorz Biłas
3.	Baranów Sandomierski	tarnobrzeski	39-450 Baranów Sandomierski ul. Gen. Okulickiego 1	Jacek Hynowski	Kazimierz Idzik
4.	Besko	sanocki	38-524 Besko ul. Podkarpacka 5	Mariusz Bałaban	Maciej Mermer
5.	Białobrzegi	łańcucki	37-114 Białobrzegi 4	Franciszek Masłoń	Bogdan Prajs
6.	Bircza	przemyski	37-740 Bircza ul. Jana Pawła II 2	Józef Żydownik	Wojciech Bobowski
7.	Błażowa	rzeszowski	36-030 Błażowa pl. Jana Pawła II 1	Zygmunt Kustra	Jerzy Kocój
8.	Boguchwała	rzeszowski	36-040 Boguchwała ul. Tkaczowa 134	Wiesław Dronka	Bogdan Dziedzic
9.	Bojanów	stalowowolski	37-433 Bojanów ul. Parkowa 5	Sławomir Serafin	Emil Bieleń
10.	Borowa	mielecki	39-305 Borowa 223	Władysław Błażejowski	Mieczysław Wiącek
11.	Brzostek	dębicki	39-230 Brzostek Rynek 1	Leszek Bieniek	Zofia Skórska
12.	Brzozów	brzozowski	36-200 Brzozów ul. Armii Krajowej 1	Józef Rzepka	Stanisław Pilszak
13.	Brzyska	jasielski	38-212 Brzyska 1	Rafał Papciak	Czesław Węgrzyn
14.	Bukowsko	sanocki	38-505 Bukowsko 290	Piotr Błażejowski	Leon Myrdak
15.	Chłopice	jarosławski	37-561 Chłopice 149	Andrzej Czyż	Romuald Niedźwiedzki
16.	Chmielnik	rzeszowski	36-016 Chmielnik 50	Krzysztof Grad	Antoni Dzierżak
17.	Chorkówka	krośnieński	38-458 Chorkówka 175	Andrzej Koniecki	Sebastian Rogala
18.	Cieszanów	lubaczowski	37-611 Cieszanów Rynek 1	Zdzisław Zadworny	Stanisława Chomyszyn
19.	Cisna	bieszczadzki	38-607 Cisna 49	Renata Szczepańska	Grzegorz Łukacijewski
20.	Cmolas	kolbuszowski	36-105 Cmolas 237b	Eugeniusz Galek	Stanisław Sukiennik
21.	Czarna	bieszczadzki	38-710 Czarna 74	Marcin Rogacki	Tomasz Bielówka
22.	Czarna	dębicki	39-215 Czarna ul. Dworcowa 6	Józef Chudy	Janusz Cieśla

Lp.	Gmina	Powiat	Adres urzędu gminy (miasta)	Prezydent, burmistrz, wójt	Przewodniczący Rady Gminy (Miasta)
23.	Czarna	łańcucki	37-125 Czarna 260	Edward Dobrzański	Zdzisław Jaromi
24.	Czermin	mielecki	39-304 Czermin 140	Leon Getinger	Stanisław Lech
25.	Czudec	strzyżowski	38-120 Czudec ul. Starowiejska 6	Stanisław Gierlak	Jan Oliwa
26.	Dębica – miasto	dębicki	39-200 Dębica ul. Ratuszowa 2	Paweł Wolicki	Stefan Bieszczad
27.	Dębica – gmina	dębicki	39-200 Dębica ul. Batorego 13	Stanisław Rokosz	Piotr Żybura
28.	Dębowiec	jasielski	38-220 Dębowiec 101	Zbigniew Staniszewski	Janusz Budziak
29.	Domaradz	brzozowski	36-230 Domaradz 345	Jan Pilch	Wanda Krupa
30.	Dzikowiec	kolbuszowski	36-122 Dzikowiec 2	Krzysztof Klecha	Edward Klecha
31.	Dubiecko	przemyski	37-750 Dubiecko ul. Przemyska 10	Zbigniew Blecharczyk	Stanisław Jureczko
32.	Dukla	krośnieński	38-450 Dukla ul. Trakt Węgierski 11	Marek Górak	Andrzej Dziedzic
33.	Dydnia	brzozowski	36-204 Dydnia 224	Jerzy Adamski	Piotr Szul
34.	Dynów – miasto	rzeszowski	36-065 Dynów Rynek 2	Zygmunt Frańczak	Roman Mryczko
35.	Dynów – gmina	rzeszowski	36-065 Dynów ul. Ks. Józefa Ożoga 2	Adam Chrobak	Tadeusz Październiorny
36.	Fredropol	przemyski	37-734 Fredropol 15	Mariusz Śnieżek	Jan Podbilski
37.	Frysztak	strzyżowski	38-130 Frysztak ul. Blajera 20	Jan Ziarnik	Stanisław Armata
38.	Gać	przeworski	37-207 Gać 275	Grażyna Pieniążek	Lesław Stańko
39.	Gawłuszowice	mielecki	39-307 Gawłuszowice 5a	Jan Nowak	Kazimierz Sokalski
40.	Głogów Małopolski	rzeszowski	36-060 Głogów Małopolski Rynek 1	Paweł Baj	Mieczysław Selwa
41.	Gorzyce	tarnobrzeski	39-432 Gorzyce ul. Sandomierska 75	Marian Grzegorzek	Mirosław Kopyto
42.	Grębów	tarnobrzeski	39-410 Grębów 394	Kazimierz Skóra	Jerzy Drewniak
43.	Grodzisko Dolne	leżajski	37-306 Grodzisko Dolne 125a	Jacek Chmura	Jerzy Gdański
44.	Haczów	brzozowski	36-213 Haczów 573	Stanisław Jakiel	Ryszard Błaż
45.	Harasiuki	niżański	37-413 Harasiuki 112a	Henryk Bździuch	Dariusz Łebko

Lp.	Gmina	Powiat	Adres urzędu gminy (miasta)	Prezydent, burmistrz, wójt	Przewodniczący Rady Gminy (Miasta)
46.	Horyniec-Zdrój	lubaczowski	37-620 Horyniec-Zdrój al. Przyjaźni 5	Ryszard Urban	Grzegorz Woźny
47.	Hyżne	rzeszowski	36-024 Hyżne 103	Krystyna Wojtyło	Stanisław Bator
48.	Iwierzyce	ropczycko-sędziszowski	39-124 Iwierzyce 80	Bogusław Mucha	Maria Filipek
49.	Iwonicz-Zdrój	krośnieński	38-440 Iwonicz-Zdrój al. Słoneczna 28	Paweł Pernal	Bogusław Dmytrak
50.	Jarocin	niżański	37-405 Jarocin 159	Zbigniew Walczak	Kazimierz Bąk
51.	Jarosław – miasto	jarosławski	37-500 Jarosław Rynek 1	Andrzej Wyczawski	Jarosław Pagacz
52.	Jarosław – gmina	jarosławski	37-500 Jarosław ul. Piekarska 5	Roman Kałamarz	Antoni Gwóźdź
53.	Jasienica Rosielna	brzozowski	36-220 Jasienica Rosielna 240	Marek Ćwiąkała	Jerzy Śnieżek
54.	Jasło – miasto	jasielski	38-200 Jasło Rynek 12	Andrzej Czernecki	Elżbieta Bernal
55.	Jasło – gmina	jasielski	38-200 Jasło ul. Słowackiego 4	Stanisław Pankiewicz	Józef Dziedzic
56.	Jaśliska	krośnieński	38-485 Jaśliska 171	Ignacy Lorenc	Małgorzata Korytko
57.	Jawornik Polski	przeworski	37-232 Jawornik Polski 30	Stanisław Petynia	Marek Makarski
58.	Jedlicze	krośnieński	38-460 Jedlicze Rynek 6	Zbigniew Sanocki	Piotr Krawczyk
59.	Jeżowe	niżański	37-430 Jeżowe 136A	Gabriel Lesiczka	Eugeniusz Ciak
60.	Jodłowa	dębicki	39-225 Jodłowa 1	Robert Mucha	Stanisław Kapłon
61.	Kamień	rzeszowski	36-053 Kamień 287	Ryszard Bugiel	Mariusz Goclon
62.	Kańczuga	przeworski	37-220 Kańczuga ul. Konopnickiej 2	Jacek Sołek	Emil Drąg
63.	Kolbuszowa	kolbuszowski	36-100 Kolbuszowa ul. Obrońców Pokoju 21	Jan Zuba	Marek Opaliński
64.	Kołaczyce	jasielski	38-213 Kołaczyce Rynek 1	Małgorzata Salacha	Stanisław Dunaj
65.	Komańcza	sanocki	38-543 Komańcza 166	Stanisław Bielawka	Witold Jawor
66.	Korczyna	krośnieński	38-420 Korczyna Rynek 18A	Jan Zych	Władysław Pelczar
67.	Krasiczyn	przemyski	37-741 Krasiczyn 177	Jerzy Kowalski	Adam Kozioł
68.	Krasne	rzeszowski	36-007 Krasne 121	Alfred Maternia	Stanisław Kunysz

Lp.	Gmina	Powiat	Adres urzędu gminy (miasta)	Prezydent, burmistrz, wójt	Przewodniczący Rady Gminy (Miasta)
69.	Krempna	jasielski	38-232 Krempna 85	Kazimierz Miśkowicz	Czesław Skocz
70.	Krosno	miasto na prawach powiatu	38-400 Krosno ul. Lwowska 28A	Piotr Przytocki	Stanisław Słyś
71.	Krościenko Wyżne	krośnieński	38-422 Krościenko Wyżne ul. Południowa 9	Jan Omachel	Antoni Dębiec
72.	Krzeszów	niżański	37-418 Krzeszów Rynek 2	Stanisław Nowakowski	Mariusz Olszówka
73.	Krzywcza	przemyski	37-755 Krzywcza 36	Witold Szpytman	Piotr Pękalski
74.	Kuryłówka	leżajski	37-303 Kuryłówka 527	Tadeusz Halesiak	Stanisław Kotulski
75.	Laszki	jarosławski	37-543 Laszki 36	Adam Grenda	Józef Król
76.	Lesko	bieszczadzki	38-600 Lesko ul. Parkowa 1	Barbara Jankiewicz	Stanisław Tabisz
77.	Leżajsk – miasto	leżajski	37-300 Leżajsk Rynek 1	Piotr Urban	Ireneusz Stefański
78.	Leżajsk – gmina	leżajski	37-300 Leżajsk ul. Opalińskiego 2	Krzysztof Sobejko	Dariusz Mędrek
79.	Lubaczów – miasto	lubaczowski	37-600 Lubaczów Rynek 26	Maria Magoń	Zdzisław Cioch
80.	Lubaczów – gmina	lubaczowski	37-600 Lubaczów ul. Jasna 1	Wiesław Kapel	Roman Cozac
81.	Lubenia	rzeszowski	36-042 Lubenia 131	Adam Warzybok	Jerzy Lassota
82.	Lutowiska	bieszczadzki	38-713 Lutowiska 14	Krzysztof Mróz	Tadeusz Kluz
83.	Łańcut – miasto	łańcucki	37-100 Łańcut pl. Sobieskiego 18	Stanisław Gwizdak	Jacek Bartman
84.	Łańcut – gmina	łańcucki	37-100 Łańcut ul. Mickiewicza 2a	Zbigniew Łoza	Roman Skomra
85.	Majdan Królewski	kolbuszowski	36-110 Majdan Królewski Rynek 1a	Jerzy Wilk	Bogusław Godek
86.	Markowa	łańcucki	37-120 Markowa 1399	Tadeusz Bar	Maria Gonciarz
87.	Medyka	przemyski	37-732 Medyka 288	Marek Iwasieczko	Gerard Szczygieł
88.	Miejsce Piastowe	krośnieński	38-430 Miejsce Piastowe ul. Dukielska 14	Marek Klara	Wiktor Skwara
89.	Mielec – miasto	mielecki	39-300 Mielec ul. Żeromskiego 26	Janusz Chodorowski	Jan Myśliwiec
90.	Mielec – gmina	mielecki	39-300 Mielec ul. Jadernych 7	Kazimierz Gacek	Zenon Skiba

Lp.	Gmina	Powiat	Adres urzędu gminy (miasta)	Prezydent, burmistrz, wójt	Przewodniczący Rady Gminy (Miasta)
91.	Narol	lubaczowski	37-610 Narol Rynek 1	Stanisław Woś	Krzysztof Szawara
92.	Niebylec	strzyżowski	38-114 Niebylec 170	Zbigniew Korab	Danuta Lęcznar
93.	Nisko	niżański	37-400 Nisko pl. Wolności 14	Julian Ozimek	Waldemar Ślusarczyk
94.	Niwiska	kolbuszowski	36-147 Niwiska 430	Elżbieta Wróbel	Wacław Pogoda
95.	Nowa Dęba	tarnobrzeski	39-460 Nowa Dęba ul. Rzeszowska 3	Wiesław Ordon	Wojciech Serafin
96.	Nowa Sarzyna	leżajski	37-310 Nowa Sarzyna ul. Kopernika 1	Jerzy Paul	Stanisław Kurlej
97.	Nowy Żmigród	jasielski	38-230 Nowy Żmigród ul. Mickiewicza 2	Krzysztof Augustyn	Tadeusz Źrebiec
98.	Nozdrzec	brzozowski	36-245 Nozdrzec 224	Antoni Gromala	Roman Wojtarowicz
99.	Oleszyce	lubaczowski	37-630 Oleszyce Rynek 1	Andrzej Gryniewicz	Wiesław Osuch
100.	Olszanica	bieszczadzki	38-622 Olszanica 81	Krzysztof Zapała	Tadeusz Darosz
101.	Orły	przemyski	37-716 Orły ul. Przemyska 3	Bogusław Słabicki	Marian Sota
102.	Osiek Jasielski	jasielski	38-223 Osiek Jasielski 112	Mariusz Pykosz	Piotr Wojdacz
103.	Ostrów	ropczycko-sędziszowski	39-103 Ostrów 225	Piotr Cielec	Marian Pondo
104.	Padew Narodowa	mielecki	39-340 Padew Narodowa ul. Grunwaldzka 2	Kazimierz Popiołek	Jan Mycek
105.	Pawłosiów	jarosławski	37-500 Jarosław Pawłosiów 88	Mariusz Reń	Eugeniusz Piasecki
106.	Pilzno	dębicki	39-220 Pilzno Rynek 6	Ewa Gołębiowska	Wiesław Ciszczoń
107.	Pruchnik	jarosławski	37-560 Pruchnik Rynek 1	Wacław Szkoła	Władysław Flak
108.	Przecław	mielecki	39-320 Przecław ul. Kilińskiego 7	Ryszard Wolanin	Zenon Krawczyk
109.	Przemyśl	miasto na prawach powiatu	37-700 Przemyśl Rynek 1	Robert Choma	Jan Bartmiński
110.	Przemyśl – gmina	przemyski	37-700 Przemyśl ul. Gen. Borelowskiego 1	Witold Kowalski	Arkadiusz Wiśniowski
111.	Przeworsk – miasto	przeworski	37-200 Przeworsk ul. Jagiellońska 10	Maria Dubrawska-Lichtarska	Andrzej Rozpotyński

Lp.	Gmina	Powiat	Adres urzędu gminy (miasta)	Prezydent, burmistrz, wójt	Przewodniczący Rady Gminy (Miasta)
112.	Przeworsk – gmina	przeworski	37-200 Przeworsk ul. Bernardyńska 1a	Edward Pączka	Mieczysław Bocheński
113.	Pysznica	stalowowolski	37-403 Pysznica ul. Wolności 277	Tadeusz Bąk	Józef Gorczyca
114.	Radomyśl n. Sanem	stalowowolski	37-455 Radomyśl n. Sanem ul. Duży Rynek 7	Jan Pyrkosz	Edward Wermiński
115.	Radomyśl Wielki	mielecki	39-310 Radomyśl Wielki Rynek 32	Józef Rybiński	Jan Miękoś
116.	Radymno – miasto	jarosławski	37-550 Radymno ul. Lwowska 20	Wiesław Pirożek	Karol Janowski
117.	Radymno – gmina	jarosławski	37-550 Radymno ul. Lwowska 38	Stanisław Ślęzak	Ryszard Bocian
118.	Rakszawa	łańcucki	37-111 Rakszawa 506	Maria Kula	Marzena Janas--Piwińska
119.	Raniżów	kolbuszowski	36-130 Raniżów Rynek 6	Daniel Fila	Jan Rzeszutek
120.	Rokietnica	jarosławski	37-562 Rokietnica 682	Bożena Gmyrek	Jerzy Kondrat
121.	Ropczyce	ropczycko--sędziszowski	39-100 Ropczyce ul. Krisego 1	Bolesław Bujak	Józef Misiura
122.	Roźwienica	jarosławski	37-565 Roźwienica 1	Tomasz Kotliński	Zbigniew Lizak
123.	Rudnik n. Sanem	niżański	37-420 Rudnik n. Sanem Rynek 40	Waldemar Grochowski	Edward Wołoszyn
124.	Rymanów	krośnieński	38-480 Rymanów ul. Mitkowskiego 14a	Wojciech Farbaniec	Henryk Smolik
125.	Rzeszów	miasto na prawach powiatu	35-064 Rzeszów Rynek 1	Tadeusz Ferenc	Andrzej Dec
126.	Sanok – miasto	sanocki	38-500 Sanok Rynek 1	Wojciech Blecharczyk	Jan Oklejewicz
127.	Sanok – gmina	sanocki	38-500 Sanok ul. Kościuszki 23	Mariusz Szmyd	Tomasz Lewicki
128.	Sędziszów Małopolski	ropczycko--sędziszowski	39-120 Sędziszów Małopolski Rynek 1	Kazimierz Kiełb	Tadeusz Hulek
129.	Sieniawa	przeworski	37-530 Sieniawa Rynek 1	Adam Woś	Danuta Król
130.	Skołyszyn	jasielski	38-242 Skołyszyn 12	Zenon Szura	Wiesław Hasiak
131.	Sokołów Małopolski	rzeszowski	36-050 Sokołów Małopolski Rynek 1	Andrzej Ożóg	Andrzej Pasierb
132.	Solina	bieszczadzki	38-610 Polańczyk ul. Wiejska 2	Zbigniew Sawiński	Artur Adamczyk

Lp.	Gmina	Powiat	Adres urzędu gminy (miasta)	Prezydent, burmistrz, wójt	Przewodniczący Rady Gminy (Miasta)
133.	Stalowa Wola	stalowowolski	37-450 Stalowa Wola pl. Wolności 7	Andrzej Szlęzak	Antoni Kłosowski
134.	Stary Dzików	lubaczowski	37-632 Stary Dzików ul. Kościuszki 79	Barbara Małecka	Stanisław Zając
135.	Strzyżów	strzyżowski	38-100 Strzyżów ul. Przecławczyka 5	Marek Śliwiński	Krzysztof Szlachta
136.	Stubno	przemyski	37-723 Stubno 69a	Janusz Słabicki	Władysław Styczyński
137.	Świlcza	rzeszowski	36-072 Świlcza 168	Wojciech Wdowik	Krzysztof Ciszewski
138.	Tarnobrzeg	miasto na prawach powiatu	39-400 Tarnobrzeg ul. Kościuszki 32	Norbert Mastalerz	Dariusz Kołek
139.	Tarnowiec	jasielski	38-204 Tarnowiec 211	Bogusław Wójcik	Tadeusz Śmietana
140.	Tryńcza	przeworski	37-204 Tryńcza 127	Ryszard Jędruch	Stanisław Konieczny
141.	Trzebownisko	rzeszowski	36-001 Trzebownisko 976	Józef Fedan	Bogusława Czachor
142.	Tuszów Narodowy	mielecki	39-332 Tuszów Narodowy 225	Andrzej Głaz	Waldemar Maziarz
143.	Tyczyn	rzeszowski	36-020 Tyczyn Rynek 18	Jan Hermaniuk	Adam Skowroński
144.	Tyrawa Wołoska	sanocki	38-535 Tyrawa Wołoska 175	Mieczysław Czapor	Zenon Bodnar
145.	Ulanów	niżański	37-410 Ulanów Rynek 5	Stanisław Garbacz	Edward Małek
146.	Ustrzyki Dolne	bieszczadzki	38-700 Ustrzyki Dolne ul. Kopernika 1	Henryk Sułuja	Julian Czarnecki
147.	Wadowice Górne	mielecki	39-308 Wadowice Górne 116	Stefan Rysak	Janusz Piechota
148.	Wiązownica	jarosławski	37-522 Wiązownica 208	Marian Ryznar	Ryszard Świeca
149.	Wielkie Oczy	lubaczowski	37-627 Wielkie Oczy ul. Leśna 2	Tomasz Lorenc	Antoni Mach
150.	Wielopole Skrzyńskie	ropczycko-sędziszowski	39-110 Wielopole Skrzyńskie 200	Czesław Leja	Robert Pieczonka
151.	Wiśniowa	strzyżowski	38-124 Wiśniowa 150	Tadeusz Przywara	Zbigniew Miga
152.	Wojaszówka	krośnieński	38-471 Wojaszówka 115	Sławomir Stefański	Tadeusz Wójcik
153.	Zagórz	sanocki	38-540 Zagórz ul. 3 Maja 2	Ernest Nowak	Jan Różycki
154.	Zaklików	stalowowolski	37-470 Zaklików ul. Zachodnia 15	Zdzisław Wójcik	Ewa Czajka

Lp.	Gmina	Powiat	Adres urzędu gminy (miasta)	Prezydent, burmistrz, wójt	Przewodniczący Rady Gminy (Miasta)
155.	Zaleszany	stalowowolski	37-415 ul. Kościuszki 16	Andrzej Karaś	Wiktor Przybysz
156.	Zarszyn	sanocki	38-530 Zarszyn 53	Andrzej Betlej	Janusz Konieczny
157.	Zarzecze	przeworski	37-205 Zarzecze 175	Wiesław Kubicki	Izydor Pieniążek
158.	Żołynia	łańcucki	37-110 Żołynia Rynek 22	Andrzej Benedyk	Stanisława Czech
159.	Żurawica	przemyski	37-710 Żurawica ul. Ojca Św. Jana Pawła II 1	Janusz Szabaga	Lucjan Fac
160.	Żyraków	dębicki	39-204 Żyraków 137	Marek Rączka	Sławomir Łanucha

Skład osobowy RIO w Rzeszowie

Prezes	– *Zbigniew K. Wójcik*
Zastępca Prezesa	– *Anna Trałka*
Kolegium	– *Zbigniew K. Wójcik* Przewodniczący Kolegium – *Halina Bąska* – *Stanisław Biesiadecki* – *Maria Czarnik-Golesz* – *Edyta Gawrońska* – *Mariusz Hadel* Koordynator Zespołu w Krośnie – *Janusz Mularz* – *Alicja Nowosławska-Cwynar* – *Mirosław Paczocha* Koordynator Zespołu w Tarnobrzegu – *Urszula Pisarska* – *Tadeusz Subik* – *Iwona Szymańska* – *Piotr Świątek* – *Anna Trałka* – *Krzysztof Wacek* – *Waldemar Witalec* – *Teresa Wota* Koordynator Zespołu w Przemyślu
Naczelnik Wydziału Kontroli Gospodarki Finansowej	– *Jerzy Paśko*
Naczelnik Wydziału Informacji, Analiz i Szkoleń	– *Małgorzata Krzanicka*
Zastępca Naczelnika Wydziału Informacji, Analiz i Szkoleń	– *Lucyna Kuśnierz*
Kierownik Biura	– *Jerzy Gajda*
Radca Prawny	– *Maria Rzucidło*

Regionalna Komisja Orzekająca w Sprawach o Naruszenie Dyscypliny Finansów Publicznych przy RIO w Rzeszowie

Przewodniczący – *Anna Trałka*

Zastępca Przewodniczącego – *Iwona Szymańska*

ADRESY

Regionalna Izba Obrachunkowa w Rzeszowie	
	35-064 Rzeszów, ul. A. Mickiewicza 10 35-959 Rzeszów 2, skr. poczt. 290 tel.: 17 85 900 50, 17 85 900 51, 17 86 269 26 fax: 17 85 900 52 lub wew.117 **e-mail: sekretariat@rzeszow.rio.gov.pl** **http://www.rzeszow.rio.gov.pl**
Prezes:	tel.: 17 85 215 25 **e-mail: prezes@rzeszow.rio.gov.pl**
Zastępca Prezesa:	tel.: 17 85 215 25 **e-mail: viceprezes@rzeszow.rio.gov.pl**
Naczelnik Wydziału WIAiS: ***Z-ca Naczelnika Wydz. WIAiS:***	tel.: 17 85 900 47 lub 17 85 900 50, wew. 125 tel.: 17 85 900 50, wew. 124 **e-mail: wias@rzeszow.rio.gov.pl**
Naczelnik Wydziału Kontroli:	tel.: 17 85 900 50, wew. 121 **e-mail: wkgf@rzeszow.rio.gov.pl**
Biuro Izby:	tel.: 17 86 267 86, 17 85 215 25, wew. 104, **e-mail: biuro@rzeszow.rio.gov.pl**
WIAS:	tel.: 17 85 900 45, 17 85 900 46 **e-mail: rzeszow@rio.gov.pl** **e-mail: sprawozdania@rzeszow.rio.gov.pl** *– do przesyłania sprawozdań budżetowych i sprawozdań w zakresie operacji finansowych* **e-mail: pompubl@rzeszow.rio.gov.pl** *– do przesyłania sprawozdań o pomocy publicznej* **e-mail: zal@rzeszow.rio.gov.pl** *– do przesyłania sprawozdań o zaległych należnościach przedsiębiorców* **e-mail: informacje@rzeszow.rio.gov.pl** *– do przesyłania informacji (ankiet, analiz itp.)* **e-mail: szkolenia@rzeszow.rio.gov.pl** *– do korespondencji związanej ze szkoleniami*

Zespół Zamiejscowy w Krośnie

38-400 Krosno, ul. Bieszczadzka 5
tel.: 13 43 261 66, 13 43 642 88
e-mail: krosno@rzeszow.rio.gov.pl
– do przesyłania sprawozdań budżetowych i sprawozdań w zakresie operacji finansowych
e-mail: pompubl_krosno@rzeszow.rio.gov.pl
– do przesyłania sprawozdań o pomocy publicznej
e-mail: zal_krosno@rzeszow.rio.gov.pl
– do przesyłania sprawozdań o zaległych należnościach przedsiębiorców

Zespół Zamiejscowy w Tarnobrzegu

39-400 Tarnobrzeg, ul. Św. Barbary 12
tel.: 15 82 330 66, 15 82 224 56
e-mail: tarnobrzeg@rzeszow.rio.gov.pl
– do przesyłania sprawozdań budżetowych i sprawozdań w zakresie operacji finansowych
e-mail: pompubl_tarnobrzeg@rzeszow.rio.gov.pl
– do przesyłania sprawozdań o pomocy publicznej
e-mail: zal_tarnobrzeg@rzeszow.rio.gov.pl
– do przesyłania sprawozdań o zaległych należnościach przedsiębiorców

Zespół Zamiejscowy w Przemyślu

37-700 Przemyśl, pl. Dominikański 3
tel.: 16 67 877 66, 16 67 857 79
e-mail: przemysl@rzeszow.rio.gov.pl
– do przesyłania sprawozdań budżetowych i sprawozdań w zakresie operacji finansowych
e-mail: pompubl_przemysl@rzeszow.rio.gov.pl
– do przesyłania sprawozdań o pomocy publicznej
e-mail: zal_przemysl@rzeszow.rio.gov.pl
– do przesyłania sprawozdań o zaległych należnościach przedsiębiorców